ISSN 1977-0987

Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea

C 161

Edizzjoni bil-Malti

Volum 56

6 ta' Ġunju 2013

Informazzjoni u Avviżi

Avviż Nru	Werrej	Paġna

I *Riżoluzzjonijiet, rakkomandazzjonijiet u opinjonijiet*

OPINJONIJIET

Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

L-488 sessjoni plenarja tal-20 u l-21 ta' Marzu 2013

2013/C 161/01	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Nistħarrġu l-bżonnijiet u l-mezzi għall-involviment u l-parteċipazzjoni tal-pubbliku fil-qasam tal-politika tal-enerġija" (opinjoni esploratorja)	1
2013/C 161/02	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Iċ-ċittadin fil-qalba ta' Suq Intern diġitali inklużiv: pjan ta' azzjoni għal suċċess" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)	8
2013/C 161/03	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "L-abbuż mill-istatus ta' persuna li taħdem għal rasha" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)	14
2013/C 161/04	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Is-suq intern u l-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)	20
2013/C 161/05	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Il-ħolqien tal-impjiegi permezz tat-tagħlim u t-taħriġ vokazzjonali tul il-ħajja: ir-rwol tad-dinja ekonomika fil-qasam tal-edukazzjoni fl-UE" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)	27
2013/C 161/06	Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "L-involviment u l-parteċipazzjoni tal-impjegati bħala pedamenti essenzjali ta' governanza korporattiva tajba u approċċi bilanċjati biex tingħeleb il-kriżi" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)	35

MT

Prezz:
EUR 4

(Ikompli fil-paġna li jmiss)

2013/C 161/07 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Id-djalogu soċjali fil-pajjiżi tas-Sħubija tal-Lvant" 40

2013/C 161/08 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Il-kontribut tas-soċjetà ċivili għal strateġija għall-prevenzjoni u t-tnaqqis tat-telf u l-ħela tal-ikel" (opinjoni fuq inizjattiva proprja) 46

III *Atti preparatorji*

IL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW

L-488 sessjoni plenarja tal-20 u l-21 ta' Marzu 2013

2013/C 161/09 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni — Ir-reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni Ewropea: lejn sħubija għal tkabbir intelliġenti, sostenibbli u inklużiv" *COM(2012) 287 final* 52

2013/C 161/10 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Proposta għal Regolament tal-Kunsill li jemenda r-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 723/2009 dwar il-qafas ġuridiku Komunitarju applikabbli għal Konsorzju għal Infrastruttura Ewropea ta' Riċerka (ERIC)" *COM(2012) 682 final — 2012/0321 (NLE)* 58

2013/C 161/11 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Green Paper — Suq integrat għall-konsenja tal-pakketti għat-tkabbir tal-kummerċ elettroniku fl-UE" *COM(2012) 698 final* 60

2013/C 161/12 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment ta' programm tal-Unjoni għas-sostenn ta' attivitajiet speċifiċi fil-qasam tar-rappurtar u l-awditjar finanzjarju għall-perjodu 2014-2020" *COM(2012) 782 final — 2012/0364 (COD)* 64

2013/C 161/13 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Inressqu ż-Żgħażagħ lejn l-Impjiegi" *COM(2012) 727 final* 67

2013/C 161/14 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-Aċċess għal Riżorsi Ġenetiċi u l-Qsim Ġust u Ekwu ta' Benefiċċji li Jirriżultaw mill-Użu tagħhom fl-Unjoni" *COM(2012) 576 final — 2012/0278 (COD)* 73

MT

(Ikompli fuq il-qoxra ta' wara minn ġewwa)

I

(Riżoluzzjonijiet, rakkomandazzjonijiet u opinjonijiet)

OPINJONIJIET

IL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW

L-488 SESSJONI PLENARJA TAL-20 U L-21 TA' MARZU 2013

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Nistħarrġu l-bżonnijiet u l-mezzi għall-involviment u l-parteċipazzjoni tal-pubbliku fil-qasam tal-politika tal-enerġija" (opinjoni esploratorja)

(2013/C 161/01)

Relatur: **is-Sur ADAMS**

Nhar it-13 ta' Novembru 2012, il-Kummissjoni Ewropea ddeċiediet, b'konformità mal-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Nistħarrġu l-bżonnijiet u l-mezzi għall-involviment u l-parteċipazzjoni tal-pubbliku fil-qasam tal-politika tal-enerġija

(Opinjoni esploratorja).

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar is-27 ta' Frar 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u fil-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'183 vot favur, 2 voti kontra u 5 astensjonijiet.

1. **Introduzzjoni u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-Kummissjoni Ewropea laqgħet il-proposta tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew biex **jiġi mistħarreġ il-ħolqien ta' djalogu mas-soċjetà ċivili dwar kwistjonijiet tal-enerġija**. L-involviment, il-fehim u l-aċċettazzjoni tal-pubbliku dwar il-bidliet differenti li s-sistema tal-enerġija tagħna trid tgħaddi minnhom fid-deċennji li ġejjin huma ta' ħtieġa assoluta. F'dan ir-rigward, id-djalogu mas-soċjetà ċivili huwa vitali, u s-sħubija u kostitwenza tal-KESE, li jirriflettu s-soċjetà Ewropea, ipoġġuh fl-aħjar pożizzjoni biex jilħaq iċ-ċittadini u l-partijiet interessati fl-Istati Membri u biex jwaqqaf programm komprensiv li jinkorpora d-demokrazija parteċipattiva u l-azzjoni prattika.

1.2 Wara konsultazzjoni preliminari ma' Stati Membri, korpi reġjonali u muniċipali, organizzazzjonijiet li jirrappreżentaw l-imsieħba soċjali, l-NGOs, is-settur tal-enerġija u organizzazzjonijiet taċ-ċittadini fil-livell lokali, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew jirrakkomanda t-tressiq tal-proposti inklużi f'sezzjoni 7 ta' din l-Opinjoni.

1.3 Fil-qosor:

— Il-KESE se jkollu rwol ta' tmexxija fit-twaqqif ta' **Djalogu Ewropew dwar l-Enerġija** (DEE), konverżazzjoni kkoordinata fuq diversi livelli u mmirata lejn l-azzjonijiet fi ħdan l-Istati Membri u bejniethom kollha.

— Il-programm se jkun ambizzjuż u professjonali, sponsorjat u ffinanzjat mill-partijiet interessati fil-katina tal-enerġija, u jorbot ma' inizjattivi eżistenti u jikseb rikonoxximent bħala "marka soċjali" affidabbli li twieġeb għall-bżonnijiet u t-tħassib tal-pubbliku.

— Id-Djalogu Ewropew dwar l-Enerġija se jkun sinonimu ma' informazzjoni affidabbli dwar l-enerġija, u se joffri "spazju għan-negozjar" fejn ikunu jistgħu jiġu diskussi kwistjonijiet ta' implimentazzjoni fl-isfond ta' impatt u aċċettazzjoni soċjetali, strateġija tal-investiment u r-riżorsi u kunsiderazzjonijiet ta' politiki oħrajn.

— L-indikatur prinċipali tas-suċċess tal-programm se jkun l-adozzjoni tiegħu fl-Istati Membri, livell tanġibbli ta' influwenza fuq it-tfassil tal-politika għall-forom kollha tal-enerġija, u rwol rikonoxxut fit-tħeġġiġ tal-konverġenza fil-livell tal-UE, b'rabtiet qawwija mal-qafas għal azzjoni rigward l-enerġija u t-tibdil tal-klima post-2020.

— Għalhekk il-KESE jirrakkomanda appoġġ politiku u amministrattiv qawwi għad-Djalogu Ewropew dwar l-Enerġija li qed jiġi propost flimkien ma' aġġustament tal-approċċ intern tal-Kummissjoni Ewropea li jenfasizza d-djalogu u l-konverżazzjoni.

— Il-KESE jirrakkomanda appoġġ finanzjarju biex isostni l-ħidma tad-Djalogu Ewropew dwar l-Enerġija fil-perjodu ta' finanzjament tal-EU li jmiss (2014-2020).

2. **Kuntest**

2.1 Sabiex jintlaħqu l-objettivi tal-2050 għal livelli baxxi ta' emissjonijiet ta' karbonju, l-effiċjenza fl-użu tal-enerġija hija kritika, anke jekk wieħed ma jqisx l-għażla ta' xi taħlita tal-enerġija partikolari. Jekk l-Istati Membri jridu jżommu opzjonijiet miftuħa u flessibli għat-taħlita tal-enerġija tagħhom, allura jkun kruċjali wkoll l-investiment bikri f'suq intern modernizzat, imtejjeb u konness tajjeb. Dawn, flimkien mat-transizzjoni għal użu akbar tal-elettriku, huma l-elementi tal-politika tal-enerġija tal-UE li mhumiex relattivament kontestati, għalkemm għad hemm miftuħa kwistjonijiet ta' spejjeż, finanzjament, u r-rata ta' implimentazzjoni. Sadanittant, kwistjonijiet dwar it-taħlita tal-provvista tal-enerġija u dwar kif jistgħu jintlaħqu l-effiċjenza fl-użu tal-enerġija u l-livell meħtieġ tal-investiment, qegħdin kulma jmur jgħaddu minn skrutinju qawwi ġewwa l-Istati Membri. Filwaqt li x'aktarx l-iżvilupp ta' approċċ Ewropew ikun iwassal għal anqas spejjeż u provvista aktar sigura meta mqabbla ma' skemi nazzjonali, unilaterali u mxerrda, ħafna mid-dibattitu pubbliku għadu ffukat fuq iż-żieda dejjem tikber tal-prezzijiet tal-konsumatur u l-impatt dejjem jikber mill-infrastrutturi u l-metodi ta' produzzjoni. F'każi rari l-Istati Membri jistgħu jorganizzaw dibattiti nazzjonali dwar aspetti tat-transizzjoni fil-qasam tal-enerġija imma, bħala regola, diskussjoni bħal din mhux se ssir waħedha u hemm bżonn li titħeġġeġ.

2.2 Minħabba li l-valuri tal-pubbliku Ewropew rigward il-"ġejjieni tal-enerġija" għaddejjin minn proċess ta' bidla u, fil-biċċa l-kbira, għadhom se jitniedu miżuri ta' politika fuq livell tal-UE, **il-korpi tal-UE għandhom jipparteċipaw fit-tisħiħ tal-fiduċja** fir-relazzjoni bejn, u fost, il-partijiet interessati statutorji jew mhumiex tas-soċjetà ċivili (dwar l-enerġija) u l-atturi tal-politika, billi jitrawwem l-involviment tal-pubbliku fi djalogu strutturat. Meta nżidu dan l-element, ikun qed isir pass importanti billi nagħżlu bejn dak li hu teknikament u ekonomikament possibbli u dak li hu vijabbli u aċċettabbli soċjalment għall-partijiet interessati. Dan ikun qed iġib miegħu ukoll eżempju prattiku ta' demokrazija parteċipattiva dwar kwistjoni relevanti għal kulħadd.

2.3 Din l-Opinjoni esploratorja dwar il-bżonnijiet u l-mezzi għall-involvement u l-parteċipazzjoni tal-pubbliku fil-qasam tal-politika tal-enerġija tiddeskrivi **kif tali djalogu komprensiv u inklużiv ikun jista' jiġi mfassal u żviluppat** fl-interfaċċa bejn il-livelli Ewropej, nazzjonali u lokali. Dan id-djalogu għandu jidentifika wkoll il-passi prattiċi li ċ-ċittadini ikun jista' jieħu u jistimola azzjoni innovattiva u rispons mill-fornituri u l-awtoritajiet.

3. **Il-qafas politiku**

3.1 Il-qafas tal-politika tal-enerġija tal-UE huwa mfassal biex **isaħħaħ u jħares is-sigurtà, il-kompetittività u s-sostenibbiltà tal-enerġija**. Il-mira tal-2050 għat-tnaqqis tal-emissjonijiet ta' gassijiet serra għal mill-inqas 80 % tal-livelli tas-snin 90 tibqa' objettiv kwantitattiv sod, imma li għad mhux legalment vinkolanti. Madankollu, għad ma nstabux soluzzjonijiet għal wara l-2020 għal għadd ta' aspetti oħrajn pereżempju l-proporzjon ta' enerġija rinnovabbli fit-taħlita tal-enerġija. Bl-istess mod, x'aktarx li mhux se jiġu kwantifikati l-livelli aċċettabli tad-dipendenza enerġetika jew tad-differenza kbira ħafna fil-prezzijiet tal-enerġija mal-kompetituri globali l-kbar. Il-politika tal-UE trid b'xi mod tadatta għal dawn l-inċertezzi – tabilħaqq l-istorja riċenti tindika li l-volatilità globali tal-prezzijiet tal-enerġija u l-impatti ta' avvenimenti mhux mistennija lkoll jitolbu politika tal-enerġija li tkun kemm flessibli kif ukoll kapaċi tindirizza ċirkustanzi esterni kumplessi.

3.2 Ta' spiss jiġri li t-tfassil tal-politika tal-UE dwar **it-transizzjoni tal-enerġija ma jkollhiex sjieda ġenwina mill-Istati Membri** u ma tinvolvix liċ-ċittadini f'dak li jirrigwarda spjegazzjoni dwar kompromessi u preferenzi. L-approċċ ta' tfassil ta' xenarji differenti, kif żviluppat fil-Pjan Direzzjonali għall-Enerġija 2050, huwa mod sensibbli biex tiġi trattata sitwazzjoni li tista' tinbidel. Madankollu, meta tintuża din it-teknika biex titħejja l-bażi għat-tfassil tal-politika jfiġġu dan in-nuqqas ta' sjieda mill-Istati Membri kif ukoll id-dubji ta' pubbliku, ġeneralment anqas infurmat jew interessat, dwar ħafna mill-kwistjonijiet tal-enerġija għajr il-prezzijiet u, f'xi pajjiżi, is-sigurtà tal-provvista. Id-dokumenti tal-politiki fil-livell tal-UE huma fil-biċċa l-kbira maħsubin għall-Istati Membri u għall-partijiet interessati istituzzjonali jew industrijali l-kbar, u xi kultant jonqsu milli jagħmlu kuntatt mal-pubbliku u jirriflettu t-tħassib tiegħu. Parti mill-proċess tal-involviment u l-parteċipazzjoni tal-pubbliku li tinsab f'din l-Opinjoni bilfors tinvolvi t-"traduzzjoni" ta' kunċetti tal-enerġija kumplessi. Il-mutur ta' tmexxija prinċipali se jkun ir-rwol tal-għarfien tal-pubbliku, u tal-fehmiet u l-valuri tiegħu biex jgħinu l-partijiet kollha fir-rivalutazzjoni, l-aġġustament u l-adattament għal dinja bl-inċertezzi. Mat-tliet pilastri tal-politika tal-enerġija – sigurtà tal-provvista, kompetittività u sostenibbiltà – għandu jiżdied ir-raba' wieħed – il-parteċipazzjoni.

3.3 Dan mhux se jkun faċli. Sal-lum, ir-rikonċiljazzjoni tas-solidarjtà u l-kooperazzjoni tal-UE flimkien mad-dritt tal-Istat Membru biex tiġi determinata l-istrateġija tal-enerġija tiegħu pproduċiet **politika mċajpra u messaġġi konfużi**, mhux l-anqas għaċ-ċittadini, u għaldaqstant nuqqas kbir ta' fehim.

3.4 **Il-parteċipazzjoni taċ-ċittadini fuq livell nazzjonali, u mbagħad it-twaqqif ta' politiki tal-enerġija nazzjonali fil-kuntest usa' tal-UE** huwa mod wieħed kif jimtela dan il-vojt u

jiċċaraw l-affarijiet (Inizjattivi nazzjonali li qed jiġu żviluppati bħad-*Débat national sur la transistion énergétique* (Dibattitu nazzjonali dwar it-transizzjoni tal-enerġija) fi Franza, l-*Energiewende* (It-transizzjoni tal-enerġija) fil-Ġermanja u l-*Energy Mix Forum* (Forum dwar it-taħlita tal-enerġija) fi Spanja kollha jkunu jibbenefikaw minn konnessjoni aktar b'saħħitha mad-dimensjoni Ewropea). Il-mexxejja nazzjonali jeħtieġu mandat demokratiku, elettorat infurmat dwar din il-kwistjoni ewlenija, u persuni li jkunu preparati jissieħbu mal-politikanti tagħhom biex jgħaddu minn dik li se tkun triq diffiċli. Jekk mhux se sseħħ diskussjoni pubblika miftuħa u inklużiva dwar futur tal-enerġija pan-Ewropew u bbażata fuq il-kooperazzjoni, allura se tibqa' l-presunzjoni li l-attitudnijiet soċjali biss huma aċċettabbli għas-soċjetà. Dan l-impediment nazzjonali diġà wassal biex xi partijiet interessati jiddeskrivu l-politika tal-enerġija tal-UE bħala waħda li mhijiex koerenti u lanqas kredibbli. Dan in-nuqqas ta' ċarezza jdgħajjef il-kapaċità biex tiġi stabbilita politika koerenti tal-enerġija b'livelli baxxi ta' emissjonijiet tal-karbonju sabiex tiġi indirizzata l-pressjoni mit-tibdil fil-klima – u l-ħin qed jonqos.

3.5 Madwar l-Ewropa, iċ-ċittadini wrew li mhumiex kuntenti bil-funzjonament tas-suq tal-enerġija (ara t-Tabella ta' Valutazzjoni tas-Swieq tal-Konsumatur – http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/docs/8th_edition_scoreboard_mt.pdf), u jekk dan mhux se jiġi indirizzat se jmur kontra aktar sforzi għal azzjoni tal-UE konġunta dwar it-transizzjoni tal-enerġija. **Iċ-ċittadini jeħtieġu jiġu involuti b'mod aktar effiċjenti fid-direzzjoni strateġika tal-għażliet tal-politika l-kbar – lil hinn mir-rwol tagħhom bħala kosumaturi tal-enerġija – għaliex it-tħejjija tat-transizzjoni tal-enerġija tmur lil hinn mill-kwistjonijiet importanti tas-suq.** F'ħafna Stati Membri qed jikber in-nuqqas ta' sodisfazzjon dwar il-proċess politiku – 'il-politika'. Fil-livell kritiku tal-UE, il-"politika" jew mhijiex iseħħ jew mhux qed tagħti l-frott, u d-dimensjoni tal-UE ħafna drabi ġiet relegata għal dibattiti nazzjonali mhux koordinati dwar il-politika tal-enerġija. Biex tinbidel din is-sitwazzjoni, ir-responsabbiltà konġunta għall-futur tal-enerġija kollettiv tagħna se tkun tinvolvi intrapriża kondiviża bejn iċ-ċittadini, il-partijiet interessati ewlenin u dawk li jieħdu d-deċiżjonijiet politiċi.

3.6 Minkejja li nbeda l-proċess għal bosta inizjattivi lokali, reġjonali u nazzjonali li jinvolvlu l-pubbliku f'diversi aspetti tal-ippjanar tal-enerġija, hemm ħtieġa prattika u reali biex l-involviment pubbliku, l-għarfien espert u l-kapaċità eżistenti jingħataw direzzjoni u jiġu ffukati. Attwalment m'hemmx fis-seħħ xi qafas adegwat għad-djalogu maċ-ċittadini/mal-partijiet interessati/mal-organizzazzjoni tas-soċjetà ċivili (OSĊ) dwar l-akkwist, it-trasferiment u l-użu tal-enerġija. Hemm bżonn urġenti għal tali djalogu li jkun jista' jagħti kontribut lill-politika tal-UE u jwassal lura d-dimensjoni Ewropea fid-dibattiti nazzjonali. **Programm għall-parteċipazzjoni u l-involviment tal-pubbliku u li jkun estensiv, ambizzjuż u koordinat** għandu jqanqal diskussjoni infurmata, jgħolli l-livell tad-diskussjoni u l-fehim, u jagħti aktar kunfidenza lil dawk li jfasslu l-politiki (li min-naħa tagħhom għandhom jisimgħu u jirreaġixxu) biex jimxu 'l quddiem. Fid-deskrizzjoni tal-kondizzjonijiet u l-azzjonijiet meħtieġa għal programm bħal dan din l-Opinjoni esploratorja tibni fuq studju ta' riċerka preparatorju kkumissjonat mill-KESE u ppubblikat f'Diċembru 2012 bit-titolu "Future national energy mix scenarios: public engagement processes in the EU and elsewhere" (Ix-xenarji nazzjonali futuri f'rabta mat-taħlita tal-enerġija: il-proċessi ta' parteċipazzjoni tal-pubbliku fl-UE u bnadi oħra), li huwa disponibbli fis-sit elettroniku http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-energy-futures-civil-society-publications.

4. **Ntejbu u nibnu fuq il-mekkaniżmi ta' parteċipazzjoni eżistenti**

4.1 Sa mill-1997 twaqqfu numru ta' fora għad-diskussjoni dwar l-enerġija rigward kwistjonijiet tekniċi, regolatorji, tal-konsumatur u tal-politika: tliet fora regolatorji (Forum ta' Firenza (l-elettriku), Forum ta' Madrid (il-gass), Forum ta' Londra (l-enerġija taċ-ċittadini) kif ukoll il-Forum ta' Berlin (il-karburanti fossili), il-Forum ta' Bukarest (l-enerġija sostenibbli) u l-Forum Ewropew (l-enerġija nukleari). Filwaqt li dawn huma kollha maħsubin biex itejbu l-funzjonament tas-suq intern fl-enerġija, l-ebda wieħed minnhom m'għandu l-mandat wiesa' tat-tip ta' djalogu dwar l-enerġija kif propost f'din l-Opinjoni. Kif jimplika ismu, il-Forum taċ-Ċittadini dwar l-Enerġija jfittex l-implimentazzjoni ta' swieq tal-konsumaturi kompetittivi, effiċjenti fl-użu tal-enerġija u ġusti, u għaldaqstant joffri pjattaforma għall-preżentazzjoni ta' kwistjonijiet dwar l-għoti tas-setgħa lill-konsumatur u dwar l-interessi tal-konsumatur f'aspetti regolatorji. Dawn il-fora kollha jiffurmaw parti importanti mid-djalogu dwar l-enerġija. U l-integrazzjoni akbar tagħhom permezz ta' pjattaforma jew korp ta' koordinazzjoni speċifiku tkun apprezzata ħafna. Tabilħaqq tali korp ikun jista' jirrappreżenta wkoll l-interessi tal-Kummissjoni Ewropea rigward l-enerġija fl-istruttura tad-Djalogu Ewropew dwar l-Enerġija msemmi hawn taħt.

4.2 Hemm ukoll possibiltajiet biex jiġu involuti pajjizi terzi ġirien, partikolarment dawk li diġà jagħmlu parti mill-Komunità tal-Enerġija u dan ikun jappoġġja l-approċċ issuġġerit fi ħdan *Il-politika tal-enerġija tal-UE: Kooperazzjoni ma' pajjiżi lil hinn mill-fruntieri tagħna*, COM(2011) 539.

4.3 Bħala korp konsultattiv għall-istituzzjonijiet tal-UE, u bil-missjoni primarja li jinvolvi aktar lill-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fil-proġett Ewropew, **il-KESE jinsab f'pożizzjoni tajba biex ifassal u jippjana l-kontribut tas-soċjetà ċivili fit-tfassil tal-politiki.** Il-Kumitat jippreżenta Opinjonijiet dwar il-leġislazzjoni tal-enerġija u dwar ix-xogħol ta' tfassil ta' politiki prinċipali kollha tal-UE u organizza programm estensiv ta' konferenzi għas-soċjetà ċivili dwar kwistjonijet tal-enerġija, bi djalogu mal-livelli kollha tal-partijiet interessati tal-enerġija permezz ta' żjarat diretti fl-Istati Membri. Il-bażi tal-pożizzjoni tiegħu dwar il-bżonn ta' **Komunità Ewropea tal-Enerġija u l-aspett kruċjali ta' djalogu mas-soċjetà bħala bażi soda (European energy community and the vital nature of an underpinning societal dialogue**) kienet elaborata fid-dikjarazzjoni konġunta mal-Istitut Notre Europe – Jacques Delors ta' Jannar 2012 (http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/declaration-mt.pdf).

4.4 L-element essenzjali fil-ħolqien ta' djalogu produttiv se tkun il-fiduċja. Wieħed ma jistax jassumi l-fiduċja fil-partijiet interessati u bejniethom – anzi bil-maqlub. Għalhekk wieħed mill-objettivi tatd-djalogu huwa li **jibni l-fiduċja bejn il-parteċipanti**. Biex dan iseħħ, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew irid ikun miftuħ, affidabbli u jkollu pożizzjoni bilanċjata, jekk irid li jkollu rwol formattiv f'dan il-proċess.

4.5 **L-attitudnijiet lejn l-enerġija fl-Istati Membri huma marbuta mill-qrib ħafna mal-valuri soċjetali**. Fil-livell tal-bniedem, dawn ikunu jinkludu s-sigurtà, il-faqar enerġetiku u l-aċċess ta' partijiet vulnerabbli għal provvista bi prezz li jintlaħaq.

Fil-livell nazzjonali hemm tħassib dwar id-dipendenza enerġetika u l-esponiment għal influwenza esterna. Għalhekk id-dibattitu għandu jinkludi dimensjoni etika u dimensjoni ekonomika b'saħħithom, kif rikonoxxut fl-Opinjoni tal-Grupp Ewropew dwar l-Aspetti Etiċi tat-Taħlita tal-Enerġija fl-Ewropa, adottat f'Jannar 2013. Din għandha titiqes bħala għodda essenzjali fid-dibattitu. Din titlob li jkun hemm qafas tal-etika biex jintuża għas-sorsi tal-enerġija kollha u għat-teħid ta' deċiżjonijiet rigward it-taħlita tal-enerġija, u tħeġġeg ukoll l-involviment tas-soċjetà ċivili permezz tal-parteċipazzjoni demokratika u t-trasparenza. Hemm bżonn ta' aktar ħidma biex dawn il-kunċetti jiġu applikati fil-livell tal-Istati Membri, u wieħed mir-rwoli tal-KESE se jkun li jagħraf is-sensittivitajiet nazzjonali u joffri triq lejn il-konverġenza u l-kollaborazzjoni.

4.6 Pereżempju, element integrali li l-politika tal-UE għandha ssaħħaħ f'approċċ għall-enerġija globali li jkun aċċettabbli missoċjetà u etiku, huwa l-kunċett li ma jiġux żvantaġġati dawk iż-żoni fid-dinja li 'm'għandhomx leħen', dawk li huma vulnerabbli fil-ġirja għar-riżorsi tal-enerġija.

4.7 Il-parteċipazzjoni effettiva tirriżulta l-aktar meta **n-netwerks informali tas-soċjetà ċivili li mhumiex statutorji jingħataw is-setgħa li jikkomunikaw man-netwerks statutorji formali**. L-innovazzjoni mmexxija mill-parteċipazzjoni tista' tkun għodda b'saħħitha biex jintlaħaq qbil dwar objettivi strateġiċi nazzjonali, reġjonali, urbani u lokali u/jew biex jitwettqu, b'anqas spejjeż għall-fondi pubbliċi u b'anqas burokrazija mill-proċessi tradizzjonali. Fil-preżent ftit hemm mekkaniżmi eżistenti biex jintegraw il-parteċipazzjoni metropolitana, nazzjonali u pan-Ewropea dwar il-"ġejjieni tal-enerġija". Madankollu inizjattivi bħall-Patt tas-Sindki li jippromovu titjib fl-effiċjenza fl-użu tal-enerġija u aktar enerġija rinnovabbli jindikaw x'inhu possibbli. Ir-rabta bejn dan l-involviment u l-istrutturi tal-politika u tat-teħid ta' deċiżjonijiet għadha ma teżistix fl-Istati Membri.

5. Niksbu l-involviment u l-parteċipazzjoni tal-pubbliku: Djalogu Ewropew dwar l-Enerġija

5.1 It-titolu proviżorju tal-proċess deskritt hawn fuq huwa **Djalogu Ewropew dwar l-Enerġija**, għad li, biex issir enfasi dwar il-bżonn li jittieħdu passi konkreti, jistgħu jiġu kkunsidrati varjazzjonijiet tat-titolu Azzjoni Ewropea għall-Enerġija. Id-DEE mhux se jkun jirreplika x-xogħol ta' korpi eżistenti imma pjuttost **jibni fuq inizjattivi attwali u jissuplimentahom kemm bil-parteċipazzjoni tal-partijiet interessati tal-enerġija konċernati kif ukoll bil-parteċipazzjoni taċ-ċittadin**. Objettiv importanti se jkun li jittejjeb it-tfassil tal-politika billi tiġi organizzata l-azzjoni reċiproka, tingħata informazzjoni adegwata, titħeġġeġ is-sjieda, u jitrawmu l-leġittimità u l-appoġġ għad-deċiżjonijiet politiċi fil-livelli nazzjonali u Ewropej. Fil-prinċipju, l-kwistjoniet tal-enerġija kollha għandhom jaqgħu fl-ambitu tiegħu inklużi: l-infrastruttura, is-sorsi tal-enerġija u r-riżorsi, is-swieq, il-kwistjonijiet tal-konsumatur, it-teknoloġiji, il-kwistjonijiet politiċi u ambjentali, eċċ.

5.2 Id-DEE għandu jindirizza **l-bżonnijiet u t-tħassib tal-partijiet interessati statutorji jew li mhumiex** – dawk il-partijiet involuti fil-katina ta' provvista tal-enerġija kif ukoll l-investituri, il-klijenti, ir-regolaturi u l-leġiżlaturi. F'dan il-kuntest ta' prijoritajiet identifikati fil-livelli nazzjonali, tal-UE u globalment, għandu jqis ukoll ir-rappreżentanti ta' kwistjonijiet bejn il-ġenerazzjonijiet bħala kataegorija ta' partijiet interessati, partikolarment fir-rigward ta' kwistjonijiet tal-użu u t-tnaqqis tar-riżorsi, l-kontroll tat-tniġġiż, u t-tibdil fil-klima.

5.3 Għandu jiġi nnotat li d-DEE ma jkunx jidħol fl-implimentazzjoni operattiva jew teknika imma jkollu r-rwol li joffri "spazju għan-negozjar" fejn ikunu jistgħu jiġu diskussi kwistjonijiet ta' implimentazzjoni fil-kuntest tal-impatti u l-aċċettazzjoni soċjetali, l-istrateġiji tal-investiment u r-riżorsi, u l-kunsiderazzjonijiet ta' politika oħrajn. Dan għandu, madankollu, jagħmel kuntatt permezz ta' azzjonijiet tanġibbli ħafna li n-nies jistgħu jieħdu sehem fihom bħall-użu tal-miters intelliġenti u l-effiċjenza fl-użu tal-enerġija. It-teorija, l-edukazzjoni u l-azzjoni prattika jridu jimxu id f'id.

6. Nimplimentaw Djalogu Ewropew dwar l-Enerġija

6.1 Fil-bidu l-objettivi jkunu li:

— jidentifika u jipprijoritizza l-azzjonijiet li jinfurmaw u jagħtu setgħa lis-soċjetà ċivili dwar kwistjonijiet tal-enerġija;

— jidentifika l-partijiet interessati, inklużi utenti tal-enerġija ġejjin mill-industrija jew individwi, operaturi tal-enerġija, ħaddiema u trejdjunjins u gruppi interessati oħrajn, skont it-tip ta' interess, il-livell ta' għarfien, u l-kapaċità tar-riżorsi;

— jesponi l-kwistjonijiet ewlenin b'tali mod li l-għarfien u l-esperjenzi ta' kuljum u l-għarfien espert professjonali ikunu jistgħu jikkomunikaw u jagħtu kontribut lil xulxin;

— jiżviluppa format ta' "konverżazzjoni" li jkun flessibbli u adattabbli fl-Istati Membri kollha u jressaq ċ-ċittadini eqreb lejn it-teħid tad-deċiżjonijiet.

6.2 **Il-konsultazzjoni mtejba u l-mekkaniżmi ta' parteċipazzjoni** huma essenzjali għal transizzjoni tal-enerġija li tirnexxi. Djalogu fil-livell tal-UE u li jkun infurmat, strutturat, inklużiv u responsabbli huwa meħtieġ ukoll biex jiġi żgurat li tfassil u l-implimentazzjoni tal-politika jkunu strateġiċi, konsistenti u inklużivi - u b'hekk meqjusin kredibbli u effiċjenti.

6.3 Fl-aħħar mill-aħħar il-parteċipazzjoni tal-pubbliku għandha tgħin biex jitqiegħdu l-pedamenti ta' transizzjoni lejn sistema tal-enerġija b'livelli baxxi t'emissjonijiet tal-karbonju sal-2050 li tkun ibbażata fuq l-għarfien, u tkun parteċipattiva u effiċjenti. Din ikollha l-potenzjal li **tagħti aktar leġittimità għal azzjoni tal-UE dwar kwistjonijiet tal-enerġija filwaqt li tgħin liċ-ċittadini jleħħnu fehmiethom u l-preferenzi tagħhom fil-livell nazzjonali u pan-UE**.

6.4 Kull parti interessata li tiġi identifikata għandha tiġi mistoqsija, fuq bażi reċiproka.

— x'inhu dak li kull wieħed minnhom jistenna meta jipparteċipa fid-djalogu; u

— x'qed jintalab minnhom biex jagħtu kontribut għad-djalogu.

6.5 Jekk id-djalogu irid jirnexxi fil-perjodu twil, **il-proċess għandu jfittex li jifhem u jirreaġixxi għat-tħassib, l-għarfien u l-valuri tal-Istati Membri u tas-soċjetà ċivili pan-Ewropea**. Rispons bħal dan x'aktarx li se jeħtieġ li l-partijiet interessati jiżviluppaw bejniethom:

— strateġiji li jkunu jwasslu dak li jitolbu l-partijiet interessati, f'livell ta' aġġustament maqbul u b'kompromess fejn meħtieġ;

— proċess biex jipproduċu dawn l-istrateġiji; u

— il-kapaċità biex isaħħu dan il-proċess.

6.6 Hemm numru ta' mistoqsijiet li wieħed irid isaqsi biex id-djalogu jilħaq l-għanijiet tiegħu:

— Strateġiji: Xi strateġiji għandhom jiddaħħlu biex tiġi faċilitata l-parteċipazzjoni tal-partijiet interessati tas-settur tal-enerġija u tas-soċjetà ċivili?

— Proċessi: Liema proċessi kritiċi għandhom jiġu żviluppati jew imfassla mill-ġdid biex jitħaddmu dawn l-istrateġiji?

— Kapaċitajiet: X'kapaċitajiet hemm bżonn fid-djalogu biex jitħaddmu u jiġu żviluppati aktar dawn il-proċessi?

— Kontribut mill-partijiet interessati tas-settur tal-enerġija u mis-soċjetà ċivili: X'kontribut għandu jistenna d-djalogu mill-partijiet interessati u miċ-ċittadini tiegħu biex dawn il-kapaċitajiet jiġu żviluppati, jinżammu u jittejbu?

7. **Passi prattiċi u rakkomandazzjonijiet**

7.1 Qed jiġi propost li sal-2016 il-partijiet interessati tas-settur tal-enerġija, iċ-ċittadini u l-organizzazzjoni tas-soċjetà ċivili jipparteċipaw fid-Djalogu Ewropew dwar l-Enerġija, fil-forma ta' konverżazzjoni koordinata fuq diversi livelli fi ħdan l-Istati Membri u bejn Stat Membru u ieħor. Biex jiġu riflessi l-iskop, il-kobor u l-urġenza tal-kwistjoni, l-proċess li qed jiġi propost għall-involviment tal-partijiet interessati tal-enerġija u tal-pubbliku għandu jkun ambizzjuż, b' riżorsi suffiċjenti u effettiv; dan irid isegwi l-approċċ tattiku deskritt f'sezzjoni 6. Dan jeħtieġ joħloq kunfidenza fost il-parteċipanti u reputazzjoni għal djalogu miftuħ kif ukoll, b'mod progressiv, ir-riżoluzzjoni jew aċċettazzjoni ta' bosta fehmiet li jintwerew. Dan għandu jkun:

— Pan-UE fil-mod kif ilaqqa' u jiġbor flimkien f'ħaġa waħda fil-livell tal-UE;

— Nazzjonali, fis-sens li se jseħħ f'xenarji ta' kulturali differenti u ta' futur tal-enerġija li jvarja;

— fuq diversi livelli ġewwa xi pajjiż, jintegra l-livelli nazzjonali, reġjonali, urbani u lokali, u jagħraf ir-rwol essenzjali tal-influwenza taċ-ċittadin u l-klijent fuq il-politika;

— iffukat fuq l-azzjonijiet, bil-parteċipanti kollha jsaqsu lilhom innifishom u lil xulxin "x'passi jistgħu jittieħdu biex jiġi assigurat futur tal-enerġija aħjar?"

7.2 Id-DEE mhuwiex sostitut għad-dibattitu li jeħtieġ jinżamm mal-istituzzjonijiet tad-demokrazija rappreżentattiva iżda huwa titjib ta' dak id-dibattitu, li **jħallat l-għarfien mill-ħajja ta' kuljum, l-esperjenzi u l-fehim flimkien mal-għarfien teknik u espert**. Hawnhekk, id-demokrazija parteċipattiva taġixxi bħala appendiċi għad-deomkrazija rappreżentattiva.

7.3 Ikun jista' jiġi żviluppat mill-KESE, programm ta' tliet snin li jkun jirreaġixxi u jitwaħħad flimkien mal-inizjattivi nazzjonali, u eventwalment jwassal għal DEE indipendenti. Dan il-proċess ikun jinkludi:

— Riċerka – tkomplija u estensjoni fuq il-bażi ta' riċerka eżistenti dwar il-parteċipazzjoni u l-involviment tal-pubbliku u dwar il-kwistjonijiet kumplessi tal-enerġija li hemm warajhom u li jeħtieġ jiġu ċċarati liċ-ċitaadin.

— Żvilupp ta' alleanzi mal-partijiet interessati kollha (Stati Membri u presidenzi tal-UE li jinbidlu b'rotazzjoni, organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili tal-Istati Membri, industrija, trade unjins, fondazzjonijiet, istituzzjonijiet akkademiċi, eċċ) biex titwaqqaf bażi tar-riżorsi soda konformi mal-ambizzjoni tal-programm.

— Avveniment tat-tnedija kbir biex jagħti bidu għal numru ta' programmi pilota/ta' dimostrazzjoni f'mhux aktar minn ħames Stati Membri li jkunu jimplimentaw djalogu nazzjonali, b'kull programm jinbeda b'avveinment nazzjonali fl-2014.

— Il-formazzjoni ta' konnessjonijiet bejn id-DEE u l-forum eżistenti fejn dan hu possibbli u adegwat, inkluż mal-Komunità tal-Enerġija (ix-Xlokk tal-Ewropa) u mas-Sħubija tal-Lvant.

— Preżentazzjoni u dibattitu dwar id-DEE bħala parti mill-Forum taċ-Ċittadini dwar l-Enerġija f'Novembru 2013 u fora u avvenimenti tal-enerġija oħrajn, b'mod adegwat.

— Monitoraġġ tal-iżvilupp tal-proċess tad-djalogu mill-Grupp ta' Studju Permanenti tal-KESE, Lejn Komunità Ewropea tal-Enerġija u t-twaqqif ta' grupp ta' tmexxija rappreżentattiv.

7.4 Fit-tfassil tad-djalogu pubbliku jaħdmu tajjeb l-għodod li jiffaċilitaw it-teħid ta' deċiżjonijiet, speċjalment fl-istħarriġ dwar mistoqsijiet tat-tip "x'isir jekk?" u l-opzjonijiet ta' kompromess, r-riskji u r-riżultati li joħorġu minn tali xenarji. Xi għodod speċifiċi jinkludu: tfassil u mudellar tax-xenarji, analiżi tal-parteċipazzjoni b'diversi kriterji, tekniki tar-realtà virtwali (inklużi viżwalazzjoni tridimensjonali u mmappjar bl-użu ta' sistemi ta' informazzjoni ġeografika [GIS], analiżi taċ-ċikli tal-ħajja u valutazzjoni ambjentali kwantitattiva). Minn dawn l-għodod, it-tfassil tax-xenarji wera li huwa l-aktar mezz aċċessibbli u interattiv biex **jgħin lill-persuni jifhmu l-kobor tal-isfida, u biex jesploraw u jeżaminaw is-soluzzjonijiet li jippreferu huma stess**, u jpoġġuhom fil-prattika – il-Pjan Direzzjonali għall-Eneġija 2050 tal-Kummissjoni Ewropea uża t-tfassil ta' xenarji bħala mod biex jinforma u jinvolvi n-nies dwar l-għażliet tal-politiki.

7.5 Biex id-dibattitu dwar l-enerġija jiġi stabbilit u ma jibqax xi ħaġa tal-okkażjoni, biex jiġi diskuss fil-kafejiet, fil-klabbs, fil-kċejjen u fil-klassijiet, se jkunu meħtieġa tekniki tal-parteċipazzjoni li huma aktar minn sofistikati. Il-wirjiet u l-avvenimenti kbar, l-involviment tal-komunità xjentifika, u l-interess tal-midja nazzjonali se jkollhom rwol ukoll. Dan jitlob ippjanar professjonali u l-ħolqien ta' djalogu bħala "marka soċjali" Ewropea li tikseb rikonoxximent u fiduċja.

7.6 Id-djalogu dwar il-ġejjieni se jkollu bżonn proċessi ta' governanza ċari, trasparenti u responsabbli. Il-korp organizattiv, li huwa previst li jkun indipendenti minn kwalunke parti interessata, istituzzjoni jew grupp ta' interess eżistenti, għandu jkollu l-fiduċja tal-parteċipanti kollha, jitqies bħala affidabbli u awtoritarju, u jkun ibbażżat fuq sett ta' prinċipji soċjali u etiċi maqbula li jirriflettu valuri komuni.

7.7 Ir-rwol tal-KESE huwa formattiv. Dan se jħejji t-triq li permezz tagħha d-DEE jgħaddi mit-teorija għall-prattika. Filwaqt li jibda bil-fażi attwali ta' ppjanar inizjali u ta' djalogu mal-partijiet interessati, u mbagħad bħala parti minn grupp involut fil-kompiti kruċjali ewlenin li jagħtu bidu, il-KESE se jkompli jkun ta' għajnuna hekk kif id-DEE jiżviluppa min-naħa tiegħu u hu stess jaġixxi ta' katalist biex jinġabru r-riżorsi li jkun jridu jiġu allokati.

7.8 Kompiti essenzjali li d-DEE se jwettaq huma:

— It-twaqqif ta' qafas komuni għad-djalogi dwar l-enerġija.

— Il-ħolqien ta' "marka soċjali" Ewropea ġenerali għad-djalogu u għall-mekkaniżmi assoċjati ta' liċenzji u governanza.

— L-izvilupp ta' 'librerija' ibbażata fuq l-gharfien maqbul dwar kwistjonijiet tal-enerġija prattiċi.

— Li jorganizza forum ta' dibattitu miftuħ dwar il-politika tal-enerġija bejn l-Istati Membri u fil-livell tal-UE.

— L-għoti ta' fondi jew għajnuna meħtieġa għal inizjattivi nazzjonali jew reġjonali.

— It-twettiq jew kummissjoni ta' riċerka biex jimtlew lakuni ta' għarfien.

— It-tfassil ta' linji gwida dwar kwistjonijiet tal-enerġija eżistenti jew għadhom ġejjin u li jqisu kwistjonijiet soċjetali, ambjentali, etiċi u ekonomiċi.

— Il-kollaborazzjoni mal-organizzazzjonijiet nazzjonali u reġjonali.

— It-tħeġġiġ ta' netwerk ta' organizzazzjoniet fi ħdan kull Stat Membru.

7.9 Id-DEE jista' jitqies ukoll bħala eżerċizzju prattiku u fuq skala kbira ta' demokrazija parteċipattiva, li b'mod ġenwin iservi ta' punt ta' kuntatt mad-demokrazija rappreżentattiva dwar tema kruċjali għal kulħadd. Il-prinċipju organizzattiv se jkun is-sussidjarjetà implimentata permezz ta' qafas liċenzjat jew disponibbli minn ftehim ta' franchise, jiġifieri d-DEE se jibni fuq dak li diġa jeżisti u jtejbu. Fil-fażi tat-twaqqif tiegħu d-DEE se jiżviluppa, permezz tal-parteċipazzjoni inklużiva taċ-ċittadini u tal-partijiet interessati, proċessi ta' djalogu maqbula li jkunu jistgħu jiġu replikata fil-livelli nazzjonali, reġjonali u lokali. B'dan il-mod ikunu jistgħu jagħtu kontribut ir-riżorsi, l-għarfien u l-ħiliet minn ħafna tipi ta' organizzazzjonijiet li diġa huma attivi fil-kwistjonijiet tal-enerġija. Dawn ikunu jinkludu, pereżempju: l-awtoritajiet muniċipali u regolatorji, il-kumpaniji tal-enerġija, in-negozju b'mod ġenerali, it-trejdunjins, l-NGOs u l-organizzazzjonijiet tal-konsumatur u l-istituzzjonijiet tal-UE (Kummissjoni Ewropea, Parlament Ewropew, Kumitat tar-Reġjuni). L-intenzjoni hi li jingħata "spazju għan-negozjar" li fih ikunu jistgħu jiġu diskussi kwistjonijiet ta' implimentazzjoni fil-kuntest tal-impatti u l-aċċettazzjoni soċjetali, l-istrateġiji tal-investiment u r-riżorsi, u l-kunsiderazzjonijiet ta' politika oħrajn. Dan ikun jinvolvi l-preżentazzjoni kontinwa ta' informazzjoni oġġettiva, u li jiġi offrut post fejn dik l-informazzjoni u l-esperjenza taċ-ċittadini nnifishom ikunu jistgħu jistħarrġu l-livell ta' konverġenza li kien possibbli dwar il-kwistjonijiet tal-enerġija ppreżentati.

7.10 Għal dan id-djalogu huwa essenzjali sett ta' prinċipji komuni. L-isfida hija kif numru ta' impenji "universali" li jagħrfu u jappoġġjaw il-valur tal-umanità komuni tagħna se jissarrfu f'xi ħaġa li tista' sservi ta' bażi għall-politika u l-azzjoni dwar l-enerġija. Impenji bħal dawn diġà jinsabu fit-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u dan jikkonferma r-rabta li l-Istati Membri għandhom mad-drittijiet fundamentali soċjali u tal-bniedem. Din is-solidarjetà bejn nazzjonijiet u popli, prinċipju fundatur tal-UE, hija applikabbli, f'termini etiċi, fil-livell globali, fejn kwalunkwe politika tal-enerġija tal-UE għandha tkun relevanti wkoll.

7.11 L-erba' prinċipji etiċi ssuġġeriti mir-Rapport tal-EGE dwar l-Etika fl-Enerġija (http://ec.europa.eu/bepa/european-group-ethics/publications/opinions/index_en.htm) – aċċess għall-enerġija, sostenibbiltà, sikurezza u sigurtà – bla dubju jikkoinċidu mat-tliet pilastri tal-politika tal-enerġija tal-UE u jeħtieġu stħarriġ aktar fil-fond. Ir-rapport tal-EGE jisħaq ukoll li, "Il-parteċipazzjoni tinsab fil-qalba proprja tal-ġustizzja soċjali u politika" u jikkonferma l-approċċ tal-Pjan Direzzjonali għall-Enerġija 2050 – "Huwa kruċjali li jiġi involut il-pubbliku" (punt 3.4).

7.12 L-iżvilupp ta' approċċ iddixxplinat għall-parteċipazzjoni tal-pubbliku se jkun prekursur neċessarju għat-tnedija ta' djalogu dwar l-enerġija u jitqies bħala wieħed mill-kompiti li l-KESE jista' jgħin biex jorganizza. Qed jiġu suġġeriti ħames mistoqsijiet tentattivi bħala kontribut għal dan il-kompitu:

— Kif niżguraw li kulħadd, l-individwi u l-industrija, ikun jista' jħallas għall-enerġija li jkollu bżonn?

— Il-produzzjoni u l-użu tal-enerġija tagħna jikkunsidraw il-bżonnijiet u l-impatt fuq il-ġenerazzjonijiet futuri?

— Agħmilna evalwazzjoni u wettaqna bilanċ tar-riskji kollha fuq perjodu qasir u dak medju involuti fil-produzzjoni u l-użu tal-enerġija?

— Aħna ċerti li l-provvista tal-enerġija tagħna hija stabbli kif ukoll garantita biżżejjed, meta jitqies ir-rwol essenzjali tagħha?

— X'nistgħu nagħmlu **aħna** dwar dawn il-mistoqsijiet?

7.13 Biex is-swieq tas-settur tal-enerġija jimxu lil hinn mit-terminu qasir, hemm bżonn ta' aktar ċertezza u kooperazzjoni effettiva. "Ħidma bħas-soltu" mhux se ġġib bidla sostanzjali bir-rata u l-kobor neċessarji biex jintlaħqu l-objettivi tal-politika – u ċ-ċittadin, is-settur tal-enerġija, u l-partijiet interessati kollha kemm huma se jkollhom bżonn jagħmlu l-parti tagħhom fit-transizzjoni lejn ekonomiji b'livell baxx ta' karbonju. Hawnhekk, id-Djalogu Ewropew dwar l-Enerġija se jipprovdi mezz biex jinħolqu l-kunfidenza u l-fiduċja, biex iċ-ċittadini jipparteċipaw fil-livell nazzjonali u mbagħad jiġu stabbiliti l-politiki tal-enerġija nazzjonali f'kuntest tal-UE usa'.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Iċ-ċittadin fil-qalba ta' Suq Intern diġitali inklużiv: pjan ta' azzjoni għal suċċess" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)

(2013/C 161/02)

Relatur: **is-Sinjura DARMANIN**

Nhar id-19 ta' Jannar 2012, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda, b'konformità mal-Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, li jħejji opinjoni dwar

Iċ-ċittadin fil-qalba ta' Suq Intern diġitali inklużiv: pjan ta' azzjoni għal suċċess

(opinjoni fuq inizjattiva proprja).

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar is-7 ta' Marzu 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'69 vot favur u astensjoni waħda (1).

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Is-Suq Intern diġitali għandu potenzjal kbir biex jippromovi t-tkabbir, l-impjiegi u l-prosperità b'mod ġenerali. Madankollu, illum il-ġurnata għadd ta' ċittadini għadhom esklużi mill-benefiċċji ta' din l-opportunità. Ir-raġunijiet għal din l-esklużjoni huma soċjoloġiċi, kulturali kif ukoll leġislattivi. Il-KESE identifika għadd ta' sfidi u ostakli li bħalissa qed iwaqqfu liċ-ċittadini milli jkunu tabilħaqq fil-qalba tas-Suq Uniku diġitali, u dawn huma:

a) problemi infrastrutturali;

b) qafas legali mhux ċar;

c) definizzjoni mhux ċara tad-drittijiet taċ-ċittadini;

d) nuqqas ta' implimentazzjoni sħiħa ta' skemi, kemm individwali kif ukoll kollettivi, għas-soluzzjoni tal-ilmenti;

e) diskrepanzi fl-ambjent tal-konsumatur fi Stati Membri differenti;

f) iċ-ċibersigurtà;

g) nuqqas ta' implimentazzjoni sħiħa tal-akkwist elettroniku u tal-firma elettronika;

h) nuqqas ta' implimentazzjoni tas-servizzi tal-gvern elettroniku; u

i) l-infurzar tas-Suq Intern.

1.2 Għalhekk, il-KESE jissuġġerixxi li jittieħdu diversi azzjonijiet sabiex jintlaħaq bis-sħiħ l-għan li ċ-ċittadin jitqiegħed fil-qalba tas-Suq Uniku diġitali:

a) aċċess bla ħlas u universali;

b) internet miftuħ u n-newtralità tal-internet (net neutrality);

c) prevenzjoni tal-abbużi;

d) standardizzazzjoni tal-ICTs;

e) interoperabilità u interkonnettività;

f) cloud computing;

g) kontroll tal-prezzijiet, i.e. tariffi minimi;

h) edukazzjoni u taħriġ;

i) protezzjoni kontra l-frodi ċibernetiċi u l-kriminalità ċibernetika (pereżempju l-piraterija u l-falsifikazzjoni);

j) sikurezza (inklużi l-protezzjoni tad-data u l-privatezza, il-protezzjoni tat-tfal, l-anzjani u l-persuni b'diżabilitajiet);

k) karta għad-Drittijiet Diġitali ([1]);

l) applikazzjoni tad-direttiva dwar id-drittijiet tal-kunsumaturi għal kontenut diġitali;

m) reviżjoni tal-leġislazzjoni dwar il-kummerċ elettroniku, il-pagamenti elettroniċi, it-telefonija mobbli, eċċ.;

n) reviżjoni tal-politika dwar ix-xandir;

o) kampanji ta' informazzjoni;

p) parteċipazzjoni u involvement tas-soċjetà ċivili fil-livelli kollha tat-teħid ta' deċiżjonijiet politiċi;

q) pubblikazzjoni ta' gwida tal-UE dwar servizzi diġitali.

([1]) Reċentement il-Kummissjoni Ewropea ppubblikat ġabra tad-drittijiet li bħalissa jeżistu f'testi legali differenti tal-UE: https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/code-eu-online-rights.

2. **Iċ-ċittadin fil-qalba tas-Suq Intern diġitali: iċ-ċittadin bħala attur ekonomiku, soċjali u politiku f'konformità mal-erba' libertajiet bażiċi tas-Suq Intern**

2.1 **Il-proattività taċ-ċittadin bħala attur ekonomiku**: ir-rivoluzzjoni diġitali ġabet fix-xejn għadd ta' impjiegi. Madankollu, kif jgħid McKinsey ([2]), hija ħolqot 2,6 impjieg għal kull impjieg li ntilef. Is-soċjetà trid tadatta għal dan u bħalissa għandha l-potenzjal li tadatta. Ċerti impjiegi se jisparixxu u ġenerazzjonijiet iżgħar ser ikollhom perspettiva differenti: ser ikollhom jirrelataw mar-rivoluzzjoni diġitali bħala provveditur tal- impjiegi. Inizjattivi bħall-programm MIT Scratch joħolqu valur miżjud li jirrifletti l-valur tal-individwu. Eżempju ieħor huwa l-laboratorju "Skunk Works" tan-NASA, li ħoloq l-ambjent adatt għal kreattività wara li l-programm tax-Shuttle wasal fi tmiemu.

2.2 **Il-proattività taċ-ċittadin bħala attur politiku**: in-nies iridu jkunu ħielsa li jittrasferixxu l-ideat tagħhom, u l-internet jiffaċilita dan għalkemm il-ġenerazzjonijiet iżgħar jivvjaġġaw iżjed minkejja li jużaw l-internet ħafna. L-internet joħloq l-aptit li wieħed ikun involut ma' nies oħra. It-teknoloġija diġitali ħolqot libertà ta' moviment ġdida.

2.2.1 Jeżistu eżempji speċifiċi, kemm fl-Ewropa kif ukoll lil hinn minnha, ta' ċittadini li jimmobilizzaw ruħhom biex jesprimu l-fehmiet tagħhom u jibdlu l-politiki b'mod demokratiku. Huwa ċar li l-ilħna taċ-ċittadini għandhom jinstemgħu aktar fix-xena politika. Il-proċess demokratiku wkoll irid jadatta għad-diġitalizzazzjoni.

2.3 **Iċ-ċittadin bħala attur soċjali**: il-ħiliet elettroniċi ma jfissrux biss li wieħed jitgħallem juża l-internet, iżda li wieħed jisfrutta l-internet għall-benefiċċju tal-komunità soċjali u biex javvanza fuq livell personali. Għal din ir-raġuni l-komunitajiet iridu jużaw iżjed il-potenzjal tal-internet. Madankollu, huwa imperattiv li jiġu rispettati bis-sħiħ l-għażliet personali tal-individwu li juża jew ma jużax l-internet.

2.4 Kif ġie enfasizzat fir-riżoluzzjonijiet tal-PE dwar "It-twettiq tas-Suq Uniku Diġitali" ([3]) u "Suq Uniku għall-Ewropej" ([4]), jeżistu għadd ta' nuqqasijiet b'rabta mal-iżgurar li ċ-ċittadin ikun tabilħaqq fil-qalba tas-Suq Intern. Dawk in-nuqqasijiet, li mhumiex biss leġislattivi, iżda wkoll soċjoloġiċi, jinvolvu l-eżistenza kontinwa ta' għadd ta' ostakli għall-aċċess għal konsumaturi għas-suq intern.

3. **Konsiderazzjonijiet u azzjonijiet ġenerali li għandhom jittieħdu sabiex jissaħħaħ l-użu diġitali taċ-ċittadin, konsiderazzjonijiet għal pjan ta' azzjoni**

L-aċċess, l-għarfien u l-fiduċja huma fost il-kwistjonijiet l-iżjed fundamentali għall-pubbliku meta juża l-internet u meta jibda jagħmel użu mis-suq diġitali.

([2]) McKinsey Mejju 2011: Internet Matters, the net's sweeping impact on jobs, growth and prosperity.
([3]) Rapp. Pablo Arias Echeverría, 2012/2030 (INI), 11.12.2012.
([4]) Rapp. António Fernando Correia de Campos, 2010/2278 (INI), 06.04.2011.

3.1 *Aċċess*

Huwa imperattiv li tiġi ggarantita l-kapaċità għal aċċess ugwali għal kull ċittadin tal-UE. F'dan ir-rigward, għandhom jiġu kkunsidrati l-infrastruttura, il-hardware, is-software u l-orgware ([5]).

Aċċess permezz tal-infrastruttura

3.1.1 Kull ċittadin tal-UE għandu jkollu *l-istess kapaċità ta' aċċess* għall-internet ([6]). Barra minn hekk, huwa essenzjali li prezz massimu fiss għall-*prezz għal kull Mbps*, kemm għal aċċess fiss kif ukoll aċċess mhux fiss (mobile access), jiġi determinat u stabbilit madwar l-Istati Membri kollha.

3.1.1.1 Skont il-BEREC (Korp ta' Regolaturi Ewropej għal Telekomunikazzjonijiet Elettroniċi), il-maġġoranza tal-awtoritajiet regolatorji nazzjonali rċevew ilmenti minn konsumaturi dwar id-*diskrepanza bejn il-veloċitajiet ta' aċċess irreklamati u l-veloċitajiet reali* ta' konnessjonijiet tal-internet. Suq Intern diġitali reali jista'jeżisti biss jekk l-operaturi kollha tan-netwerks fl-UE jkunu taħt skrutinju pubbliku strett sabiex ikun garantit il-bandwidth nominali skont il-pilastru relatat mal-broadband tal-Aġenda Diġitali għall-Ewropa.

3.1.1.2 L-eteroġeneità attwali tal-aċċess mhux fiss għall-internet hija wieħed mill-ikbar ostakli għal Suq Intern diġitali reali, b'mod speċjali minħabba li żdiedu daqstant malajr l-ismartphones u t-tablets li għalhekk qed iżidu l-importanza ekonomika għall-pubbliku ta' attivitajiet fuq il-mowbajl u bbażati fl-internet (kummerċ elettroniku, saħħa elettronika, eċċ.). F'dan il-kuntest, l-Azzjoni 101 tal-Aġenda Diġitali għall-Ewropa tindika b'mod ċar li d-differenza bejn it-tariffi għar-roaming u dawk nazzjonali għandha teqreb lejn iż-żero sal-2015.

3.1.1.3 Barra minn hekk, l-infrastruttura għandha tiżgura kopertura sħiħa tal-Ewropa kollha peress li n-nies m'għandhomx jiġu diskriminati kontra minħabba li jinsabu f'żona rurali. Il-KESE jirrikonoxxi li l-industrija tista' tqis li l-provvediment ta' tali infrastruttura m'huwiex vijabbli mil-lat ekonomiku. Madankollu, dan l-ostaklu jrid jingħeleb. Soluzzjonijiet potenzjali jistgħu jinkludu PPP għaż-żoni rurali. Il-provvedituri tal-kontenut jistgħu wkoll jifformaw sħubijiet biex jinvestu fl-infrastruttura billi ta' sikwit jibbenefikaw sussegwentement mill-kopertura.

Hot-spots għall-wi-fi f'żoni urbani

3.1.2 L-aċċess bla ħlas għas-servizz tal-wi-fi għandu jkun dritt fundamentali għal kull ċittadin Ewropew. Il-KESE jemmen ([7]) li l-organizzazzjoni ta' aċċess bla ħlas għall-internet għall-pubbliku fiż-żoni prinċipali tal-bliet u l-fornitura tal-aċċess għal data miftuħa (open data) 2.0 kif ukoll għas-sorsi miftuħa ser jagħtu l-possibbiltà lin-nies li jikkomunikaw u jfittxu impjiegi.

([5]) "Orgware" jirriferi għall-bini tal-kapaċità ta' atturi istituzzjonali differenti involuti fil-proċess ta' adattament ta' teknoloġija ġdida (-Wikipedia).
([6]) L-Aġenda Diġitali diġà stabbilixxiet it-tliet miri ewlenin għall-kapaċità tal-broadband: 100 % taċ-ċittadini tal-UE għandu jkollhom konnessja ta' 2Mbps sal-2013, u, sa tmiem l-2020, 100 % taċ-ċittadini tal-UE għandu jkollhom konnessja ta' 30 Mbps u 50 % tad-djar Ewropej għandu jkollhom abbonamenti 'l fuq minn 100 Mbps.
([7]) Ara nota 2.

3.1.3 Filwaqt li l-kopertura ġeografika m'għandhiex tkun rekwiżit strett, huwa essenzjali li kull muniċipalità tiggarantixxi l-eżistenza ta' talinqas post wieħed fejn ikun hemm aċċess għall-wi-fi. Approċċ razzjonali huwa li jiġi garantit għadd minimu ta' hot spots bla ħlas proporzjonali għad-daqs tal-popolazzjoni; kull awtorità regolatorja nazzjonali tista' tispeċifika r-regoli lokali f'konformità mad-direttivi tal-UE.

3.1.4 Għalkemm l-aċċess għall-internet u netwerk universali tal-broadband huma rikonoxxuti li għandhom importanza mill-ikbar, il-Kummissjoni rrimarkat ([8]) li ma jeżistix qbil dwar ir-rwol futur tal-**obbligi ta' servizz universali** ("USOs") sabiex jitwettqu l-objettivi tal-broadband tal-Ewropa.

3.1.5 Sal-lum, il-Finlandja, Spanja u Malta adottaw leġislazzjoni biex jinkludu l-broadband fl-USOs nazzjonali. Fil-5 ta' Lulju 2011 il-Parlament Ewropew adotta riżoluzzjoni ([9]) fejn enfasizza l-importanza ta' USO bħala xibka ta' sikurezza għall-inklużjoni soċjali.

Hardware

3.1.6 Li tkun ċittadin diġitali Ewropew ifisser li tkun tista' taqbad mal-internet, li min-naħa tiegħu jfisser li jkollok hardware u software adatt li jippermettulek tkun onlajn.

3.1.6.1 "Hardware" bażiku ([10]) għandu jkun disponibbli fil-pajjiżi kollha tal-UE bi prezz aċċessibbli għal kulħadd. Għal din ir-raġuni l-KESE jħeġġeġ bil-qawwa l-iżvilupp ta' proġett speċifiku taħt l-Orizzont 2020 fejn il-hardware bażiku jkun jista' jiġi manifatturat fl-Ewropea bi prezz ġenwinament raġonevoli. B'dispjaċir, il-baġit tal-Orizzont 2020 tnaqqas reċentament fil-Kunsill.

Software

3.1.6.2 Is-software ([11]) għandu jkun open-source, biex b'hekk jiġu evitati spejjeż żejda u jkunu jistgħu jintużaw għodod komuni, standards, mingħajr sjieda għall-editjar u l-qsim ta' dokumenti. Dan is-software għandu jkun aċċessibbli wkoll għal persuni li jbatu minn diżabilitajiet. L-open-source għandu jikkomplementa software ieħor iżjed "mainstream".

3.2 *Nipproteġu internet miftuħ u n-newtralità tal-internet*

3.2.1 Il-Kumitat diġà rrimarka ([12]) li, mil-lat taċ-ċittadin tal-UE, huwa essenzjali li l-ISPs jiggarantixxu li n-nies ikunu ħielsa jidħlu fl-internet pubbliku mingħajr restrizzjonijiet mill-gvernijiet jew mill-ISPs fuq il-kontenut, is-siti, il-pjattaformi, it-tipi ta' tagħmir li jistgħu jkunu assoċjati u l-modi ta' komunikazzjoni permessi. Dan huwa l-kunċett kollu kemm hu ta' "**internet miftuħ**", wieħed mid-drittijiet fundamentali taċ-ċittadin diġitali.

3.2.2 Barra minn hekk, l-ISPs kollha tal-UE għandhom jittrattaw is-sorsi kollha ta' data simili tal-internet b'mod ugwali mingħajr ma jiddiskriminaw bejn tipi differenti ta' traffiku għal raġunijiet ekonomiċi.

3.2.3 Is-sejbiet preliminari tal-BEREC dwar il-prattiki ta' ġestjoni tat-traffiku fl-Ewropa juru b'mod ċar li l-ibblokkjar tat-traffiku tal-VoIP ([13]) huwa komuni ([14]).

3.2.4 Ir-regolaturi tal-UE sabu li servizzi ta' VoIP bħal Skype huma bblokkjati l-iżjed minn operaturi ta' linji mhux fissi. It-traffiku "peer-to-peer", li jippermetti l-iskambju ta' fajls bejn utenti tal-internet, regolarment jitnaqqas mill-veloċità tiegħu jew jiġi bblokkjat kemm mill-operaturi ta' linji fissi kif ukoll dawk ta' linji mhux fissi.

Hekk kif aktar servizzi jemigraw għal fuq l-internet, l-operaturi jidhru li qed jaqgħu dejjem iżjed għat-tentazzjoni li jiddiskriminaw kontra servizzi oħrajn li jikkompetu ma' tagħhom jew li ma jrendux ħafna, u għaldaqstant, qed jinħolqu binarji b'veloċitajiet differenti għal servizzi differenti. In-**newtralità tal-internet** b'hekk qed tiġi mhedda b'mod serju.

3.2.5 Għall-kuntrarju, il-prinċipju tan-newtralità tal-internet jimplika li l-ebda ISP ma jista' jagħti prijorità lit-traffiku fuq l-internet għal raġunijiet ekonomiċi. Minflok, kull utent għandu jkun servit mill-aqwa sforz tal-ISP.

Il-frażi "newtralità tal-internet" hija kompletament assenti fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea dwar l-Aġenda Diġitali għall-Ewropa, iżda l-Kumitat jenfasizza li l-**prinċipju tan-newtralità tal-internet għandu jkun definit b'mod mhux ambigwu** u mħaddan fil-liġi Ewropea bħala approvazzjoni tad-drittijiet taċ-ċittadini kif definiti fil-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea.

3.3 *Orgware*

3.3.1 It-teknoloġija mhijiex biżżejjed biex jiġi sfruttat il-potenzjal tas-Suq Uniku diġitali. L-Orgware – l-għarfien, il-ħiliet u s-sensibilità tal-utenti – huwa ta' importanza indaqs. Għaldaqstant, il-KESE jenfasizza l-għarfien – il-ħiliet elettroniċi – filwaqt li jagħti ħarsa kritika lejn il-benefiċċji b'kunsiderazzjoni tal-perikli inerenti fl-użu tal-internet.

3.3.2 Għarfien

L-Orgware huwa aspett kruċjali tal-massimizzazzjoni tal-użu tal-internet billi wieħed ikun jaf kif għandu jużah mhux biss għad-divertiment iżda wkoll għal żvilupp personali u tal-komunità.

([8]) Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni: **Servizz universali fil-komunikazzjonijiet elettroniċi: rapport dwar l-eżitu tal-konsultazzjoni pubblika u t-tielet reviżjoni perjodika tal-kamp ta' applikazzjoni skont l-Artikolu 15 tad-Direttiva 2002/22/KE (23.11.2011).**

([9]) Riżoluzzjoni (P7_TA(2011)0306).

([10]) "Hardware" huwa mifhum li jfisser desktop PC, laptop, netbook, smartphone, tablet jew kwalunkwe tagħmir elettroniku ieħor li jista' jkollu konnessjoni ma' netwerk.

([11]) "Software": l-iżjed browser tal-internet u pakkett tal-editjar ta' dokumenti.

([12]) ĠU Ċ 24, 28.01.2012, p. 139.

([13]) Voice over IP.

([14]) Is-sejbiet huma r-riżultat ta' stħarriġ li sar mill-BEREC tul diversi xhur u jirrappreżentaw informazzjoni li nġabret minn 250 operatur ta' linji fissi u 150 ta' linji mhux fissi madwar l-Ewropa.

3.4 *Jiġi żgurat taħriġ dwar il-ħiliet elettroniċi*

3.4.1 Sabiex iċ-ċittadini tal-UE jkunu tabilħaqq fil-qalba tas-Suq Intern diġitali, huwa assolutament neċessarju li jeħtieġu *ħiliet diġitali msaħħa u litteriżmu medjatiku avvanzat* sabiex tiġi minimizzata b'mod effettiv il-qasma diġitali u tiġi massimizzata l-inklużjoni diġitali tagħhom.

3.4.1.1 L-inklużjoni diġitali timplika l-ewwel nett li kull ċittadin tal-UE jingħata l-istess opportunitajiet, u b'mod partikolari ([15]) lil:

— anzjani;

— persuni b'diżabilitajiet;

— persuni bi dħul baxx;

— persuni bi żvantaġġi fil-kamp edukattiv; u

— minoritajiet.

Għaldaqstant huwa essenzjali li jiġu proposti indikaturi għall-UE kollha tal-ħiliet diġitali u l-litteriżmu medjatiku ([16]) u li jiġu implimentati mill-iktar fis politiki fit-tul dwar il-ħiliet elettroniċi u l-litteriżmu ([17]) diġitali f'kull Stat Membru. Huwa essenzjali għalhekk li l-fondi ta' koeżjoni, l-iżjed l-FSE, ikunu mmirati li jintużaw mill-atturi lokali tas-soċjetà ċivili sabiex jiżviluppaw il-ħiliet fil-qasam tal-litteriżmu elettroniku.

3.5 *Skejjel diġitali*

3.5.1 Il-proċess tad-diġitalizzazzjoni Ewropea jrid jinvolvi l-iskejjel – kemm l-għalliema kif ukoll l-istudenti. Huwa neċessarju li jiġu pprovduti l-mezzi għal skejjel diġitali reali, li jistgħu jiżviluppaw lejn amministrazzjoni u tagħlim iżjed diġitalizzati, u fl-istess waqt jikkontribwixxu għat-titjib ambjentali.

3.5.2 Filwaqt li normalment l-istudenti mdorrija jużaw teknoloġiji ġodda u jeħtieġu għajnuna u gwida biex jiżviluppaw il-ħiliet tagħhom, hemm rata għolja ta' illitteriżmu fl-ICT fost il-ġenerazzjonijiet iktar avvanzati fl-età. Il-ħolqien ta' skola diġitali u soċjetà diġitali jenfasizza l-bżonn li l-għalliema jiġu mħarrġa fil-ħiliet tal-ICT sabiex l-anzjani jkunu jistgħu jikkomunikaw aħjar mal-ġenerazzjonijiet iktar żagħżugħa.

3.5.3 Fil-fatt, il-metodi ta' tagħlim iridu jiġu mgħallma mill-ġdid. Hija sfida kontinwa għall-għalliema li jsibu bilanċ adatt bejn metodi ta' tagħlim tradizzjonali u teknoloġiji ġodda.

3.5.4 Barra minn hekk, sabiex tiċkien il-qasma bejn l-edukazzjoni tradizzjonali u t-teknoloġiji ġodda, iridu jiġu stabbiliti riżorsi ta' tagħlim onlajn, biex b'hekk proċess ta' tagħlim konsistenti u affidabbli jkun aċċessibbli għal kulħadd kullimkien. L-Azzjonijiet 61 ([18]) u 68 ([19]) tal-Aġenda Diġitali għall-Ewropea jidhru li huma miżuri ta' ppjanar f'dan is-sens. Madankollu, huwa importanti li wieħed jiftakar li mhux l-utenti aħħarin kollha fil-ġejjieni għandhom l-istess livell ta' ħiliet fl-ICT. L-interfaces u l-kontenut għaldaqstant iridu jkunu jistgħu jiġu adattati għal livelli differenti sabiex ikunu jistgħu jintużaw faċilment mill-utent bażiku, u fl-istess waqt ikunu ta' sfida u għaldaqstant aktar interessanti għall-utenti iktar avvanzati.

3.6 *European Computer Driving Licence*

3.6.1 Il-**European Computer Driving Licence** (ECDL) għandu jiġi estiż b'mod uffiċjali għall-Istati Membri kollha u jiġi kontinwament aġġornat għas-software u l-għodod tal-hardware l-iżjed reċenti disponibbli.

3.6.1.1 L-ECDL għandu jkun ibbażat fuq software miftuħ u għandu jingħata biss wara eżami standardizzata mill-UE. Għandu jiġi inkluż fil-programmi tal-iskejjel sekondarji pubbliċi kollha sabiex jipprovdi livell bażiku ta' għarfien tal-IT lill-istudenti kollha tal-UE.

3.6.2 Huwa neċessarju li nimplimentaw il-kontenut skont il-mezzi li għandna f'idejna. Fl-isforz biex tiġi diġitalizzata l-Ewropa, l-UE għandha żżid id-disponibilità tar-riżorsi f'format diġitali, bħall-kotba elettroniċi. F'dan is-sens, il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon ix-xewqa tal-Kummissjoni li tiżviluppa aktar il-**Librerija Ewropea** ([20]), iżda fl-istess waqt jibża' li dan is-servizz potenzjalment revoluzzjonarju mhuwiex magħruf minn ħafna u għandu jiġi promoss aħjar, b'mod partikolari fis-settur edukattiv.

3.7 *Fiduċja*

3.7.1 Il-fiduċja hija kwistjoni ewlenija fl-iżgurar li l-potenzjal tal-internet jiġi massimizzat fis-Suq Intern. Għal dan il-għan in-nies iridu jkunu żguri li huma stabbiliti sistemi adegwati biex jiżguraw **prevenzjoni** tal-ħsara personali jew lill-komunità; livell adegwat ta' **protezzjoni**; il-**prosekuzzjoni** tal-kriminali ċibernetiċi, b'mod simili għal dawk ta' reati fiżiċi, kif ukoll **regolazzjoni adatta** tal-internet u l-**infurzar** tagħha.

3.8 *Prevenzjoni*

3.8.1 Hija essenzjali l-edukazzjoni fir-rigward tal-potenzjal u r-riskji ewlenin tal-internet. Kampanji edukattivi ċari mmirati lejn livelli differenti ta' għarfien espert jistgħu jikkontribwixxu b'mod effettiv għall-prevenzjoni.

3.8.2 **Ir-regolazzjoni hija wkoll element ewlieni sabiex tiġi żgurata l-prevenzjoni**. Filwaqt li r-regolazzjoni tal-internet hija tabilħaqq diffiċli, il-protezzjoni minn kull tip ta' riskju hija ta' importanza kbira ħafna għaċ-ċittadin Ewropew. B'hekk, il-KESE jirrakkomanda b'mod qawwi li jitfassal fil-livell Ewropew qafas bażiku ta' regolazzjoni li jista' jiġi infurzat.

3.8.3 L-ISPs jistgħu jieħdu aktar responsabbiltà, pereżempju f'konformità mal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali, permezz ta' awtoregolazzjoni, kif jiġi pprattikat b'suċċess f'xi setturi bħar-reklamar. Din l-għażla, li għandha tkun ta' rimedju għas-sitwazzjoni attwali ta' deregolazzjoni, timplika valutazzjoni u monitoraġġ regolari mil-leġislatur kif ukoll sanzjonijiet.

([15]) ĠU Ċ 318, 29.10.2011, p. 9.
([16]) Azzjoni 62 tal-Aġenda Diġitali għall-Ewropa.
([17]) Azzjoni 66 tal-Aġenda Diġitali għall-Ewropa.
([18]) Tiġi żviluppata għodda tal-edukazzjoni tal-konsumatur onlajn dwar it-teknoloġiji medjatiċi l-ġodda.
([19]) L-Istati Membri għandhom jinkludu fil-politiki nazzjonali t-tagħlim elettroniku.
([20]) Azzjoni 79 tal-Aġenda Diġitali għall-Ewropa, Jiġi propost mudell sostenibbli għall-iffinanzjar tal-librerija diġitali Ewropea.

3.9 *Protezzjoni*

3.9.1 Meta jeqilbu għad-diġitali, iċ-ċittadini jridu jħossu li huma protetti b'mod adegwat. Għaldaqstant is-servizzi elettroniċi għandhom juru b'mod ċar il-livell ta' protezzjoni li huma joffru. F'dan ir-rigward, il-provvedituri tal-kontenut jistgħu juru l-livell ta' protezzjoni tas-siti tagħhom billi jsegwu linji gwida speċifiċi ([21]).

3.9.2 Is-serq tal-identità huwa wieħed mill-ikbar problemi li jħassbu lill-utenti. Għaldaqstant huwa rakkomandat li ssir riċerka sabiex jiġi ggarantit li tiġi protetta d-data personali fuq l-Internet.

3.9.3 Barra minn hekk, huwa essenzjali għaċ-ċittadini tal-UE li l-iżvilupp tan-netwerks diġitali tal-broadband ma jipproċedix għas-spejjeż tas-saħħa pubblika. B'mod partikolari, kull Stat Membru għandu jiggarantixxi, taħt l-istess qafas regolatorju tal-UE, dawn ir-rekwiżiti bażiċi:

— esponiment sikur għall-kampi elettromanjetiċi;

— projbizzjoni ta' komponenti kimiċi perikolużi fil-prodotti tal-ICT;

— żvilupp tan-netwerks f'armonija mal-ambjent; u

— ħtieġa għal prodotti li jikkunsmaw livell ta' enerġija baxxf'sejħiet pubbliċi għal offerti.

3.10 *Prosekuzzjoni*

3.10.1 Il-kriminalità ċibernetika hija serja daqs il-kriminalità fiżika u għandha tiġi trattata bl-istess mod. Huwa essenzjali li l-Istati Membri jżidu r-riżorsi tagħhom sabiex ikunu kapaċi jaqbdu u jressqu fil-qorti l-kriminali ċibernetiċi b'mod effettiv, effiċjenti u f'waqtu.

3.11 *Karta tad-Drittijiet Diġitali*

3.11.1 Il-KESE jsejjaħ lill-Kummissjoni biex tistabbilixxi "Karta tad-Drittijiet Diġitali" taċ-ċittadin ([22]); dan se jkun mezz kif jiġi żgurat li ċ-ċittadin ikun tabilħaqq protett u għandu jsaħħaħ il-fiduċja fi ħdan is-Suq Intern diġitali.

4. **Konsiderazzjonijiet speċifiċi**

4.1 *Servizzi tal-gvern elettroniku*

4.1.1 Jidher ċar li l-gvern elettroniku jiffaċilita l-użu tas-servizzi tal-gvern, b'mod partikolari miċ-ċittadini u l-SMEs. L-interoperabilità hija prerekwiżit għal servizzi effettivi u effiċjenti ta' gvern elettroniku. F'dan il-kuntest, iċ-ċittadini jrid ikollhom kontroll u aċċess sħiħ għad-data tagħhom mingħajr il-possibilità li din tiġi modifikata, iżda bil-kapaċità li jidentifikaw kull min kellu aċċess għal kwalunkwe parti minnha, b'mod uffiċjalment preskritt jew le. Madankollu, huwa essenzjali li n-nies ikollhom il-libertà tal-għażla biex jużaw servizzi kemm fil-forma diġitali kif ukoll dik tradizzjonali.

([21]) Fl-assenza ta' regolazzjoni, il-provvedituri tal-kontenut jistgħu jiżviluppaw kodiċi ta' kondotta bħal fil-każ ta' ħafna setturi oħrajn (iktar informazzjoni hawnhekk: http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.self-and-co-regulation-enter-the-database).

([22]) Ara nota 1.

4.1.2 Madankollu, servizzi sħaħ tal-gvern elettroniku huma mixtieqa minħabba l-benefiċċji tagħhom, pereżempju tnaqqis fl-ispejjeż u fil-burokrazija u żieda fl-effiċjenza. L-Istati Membri kollha għandhom jagħżlu servizzi diġitali biex jikkontribwixxu għall-faċilitar tal-mobilità taċ-ċittadini.

4.2 *L-SMEs u n-Netwerk Enterprise Europe (EEN)*

4.2.1 Fl-Opinoni tiegħu dwar "Negozju Żgħir, Dinja Kbira" ([23]), il-Kumitat sejjaħ għal "miżuri li għandhom l-għan li jappoġġjaw il-kummerċ elettroniku, li jista' jsir settur importanti għall-internazzjonalizzazzjoni tal-SMEs". L-implimentazzjoni tal-istrateġija diġitali tal-UE hija prijorità assoluta anke għall-SMEs. F'dan il-kuntest u fid-dawl tal-potenzjal tal-SMEs għall-ħolqien tal-impjiegi, hija ta' importanza strateġika li jiġu stabbiliti "punti ta' kuntatt waħdanin" għall-VAT, sabiex jiġu promossi l-fatturazzjoni elettronika kif ukoll il-cloud computing. L-użu intelliġenti tal-ICT, l-iżvilupp tal-ħiliet elettroniċi fl-SMEs, iż-żieda fil-parteċipazzjoni tal-SMEs fl-akkwist elettroniku u l-aċċess sħiħ tagħhom għall-broadband huma kruċjali, kif inhuma strumenti bħan-Netwerk Ewropew ta' Appoġġ għall-Kummerċ Onlajn (eBSN), il-Programm għall-Kompetittività u l-Innovazzjoni (CIP) u l-Programm għall-Kompetittività tal-Intrapriżi u l-SMEs (COSME).

4.2.2 Il-Kumitat jilqa' b'sodisfazzjon l-intenzjoni tal-Kummissjoni li tirrivedi l-governanza tal-EEN u li tqiegħed lill-SMEs Ewropej f'ambjent diġitali. Hawnhekk ukoll, il-fiduċja f'Suq Intern diġitali taqdi rwol ewlieni u approċċ minn isfel għal fuq li jinvolvi l-imsieħba soċjali jista' jkollu valur miżjud didattiku.

4.2.3 In-Netwerk Ewropew tal-Intrapriżi (NEI) inħoloq biex jappoġġa SMEs Ewropej fl-iżvilupp ta' swieq ġodda, l-implimentazzjoni ta' teknoloġiji ġodda u l-aċċess għal fondi tal-UE.

4.2.4 Ir-rwol tal-NEI għandu jissaħħaħ sabiex ikollu s-setgħa jiggarantixxi l-inklużjoni diġitali universali għall-SMEs Ewropej kollha u jgħin kull ċittadin tal-UE jkollu aċċess għad-data miftuħa kollha disponibbli li b'mod gradwali tista' toħloq netwerk diġitali ta' konnessjonijiet madwar l-UE kollha.

4.2.5 L-effikaċja ta' azzjonijiet tan-NEI għandha tiġi monitorjata l-ħin kollu mill-Kummissjoni permezz tal-ġbir perjodiku ta' kontribuzzjonijiet u opinjonijiet mill-SMEs tal-UE u miċ-ċittadini kollha tal-UE li bbenefikaw mis-servizzi tiegħu.

4.3 *Ostakli naturali għas-Suq Intern diġitali*

4.3.1 Il-lingwa hija waħda mill-ostakli naturali l-iżjed prominenti għas-Suq Uniku – diġitali u mhux.

4.3.2 Għalkemm huwa dritt, li wieħed jibqa' eskluż mis-Suq Uniku diġitali u l-benefiċċji reali tiegħu huwa ostaklu.

([23]) ĠU C 229, 31.07.2012, p. 49.

4.3.3 Filwaqt li s-Suq Uniku diġitali elimina ostakli ġeografiċi u l-iżolament, il-kuntatti mad-dinja fiżika, bħat-trasport tal-merkanzija, għadhom il-kawża li l-post ġeografiku u l-iżolament ikunu ostaklu naturali.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "L-abbuż mill-istatus ta' persuna li taħdem għal rasha" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)

(2013/C 161/03)

Relatur: **is-Sur SIECKER**

Nhar id-19 ta' Jannar 2012, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda, b'konformità mal-Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, li jħejji opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar

L-abbuż mill-istatus ta' persuna li taħdem għal rasha

(Opinjoni fuq inizjattiva proprja).

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġetti, adottat l-Opinjoni tagħha nhar is-7 ta' Marzu 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-21 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'157 vot favur, 17-il vot kontra u 35 astensjoni.

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Attwalment m'hemm l-ebda definizzjoni ċara u mingħajr ambigwità li tapplika għall-UE kollha u li tagħmel distinzjoni ċara bejn il-persuni li jaħdmu għal rashom u f'isimhom bona fede u l-persuni li jaħdmu għal rashom b'mod falz. Kull awtorità kompetenti u kull korp individwali juża l-qafas legali jew regolatorju tiegħu stess, li jista' jkun differenti skont il-qasam ta' ġurisdizzjoni u politika tagħhom (leġislazzjoni tat-taxxa, sigurtà soċjali, liġi tan-negozju, suq tax-xogħol, assigurazzjoni). Dawn l-abbużi jvarjaw minn evażjoni tal-kontribuzzjonijiet tas-sigurtà soċjali, sa evażjoni tat-taxxa u d-dgħajfien tad-drittijiet tax-xogħol relatati ma' xogħol mhux iddikjarat. Dan huwa distorsjoni serja tal-kompetizzjoni għal dawk li jaħdmu għal rashom b'mod ġenwin, il-mikrointrapriżi u l-SMEs.

1.2 Fil-Green Paper tagħha tal-2006 intitolata "Li timmodernizza l-liġi dwar ix-xogħol biex taffaċċa l-isfidi tas-seklu 21", il-Kummissjoni Ewropea qajmet il-kwistjoni dwar jekk għandhomx jiġu ċċarati d-definizzjonijiet legali tal-Istati Membri għal xogħol bis-salarju u għax-xogħol ta' dawk li jaħdmu għal rashom, sabiex b'hekk isiru iżjed faċli t-tranżizzjonijiet bona fede minn xogħol bis-salarju għal impjieg indipendenti u viċi versa. Fil-konsultazzjoni li segwiet il-Green Paper, ġie rikonoxxut li n-nuqqas ta' definizzjoni applikabbli għall-UE kollha tista' twassal għal problemi, partikolarment f'sitwazzjonijiet li jinvolvu xogħol (u forniment ta' servizzi) transkonfinali.

1.3 Ir-rakkomandazzjoni tal-ILO tal-2006 tieħu approċċ wiesa' għall-kunċett ta' "relazzjoni ta' impjieg" sabiex tippermetti l-azzjoni kontra l-impjieg indipendenti falz. Fid-deċiżjoni dwar jekk ikunx hemm relazzjoni ta' impjieg jew le, il-fokus primarju għandu jkun fuq il-fatti dwar l-attivitajiet u r-remunerazzjoni tal-impjegat, irrispettivament minn kif tkun karatterizzata r-relazzjoni, pereżempju, f'termini kuntrattwali. Teżisti relazzjoni ta' impjieg moħbija meta dak li jħaddem jittratta l-ħaddiem b'mod li jaħbi l-istatus legali veru tal-persuna bħala impjegata, u meta t-termini kuntrattwali jista' jkollhom l-effett ta' tneħħija tal-protezzjoni li l-impjegati huma intitolati għaliha.

1.4 Diversi Stati Membri diġà għamlu tentattivi biex isibu definizzjoni preċiża biex tiġi determinata d-differenza bejn persuna li taħdem għal rasha u impjegat, abbażi ta' sensiela ta' kriterji stabbiliti minn qabel. Minħabba l-kumplessità ta' kif inhuma fil-fatt id-diversi sitwazzjonijiet, fil-prattika ħafna drabi jinħolqu problemi biex tinstab definizzjoni definittiva. Il-KESE huwa konxju ta' dan u għalhekk jipproponi li ssir valutazzjoni tal-esperjenzi differenti fl-Istati Membri biex jinsiltu għadd ta' konklużjonijiet u jitfasslu rakkomandazzjonijiet għal approċċ iktar effettiv.

1.5 Regolazzjoni affidabbli, u definizzjoni tal-impjieg indipendenti falz, jgħinu lil dawk il-persuni li jaħdmu għal rashom bona fede u lill-mikrointrapriżi. L-impjieg indipendenti falz għandu jiġi miġġieled permezz tar-reġistrazzjoni u l-monitoraġġ tal-pożizzjoni reali fis-suq tax-xogħol. Id-dipendenza ekonomika minn klijent (li ta' spiss ikun dak li kien iħaddem fil-passat) tindika tkomplija tar-relazzjoni ta' impjieg.

1.6 L-iżvilupp ta' sigurtà soċjali tajba għall-persuni li jaħdmu għal rashom fl-Istati Membri kollha, b'kunsiderazzjoni tal-aspetti speċifiċi tal-istatus ta' persuna li taħdem għal rasha, ser jikkontribwixxi għall-ġlieda kontra l-abbuż potenzjali u l-prevenzjoni tiegħu.

1.7 Impjegati li jibdew jaħdmu għal rashom b'mod ġenwin huma parti normali mis-suq tax-xogħol u l-ekonomija. Għaldaqstant, għandu jiġi kkunsidrat kif dawn jistgħu jibbenefikaw minn faċilitajiet konġunti bħall-integrazzjoni f'organizzazzjonijiet tal-SMEs, f'organizzazzjonijiet tan-negozju, fi kmamar u f'organizzazzjonijiet tas-suq tax-xogħol eżistenti, kif ukoll l-inklużjoni f'partijiet differenti tas-sistemi tas-sigurtà soċjali u tal-iskemi tal-pensjoni. Barra dan, is-saħħa u s-sigurtà fuq il-post tax-xogħol għandhom japplikaw fl-intier tagħhom, u l-istituzzjonijiet tat-taħriġ vokazzjonali għandhom isiru aċċessibbli.

1.8 Il-KESE jisħaq fuq il-valur soċjetali u soċjoekonomiku u l-importanza tal-istatus ta' persuna li taħdem għal rasha. Madankollu, huwa importanti li ċ-ċittadini, fuq bażi volontarja u b'għarfien sħiħ, ikunu jistgħu jagħżlu jekk jixtiqux jadottaw dan l-istatus.

1.9 Xi skemi li twaqqfu fl-Istati Membri għall-iżvilupp tal-intraprenditorjat jistgħu joħolqu distorsjoni tal-kompetizzjoni għal dawk li jaħdmu għal rashom b'mod ġenwin, il-mikrointrapriżi u l-SMEs. Huwa importanti li jkun hemm studju tal-impatt fuq dawn il-kategoriji kollha. Il-KESE jipproponi li jsir suġġeriment lill-Istati Membri biex jidentifikaw is-setturi partikolarment problematiċi u li jistabbilixxu, permezz ta' djalogu soċjali, rati minimi fis-siegħa li jistgħu jvarjaw anke bejn ir-reġjuni fl-istess Stat Membru.

Huwa essenzjali li l-akkwist pubbliku fil-livell ta' Stat Membru ikun jirrispetta pass bħal dan sabiex jingħata eżempju u jkompli jiġu indirizzati sitwazzjonijiet inġusti.

2. **L-iżvilupp tas-suq tax-xogħol**

2.1 L-istatus ta' persuna li taħdem għal rasha huwa wieħed leġittimu fis-suq tax-xogħol u kulħadd għandu d-dritt li jaħdem għal rasu. Il-KESE adotta din il-pożizzjoni f'diversi opinjonijiet li ħejja dwar il-persuni li jaħdmu għal rashom. Iżda hemm ukoll l-aspett oppost ta' dan il-fenomenu li għadu ma ġiex indirizzat mill-Kumitat. L-aħħar Opinjoni ddikjarat b'mod ċar li: "mhux ser nipprovaw nindirizzaw is-suġġett tax-xogħol mhux iddikjarat jew tal-hekk imsejjaħ "xogħol taparsi indipendenti", għalkemm it-tnejn li huma jista' jkollhom, jew jidhru li jkollhom, rabta mal-ħaddiema ekonomikament dipendenti li jaħdmu għal rashom" (1). Sa fl-aħħar l-Opinjoni preżenti tindirizza dawn it-temi.

2.2 Fid-deċennji reċenti seħħew bidliet kbar fil-kompożizzjoni tal-kategorija tal-persuni li jaħdmu għal rashom, hekk kif ġara wkoll fil-kategorija tal-indipendenti u l-intraprendituri ż-żgħar "tradizzjonali". Fil-perjodu attwali, sar bżonjuż li jiġi vvalutat jekk l-ambjent operattiv ikunx joffri biżżejjed protezzjoni għall-persuni li jaħdmu għal rashom. Il-KESE ifakkar fl-Opinjoni preċedenti (2) tiegħu li fiha rrakkomanda li:

— tinġabar data dwar l-hekk imsejjaħ "xogħol indipendenti ekonomikament dipendenti" fl-UE;

— jiġu identifikati aspetti komuni fid-definizzjonijiet ta' persuni impjegati fi Stati Membri differerenti; u

— jiġu promossi studji li jippermettu analiżi dettaljata tal-esperjenzi nazzjonali partikolarment f'żoni transkonfinali.

2.3 L-impjieg indipendenti jvarja minn Stat Membru għal ieħor. F'xi pajjiżi (il-Pajjiżi l-Baxxi) huwa definit bħala persuna li taħdem f'isimha, prinċipalment bħala sottokuntrattur għal kumpanija oħra. F'pajjiżi oħrajn (Franza) l-istatus ta' persuna li taħdem għal rasha huwa riżervat għall-intraprenditur li mhuwiex impjegat tal-kumpanija tiegħu; u jista' jkollu jew ma jkollux impjegati. L-impjieg indipendenti mhuwiex limitat għas-sottokuntrattar għax jista' jkollu wkoll konsumaturi bħala klijenti. Definizzjonijiet differenti tal-impjieg u tal-impjieg ta' persuni li jaħdmu għal rashom għandhom sinifikat kbir mhux biss għal-liġi tax-xogħol, imma għas-sigurtà soċjali u l-leġislazzjoni dwar it-taxxa wkoll.

2.4 Il-ħolqien tas-suq uniku u l-introduzzjoni tal-moviment liberu assoċjat miegħu kkontribwixxew għall-iżvilupp imsemmi f'punt 2.2 u ġabu magħhom l-użu tal-impjieg indipendenti fil-partijiet l-iktar vulnerabbli tas-swieq tax-xogħol tagħna. Ilum il-ġurnata numru ta' ħaddiema qed jiġu reklutati (permezz ta' kull tip ta' aġenzija) bħala "fornituri tas-servizzi li jaħdmu għal rashom" u mhux bħala ħaddiema. Il-persuna reklutata ma tingħatax kuntratt għax permezz tax-xogħol indipendenti tagħha din tipprovdi servizz speċjali f'isimha stess. Ix-xogħol irħis jista' jiġi provdut b'fattura u mingħajr konformità mal-istandards nazzjonali tax-xogħol (3). Il-mistoqsija dwar kemm huma ġenwin dan l-istatus ta' persuna li taħdem għal rasha hija leġittima.

(1) ĠU C 18, 19.1.2011, p. 44.
(2) Ibid.
(3) Pubblikazzjoni reċenti uriet li l-istatus ta' persuna li taħdem għal rasha jintuża wkoll biex ikunu evitati r-ristrizzjonijiet fuq is-suq tax-xogħol marbuta mal-proċess ta' tkabbir. Skont Béla Galgóczi, waħda mill-iktar kwistjonijiet kontroversjali fid-dibattitu dwar il-mobbiltà tax-xogħol fl-UE, mhux l-inqas fil-kuntest tal-miżuri tranżizzjonali imposti minn xi Stati Membri, kienet il-possibbiltà li impjegat ikun sostitut minn persuna li taħdem għal rasha, skont id-dispożizzjoni tal-libertà tas-servizz, biex ikunu evitati r-ristrizzjonijiet imposta bħala miżuri tranżizzjonali fuq l-impjieg bis-salarju. (p. 23). M'hemmx użu eċċessiv enormi tal-impjieg indipendenti fittizzju, iżda f'pajjiżi b'ristrizzjonijiet minn miżuri tranżizzjonali jidher li qed tintuża strateġija ta' aġġustament. Ir-rata ta' persuni li jaħdmu għal rashom mir-Romanija u l-Bulgarija żdiedet mill-2008, u kienet differenti sew fl-2011 fil-Ġermanja, l-Belġju u l-Awstrija meta mqabbla ma persuni li jaħdmu għal rashom minn dak il-pajjiżi stess jew mill-pajjiżi tal-UE8. Fir-Renju Unit, fejn ir-ristrizzjonijiet għall-ħaddiema Rumeni għadhom japplikaw, perċentwal għoli jidħlu fil-pajjiż bl-użu tal-istatus ta' persnua li taħdem għal rasha (kważi 45 %). Meta tqis il-persuni mill-pajjiżi tal-UE8 li m'għadx għandhom bżonn awtorizzazzjoni, fuq medja il-perċentwal ta' persuni li jaħdmu għal rashom naqas għall-medja nazzjonali tar-Renju Unit. Xhieda ta' dan tiġi mill-każ Taljan; billi m'hemmx ristrizzjonijiet fuq il-ħaddiema migranti mill-UE2 fis-settur tal-kura u tal-kostruzzjoni, dawn, il-maġġoranza tagħhom Rumeni li jaħdmu f'dawn is-setturi, għandhom rata inqas ta' persuni li jaħdmu għal rashom meta mqabbla ma' Taljan stess jew pajjiżi oħra tal-UE jew migranti minn barra l-UE. (*EU Labour Migration in Troubled Times - Skills Mismatch, Return and Policy Responses* by Béla Galgóczi, Janine Leschke, Andrew Watt (Eds.), Ashgate, 2012).

2.5 Hemm bosta problemi identifikabbli fir-relazzjonijiet tax-xogħol, partikolarment f'każi transkonfinali [4]. Hemm xebh bejn tali relazzjonijiet u l-pożizzjoni tal-ħaddiem każwali jew tal-ħaddiem li jieħu xogħol bil-ġurnata (day labourer) tradizzjonali, tip ta' xogħol bl-użu tal-kapijiet ta' gangs illegali (gangmasters) li kulħadd ħaseb kienu xi ħaġa tal-imgħoddi [5]. Għalhekk, f'ċerti pajjiżi, persuna li taħdem għal rasha u topera f'isimha tista' tibda twettaq attivitajiet mil-lum għall-għada, meta dawn normalment ikunu jeħtieġu snin ta' taħriġ fuq il-post tax-xogħol fil-każ ta' persuni b'impjieg permanenti. Żviluppaw kapijiet ta' gangs illegali u aġenziji ta' reklutaġġ speċjali li jipprovdu servizzi lil persuni li jaħdmu għal rashom. Dawn jippermettu li n-negozji jaqilbu faċilment għal kuntratti tax-xogħol li bihom persuni li jaħdmu għal rashom iwettqu l-istess xogħol li qabel kienu jagħmluh l-impjegati. Hemm ħtieġa għal evidenza aktar affidabbli biex jiġi evalwat in-numru ta' ħaddiema milquta u d-delinjazzjonijiet l-aktar kritiċi. Għalhekk hija meħtieġa aktar riċerka professjonali.

2.6 Minbarra l-kuntratturi privati, aktar u aktar negozji u s-settur pubbliku qed jagħmlu wkoll użu regolari ta' persuni li jaħdmu għal rashom. Kwart tan-negozji li jqabbdu l-persuni li jaħdmu għal rashom isemmu l-għarfien u l-esperjenza bħala l-aktar raġuni importanti għar-reklutaġġ. Il-persuni li jaħdmu għal rashom jitqabbdu biex jiġu indirizzati perjodi intensivi fil-proċess tal-produzzjoni u nuqqas ta' persunal kwalifikat. Raġuni oħra importanti, skont dawk li jħaddmu, hija l-flessibilità fl-arranġamenti tal-persunal.

2.7 Ma teżisti l-ebda problema jekk il-persuni li jaħdmu għal rashom jagħżlu minn jeddhom li jmexxu f'isimhom negozji b'persuna waħda. Madankollu, jekk il-bidla ma tkunx ibbażata fuq għażla ġenwina għal status ta' persuna li taħdem għal rasha, fil-fatt ir-riskji soċjali jiġu trasferiti mill-impriża għall-ħaddiema individwali. Dan iwassal għal abbużi li jvarjaw minn evażjoni tal-kontribuzzjonijiet tas-sigurtà soċjali, għal evażjoni tat-taxxa u abbuż tad-drittijiet tax-xogħol, sa xogħol mhux iddikjarat [6]. Dan huwa distorsjoni serja tal-kompetizzjoni għal dawk li jaħdmu għal rashom b'mod ġenwin, il-mikrointrapriżi u l-SMEs. Barra dan, xi skemi li twaqqfu fl-Istati Membri għall-iżvilupp tal-intraprenditorjat (il-każ tal-awtointraprendituri fi Franza) jistgħu joħolqu distorsjoni tal-kompetizzjoni bejn dawk li jaħdmu għal rashom b'mod ġenwin u din il-kategorija ġdida ta' persuni li jaħdmu għal rashom.

2.7.1 Il-KESE jipproponi li jsir suġġeriment lill-Istati Membri biex jidentifikaw is-setturi partikolarment problematiċi u li jistabbilixxu, permezz ta' djalogu soċjali, rati minimi fis-siegħa li jistgħu jvarjaw anke bejn ir-reġjuni fl-istess Stat Membru.

Huwa essenzjali li l-akkwist pubbliku fil-livell ta' Stat Membru ikun jirrispetta pass bħal dan sabiex jingħata eżempju u jkompli jiġu indirizzati sitwazzjonijiet inġusti.

2.8 Il-proporzjon ta' persuni li jaħdmu għal rashom żdied madwar l-Ewropa fis-snin tmenin, qabel naqas ftit fis-snin disgħin. Fid-deċennji reċenti, is-sitwazzjoni kienet differenti minn Stat Membru għal ieħor. F'xi pajjiżi, l-impjieg indipendenti reġa' żdied, filwaqt li f'oħrajn il-proporzjon baqa' stabbli jew wera tendenza ta' tnaqqis (OECD Employment Outlook 2005 u OECD Factbook 2006). Minn meta bdiet il-kriżi finanzjarja, ma kienx hemm żieda fil-proporzjon globali ta' persuni li jaħdmu għal rashom. Numru ta' persuni li jaħdmu għal rashom jiffurmaw parti minn dak li jissejjaħ "saff flessibli" tal-forza tax-xogħol: relazzjonijiet tax-xogħol li ftit għandhom stabbiltà u li jistgħu jinħallu malajr fiż-żminijiet ta' tnaqqis fir-ritmu ekonomiku, biex imbagħad jissejħu lura mill-ġdid meta jerġgħu jibdew ifiġġu prospetti ta' tkabbir.

2.9 Il-persuni li jaħdmu għal rashom ma jilħqux standards għoljin daqs tal-persuni impjegati fir-rigward tas-saħħa u sigurtà fuq ix-xogħol u l-protezzjoni ambjentali. Mod kif jista' jingħeleb dan in-nuqqas hu li jinħolqu ċentri ta' servizzi għal persuni li jaħdmu għal rashom li jwettqu dawn il-kompiti għalihom.

(4) Ir-Rapport Supiot tal-1999 diġà kien osserva l-wasla tal-persuni li jaħdmu għal rashom "ġodda" f'diversi Stati Membri u rrefera għal dan il-fenomenu bħala problematiku għal żewġ raġunijiet: l-impjieg indipendenti jista' jservi ta' mezz kif wieħed jevadi l-obbligi ta' min iħaddem; u, meta l-ħaddiema aktar żgħażagħ u b'edukazzjoni tajba jagħżlu l-intraprenditorija dawn ma jkunux qed jipparteċipaw fis-solidarjetà tal-iskemi tas-sigurtà soċjali għall-impjegati. Fl-istess ħin, hemm ukoll aspett pożittiv tal-fenomenu ta' persuni li jaħdmu għal rashom "ġodda". L-impjieg indipendenti jista' joffri aktar spazju għall-kapaċitajiet tal-ħaddiema li huma ġenwinament awtonomi u li normalment ikollhom kwalifiki għolja u, għaldaqstant, jista' jikkontribwixxi għal żieda fil-kwalità tax-xogħol u għall-innovazzjoni tal-organizzazzjoni tax-xogħol. Jintużaw deżinjazzjonijiet bħal "mhux ġenwini (bogus)" u "dipendenti" biex jiġi enfasizzat l-aspett negattiv ta' dan it-tip ta' impjieg indipendenti. "Mhux ġenwini" biex wieħed juri li t-terminu "persuni li jaħdmu għal rashom" użat hawnhekk bilkemm jista' jiġi kwalifikat bħala tali, "dipendenti" biex wieħed juri li l-ħekk imsejħhin persuni li jaħdmu għal rashom mhumiex indipendenti, la ekonomikament u lanqas fil-kontroll tat-termini u l-kundizzjonijiet tal-impjieg (M. Westerveld, http://www.uva-aias.net/news_agenda/agenda/522).

(5) Fi Franza dan it-tip arkajku jissejjaħ "marchandage de main-d'œuvre". L-ewwel atti legali li jipprojbixxu dan it-tip ta' reklutaġġ ta' xogħol biss kienu tfasslu diġà fi Franza f'nofs is-seklu dsatax.

(6) Il-Kummissjoni Ewropea (KE) tiddeskrivi xi tipi ta' abbużi: fi Franza, l-istatus ġdid "awtointraprenditur" intuża b'mod abużiv minn xi whud li jħaddmu biex iħallsu inqas taxxa għall-impjegati li jkunu mġiegħla jaċċettaw l-istatus il-ġdid. Fi Stati Membri differenti, inklużi l-Pajjiżi l-Baxxi u l-Belġju, hemm "impjieg indipendenti falz" li jirreferi għal dawk il-ħaddiema li, għalkemm jitqiesu bħala li jaħdmu għal rashom, l-istatus tagħhom (persuni li jaħdmu għal rashom jew impjegati) mhuwiex ċar. Fit-teorija, dawn jaħdmu għal rashom (min iħaddem iħallas biss somma fissa li minnha l-ħaddiem irid iħallas l-assigurazzjoni tiegħu stess u spejjeż oħrajn), imma, fil-prattika, m'hemm l-ebda differenza bejniethom u kwalunkwe ħaddiem ieħor li jagħmel l-istess xogħol (KE, European Employment Observatory Review, Self-employment in Europe 2010, p. 29) (mhux disponibbli bil-Malti).

3. **Definizzjoni ta' persuna li taħdem għal rasha**

3.1 M'hemm l-ebda referenza unifikata fil-leġislazzjoni jew fir-regolamentazzjoni għall-persuni li jaħdmu għal rashom [7]. Xi kultant it-terminu jirreferi għal ħaddiema freelance, u drabi oħra jirreferi għall-persuni kollha li jaħdmu għal rashom b'mod indipendenti. L-istatus jimplika li huma ma jkollhomx kuntratt tax-xogħol, imma jipprovdu servizzi lil klijenti u kuntratturi abbażi ta' kuntratt kummerċjali.

3.2 Il-kategorija tal-persuni li jaħdmu għal rashom ta' spiss hija maqsuma bejn żewġ estremi (Fondazzjoni Ewropea, 1996). F'estrem wieħed insibu professjonisti bi kwalifiki għolja u b'esperjenza li huma konxji tal-pożizzjoni tagħhom fis-suq, jafu x'isarrfu u jixtiequ jkomplu n-negozju f'isimhom stess. Dan l-ewwel grupp huwa magħmul prinċipalment minn persuni aktar imdaħħlin fl-età u mħallsa tajjeb li jippjanaw u jorganizzaw ix-xogħol huma nnifishom. L-estrem l-ieħor jinkludi persuni li jaħdmu għal rashom li l-istatus tagħhom m'għandux skop ieħor ħlief li jitnaqqas il-piż amministrattiv u finanzjarju fuq il-klijent. Il-persuni f'dik is-sitwazzjoni huma persuni li jaħdmu għal rashom b'mod falz, ftit li xejn ikollhom libertà tal-għażla jew saħansitra xejn affattu, u jkunu ekonomikament dipendenti mill-klijent tagħhom b'mod sħiħ. Ħarsa lejn il-letteratura turi li dan jiġri f'żewġ minn ħames kategoriji ta' persuni li jaħdmu għal rashom li ġew definiti fi studju reċenti [8].

3.3 Mill-perspettiva legali, il-ħaddiema li jaħdmu għal rashom mhumiex kollha fl-istess pożizzjoni tajba meta mqabblin ma' persuni impjegati. Studju Olandiż, li sar fl-2010 mill-EIM għall-Ministeru tal-Affarijiet Soċjali u l-Impjieg, wera kif il-persuni li jaħdmu għal rashom jimmaniġġjaw ir-riskji. Huma ma jistgħux jiddependu mill-assigurazzjoni kollettiva għall-impjegati, u għalhekk iridu jassiguraw lilhom infushom biex ikopru r-riskji. F'ħafna każi, ma jiġrix hekk. Jiġri pjuttost ta' spiss li huma jkollhom obbligazzjoni tal-assigurazzjoni (72 %), imma huwa anqas frekwenti li dawn ikunu assigurati kontra l-mard (20 %) jew l-inkapaċità għax-xogħol (36 %). Persuna waħda biss minn kull żewġ persuni li jaħdmu għal rashom qed tibni riżerva għall-irtirar. B'hekk dawn qegħdin fir-riskju li jsibu ruħhom fil-faqar meta jirtiraw. Fl-agrikoltura u l-kostruzzjoni huma għandhom aktar tendenza mill-medja li jkunu assigurati kontra r-riskji, u dawk li jaħdmu fil-kostruzzjoni u s-servizzi tan-negozju għandhom tendenza akbar li jkollhom provvediment ta' pensjoni. Il-KESE jirrakkomanda li l-persuni li jaħdmu għal rashom, meta japplikaw għal dan l-istatus, għandhom ikunu infurmati sew dwar il-konsegwenzi ta' kontribuzzjonijiet baxxi ta' assigurazzjoni soċjali u tas-saħħa u dwar il-kundizzjonijiet u obbligi oħra meta wieħed jiftaħ negozju.

4. **Nuqqas ta' armonizzazzjoni u abbuż mill-istatus**

4.1 Fis-snin reċenti, reġa' qam interess f'diversi pajjiżi Ewropej dwar jekk hemmx relazzjoni ta' impjieg jew le, u liema drittijiet u protezzjoni huma marbuta ma' dan l-istatus. Dan huwa dovut għal bidliet sostanzjali fil-mod ta' kif jaħdem in-negozju, b'żieda fl-esternalizzazzjoni u s-sejħiet għall-offerti, filwaqt li l-leġislaturi taw widen għat-talba għal aktar flessibiltà u tnaqqis tal-piżijiet "amministrattivi", ħaġa li wasslet għal deregolazzjoni u politika li tfittex li twaqqaf il-forom "tradizzjonali" tas-sigurtà tal-impjiegi.

4.2 Mill-perspettiva legali diversi pajjiżi Ewropej ippruvaw jirrestrinġu l-kunċett billi jiżviluppaw aktar id-definizzjoni ta' "relazzjoni ta' impjieg" abbażi ta' diversi kriterji. Tali relazzjoni hija karatterizzata mit-twettiq ta' attivitajiet imħallsa għal remunerazzjoni, bil-qligħ li jsir mix-xogħol imħallas imur għand il-klijent. Indikaturi importanti f'dan ir-rigward jinkludu l-fatt li x-xogħol isir taħt il-kontroll ta' parti oħra u li l-impjegat jiġi mitlub ikun disponibbli. Jinkludu wkoll il-fatt li r-remunerazzjoni tkun l-uniku sors jew is-sors prinċipali ta' introjtu għall-impjegati, u anke n-nuqqas ta' riskju ekonomiku għalihom.

4.3 L-aktar li jagħmel il-KESE huwa li jiggwida lill-Istati Membri billi jissuġġerixxi mudelli tal-aħjar prattiki, eżempju tajjeb huwa l-mudell minn Malta li kien ta' suċċess kbir.

Meta jkun qed jiġi kkunsidrat l-istatus tal-impjieg ta' persuna illi hija ddikjarata bħala persuna li taħdem għal rasha u li prima facie mhux ikkunsidrata bħala impjegata, għandu/jista' jitqies li hemm relazzjoni ta' impjieg u li l-persuna għal min is-servizz ikun jiġi provdut hija dak li jħaddem jekk minn tal-inqas ħamsa mill-kriterji li ġejjin jiġu sodisfatti rigward il-persuna li qed tagħmel ix-xogħol:

(a) hija tiddependi minn persuna waħda għal min is-servizz qed jiġi provdut għal mill-inqas 75 % tad-dħul f'perjodu ta' sena;

(b) hija tiddependi mill-persuna għal min is-servizz qed jiġi provdut biex jiġi stabbilit liema xogħol irid isir u fejn u kif ix-xogħol li ġie assenjat irid jitwettaq;

(c) hija tagħmel ix-xogħol permezz ta' makkinarju, għodda u materjali provduti mill-persuna għal min is-servizz qed jiġi provdut;

(d) hija tkun soġġetta għal skeda ta' ħin tax-xogħol jew għal perjodi ta' ħin minimu ta' xogħol stabbilit mill-persuna għal min is-servizz qed jiġi provdut;

(e) hija ma tistax tagħmel sottokuntrattar tax-xogħol tagħha lil individwi oħra flokha meta jitwettaq ix-xogħol;

[7] Il-Kummissjoni Ewropea tinnota (ibid p. 6) li fil-pajjiżi differenti hemm fehim u definizzjonijiet differenti tat-terminu impjieg indipendenti, b'definizzjonijiet għal numru ta' sottokategoriji differenti: pereżempju, skont l-istatus legali tal-impriża, skont jekk in-negozju għandux impjegati jew le (dawk li jħaddmu mqabbla ma' ħaddiema li jaħdmu f'isimhom) u/jew skont is-settur li fih jopera n-negozju (eż. l-agrikoltura). Xi pajjiżi jagħmlu distinzjoni wkoll bejn status ta' "persuni li jaħdmu għal rashom" u status ta' "persuni li jaħdmu għal rashom li huma dipendenti" (eż. Spanja, l-Italja), fejn il-persuna li taħdem għal rasha taħdem għal klijent wieħed biss. Oħrajn jiddistingwu impjieg indipendenti li jitwettaq fl-istess żmien li dak li jkun ikollu impjieg imħallas (eż. il-Belġju).

[8] Ħaddiema li jaħdmu għal rashom: relazzjonijiet industrijali u kundizzjonijet tax-xogħol. EIRO, 2009.

(f) hija persuna integrata fl-istruttura tal-proċess ta' produzzjoni, l-organizzazzjoni ta' xogħol jew il-ġerarkija tal-kumpanija jew ta' organizzazzjoni oħra;

(g) l-attività tal-persuna hija element ċentrali fl-organizzazzjoni u t-twettiq tal-għanijiet tal-persuna għal min is-servizz qed jiġi provdut; u

(h) hija tagħmel xogħlijiet simili tal-impjegati eżistenti jew, fil-każ ta' meta x-xogħol jiġi esternalizzat, hija tagħmel xogħlijiet simili għal dawk li kienu jkunu mwettqa qabel minn impjegati.

4.4 Jeżistu definizzjonijiet differenti mhux biss fid-diversi pajjiżi Ewropej ([9]), imma wkoll fil-liġi tal-UE. Dan in-nuqqas ta' ċarezza joħloq problemi kbar f'sitwazzjonijiet transkonfinali. In-nuqqas ta' rabta bejn l-oqsfa legali nazzjonali u dawk Ewropej fir-rigward tad-distinzjoni bejn l-għoti ta' impjieg u l-provvediment ta' servizzi jagħmel il-kunċett ta' impjieg indipendenti suġġett problematiku, partikolarment fejn jidħol xogħol transkonfinali.

4.5 Mill-perspetiva internazzjonali qed isir dejjem iżjed diffiċli biex wieħed jistabbilixxi jekk ikunx hemm relazzjoni ta' impjieg. Dan jiġri f'sitwazzjonijiet fejn id-drittijiet u l-obbligi tal-partijiet tal-kuntratt ma jkunux ċari u inambigwi, jew fejn iż-żieda fil-flessibiltà u d-deregolazzjoni jagħmluha diffiċli biex tiġi stabbilita l-possibbiltà ta' relazzjoni ta' impjieg. Dan jiġri wkoll meta l-leġislaturi joħolqu diversi tipi ta' forom intermedji, jew sempliċement jittrattaw il-possibbiltà li dak li jkun jibda impjieg indipendenti mil-lum għall-għada bħala wieħed mill-metodi ġodda ta' kif isir in-negozju.

4.6 L-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol (ILO) tat twissija bikrija dwar l-abbuż li jista' jkun hemm mill-impjieg indipendenti, li jwassal għal evażjoni tad-drittijiet tal-impjegati u tal-protezzjoni legali li normalment hija marbuta mar-relazzjoni ta' impjieg. L-ILO irreferiet għall-possibbiltà ta' abbuż li jirriżulta minn ġabra ta' fatturi: leġislazzjoni li tkun ristretta jew interpretata b'mod dejjaq wisq; leġislazzjoni li tkun miktuba b'tali mod li l-ambitu u l-effetti tagħha jkunu minimi; ikun hemm relazzjoni ta' impjieg u fl-istess ħin ma jkunx jidher ċar min hu dak li jħaddem; diversi forom ta' impjieg indipendenti falz ma jkunux koperti; u jkun hemm nuqqas ġenerali fil-monitoraġġ tal-konformità.

4.7 Id-definizzjoni stabbilita fil-Klassifikazzjoni Internazzjonali tal-Istatus fl-Impjieg tiddefinixxi x-xogħol ta' dawk li jaħdmu għal rashom bħala xogħol fejn ir-remunerazzjoni tiddependi direttament mill-profitti li jirriżultaw mill-produzzjoni tal-beni manifatturati u s-servizzi mogħtija. Mill-perspettiva storika, dan jiddistingwi tliet gruppi ewlenin ta' persuni li jaħdmu għal rashom: mikrointrapriżi, negozji żgħar, u freelancers. Fl-Assemblea Ġenerali ta' Ġunju tal-2006 ġiet adottata rakkomandazzjoni dwar ir-relazzjoni ta' impjieg (Rakkomandazzjoni 198) ([10]). L-għan prinċipali ta' dik ir-rakkomandazzjoni kien li tittejjeb il-politika nazzjonali dwar il-protezzjoni tad-drittijiet tal-impjegati li qegħdin f'relazzjoni ta' impjieg (Artikolu 1.4).

4.8 Fl-istess ħin, bejn l-2005 u l-2007 l-ILO ħadmet biex tkompli tiżviluppa l-kunċetti użati. Minbarra r-rakkomandazzjoni li ssemmiet diġà, tlestew bosta dokumenti li, fost affarijiet oħra, jagħtu ħarsa ġenerali lejn ir-regoli nazzjonali eżistenti. Minn dik il-ħarsa ġenerali, jidher ċar li qed tikber il-ħtieġa biex jiġu żviluppati definizzjonijiet ċari li jippermettu distinzjoni bejn il-forom ta' impjieg indipendenti leġittimi u l-prattiċi qarrieqa li l-uniku skop tagħhom huwa li jevadu jew iduru mal-liġi tal-impjieg u d-dispożizzjonijiet legali l-oħra.

4.9 Il-KESE jirrakkomanda li l-indirizzar tal-problema speċifika tal-persuni li jaħdmu għal rashom tkun diskussa fid-djalogu soċjali kemm fil-livell nazzjonali kif ukoll f'dak Ewropew u li l-organizzazzjonijiet li jirrappreżentaw l-interessi tagħhom ikunu jistgħu jieħdu sehem fid-djalogu soċjali.

Brussell, 21 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

([9]) Mill-perspettiva legali, tfasslu diversi kriterji fl-Istati Membri tal-UE fir-rigward tad-definizzjoni ta' relazzjoni ta' impjieg: subordinazzjoni għall-impriża tal-utent; subordinazzjoni għall-ordnijiet u l-istruzzjonijiet fit-twettiq tax-xogħol; integrazzjoni fi skema (kollettiva) ta' ppjanar; eżekuzzjoni u kontroll imfasslin minn partijiet oħra; il-ħaddiem ikun ekonomikament u finanzjarment dipendenti mix-xogħol imwettaq għal impriża jew minnha; l-intrapriża inkwistjoni tkun tappartieni lil xi ħadd ieħor; dipendenza finanzjarja fuq persuna (unika) li tħaddem (http://www.clr-news.org/CLR-News/CLR%20News%202-2007 %20ISSN.pdf, p. 35).

([10]) Ir-rakkomandazzjoni ġiet aċċettata b'71 % tal-voti mitfugħa. Għandu jkun innutat li d-delagazzjoni ta' min iħaddem ikkoperat fit-tfassil tar-rakkomandazzjoni iżda fl-aħħar iddeċidiet li tastjeni milli tivvota.

APPENDIĊI

għall-Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

L-emendi li ġejjin inċaħdu waqt id-diskussjoni iżda rċevew aktar minn kwart tal-voti (Artikolu 54(3) tar-Regoli ta' Proċedura).

Punt 1.3

Ibdel il-punt kif ġej:

"1.3 *Ir-rakkomandazzjoni tal-ILO tal-2006 tieħu approċċ wiesa' għall-kunċett ta' "relazzjoni ta' impjieg" sabiex tippermetti l-azzjoni kontra l-impjieg indipendenti falz. Fid-deċiżjoni dwar jekk ikunx hemm relazzjoni ta' impjieg jew le, il-fokus primarju għandu jkun fuq il-fatti dwar l-attivitajiet u r-remunerazzjoni tal-impjegat, irrispettivament minn kif tkun karatterizzata r-relazzjoni, pereżempju, f'termini kuntrattwali. Teżisti relazzjoni ta' impjieg moħbija meta dak li jħaddem jittratta l-ħaddiem b'mod li jaħbi l-istatus legali veru tal-persuna bħala impjegata, u meta t-termini kuntrattwali jista' jkollhom l-effett ta' tneħħija tal-protezzjoni li l-impjegati huma intitolati għaliha. Wieħed għandu jinnota, madankollu, li r-rakkomandazzjonijiet tal-ILO huma indirizzati lill-gvernijiet nazzjonali u mhux lill-UE.*"

u **Punt 4.6**

Ibdel il-punt kif ġej:

"4.6 *L-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol (ILO) tat twissija bikrija lill-gvernijiet nazzjonali dwar l-abbuż li jista' jkun hemm mill-impjieg indipendenti, li jwassal għal evażjoni tad-drittijiet tal-impjegata u tal-protezzjoni legali li normalment hija marbuta mar-relazzjoni ta' impjieg. L-ILO irreferiet għall-possibbiltà ta' abbuż li jirriżulta minn ġabra ta' fatturi: leġislazzjoni li tkun ristretta jew interpretata b'mod dejjaq wisq; leġislazzjoni li tkun miktuba b'tali mod li l-ambitu u l-effetti tagħha jkunu minimi; ikun hemm relazzjoni ta' impjieg u fl-istess ħin ma jkunx jidher ċar min hu dak li jħaddem; diversi forom ta' impjieg indipendenti falz ma jkunux koperti; u jkun hemm nuqqas ġenerali fil-monitoraġġ tal-konformità.*"

Raġuni

Ir-relatur jibbaża parti mill-argumenti tiegħu favur azzjoni fil-livell tal-UE fuq ir-"Rakkomandazzjoni tal-ILO dwar ir-relazzjoni ta' impjieg" tal-2006. Madankollu, l-ILO espliċitament tillimita l-ambitu tar-rakkomandazzjoni tagħha għal politiki nazzjonali u liġijiet nazzjonali. Barra dan, ta' min jinnota li din ir-rakkomandazzjoni ma kinitx adottata b'kunsens (kif hija prattika komuni fl-ILO) – għall-kuntrarju, 71 % biss tal-voti mitfugħa kienu favur il-proposta, bil-grupp ta' min iħaddem kollu kemm hu kontra.

Skont Artikolu 51(4) tar-Regoli ta' Proċedura, dawn iż-żewġ emendi ġew eżaminati flimkien.

Riżultat tal-votazzjoni:

Favur	73
Kontra	122
Astensjonijiet	12

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Is-suq intern u l-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)

(2013/C 161/04)

Relatur: **is-Sur IOZIA**

Nhar it-12 ta' Lulju 2012, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda, b'konformità mal-Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, li jhejji opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar:

Is-suq intern u l-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar is-7 ta' Marzu 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-21 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'156 vot favur, 6 voti kontra u 2 astensjonijiet.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Hekk kif nersqu lejn it-twettiq ta' bidliet fis-sistema tal-għajnuna mill-Istat, il-KESE jaħseb li jkun utli li jfassal Opinjoni fuq inizjattiva proprja li tindirizza l-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni, mil-perspettiva tas-soċjetà ċivili, u l-integrazzjoni tagħhom fost il-prinċipji fundamentali tas-suq intern.

1.2 Dan is-suġġett immensament importanti, u li jsir kruċjali fi żmien ta' kriżi u ta' riċessjoni li qed tolqot kull aspett tal-ekonomija, u b'hekk jenħtieġu mekkaniżmi ta' appoġġ u ta' intervent flessibbli li jirrispettaw ir-regoli tal-kompetizzjoni. F'dawn l-aħħar snin il-Kummissjoni adottat oqfsa ta' intervent temporanji preċiżament sabiex tiffaċilita appoġġ adatt għall-banek u l-impriżi.

1.3 Billi l-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni hija maħsuba biex tagħmel tajjeb għall-iżvantaġġi li jiffaċċjaw reġjuni żvantaġġati u b'hekk tiġi promossa l-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali mill-Istati Membri u tal-UE kollha kemm hi, dan it-tip ta' għajnuna jipprovdi għodda ta' valur sabiex tingħeleb il-kriżi u jerġgħu fuq saqajhom l-ekonomiji tar-reġjuni Ewropej. Partikolarment għall-SMEs huwa importanti li dawn l-istrumenti jkunu effiċjenti u effikaċi u l-aċċess għal din is-sistema partikolari ta' għajnuna għandu jsir iżjed faċli billi jiġu semplifikati l-kondizzjonijiet ta' aċċess, u b'hekk ikun iktar flessibbli u jipprovdi l-informazzjoni adatta dwar il-possibilitajiet li qed jiġu offruti.

1.4 Għalhekk, il-KESE jinsab sodisfatt ħafna li bħala parti mill-proċess tal-immodernizzar tal-għajnuna mill-Istat [1], imniedi mill-Kummissarju Almunia, il-Kummissjoni Ewropea ddeċidiet ukoll li taġġorna u timmodernizza l-linji gwida dwar għajnuna pubblika għal negozji f'żoni żvantaġġati. Jaħseb li huwa essenzjali li din ir-reviżjoni tassigura konsistenza bejn il-politika reġjonali u dik tal-kompetizzjoni, u li l-prinċipju tas-sussidjarjetà jiġi rrispettat.

1.5 Għaldaqstant, il-KESE jitlob lill-Kummissjoni Ewropea biex tagħmel il-politiki tal-UE iżjed konsistenti mal-politika tal-kompetizzjoni, sabiex il-politika tal-kompetizzjoni ma xxekkilx l-objettivi ta' interess komuni Ewropew, bħall-iżvilupp armonjuż u integrat tar-reġjuni Ewropej, iżda minflok tipprovdi opportunità għar-rilanċ tal-ekonomiji reġjonali fis-suq uniku wara l-kriżi.

1.6 Fl-14 ta' Jannar 2013 il-Kummissjoni Ewropea nediet konsultazzjoni pubblika dwar id-dokument li fih il-proposta għal linji gwida ġodda fir-rigward tal-għajnuna mill-istat għar-reġjuni fil-perjodu 2014-2020 [2]: id-dokument jirrifletti ħafna mill-approċċ tad-dokument mhux uffiċjali maħruġ u diġà mibgħut lill-Istati Membri f'Diċembru 2011, u kien is-suġġett tal-ewwel laqgħa multilaterali, li matulha l-Kummissjoni Ewropea wriet sinjali li qed tibda taċċetta xi talbiet imressqa mill-Istati Membri fejn perċentwal massimu tal-popolazzjoni jingħata għajnuna fil-livell Ewropew. F'dan il-kuntest, l-Opinjoni tal-KESE tqis li huwa ta' importanza strateġika li jippreżenta l-messaġġ tiegħu.

1.7 Għal dan il-għan il-KESE jitlob li l-linji gwida l-ġodda dwar l-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni jagħtu lill-Istati Membri strument transsettorjali flessibbli sabiex jintlaħqu l-objettivi tal-Ewropa 2020, billi tiġi sfruttata l-eċċellenza reġjonali ikun xi jkun is-settur jew id-daqs tal-kumpaniji involuti fi proġetti ta' investiment għall-iżvilupp ta' żoni żvantaġġati.

1.8 Is-sistema attwali baqgħet fil-biċċa l-kbira tagħha l-istess għal iżjed minn 40 sena. Hija bbażata fuq l-immappjar ġeografiku tal-UE, u huwa riġidu u mhux adatt. Jekk jibqa' jintuża l-metodu attwali fil-kuntest ekonomiku u soċjali ġdid li qed tiffaċċja l-Unjoni, jista' jxekkel l-iżvilupp tas-suq intern.

[1] ĠU C 11, 15.1.2013, p. 49.

[2] http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_regional_aid_guidelines/explanatory_note_mt.pdf

1.9 Il-KESE jitlob lill-Kummissjoni biex tadotta parametri iktar flessibbli li huma maħsuba aħjar għal kuntest ekonomiku li qed jinbidel ħafna. Dawn il-parametri jridu jkunu msejsa fuq l-għażla tal-unitajiet ta' intervent magħżula abbażi tal-prijoritajiet, il-ħtiġijiet, il-konfigurazzjoni territorjali tal-ineffiċjenzi ekonomiċi u n-nasbiet tal-esklużjoni soċjali, u l-kuntest istituzzjonali, irrispettivament mill-konfini amministrattivi.

1.10 Għaldaqstant il-KESE jenfasizza li bħala parti mill-proċess ta' modernizzazzjoni usa', l-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni għandha tiġi aġġornata f'konformità mad-dinamika u r-ritmu tal-ekonomija wara l-kriżi, li jitlob għall-ħtieġa għal aktar flessibilità meta jiġu determinata l-iżvantaġġi reġjonali. F'dawn iċ-ċirkostanzi, mhijiex adatta mappa ġeografika li tistabbilixxi b'mod riġidu żoni żvantaġġati għall-perjodu ta' pprogrammar sħiħ (seba' snin).

1.11 Għal dan il-għan il-KESE jitlob li d-definizzjoni taż-żoni żvantaġġati skont id-deroga prevista fl-Artikolu 107(3)(c) ma ssirx sempliċiment bit-tnaqqis ta' ammont tal-popolazzjoni li tingħata l-għajnuna, abbażi tad-deroga tal-Artikolu 107(3)(a), espress bħala perċentwal tal-popolazzjoni Ewropea, iżda li l-Istati Membri jkollhom disponibbli firxa wiesgħa ta' parametri biex jidentifikaw żvantaġġi reġjonali.

1.12 Il-KESE huwa tal-fehma li huwa żball li jiġu esklużi l-kumpaniji l-kbar mill-appoġġ għal proġetti ta' investiment li jippromovu l-koeżjoni u l-iżvilupp reġjonali; dan jinvolvi r-riskju kbir li jintilef il-potenzjal tal-iżvilupp li għandhom biss is-sinerġija u l-integrazzjoni orizzontali tas-sistema imprenditorjali kollha kemm hi, indipendentement mid-daqs tal-kumpaniji.

1.13 Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni biex tistabbilixxi mekkaniżmu li jqis *ex ante* l-effetti sekondarji negattivi tal-għajnuna reġjonali statali, bħat-telf sinifikattiv ta' impjiegi f'siti li diġà jeżistu fl-UE, mhux biss bħala parti minn valutazzjoni komparattiva li titwettaq mill-Kummissjoni matul il-proċess ta' notifika (u li attwalment jikkonċerna biss proġetti ta' investiment ewlenin) [3], iżda wkoll taħt ir-regolament ġenerali ta' eżenzjoni.

1.14 Il-KESE jenfsizza l-ħtieġa li l-istrument tal-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni jinkludi l-arranġamenti neċessarji sabiex tassigura li ma sservix ta' inkoraġġiment għan-negozji biex jiċċaqalqu post ieħor, fi tlielaq għal sussidji kkawżati minn differenzi kbar fl-għajnuna f'reġjuni ġirien u konfinali li jifframmentaw is-suq uniku.

1.15 Il-KESE jissuġġerixxi li l-Kummissjoni għandha:

— tikkunsidra mill-ġdid l-intenzjoni tagħha li tnaqqas ir-rata tal-għajnuna għal intrapriżi kbar minn 40 % għal 35u 25 %. It-tnaqqis propost fir-realtà jwassal għal tnaqqis fil-ġibda għal investiment barrani;

— ma tillimitax ir-rata tal-għajnuna għall-ammont ta' spejjeż addizzjonali u ma tagħmilx il-proċess riġidu immirat li juri l-effett ta' inċentiv għal intrapriżi kbar;

— tevita li tagħti daqqa ta' ħarta lill-abilità taż-żoni "a" biex iħajru investiment barrani u joħolqu impjiegi ġodda u tpoġġihom fi żvantaġġ kompetittiv meta mqabbla ma' reġjuni oħrajn barra l-Ewropa li f'ħafna każi għandhom skemi ta' investiment aktar ġenerużi.

1.16 Fl-istess waqt il-Kummissjoni għandha tintroduċi klawsola ta' salvagwardja li tobbliga lill-kumpaniji l-kbar li jingħataw għajnuna reġjonali għat-twaqqif ta' stabbiliment ġdid jew għaxxiri ta' assi marbuta b'mod dirett ma' stabbiliment partikolari, biex jiggarantixxu li għal ħames snin wara l-għoti tal-għajnuna:

— iżommu l-livelli ta' impjieg fi stabbilimenti f'dawk l-Istati Membri fejn ma talbux għajnuna taħt l-Artikolu 107(3)(a), jew

— kull tnaqqis fl-impjiegi fl-istabbilimenti f'dawk l-Istati Membri fejn ma talbux għajnuna taħt l-Artikolu 107(3)(a) isir biss wara u b'konformità ma' ftehim mal-imsieħba soċjali, fil-livell reġjonali u nazzjonali, fejn adatt, tal-Istati Membri involuti.

1.17 Il-KESE jappella lill-Kummissjoni biex tnaqqas l-għajnuna b'mod iżjed gradwali, progressiv u bbilanċjat meta mqabbel ma' dak propost. It-tnaqqis irid ikun konformi mat-tnaqqis tal-għajnuna li għandu jiġi determinat għall-fondi mogħtija lir-reġjuni fil-qasam tal-politika ta' koeżjoni.

1.18 Il-KESE jipproponi li jintegra l-PDG per capita, li bħalissa huwa l-uniku parametru li ma jirriflettix il-qagħda reali ta' ekonomija reġjonali, li jintużaw parametri oħra bħal-livell tal-qgħad, ir-relazzjoni bejn it-telfien ta' impjiegi u t-total ta' ħaddiema u parametri oħra li jirriflettu aħjar is-sitwazzjoni reali.

2. **Il-kuntest ekonomiku mibdul wara l-kriżi**

2.1 Il-kontrolli tal-għajnuna mill-Istat huma strument neċessarju tal-politika tal-kompetizzjoni sabiex jiġi żgurat li s-suq uniku jkun irregolat minn prinċipji effettivi ta' kummerċ ħieles u kompetizzjoni, u b'hekk ikun hemm kondizzjonijiet indaqs

(3) 2009/C 223/02, p. 54.

għan-negozji kollha madwar is-suq uniku Ewropew. L-Artikolu 107 tat-TFUE għalhekk jipprojbixxi lill-Istati Membri milli jagħtu għajnuna lil negozji li jistgħu jaffettwaw il-kummerċ bejn l-Istati Membri, jew joħolqu jew jheddu li joħolqu distorsjoni fil-kompetizzjoni, billi ċerti negozji jingħataw vantaġġi selettivi mhux mistħoqqa, u b'hekk il-forzi tas-suq jitwaqqfu milli jagħtu lill-kumpaniji l-iżjed kompetittivi dak li ħaqqhom, u b'dan il-mod qed tiddgħajjef il-kompetittività globali tal-UE.

2.2 Minkejja dan, it-Trattat jirrikonoxxi l-possibilità li jsiru derogi f'każijiet fejn l-għajnuna jkollha objettivi ta' interess komuni Ewropew li ma jistgħux jintlaħqu permezz tal-forzi tas-suq waħedhom. L-Artikoli 107(2) u (3) jidentifikaw innuqqasijiet ewlenin tas-suq u jelenkaw d-**derogi** fejn ċerti tipi ta' għajnuna huma "kompatibbli" jew "jistgħu jkunu kunsidrati bħala kompatibbli" mas-suq intern, abbażi tal-kriterji stabbiliti esklussivament mill-Kummissjoni Ewropea.

2.3 Skont l-Artikolu 107(3)(a) u (c) il-Kummissjoni tista' b'hekk tikkunsidra bħala kompatibbli l-għajnuna mill-Istat biex tippromovi l-iżvilupp ekonomiku ta' ċerti żoni żvantaġġati fl-UE. Din it-tip ta' għajnuna tissejjaħ "għajnuna mill-Istat għar-reġjuni" jew "għajnuna reġjonali nazzjonali". Jista' jagħti l-każ li tingħata l-iżjed lil **kumpaniji kbar** sabiex jiġu appoġġjati l-investimenti u l-ħolqien tal-impjiegi, jew f'ċerti ċirkostanzi, tista' tieħu l-għamla ta' għajnuna operattiva. Fiż-żewġ każi, hija **mmirata lejn reġjuni speċifiċi sabiex jerġa' jinstab bilanċ bejn id-differenzi reġjonali**, b'mod partikolari billi l-kumpaniji jitħeġġu jwaqqfu stabbilimenti ġodda f'dawn ir-reġjuni.

2.4 Billi hija maħsuba biex tagħmel tajjeb għall-iżvantaġġi li jiffaċċjaw reġjuni żvantaġġati, l-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni tippromovi l-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali tal-Istati Membri u tal-UE kollha kemm hi. L-għanijiet tagħha huma konsistenti ma' dawk tal-Fondi Strutturali, li jipprovdu sorsi ta' finanzjament possibbli għall-implimentazzjoni tal-politika tal-iżvilupp reġjonali id f'id mal-baġits nazzjonali.

2.5 Il-KESE jtenni l-ħtieġa assoluta li tkun salvagwardjata, u f'xi każi msaħħa, is-sistema ta' kontroll tal-għajnuna mill-Istat, li tista' tkun ta' ħsara għat-tħaddim tajjeb tas-suq intern, iżda jqis li hu meħtieġ li jkun garantit li l-istandards dwar l-għajnuna mill-Istat jevitaw il-frammentazzjoni u jipprevjenu r-riskju għoli ta' distorsjoni tal-kompetizzjoni u tal-iskambji minħabba l-kapaċità differenti tal-Istati Membri li jagħtu għajnuna għall-investimenti.

2.6 Fl-istess waqt, iqis li hu meħtieġ li l-istrumenti disponibbli għal interventi ta' natura straordinarja jkunu effettivi u flessibbli sabiex jiġu ttrattati oqsma jew sitwazzjonijiet ta' kriżi.

2.7 Is-sistema attwali tal-linji gwida għall-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni tippreżenta nuqqasijiet evidenti minħabba r-riġidità tagħha, ibbażata fuq immappjar ġeografiku tat-territorju komunitarju, u ma tilħaqx għal kollox l-għanijiet tat-Trattat imsemmi fl-Artikolu 107(3)(c), li jirriżulta fi tfixkil potenzjali tal-kompetizzjoni. Il-metodu attwali, jekk użat fil-kuntest ekonomiku u soċjali mibdul tal-Unjoni, jirriskja li jwaqqaf l-iżvilupp tas-suq intern.

2.8 L-immodernizzar tal-għajnuna mill-Istat għandu jkopri wkoll dan l-istrument importanti, li jikkompleta l-panorama tal-azzjonijiet possibbli biex isiru l-interventi fiż-żoni żvantaġġati. Tidher stramba li l-Kummissjoni mhux biss għandha l-intenzjoni li tikkonferma l-mudell eżistenti sa mill-1971, kif emendat, iżda se tagħmel l-applikazzjoni aktar restrittiva. L-għanijiet ripetutament invokati mill-Kummissjoni tat-tkabbir u l-iżvilupp tax-xogħol jiġu kontradetti minn politiki inkonsistenti li jillimitaw b'mod oġġettiv il-potenzjal li riforma mmirata tal-linji gwida tista' tiddetermina.

2.9 L-istess Kummissjoni Ewropea, fl-istrateġija Ewropa 2020, tirrikonoxxi li r-realtajiet ekonomiċi jimxu b'rata mgħaġġla aktar minn dawk politiċi u li minħabba f'hekk l-Ewropa, biex tirrestawra s-sostenibbiltà tat-tkabbir u tal-finanzi pubbliċi wara l-kriżi, teħtieġ approċċ imġedded li għandu jkun ibbażat fuq il-konċentrazzjoni tematika u prijoritarja tar-riżorsi u li, kif ikkonfermat riċentament mid-DĠ Kompetizzjoni fid-dokument ta' diskussjoni dwar l-immodernizzar [4] tat-23 ta' Frar 2012, jitwettaq *permezz ta' riformi marbuta flimkien fl-oqsma varji, bit-tir tal-kooperazzjoni mal-Istati Membri u l-partijiet interessati għall-iżvilupp ta' ftehim komprensiv u bbilanċjat dwar it-triq li għandha tittieħed.*

2.10 Il-KESE jilqa' bi pjaċir dan l-approċċ li jqis li huwa l-aktar flessibbli, dinamiku u għalhekk l-aktar adegwat biex jikkonfronta x-xenarju ta' kriżi b'evoluzzjoni mgħaġġla u kontinwa li qed tgħaddi minnha l-Unjoni, u jitlob li jiġi adottat anke u b'mod speċjali fit-tnaqqis tal-eżenzjonijiet li t-Trattat jipprevedi għall-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni.

3. Koerenza bejn politika reġjonali ta' koeżjoni u politika ta' kompetizzjoni

3.1 Il-KESE jfakkar li mill-ewwel sistematizzazzjoni tal-prinċipji li huma l-bażi tal-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni, li saret bil-linji gwida tal-1998 [5], il-Kummissjoni dejjem enfasizzat il-ħtieġa li tissaħħaħ il-konċentrazzjoni u l-koerenza tal-politika reġjonali u tal-politika ta' kompetizzjoni [6].

3.2 Jekk dan l-approċċ iggarantixxa l-koerenza taż-żewġ sistemi sal-programmazzjoni 2000-2006, fejn għal raġunijiet

[4] Comp/DĠ/2012/012588 tat-23.2.2012.
[5] ĠU C 90, 26.3.1998, p. 3.
[6] Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Istati Membri dwar il-politika reġjonali u l-politika ta' kompetizzjoni – it-tisħiħ tal-konċentrazzjoni u l-koerenza ta' dawn il-politiki, 98/C 90/03, punt 1.

politiċi u ekonomiċi l-mapep tar-reġjuni tal-Unjoni eliġibbli għall-għajnuna strutturali fil-kamp ta' applikazzjoni tal-objettivi 1 u 2 ġew magħmula biex jikkoinċidu mal-mapep tar-reġjuni ammissibbli għad-deroga tal-għajnuna reġjonali, dan ma baqax isir mill-programmazzjoni 2007-2013.

3.3 Minn naħa kien hemm evoluzzjoni tal-politika reġjonali dettata mill-ħtieġa li jkun adottat *metodu multidixxiplinarju jew wieħed integrat li kapaċi jirrikonoxxi l-problemi partikolari ppreżentati miċ-ċirkostanzi ġeografiċi differenti u li titfassal strateġija komprensiva li tistabbilixxi l-qafas li fih ikunu segwiti l-għanijiet u l-azzjonijiet speċifiċi* (7). Ir-Regolament (KE) Nru 1083/2006 (8) konsegwentement iddefinixxa l-mudell il-ġdid ta' twettiq tal-interventi strutturali fuq it-territorju, fejn l-interventi jiġu determinati minn kull Stat Membru fuq livell territorjali xieraq abbażi tal-għażla rispettiva u l-partikolarijiet u l-esiġenzi socjoekonomiċi rispettivi.

3.4 Min-naħa l-oħra, il-politika tal-kompetizzjoni baqgħet marbuta mal-predeterminazzjoni taż-żoni eliġibbli għad-deroga tal-għajnuna reġjonali mill-Istat permezz ta' mapep li jservu seba' snin. Il-politika reġjonali u ta' koeżjoni għalhekk ma kinitx akkumpanjata bi strument ta' kompetizzjoni ugwalment flessibbli, u dan ikkompromettа l-integrità tas-suq intern u wera n-natura assimetrika tal-politiki li madankollu jsegwu l-istess għan tal-koeżjoni.

3.5 Il-KESE jfakkar ukoll li fil-Green Paper dwar il-koeżjoni territorjali tal-2008 (9) il-Kummissjoni rrikonoxxiet li l-eliġibilità għall-appoġġ tal-politiki strutturali tista' biss tkun determinata fuq livell reġjonali, fl-għarfien dejjem jikber li biex tittejjeb il-*governanza* tal-politika ta' koeżjoni hija importanti ħafna li ssir *aktar flessibbli, aktar kapaċi li tadatta għal-livell lokali, aktar xierqa, aktar attenta li tiffoka l-istrateġiji tal-iżvilupp fuq il-punti speċifiċi b'saħħithom tat-territorji u kkoordinata aħjar mal-politiki l-oħra fil-livelli kollha, skont il-prinċipju tas-sussidjarjetà.*

3.6 Il-Kummissjoni kkonkludiet ukoll li biex ikunu indirizzati b'mod effettiv il-problemi tat-tkabbir ekonomiku tal-Unjoni f'ekonomija dinjija globalizzata "*jeħtieġ rispons politiku fuq skala ġeografika varjabbli*" (10).

3.7 Jekk, kif tirrikonoxxi l-Kummissjoni, "*il-politika tal-kompetizzjoni tista' taffettwa d-distribuzzjoni territorjali tal-attività ekonomika billi tiżgura li l-għajnuna reġjonali tkun ikkonċentrata fl-iktar żoni żvantaġġati u billi taġġusta r-rata tal-għajnuna permessa skont in-natura u l-iskala tal-problemi*" (11), ma jistax ikun evitat l-iżvilupp li diġà sar mill-politika reġjonali, ibbażat fuq interventi f'isem il-prijoritajiet tematiċi tal-Unjoni, u l-konċentrazzjoni ġeografika fuq skala varjabbli, wara li jkun rivedut b'mod neċessarju l-metodu ta' identifikazzjoni taż-żoni eliġibbli għad-derogi reġjonali previsti fl-Artikolu 107 (3).

4. Raġunijiet għall-inadegwatezza tal-metodu attwali ta' mmappjar fiż-żoni żvantaġġati

4.1 Il-KESE jinnota li l-metodu użat mill-Kummissjoni biex tidentifika ż-żoni tal-Unjoni li jistgħu jibbenefikaw mid-derogi reġjonali previsti fl-Artikolu 107(3) jagħti prijorità lir-reġjuni milquta mill-problemi l-aktar gravi, imsemmija fil-punt a), identifikati abbażi ta' livell ta' PDG/SPA mqabbel mal-medja tal-UE kollha. Għandhom jiżdiedu kriterji oħra sabiex jitkejlu livelli gravi ta' sottoimpjieg, u ssir referenza speċifika għal dan fit-Trattat: infatti l-kriterju li jintuża mill-Kummissjoni huwa indikattiv ta' livell ta' għajxien baxx b'mod anormali iżda mhux bilfors jindika livell gravi ta' sottoimpjieg. Ir-rata tal-qgħad tista' tkun utli bħala fattur korrettiv tal-PDG. Il-KESE jistaqsi lill-Kummissjoni Ewropea għaliex l-identifikazzjoni taż-żoni żvantaġġati taħt id-deroga msemmija fil-punt c) issehħ biss bit-tnaqqis tal-popolazzjoni globalment assenjata għal Stat skont l-Artikolu 107(3)(a). B'dan il-mod jiddependu fuq il-possibbiltà effettiva li jsir intervent fiż-żoni żvantaġġati skont il-punt c) mill-entità fiż-żoni żvantaġġati skont il-punt a), u jinħolqu sitwazzjonijiet ta' differenzi kbar bejn l-Istati Membri u mingħajr ma ssir valutazzjoni komparattiva tal-kundizzjonijiet iffaċċjati mir-reġjuni magħżula.

4.2 B'dan il-mod jinħolqu kundizzjonijiet li, fil-fatt, joħolqu distorsjoni: f'ċerti pajjiżi huma eliġibbli reġjuni b'livelli ta' żvilupp ogħla b'mod sinifikanti meta mqabbla ma' pajjiżi oħra, u dawn ma jistgħux jingħataw għajnuna reġjonali minħabba li jappartjenu għal pajjiżi b'limitu, skont l-Artikolu 107(3)(c). Id-distorsjoni tal-kummerċ, ikkawżata bħala definizzjoni minn kull għajnuna, tinstab 'l bogħod mis-sejba ta' ġustifikazzjoni fl-interess komuni, u tkun saħansitra totali u mhux ġustifikata.

4.3 Il-KESE jenfasizza l-importanza li d-determinazzjoni taż-żoni "c" tinżamm marbuta mal-paragun mal-livell ta' żvilupp nazzjonali, billi huwa biss il-parametru ta' paragun intern li jippermetti lill-Istati Membri jintervjenu fuq id-differenzi reġjonali interni tat-territorju tagħhom u jwettqu politiki reġjonali nazzjonali li huma kapaċi jevitaw il-frammentazzjoni tas-suq intern.

(7) Komunikazzjoni tal-Kummissjoni "Politika ta' koeżjoni bħala sostenn għat-tkabbir u għall-impjiegi: il-linji ta' gwida strateġiċi tal-Komunità, 2007-2013:, COM(2005) 299 tal-5 ta' Lulju 2005, par. 5.

(8) Regolament tal-Kunsill tal-11 ta' Lulju 2006 dwar dispożizzjonijiet ġenerali fuq il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, fuq il-Fond Soċjali Ewropew u fuq il-Fond ta' Koeżjoni li jħassar ir-regolament (KE) nru. 1260/1999, Art. 12.

(9) COM(2008) 616 final tas-6 ta' Ottubru 2008, par. 1.

(10) Ibid, par. 2.3.

(11) Ibid, par. 3.1.

4.4 F'kuntest internazzjonali globalizzat ħafna, u f'kuntest Ewropew ta' tneħħija progressiva u mgħaġġla tal-ostakli interni, id-differenzi interni tal-Unjoni huma dejjem aktar apprezzabbli fuq livell reġjonali aktar milli fuq livell nazzjonali, f'żoni fejn l-iskumdità soċjoekonomika tmur lil hinn mill-konfini amministrattivi u tnaqqas in-nuqqasijiet strutturali u sistematiċi speċifiċi b'valur aktar ekonomiku milli politiku.

4.5 Ir-rabta tal-identifikazzjoni tat-"territorji dgħajfa" ma' mappa mfassla fuq data rrappurtata bejn wieħed u ieħor fl-2008-2010, u għal perjodu ta' 7 snin, tirrappreżenta riġidità programmatika għal kollox anakronistika meta mqabbla ma' kuntest ekonomiku u soċjali bi żvilupp kontinwu u mgħaġġel.

4.6 Minbarra t-tentattiv li tkun "ibbilanċjata" d-distribuzzjoni spazjali tal-attività ekonomika permezz ta' investimenti fiż-żoni l-aktar żvantaġġati, hemm ir-riskju kbir li jkun rappreżentat "sfurzar" mhux marbut mal-potenzjal effettiv ta' dawk iż-żoni, li jfixkel l-agglomerazzjoni effiċjenti fiż-żoni "c" u jkun ta' benefiċċju għall-hekk imsemmija "kaċċaturi tad-dħul lokali" fiż-żoni "a". Il-predeterminazzjoni statika taż-żoni żvantaġġati toħloq kuntest li mhuwa favorevoli xejn għall-kompetizzjoni u l-innovazzjoni, li jimpedixxi l-iżvilupp tal-"clusters" ta' innovazzjoni, li l-istrateġija Ewropa 2020 tidentifika bħala elementi ewlenin tal-istrateġiji ta' speċjalizzazzjoni intelliġenti għat-tkabbir reġjonali, u li l-Kummissjoni Ewropea għandha tippromwovi s-sostenn u l-iżvilupp *li għandu jkun ikkonċentrat fis-setturi ta' vantaġġ komparattiv* ([12]), jiġifieri dawk is-setturi ekonomiċi li fihom l-intervent għandu l-aqwa proporzjon bejn spejjeż u benefiċċji.

4.7 Ġie wkoll innotat b'mod estensiv ([13]) li politika ta' żvilupp reġjonali bbażata essenzjalment fuq il-kumpens tad-differenzi reġjonali relatati mad-differenzi fil-produttività, li jkun limitat għar-ridistribuzzjoni finanzjarja tar-riżorsi tar-reġjuni l-aktar sinjuri għal dawk l-aktar fqar, tirrappreżenta limitu qawwi għall-mobbiltà u għall-proċessi effiċjenti tal-agglomerazzjoni. Approċċ bħal dan bilfors irid iħalli spazju għal strateġija ta' żvilupp definita *place based*, li fiha l-fruntieri tar-reġjuni u l-postijiet *huma indipendenti mill-fruntieri amministrattivi u jistgħu jinbidlu matul iż-żmien*.

5. Il-ħtieġa li jinbidel il-metodu ta' identifikazzjoni taż-żoni żvantaġġati: proposti

5.1 Il-KESE jemmen li l-immappjar tal-hekk imsejħa "żoni żvantaġġati" għandu jippermetti lil kull Reġjun amministrattiv biex jintervjeni fiż-żoni kollha li matul il-programmazzjoni juru sinjali ta' żvantaġġi, li jinsabu f'parametri definiti, rikonoxxuti u maqsuma *ex ante*.

5.2 Il-KESE jappoġġja l-mudell li Fabrizio Barca jirrakkomanda għall-modernizzazzjoni tal-politika reġjonali fir-rapport dwar il-politika ta' koeżjoni tal-2009 ([14]), ibbażat fuq l-għażla tal-unità tal-intervent abbażi tal-prijorità, tal-ħtiġijiet, tal-konfigurazzjoni territorjali tal-ineffiċjenzi ekonomiċi u tan-nases tal-esklużjoni soċjali, fil-kuntest istituzzjonali, iżda indipendenti mill-fruntieri amministrattivi.

5.3 Il-KESE jipproponi lill-Kummissjoni biex tadotta l-istess approċċ għall-politika tal-kompetizzjoni wkoll, permezz ta' metodu ġdid għall-identifikazzjoni tar-"reġjuni ekonomiċi" skont l-Artikolu 107(3)(c), mhux ostakolat minn fruntieri ġeografiċi amministrattivi, iżda fl-istess ħin kapaċi li jqis il-kundizzjonijiet reali li jkunu jinsabu fihom id-diversi reġjuni minn żmien għal żmien.

5.4 Il-KESE jemmen li dan il-mudell huwa kapaċi li jiżgura kemm l-objettivi tal-iżvilupp reġjonali, permezz tal-konċentrazzjoni tematika, kif ukoll il-prinċipji tal-kompetizzjoni u l-integrità tas-suq, permezz ta' limitazzjoni kwantitattiva tar-riżorsi li jiddedikaw għajnuna statali reġjonali lill-istrument, deċiż mill-Istat Membru u mir-Reġjun NUTS II (*Nomenclature of Territorial Units for Statistics*) ukoll, kif diġà jseħħ, pereżempju, fil-mekkaniżmu tal-limitu massimu nazzjonali *de minimis* tas-setturi tas-sajd u tal-agrikoltura.

5.5 Il-KESE jipproponi li l-iffissar tal-limitu massimu għandu jkun akkumpanjat mill-identifikazzjoni tal-parametri tal-valutazzjoni f'sitwazzjonijiet ta' kriżi, li jiżguraw il-konformità tal-interventi ta' appoġġ tal-intrapriżi bl-objettiv tal-iżvilupp tar-reġjuni l-aktar dgħajfa u li t-territorji fejn minn żmien għal żmien il-miżuri ta' għajnuna reġjonali huma identifikati fuq il-bażi ta' sett wiesa' ta' indikaturi u ta' limiti minimi rilevanti li għandhom jiġu approvati mill-Kummissjoni Ewropea.

5.6 Il-KESE jaħseb li jagħmel iżjed sens għal żoni żvantaġġati li jiġu definiti permezz ta' metodu li jqis il-kondizzjonijiet soċjoekonomiċi lokali. Dan jista' jsir billi jiġu identifikati żoni NUTS-III fejn il-livelli tal-qgħad huma ogħla mill-medja nazzjonali, tittieħed il-popolazzjoni residenti kollha hemmhekk u jiġi applikat fattur multiplikatur (li jrid jiġi maqbul mal-Kummissjoni) sabiex jiġi stabbilit livell massimu ta' għajnuna li għandha tingħata lil kumpaniji f'dawk iż-żoni.

5.7 Il-KESE jemmen li dan il-metodu jippermetti lill-Kummissjoni biex tipproteġi l-kompetizzjoni b'mod aktar effettiv mill-metodu attwali, peress li skont il-kundizzjonijiet ta' kompatibilità stabbiliti mill-linji gwida jimponi limitu kwantitattiv u effettiv għall-għajnuna li jistgħu jagħtu l-Istati

([12]) COM(2010) 554 final tas-6 ta' Ottubru 2010, Il-kontribut tal-politika reġjonali fit-tkabbir intelliġenti fl-ambitu tal-Ewropa 2020, par. 3.1.

([13]) Ara nota 14.

([14]) Aġenda għal politika ta' koeżjoni riformata: Approċċ imsejjes fuq il-post sabiex jintlaħqu l-isfidi u l-aspetattivi tal-Unjoni Ewropea – Rapport indipendenti mfassal minn Fabrizio Barca f'April 2009 fuq talba ta' Danuta Hübner, Kummissarju għall-Politika Reġjonali.

f'territorju partikolari, filwaqt li jkun evitat li l-pajjiżi li għandhom l-aktar riżorsi jintervjenu b'mod sproporzjonat meta mqabbel ma' pajjiżi oħra favur l-intrapriżi tagħhom, filwaqt li r-regoli attwali jippermettu lill-Istati li jikkonċentraw l-għajnuna eliġibbli f'żona partikolari ta' Stat li l-valur totali tagħha tista' tfixkel il-kompetittività.

6. Il-ħtieġa li tinżamm l-għajnuna anke tal-intrapriżi kbar, skont l-Artikolu 107(3)(c)

6.1 Il-KESE jfakkar li mill-bidu nett l-għajnuna statali reġjonali nħolqot bħala għajnuna lill-intrapriżi l-kbar, li r-rwol strateġiku fid-dinamiċi ta' żvilupp tal-ekonomiji reġjonali huwa espress sew mill-Kummissjoni fil-komunikazzjoni tagħha dwar il-politika reġjonali u l-politika tal-kompetittività tal-1998 ([15]), li tenfasizza l-ħtieġa ta' koerenza bejn iż-żewġ politiki bil-għan li jiġu attratti investimenti ta' intrapriżi kbar li l-komunikazzjoni tirrikonoxxi li huma ta' interess partikolari għall-iżvilupp reġjonali minħabba l-effetti sekondarji u ta' ftuħ għas-suq dinji.

6.2 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet msemmija hawn fuq, jikkunsidra li huwa meħtieġ li tinżamm il-possibbiltà li tingħata għajnuna reġjonali lill-intrapriżi l-kbar, skont l-Artikolu 107(3)(c), tal-kundizzjonijiet tal-linji gwida eżistenti.

6.3 Il-KESE jfakkar lill-Kummissjoni Ewropea li l-fatt li twaqqfet l-għajnuna reġjonali lill-intrapriżi kbar fiż-żoni "c" jista' jikkawża żbilanċ perikoluż tar-riżorsi pubbliċi fiż-żoni "a", f'xi pajjiżi li għandhom mhux biss rati massimi ta' għajnuna partikolarment għoljin, iżda wkoll ta' riżorsi komunitarji konsiderevoli u spejjeż tax-xogħol ħafna aktar baxxi, b'effett inevitabbli ta' distorsjoni tal-kompetizzjoni.

6.4 Il-liberalizzazzjoni tas-swieq finanzjarji u l-espansjoni tas-suq uniku jippermettu lill-intrapriżi li issa jsegwu strateġiji li jnaqqsu t-taxxa u li jfittxu r-regolazzjoni li jaqblilhom fir-riċerka tal-lokalità l-aktar konvenjenti mil-lat fiskali ([16]); sakemm issir armonizzazzjoni fiskali li tnaqqas il-kompetittività fiskali dannuża, il-KESE jqis li l-Kummissjoni għandha tagħti preferenza lil forom u skemi ta' għajnuna (pereżempju ħelsien mit-taxxa bil-kundizzjoni li jkun hemm biżżejjed kundizzjonijiet "vinkolanti") li jistgħu jgħinu biex titnaqqas kemm jista' jkun id-distorsjoni tas-suq u li jaħdmu aħjar mit-tnaqqis tal-għajnuna. Il-qafas regolatorju tal-programm il-ġdid irid isaħħaħ in-normi kontra d-delokalizzazzjoni u jiggarantixxi l-preżenza ta' kanali li jippermettu l-koordinament b'mod adegwat tal-użu tal-finanzjamenti tal-UE għall-koeżjoni u l-awtorizzazzjoni tal-għajnuna mill-Istat lejn intrapriża tiegħu.

6.5 Il-KESE jistieden lill-Kummissjoni sabiex tħares b'attenzjoni l-mudell leġislattiv għall-appoġġ tal-iżvilupp tal-ekonomiji ta' żoni żvantaġġati ta' wieħed mill-kompetituri ewlenin tagħna, l-Istati Uniti tal-Amerika (*Code of Federal Regulations*, Titolu 13, *Business Credit and Assistance*). Il-mekkaniżmu ta' identifikazzjoni ta' żoni ta' intervent pubbliku huwa bbażat fuq l-identifikazzjoni tad-distretti ta' żvilupp ekonomiku u taż-żoni ekonomikament żvantaġġati, u fuq l-għażla tal-proġetti mmirati lejn l-iżvilupp tagħhom, mhux fuq bażi ġeografika u ta' fruntieri amministrattivi, imma fuq bażi tal-prijorità u tal-finalità tal-intervent u ta' sett ta' parametri identifikati f'termini ġenerali fil-livell federali u li mbagħad kull Stat ilaħħam fid-dettall u fuq bażi tal-istruttura ekonomika tiegħu.

7. Il-fehmiet tal-partijiet interessati

7.1 Ġiet organizzata seduta pubblika dwar l-għajnuna mill-Istat għall-iżvilupp tar-reġjuni tal-Ewropa fid-29 ta' Jannar 2013. Il-kelliema kienu jinkludu rappreżentanti ta' diversi reġjuni tal-UE (minn Spanja, il-Ġermanja u l-Italja: Andalusia, Bavaria u Emilia Romagna), assoċjazzjonijiet tan-negozju lokali u nazzjonali, u l-Parlament Ewropew, kif ukoll l-espert għar-relatur tal-Kumitat tar-Reġjuni, li ta rendikont tal-Opinjoni adottata minn dan il-korp konsultattiv tal-UE fl-1 ta' Frar 2013 ([17]). L-Opinjoni tressaq mistoqsijiet u proposti li sostanzjalment jappoġġjaw il-ħtieġa biex jiġu modernizzati r-regoli dwar l-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni.

7.2 Minkejja li ġejjin minn pożizzjonijiet differenti, kemm ir-reġjuni kif ukoll in-negozji enfasizzaw li l-proposta tal-Kummissjoni ma tipprovdix rispons sodisfaċenti għall-ħafna sejħiet biex tiġi modernizzata u mtejba s-sistema nazzjonali ta' għajnuna lir-reġjuni, b'mod partikolari bħalissa waqt din il-kriżi serja. Ir-rappreżentant tal-Parlament Ewropew approva l-proposti ppreżentati f'din l-Opinjoni, u qal li ħass li kienu iżjed adatti u sensittivi għal titjib fil-bilanċ reġjonali. Tressqu proposti interessanti dwar iż-żieda ta' kriterji ġodda flimkien mal-PDG għall-kalkolu tad-diverġenzi mill-medja tal-UE u l-eliġibilità għal għajnuna għar-reġjuni skont l-Artikolu 107(3)(a), bħal-livell ta' qgħad reġjonali. Dawn il-proposti ntlaqgħu b'appoġġ sħiħ mill-KESE.

7.3 Fl-aħħar nett, mil-lat lokali u nazzjonali, il-kumpaniji enfasizzaw il-ħtieġa għal interventi li huma iżjed flessibbli: l-aċċess għall-għajnuna lir-reġjuni għandu jiġi evalwat f'termini ta' kwalità tal-investiment, u tal-impatt mistenni fuq l-ekonomija u l-kompetizzjoni, u mhux f'termini tad-daqs tal-kumpanija. Barra minn hekk, ġie nnotat li sabiex jitkejjel b'mod iktar effettiv l-impatt fuq il-kompetizzjoni tal-għajnuna lil kumpaniji ikbar

([15]) Ara Nota 5.

([16]) Strateġija ġdida għas-suq uniku għas-servizz tal-ekonomija u tas-soċjetà Ewropea – Rapport lill-President tal-Kummissjoni Ewropea José Manuel Barroso ta' Mario Monti tad-9 ta' Mejju 2010.

([17]) http://www.toad.cor.europa.eu/corwipdetail.aspx?folderpath=COTER-V/034&id=21792.

minn SMEs, iridu jiġu aġġornati l-parametri dwar id-daqs tal-kumpanija inklużi fir-rakkomandazzjoni tal-2003 tal-Kummissjoni ([18]), billi l-kategorija "mhux SMEs" tinkludi ħafna negozji li mhumiex kumpaniji multinazzjonali kbar, u billi huma ħafna iżgħar minnhom, m'għandhomx jiġu trattati bl-istess mod.

8. Il-ħtieġa li tinżamm ir-rata tal-appoġġ għal kumpaniji l-kbar fiż-żoni taħt l-Artikolu 107(3)(a).

8.1 Il-Kumitat iħeġġeġ lill-Kummissjoni tikkunsidra mill-ġdid l-intenzjoni tagħha li tnaqqas ir-rata tal-għajnuna għall-intrapriżi l-kbar minn 40 % għal 35 % u 25 %. L-argumentazzjoni tal-Kummissjoni għat-tnaqqis tal-għajnuna mhijiex valida. Fil-prattika, it-tnaqqis suġġerit iwassal għall-qerda tal-iskemi attwali fiż-żoni "a" li ġew stabbiliti biex jattiraw l-investiment barrani.

8.2 Il-Kumitat huwa mħasseb b'mod serju wkoll dwar l-intenzjoni tal-Kummissjoni li tillimita ir-rata tal-għajnuna għall-ammont tal-ispejjeż addizzjonali u li l-proċess biex tingħata prova tal-effett ta' inċentiv għall-intrapriżi l-kbar isir aktar riġidu.

8.3 Il-miżuri deskritti hawn fuq, fil-verità ikissru l-abilità taż-żoni "a" li jattiraw l-investiment barrani u joħolqu l-impjiegi u benefiċċji ġodda u jitfgħu dawn iż-żoni fi żvantaġġ kompetittiv meta mqabbla ma' reġjuni oħra barra l-Ewropa li għandhom skemi ta' investiment f'ħafna każi ħafna iktar ġenerużi.

Brussell, 21 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

([18]) Rakkomandazzjoni tal-Kummissjoni 2003/361/KE tas-6 ta' Mejju 2003 dwar id-definizzjoni ta' intrapriżi mikro, żgħar u ta' daqs medju: ĠU L 124, 20.5.2003 (mhux disponibbli bil-Malti).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Il-ħolqien tal-impjiegi permezz tat-tagħlim u t-taħriġ vokazzjonali tul il-ħajja: ir-rwol tad-dinja ekonomika fil-qasam tal-edukazzjoni fl-UE" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)

(2013/C 161/05)

Relatur: **is-Sinjura DRBALOVÁ**

Nhar it-12 ta' Lulju 2012, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda, b'konformità mal-Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, li jħejji opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar

Il-ħolqien tal-impjiegi permezz tat-tagħlim u t-taħriġ vokazzjonali tul il-ħajja: ir-rwol tad-dinja ekonomika fil-qasam tal-edukazzjoni fl-UE.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar is-26 ta' Frar 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni bi 83 vot favur, vot wieħed (1) kontra u 6 astensjonijiet.

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew janalizza l-approċċ attiv tal-impjegaturi (employers) u tal-intraprendituri fir-rigward tal-mobilizzazzjoni fl-Ewropa kollha bil-għan li jiġi appoġġjat l-iżvilupp tal-kompetenzi u tal-adattament tagħhom għall-bżonnijiet tas-suq tax-xogħol bil-għan li jerġa' jiġi ġġenerat it-tkabbir, jinħolqu l-impjiegi u b'mod partikolari titjieb is-sitwazzjoni taż-żgħażagħ fis-suq tax-xogħol.

1.2 L-edukazzjoni u t-taħriġ huma attivitajiet onerużi li jinvolvu ammont kbir ta' benefiċjarji. Jeżistu diversi modi għall-implimentazzjoni ta' sistemi ta' kondiviżjoni ta' dawn l-ispejjeż fl-Ewropa kollha. Jeħtieġ li f'dan ir-rigward jiġu involuti l-impjegaturi skont il-prattiki u s-sitwazzjoni ta' kull Stat Membru.

1.3 Il-Kumitat jappella lill-impjegaturi u lill-intraprendituri sabiex jappoġġjaw il-prinċipju ta' sħubija u l-kooperazzjoni tal-partijiet interessati kollha involuti fir-riformi tas-sistemi tal-edukazzjoni, tas-sistemi tat-taħriġ vokazzjonali u fl-iżvilupp tal-istrateġiji tat-tagħlim tul il-ħajja. F'dan il-kuntest il-Kumitat jirrikonoxxi r-rwol li jaqdi d-djalogu soċjali kif ukoll ir-riżultati li nkisbu s'issa mill-kooperazzjoni tal-imsieħba soċjali fil-livelli kollha.

1.4 Bil-għan li tinżamm u tissaħħaħ il-pożizzjoni tal-industrija fl-Ewropa, il-Kumitat jappella lill-impjegaturi u lill-intraprendituri sabiex jipparteċipaw fit-titjib tal-immaġni tal-industrija, tas-suġġetti tekniċi u tal-kompetenzi xjentifiċi u tekniċi ([1]), janalizzaw, jantiċipaw u jxandru l-bżonnijiet ta' kull wieħed mis-setturi u b'hekk jikkontribwixxu b'mod attiv sabiex il-kompetenzi jikkorrespondu aktar mal-bżonnijiet tas-suq tax-xogħol.

1.5 L-impjegaturi u l-organizzazzjonijiet tal-intrapriżi għandhom jirrispettaw il-bżonnijiet speċifiċi tal-mikrointrapriżi u tal-intrapriżi żgħar, fid-dawl tal-kapaċità kbira tagħhom li joħolqu l-impjiegi, u fl-istess ħin għandhom jgħinuhom jistabbilixxu rapporti dedikati biex ikunu jistgħu jippreżentaw fid-dettall il-mod kif jaħdmu dawn l-intrapriżi li huma aktar flessibbli u dinamiċi.

1.6 Il-Kumitat jirrakkomanda lill-intrapriżi u lill-atturi l-oħra tad-dinja tax-xogħol sabiex jikkooperaw mill-qrib mal-iskejjel u l-istituzzjonijiet edukattivi u jipparteċipaw b'mod attiv fit-tfassil tal-kurrikuli u tas-sillabi ta' tagħlim u taħriġ vokazzjonali sabiex ikunu ffukati fuq ir-riżultati mistennija. Din il-kooperazzjoni għandha tagħmel parti wkoll mit-taħriġ prattiku mogħti lill-għalliema fil-qafas tat-tagħlim vokazzjonali.

1.7 Il-Kumitat jemmen li kooperazzjoni aktar effikaċi tal-intrapriżi mas-servizzi pubbliċi u privati tal-impjieg twassal għal konsistenza akbar bejn it-taħriġ fl-intrapriżi u l-prinċipji ta' politika attiva tal-impjieg, u għalhekk tiżdied il-parteċipazzjoni fit-taħriġ tul il-ħajja.

1.8 Fil-kuntest tal-Alleanza Ewropea għall-Apprendistati proposta, l-impjegaturi u l-intraprendituri għandhom jimpenjaw ruħhom sabiex jappoġġjaw apprendistati ta' kwalità u jtejbu l-immaġni u l-attraenza tal-apprendistati fl-Ewropa. Għandhom jieħdu r-responsabbiltà li joħolqu numru biżżejjed ta' postijiet għat-trainees u l-apprendisti abbażi tas-sistemi doppji li jorbtu t-tagħlim skolastiku mal-prattiki tal-intrapriżi, kif ukoll li joħolqu modi oħra ta' kif jinkisbu l-ħiliet prattiċi u l-għarfien. Għal dan il-għan, madankollu, jeħtieġ li jinħolqu l-kundizzjonijiet adegwati għall-intrapriżi fil-livell nazzjonali kif ukoll li jkun hemm strumenti ta' motivazzjoni.

1.9 Il-Kumitat jinnota s-sehem li jagħtu l-impjegaturi fil-kuntest tas-sħubija soċjali għall-iżvilupp u l-implimentazzjoni

([1]) Jiġifieri x-xjenza, is-suġġett tat-teknoloġija, l-inġinerija u l-matematika.

ta' strumenti Ewropej, bħall-QEK ([2]), l-ESCO ([3]), l-ECVET ([4]), il-EUROPASS u oħrajn fil-livell ta' kull pajjiż. Il-Kumitat jibqa' jiġbed l-attenzjoni għall-ħtieġa assoluta li dawn l-istrumenti jiġu adattati għall-kundizzjonijiet tal-mikrointrapriżi, l-intrapriżi żgħar u tal-artiġjanat.

1.10 Il-Kumitat jitlob ukoll lill-impjegaturi u lill-intrapriżi sabiex jisfruttaw il-potenzjal tan-nisa u jħeġġuhom jistudjaw is-suġġetti xjentifiċi sabiex tiżdied l-impjegabbiltà tagħhom u tiġi ffaċilitata t-tranżizzjoni tagħhom fis-suq tax-xogħol.

1.11 Il-Kumitat iħeġġeġ lill-impjegaturi u lill-intrapriżi sabiex jużaw il-fondi strutturali Ewropej b'mod aktar effikaċi, bħall-FEŻR, il-FAEŻR u fuq kollox il-FSE ([5]) tal-ġenerazzjoni l-ġdida, kif ukoll l-Erasmus għal Kulħadd. Fl-istess ħin jitlob li jiżdiedu r-riżorsi tal-programmi COSME u HORIZON.

2. **Introduzzjoni**

2.1 Din l-Opinjoni ssegwi direttament l-opinjonijiet tal-Kumitat dwar l-Istrateġija Ewropa 2020 u l-inizjattivi ewlenin rilevanti ([6]), kif ukoll l-opinjonijiet tiegħu li jindirizzaw l-iżvilupp tal-ħiliet u r-rwol tal-edukazzjoni u t-taħriġ ([7]).

2.2 Din l-Opinjoni tirrispondi b'mod pożittiv għat-talba tal-Kummissjoni Ewropea ([8]) biex jinholqu sħubijiet b'saħħithom ta' fiduċja bejn il-partijiet interessati kollha; hi tirrispetta r-rwol tas-soċjetà ċivili u l-awtonomija tal-imsieħba soċjali ([9]) u tikkomplementa l-opinjonijiet tal-Kumitat f'dan il-qasam ([10]).

2.3 Din l-Opinjoni tal-KESE għandha l-għan li tenfasizza l-kontribut attiv tal-impjegaturi u tal-intraprendituri fl-implimentazzjoni tal-miżuri adottati fil-livell tal-UE fil-qasam tal-impjiegi, l-edukazzjoni u l-opportunitajiet għaż-żgħażagħ. Għalhekk dan jinvolvi, sa ċertu punt, it-tqabbil tal-politiki u l-miżuri adottati mar-realtajiet u l-esiġenzi tal-prattika tal-intrapriżi. L-intrapriżi tal-Ewropa jaqdu rwol deċiżiv sabiex is-suq tax-xogħol joħroġ mill-kriżi ([11]).

2.4 L-Ewropa għandha tattiva l-fatturi kollha ta' tkabbir; fosthom hemm il-forza tax-xogħol kwalifikata, li permezz tal-istruttura u d-daqs tagħha, tindirizza l-bżonnijiet attwali tas-suq tax-xogħol. Għalhekk l-attenzjoni għandha ddur ukoll fuq il-kompetenzi prattiċi fuq il-post tax-xogħol (ir-riżultati), it-taħriġ vokazzjonali, it-tagħlim u s-suġġetti tekniċi.

2.5 Matul dawn l-aħħar snin, il-KESE saħħaħ l-attività tiegħu sabiex jappoġġja rabta aktar effikaċi bejn is-sistemi tal-edukazzjoni u l-bżonnijiet tad-dinja tax-xogħol ([12]) u b'hekk tiżdied l-impjegabbiltà tal-ħaddiema, jitjieb l-aċċess tal-intrapriżi għal forza tax-xogħol aktar kwalifikata u jitnaqqsu d-diffikultajiet marbutin mat-tranżizzjoni mill-iskola għall-ħajja tax-xogħol. Il-Kumitat fassal għadd ta' rakkomandazzjonijiet indirizzati lill-impjegaturi u lill-intraprendituri, fosthom:

— li jipparteċipaw, fil-kuntest tan-negozjati tripartitiċi mal-gvern u tad-djalogu soċjali, fir-riformi tas-suq tax-xogħol u fil-modernizzazzjoni tas-sistemi tal-edukazzjoni;

— li jipparteċipaw b'mod konġunt fit-tfassil tal-previżjonijiet tal-bżonnijiet futuri tas-suq tax-xogħol;

— li jikkontribwixxu għat-tfassil ta' strateġiji effikaċi ta' tagħlim tul il-ħajja;

— li flimkien mal-atturi l-oħra tad-dinja tax-xogħol titnieda u tiġi kkonsolidata l-kooperazzjoni tal-intrapriżi mal-iskejjel u l-istituzzjonijiet edukattivi;

— li jiġi promoss ir-rikonoxximent tar-riżultati tal-edukazzjoni mhux formali u informali;

— li jikkooperaw mal-istituzzjonijiet attivi fis-suq tax-xogħol, partikolarment mas-servizzi pubbliċi u privati għall-impjieg u li jinvolvu ruħhom b'mod attiv fis-sistemi ta' orjentazzjoni vokazzjonali għaż-żgħażagħ u għal dawk li qegħdin ifittxu xogħol;

— li titjieb l-immaġni b'mod partikolari tas-setturi industrijali u jiġu offruti aktar postijiet għat-taħriġ permezz ta' apprendistati u opportunitajiet għal esperjenza prattika ta' xogħol u traineeships;

— li jiġu assigurati apprendistati għall-għalliema u għall-ħarrieġa (trainers);

— li jikkooperaw mal-familji u l-individwi sabiex l-ambizzjonijiet tagħhom jiġu adattati għall-bżonnijiet reali tal-intrapriżi;

([2]) Il-Qafas Ewropew tal-Kwalifiki.
([3]) Il-Klassifikazzjoni Ewropea tal-Ħiliet, il-Kompetenzi u l-Impjiegi.
([4]) Is-Sistema Ewropea ta' Krediti għall-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali, li tikkontribwixxi għall-validazzjoni, ir-rikonoxximent u l-akkumulazzjoni tal-ħiliet u l-għarfien relatat max-xogħol.
([5]) Jiġifieri: il-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali, il-Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali u l-Fond Soċjali Ewropew.
([6]) Fost oħrajn hemm COM(2010) 682 final, 23.11.2010, COM(2010) 477 final, 15.9.2010, u COM(2010) 614 final/3, 18.11.2010, eċċ.
([7]) Ara ĠU C 68, 6.3.2012, p. 1-10, ĠU C 318, 29.10.2011, p. 142-149, ĠU C 68, 6.3.2012, p. 11-14, ĠU C 132, 3.5.2011, p. 55.
([8]) Ara COM(2012) 727 final.
([9]) F'dan ir-rigward ara l-ftehim qafas dwar is-swieq tax-xogħol inklużivi (2010) u l-qafas ta' azzjonijiet għall-iżvilupp tal-ħiliet u l-kwalifiki tul il-ħajja kollha (2002).
([10]) Ara ĠU C 143, 22.5.2012, p. 94-101, ĠU C 318, 29.10.2011, p. 69-75 u ĠU C 11, 15.1.2013, p. 65–70.
([11]) ĠU C 11, 15.1.2013, p. 65–70.
([12]) Il-KESE nieda għadd ta' azzjonijiet ibbażati fuq l-eżempji tajba tal-kooperazzjoni tal-iskejjel u l-intrapriżi, ir-rabta bejn it-taħriġ vokazzjonali u l-prattika kif ukoll fuq l-appoġġ għall-intraprendituri żgħażagħ: **Nunc Thermo Fisher Scientific, Roskilde**, id-Danimarka, fis-6 ta' Frar 2012 "Mill-iskola għax-xogħol"; **Skola politeknika ta' Guarda, il-Portugall**, fil-5 ta' Ġunju 2012 "Forum għall-millenju l-ġdid". **Il-KES ta' Versailles, Franza**, fid-29 ta' Awwissu 2012, konferenza tematika dwar "Iż-żgħażagħ Ewropej: ġenerazzjoni li tittama jew ġenerazzjoni li taqta' qalba?", kif ukoll il-fora dwar l-appoġġ għall-intraprendituri żgħażagħ u għall-intraprendituri nisa.

— li jinħolqu l-istrutturi u l-kundizzjonijiet li jippermettu li l-ħaddiema jgħaddu l-għarfien u l-esperjenzi tagħhom lill-apprendisti u lit-trainees jew li temporanjament isiru għal-liema fl-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali;

— li jikkontribwixxu sabiex tiżdied il-mobbiltà tal-ħaddiema, l-istudenti u l-ħarrieġa bejn is-sistemi differenti ta' edukazzjoni u s-sistemi ta' taħriġ vokazzjonali, kif ukoll bejn il-pajjiżi differenti (bl-użu tal-istrumenti bħall-EQF, l-ECVET, l-EQAVET, il-Europass, eċċ.);

— li jipparteċipaw fl-inizjattivi favur l-introduzzjoni ta' qafas ta' kwalifiki nazzjonali u ta' qafas ta' professjonijiet nazzjonali;

— li jużaw il-fondi Ewropej sabiex jappoġġjaw l-edukazzjoni u l-mobbiltà tal-istudenti fl-Ewropa;

— li jiġi promoss il-volontarjat fl-edukazzjoni u fit-taħriġ tal-apprendisti;

— li jintużaw b'mod effikaċi l-mezzi tal-Fondi Strutturali u b'mod partikolari tal-FSE.

3. **Inizjattivi li għaddejjin bħalissa fil-livell tal-UE**

3.1 *L-aġenda għall-ħiliet ġodda u l-impjiegi* tenfasizza l-bżonn li jsir investiment fis-sistemi tal-edukazzjoni u tat-taħriġ vokazzjonali, jiġu antiċipati l-ħiliet meħtieġa u jitjieb it-tagħlim tul il-ħajja u tipproponi li jitfasslu strateġiji globali f'dan ir-rigward.

3.2 L-inizjattiva *Żgħażagħ mobbli (sic., attivi)* ([13]) tenfasizza edukazzjoni ta' kwalità, integrazzjoni b'suċċess fis-suq tax-xogħol u aktar mobbiltà. Hija tipproponi li jitjiebu l-attrazzjoni, id-diversità tal-offerta u l-kwalità tat-tagħlim u tat-taħriġ vokazzjonali, li jitjieb l-aċċess għall-apprendistati ta' kwalità għolja u li l-intrapriżi jitħeġġu jilqgħu tajjeb liż-żgħażagħ.

3.3 Il-Komunikazzjoni bit-titolu "Lejn irkupru li jwassal għall-ħolqien abbundanti ta' impjiegi" ([14]) għandha l-għan li toħloq l-impjiegi b'mod partikolari fis-setturi li joffru possibbiltajiet kbar ta' tkabbir, li jiġġedded id-dinamiżu tas-swieq tax-xogħol, li tiġi żviluppata l-edukazzjoni tul il-ħajja, li tiġi asssigurata s-sigurtà fl-impjiegi u jinħolqu opportunitajiet għaż-żgħażagħ.

3.4 Fid-dawl taż-żieda fil-qgħad u tkabbir ekonomiku dgħajjef fil-perjodu attwali, hemm bżonn urġenti li nkunu kapaċi nużaw opportunitajiet ġodda ta' tagħlim, inklużi dawk li mhumiex parti mis-sistema formali. Għal din ir-raġuni, ir-rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-validazzjoni tat-tagħlim mhux formali u informali ([15]) tikkostitwixxi kontribut fil-livell tal-UE sabiex jiġu aċċellerati r-riformi.

([13]) Ara: COM(2010) 477 final, 15.9.2011

([14]) Ara: COM(2012) 173 final, 18.4.2012.

([15]) Ara: COM(2012) 485 final, 5.9.2012, "Proposta għal Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar il-validazzjoni tat-tagħlim mhux formali u informali".

3.5 Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea dwar "Reviżjoni tal-Edukazzjoni: Ninvestu fil-ħiliet għal eżiti soċjoekonomiċi aħjar" ([16]) tinkludi għadd ta' proposti konkreti u ta' approċċi innovattivi anke fil-qasam tal-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali, tat-tagħlim u tal-appoġġ għall-edukazzjoni, l-intraprenditorjat u l-mobbiltà. Is-sistemi Ewropej tat-tagħlim u t-taħriġ vokazzjonali għandhom jinsistu sabiex isiru mexxejja globali, kemm fir-rigward tal-istandards kif ukoll permezz tal-prestazzjoni attwali tagħhom ([17]).

3.6 Il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar it-tema "Inressqu ż-Żgħażagħ lejn l-Impjiegi" ([18]) hija bbażata fuq il-proposti li tressqu s'issa, bħall-qafas Ewropew ta' kwalità għall-apprendistati ([19]) u l-garanzija għaż-żgħażagħ u tirrakkomanda l-ħolqien ta' Alleanza Ewropea għall-Apprendistati ([20]).

3.7 "Il-Pjan ta' Azzjoni dwar l-Intraprenditorija 2020 – Tkebbis mill-ġdid tal-ispirtu tal-intraprendenza fl-Ewropa" jkopri l-edukazzjoni u t-taħriġ tal-intraprendituri u l-implimentazzjoni ta' inizjattiva pan-Ewropea sabiex jinkisbu ħiliet intraprenditorjali ([21]), bil-għan li jiġu żviluppati l-għarfien, il-ħiliet u l-kapaċitajiet intraprenditorjali.

4. **Ir-rwol tal-impjegaturi u l-intraprendituri**

4.1 L-impenji biex tissaħħaħ il-pożizzjoni fl-Ewropa tal-industrija u tas-servizzi relatati jirrikjedu bidla fl-istruttura tal-kwalifiki u tal-ħiliet korrispondenti fis-setturi kollha abbażi ta' riżultati definiti b'mod ċar.

4.2 Ir-ristrutturar f'għadd ta' setturi, li huwa karatteristika naturali tal-ekonomiji dinamiċi, iwassal għal telf ta' impjiegi iżda fl-istess ħin joħloqhom ukoll. Madankollu, in-numru ta' impjiegi ġodda huwa ħafna anqas minn dak tal-impjiegi li jintilfu ([22]). Għall-impjegaturi, dan ifisser li, f'kooperazzjoni mal-gvernijiet u fil-kuntest tad-djalogu soċjali, ikunu jistgħu jantiċipaw u jiġġestixxu l-bidliet b'tali mod li jiġu limitati l-konsegwenzi

([16]) Ara: COM(2012) 669 final, "Reviżjoni tal-Edukazzjoni: Ninvestu fil-ħiliet għal eżiti soċjoekonomiċi aħjar".

([17]) SWD(2012) 375 final, "Vocational education and training for better skills, growth and jobs" (L-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali sabiex jitjiebu l-ħiliet, it-tkabbir u l-impjiegi).

([18]) COM(2012) 727, "Inressqu ż-Żgħażagħ lejn l-Impjiegi", inkluż id-dokument SWD(2012) 406 dwar il-Qafas ta' Kwalità għall-Iskemi ta' Taħriġ.

([19]) B'konformità mal-Artikolu 153(5) tat-TFUE, it-tieni stadju tal-konsultazzjoni tal-imsieħba soċjali Ewropej bdiet fil-5 ta' Diċembru 2012.

([20]) Fl-10 u l-11 ta' Diċembru ltaqgħu xi ministri tal-edukazzjoni f'Berlin u, bil-għan li jappoġġjaw l-Alleanza, adottaw memorandum li jinkludi 10 proposti konkreti ta' miżuri għat-tisħiħ tal-attrazzjoni u l-kwalità tat-tagħlim u t-taħriġ vokazzjonali, u biex jiżviluppaw is-sistemi doppji.

([21]) COM(2012) 795 final, "Pjan ta' azzjoni dwar l-intraprenditorija 2020 – Tkebbis mill-ġdid tal-ispirtu tal-intraprendenza fl-Ewropa", 9 ta' Jannar 2013.

([22]) Il-Monitor Ewropew tar-Ristrutturar tal-Eurofound irreġistra, minn Lulju sa Settembru 2012, 274 każ ta' ristrutturar, li jirrappreżentaw telf ta' 105 076 impjieg u l-ħolqien ta' 30 520 impjieg ġdid.

soċjali u jiżdied l-effett pożittiv tar-ristrutturar. Dan ifisser ukoll li konsegwentement ikollhom jipparteċipaw fl-investimenti fl-edukazzjoni u l-kwalifikazzjoni mill-ġdid.

4.3 Għalhekk huwa neċessarju li jiġu antiċipati l-bżonnijiet futuri tas-suq tax-xogħol. Anke jekk l-istudji internazzjonali speċjalizzati juru li huwa diffiċli ħafna li jiġu antiċipati b'mod kredibbli l-bżonnijiet fit-tul tas-suq tax-xogħol, minħabba n-natura dinamika ħafna tal-iżvilupp globali, l-organizzazzjonijiet tal-impjegaturi u tal-intrapriżi, fil-kuntest tad-djalogu soċjali, iridu jwettqu analiżijiet fuq perjodu qasir u dak medju ta' kull settur, jidentifikaw id-differenzi reġjonali u jirreaġixxu għall-bżonnijiet li jinbidlu tal-intrapriżi fir-rigward tal-forza tax-xogħol ikkwalifikata. Dawn l-analiżijiet u l-previżjonijiet jikkonċernaw l-entitajiet ekonomiċi kollha, inklużi l-kooperattivi u l-artiġjanat.

4.3.1 L-aħjar approċċ huwa li **jiġu stabbiliti objettivi strateġiċi** u **jitfasslu pjani ta' azzjoni.** Pjani ta' azzjoni bħal dawn ġeneralment jinvolvu li tissaħħaħ il-kummerċjalizzazzjoni f'settur speċifiku, jiġi propost kunċett edukattiv u jiġu definiti l-esiġenzi, tiġi kondiviża responsabbiltà konġunta u li l-Istat u l-partijiet interessati l-oħra jiġu involuti fl-edukazzjoni u t-taħriġ tal-gradwati minn lat ekonomiku, tiġi żviluppata l-kooperazzjoni bejn l-intrapriżi, l-iskejjel u partijiet interessati oħra sabiex tiġi stabbilita r-rabta bejn it-teorija u l-prattika, jinħolqu skemi ta' taħriġ għall-istudenti fl-intrapriżi u li tiġi żviluppata kultura tal-mobbiltà tal-intrapriża.

4.3.1.1 L-approċċ edukattiv jista' jinkludi li tiġi vvalutata l-kwalità tal-gradwati f'suġġetti differenti relatati ma' settur speċifiku, li jiġu speċifikati l-professjonijiet li jistgħu jiġu assigurati permezz tal-kwalifikazzjoni mill-ġdid, li jkun hemm kooperazzjoni bejn is-setturi mal-fergħat industrijali l-oħra, li tiġi stabbilita lista ta' skejjel sekondarji u primarji li jikkooperaw, li jiġu involutil-esperti fl-għoti ta' pariri dwar il-karrieri, u li jiġu organizzati sondaġġi dwar il-motivazzjoni u l-ideat tal-istudenti tal-aħħar snin dwar il-karriera professjonali tagħhom.

4.3.1.2 Huwa importanti li jkun hemm it-taħriġ tal-istudenti fl-intrapriżi. Dan ifisser, fost affarijiet oħra, li jiġu stabbiliti programmi għal dan il-għan, il-kumpaniji jiġu ppreparati sabiex jinvolvuhom fl-attività tal-intrapriżi u jiġu stabbiliti regoli sabiex tiġi evalwata l-effikaċja tat-taħriġ tal-istudenti. Ikun tajjeb li l-intrapriżi jappoġġjaw il-mobbiltà tal-istudenti u tal-apprendisti u li jorganizzaw programmi ta' skambju.

4.3.1.3 L-edukazzjoni u t-taħriġ huma attivitajiet onerużi li jinvolvu ammont kbir ta' benefiċjarji ([23]). Is-setgħat pubbliċi jassumu responsabbiltà konsiderevoli għall-kofinanzjament tal-għajnuna għall-adulti biex dawn ikunu jistgħu jiksbu l-ħiliet fundamentali, kif ukoll il-ħiliet u l-kwalifiki meħtieġa biex jidħlu għall-ewwel darba jew mill-ġdid fis-suq tax-xogħol. Wieħed jistenna li l-impjegaturi jassumu l-akbar responsabbiltà finanzjarja tal-iżvilupp tal-ħiliet marbuta ma' kompitu speċifiku. Filwaqt li l-individwi għandhom jassumu wkoll ir-responsabbiltà tal-impjegabbiltà tagħhom stess u jiżviluppaw din il-kapaċità u l-ħiliet professjonali tagħhom.

4.3.1.4 F'diversi Stati Membri, il-gvern jipparteċipa b'mod konġunt fl-implimentazzjoni ta' programmi edukattivi u ta' kwalifikazzjoni mill-ġdid, inkluż b'mod finanzjarju. Din ir-responsabbiltà pubblika hija inevitabbli u ser ikun possibbli li titjieb billi jiġu garantiti l-opportunitajiet ta' finanzjament mill-fondi Ewropej jew l-opportunitajiet li l-proġetti jiġu użati u jintrabtu flimkien. Madankollu, il-finanzjament mis-sorsi pubbliċi fl-ebda każ ma jista' jissostitwixxi r-responsabbiltà tal-partijiet interessati kollha, u b'mod partikolari dik tal-impjegaturi.

4.4 Fil-kuntest tad-djalogu soċjali, jeħtieġ li l-impjegaturi jkunu involuti b'mod aktar effikaċi fit-tfassil u l-implimentazzjoni tal-politiki nazzjonali tal-edukazzjoni li għandhom l-għan li jtejbu l-aċċess għall-edukazzjoni preprimarja u jimmodernizzaw u jirriabilitaw it-tagħlim u t-taħriġ vokazzjonali fil-livell sekondarju u terzjarju.

4.4.1 Sistema ta' kwalità tajba u aċċessibbli għall-kura tat-tfal qabel jibdew l-iskola tagħmel parti mit-taħriġ inizjali. L-impjegaturi jistgħu jikkooperaw mal-faċilitajiet preprimarji u jheġġu l-iżvilupp tat-talenti, pereżempju permezz ta' ġugarelli tekniċi f'firxa wiesgħa ta' suġġetti, f'kooperazzjoni maċ-ċentri speċjalizzati u l-ġenituri.

4.4.2 Ikun utli li t-tagħlim ikopri, sa mill-iskola primarja, ħiliet prattiċi bażiċi għal firxa wiesgħa ta' professjonijiet, inklużi l-professjonijiet tekniċi, u jinkludi l-perspettivi tal-fergħat differenti tal-industrija u tas-servizzi u l-esiġenzi attwali fir-rigward tal-għarfien u l-kompetenzi. Mingħajr progress fil-qasam tal-ħiliet prattiċi u fis-suġġetti xjentifiċi u tekniċi ser ikun diffiċli li jittejbu t-tagħlim u t-taħriġ vokazzjonali u l-apprendistati. Dan jista' jkun wieħed mill-modi kif tiġi ffaċilitata l-integrazzjoni taż-żgħażagħ fis-suq tax-xogħol tal-lum il-ġurnata.

4.4.3 L-aktar studju reċenti tas-Cedefop ([24]) wera li għadd ta' pajjiżi Ewropej diġà adottaw miżuri sabiex it-tagħlim u t-taħriġ vokazzjonali jsiru aktar attraenti. Madankollu, dan l-istħarriġ juri li mhux qed isir biżżejjed sforz f'numru ta' oqsma prinċipali, b'mod partikolari fir-rigward tat-titjib tal-pont bejn it-tagħlim u t-taħriġ vokazzjonali u l-edukazzjoni għolja, ir-reviżjoni u l-modernizzazzjoni tas-sillabi tat-tagħlim, it-titjib tal-infrastruttura tal-edukazzjoni vokazzjonali u ċ-ċentri ta' taħriġ, il-promozzjoni tal-aċċess għal gruppi speċifiċi, l-implimentazzjoni ta' tibdil strutturali u t-titjib tal-kooperazzjoni fost il-livelli differenti, it-titjib fis-sistema tal-apprendistati u b'mod partikolari involviment ikbar tal-impjegaturi u tal-imsieħba soċjali.

([23]) Ara: http://adult-learning-investment.eu/docs/BackgroundReport.pdf (mhux disponibbli bil-Malti).

([24]) Workshop tad-9 u l-10 ta' Ottubru 2012, "Attractive vocational education and training: what really matters" (Edukazzjoni u taħriġ vokazzjonali attraenti: l-aktar aspetti importanti), studju ta' SKOPE, Università ta' Oxford, ara www.cedefop.org.

4.4.4 Il-kapaċità tal-istituzzjonijiet Ewropej tal-edukazzjoni għolja sabiex jaqdu r-rwol tagħhom fis-soċjetà u sabiex jikkontribwixxu għall-prosperità tal-Ewropa għadha mhux sfruttata biżżejjed ([25]). L-ekonomija tal-għarfien għandha bżonn persuni li għandhom it-taħlita tajba ta' ħiliet: ħiliet trasversali, ħiliet diġitali għall-era diġitali, kreattività u adattabbiltà kif ukoll għarfien sod tas-suġġett magħżul. Għalhekk huwa importanti li l-iskejjel u l-intrapriżi, magħżula b'mod adegwat, jikkooperaw ukoll fil-livell tat-tagħlim superjuri. L-impjegaturi ma jistgħux jistennew li l-iskejjel jipproduċu gradwati magħmulin bil-qies għalihom. Huma jridu, fid-dawl tal-ħiliet tagħhom, jikkooperaw fil-kurrikuli u jżidu l-livell ta' tagħmir fl-iskejjel. Fl-istess ħin, madankollu, hemm bżonn li tiġi rispettata l-awtonomija tal-iskejjel li jwettqu kompiti importanti oħra għas-soċjetà kollha.

4.5 In-nuqqas ta' ħiliet fis-suġġetti xjentifiċi u tekniċi xi darba ser ikun wieħed mill-ostakli prinċipali għat-tkabbir ekonomiku. Il-forza tax-xogħol qiegħda tixjiħ. Il-bidla tal-ġenerazzjonijiet hija realtà għal għadd ta' professjonijiet relatati ma' dawn l-oqsma hekk kif il-ħaddiema bl-esperjenza jitilqu l-kumpanija sabiex jirtiraw. Ser jgħaddu s-snin qabel is-sistemi tal-iskejjel ikunu adattaw b'tali mod li s-suq tax-xogħol ikollu ħaddiema kwalifikati fl-oqsma tekniċi li għandhom bżonn b'tant urġenza.

4.5.1 Għal din ir-raġuni, l-impjegaturi jridu **jiġġieldu kontra l-ħrafa** li dawn il-ħiliet xjentifiċi m'għandhomx futur. Huma jridu juru li anzi l-iżvilupp ta' dawn is-suġġetti fl-iskejjel fil-livelli kollha ser ifisser aktar opportunitajiet fil-futur u aktar flessibbiltà biex wieħed jibni karriera. Huma jridu jinfurmaw aktar dwar il-ħiliet futuri li għandhom bżonn l-intrapriżi u jridu jikkontribwixxu għat-taħriġ tul il-ħajja tal-għalliema ([26]).

4.5.2 Madankollu ma nistgħux nitfgħu t-tort biss fuq is-sistemi edukattivi. L-impjegaturi jridu jbassru l-iżviluppi futuri fil-ħin adegwat, jindirizzaw l-isfidi globali u teknoloġiċi, jimmodernizzaw is-siti tal-produzzjoni u joħolqu possibbiltajiet ta' impjieg għall-gradwati bil-għan li jiksbu ħiliet ta' livell globali.

4.5.3 L-impjegaturi jridu wkoll jiġġieldu kontra l-ħrafa li n-nisa mhumiex tajbin għal ċerti oqsma u jridu jisfruttaw aħjar il-potenzjal tan-nisa billi jappoġġjaw, pereżempju, l-iżvilupp tal-karriera, tat-talenti, l-iskemi tat-tutoring, l-isponsoring, it-taħriġ vokazzjonali u eżempji tal-aħjar prattika. Għadhom jeżistu differenzi kbar bejn it-tipi ta' taħriġ għan-nisa u għall-irġiel. In-nisa għadhom mhux irrappreżentati biżżejjed fis-suġġetti xjentifiċi.

4.5.4 Fl-istess waqt li l-iskejjel tekniċi qegħdin jisparixxu, qed jisparixxu wkoll l-għalliema tat-taħriġ vokazzjonali. Għalhekk hemm bżonn li jiġi assigurat għadd biżżejjed ta' għalliema u ħarrieġa ta' kwalità. Dawn tal-aħħar iridu jkunu jafu bil-bżonnijiet dejjem jinbidlu tas-suq tax-xogħol u jkunu jafu jgħaddu l-għarfien tekniku tagħhom lill-istudenti tagħhom. Għandhom jitħeġġu t-tagħlim tul il-ħajja u l-iskemi ta' taħriġ fl-intrapriżi għall-għalliema u l-ħarrieġa. Huwa għalhekk li l-impjegaturi għandhom jippermettu lill-persuni interessati u kapaċi fost il-persunal tagħhom li jsiru ħarrieġa fi ħdan l-intrapriża tagħhom għall-apprendisti u t-trainees, u joffrulhom it-taħriġ pedagoġiku u psikoloġiku rilevanti.

4.6 Fil-kuntest tas-sħubija soċjali hemm lok li qabel kollox l-impjegaturi jiġu involuti fit-tfassil ta' strateġiji nazzjonali ta' tagħlim tul il-ħajja u fil-ħolqien tal-qafas sabiex jiġu rikonoxxuti r-riżultati tat-taħriġ mhux formali u informali. Jeħtieġ li jiġu appoġġjati u rikonoxxuti l-kwalifiki u l-ħiliet miksubin permezz tat-taħriġ mhux formali u informali sabiex jiżdiedu l-ħiliet taż-żgħażagħ u r-rwol tagħhom fis-suq tax-xogħol. ([27]) ([28]) Dawn l-istrateġiji ta' tagħlim tul il-ħajja, b'mod parallel mal-istrateġiji ta' żvilupp rurali, għandhom jagħtu l-possibbiltà lill-individwi interessati fiż-żoni rurali li jkomplu jistudawj u jiksbu kwalifiki ġodda.

4.6.1 L-impjegaturi għandhom dritt jistennew li s-sistema edukattiva tipprovdilhom gradwati li jkunu lesti jkomplu jitgħallmu u li għandhom firxa ta' ħiliet li jistgħu jiġu applikati b'mod wiesa', sabiex it-taħriġ tagħhom fuq il-post tax-xogħol la jkun twil u lanqas iqum il-flus u li fl-istess ħin jista' jiġi kontinwament żviluppat permezz ta' aktar taħriġ.

4.6.2 L-impjegaturi jridu jerfgħu r-responsabbiltà tagħhom għat-taħriġ vokazzjonali li jkun speċifiku għall-intrapriża jew li jkun marbut ma' talba temporanja għal ħiliet f'ċerti impjiegi definiti b'mod aktar strett.

4.6.3 Barra minn hekk, il-mikrointrapriżi, l-intrapriżi żgħar u l-artiġjanat għandhom ħafna aktar bżonn ta' sistema edukattiva dinamika u flessibbli, li hija kapaċi tirrispondi għall-bżonnijiet attwali tal-ħaddiema kemm ġodda kif ukoll anzjani, li jixtiequ jew għandhom bżonn ikomplu bl-edukazzjoni jew it-taħriġ tagħhom (tagħlim tul il-ħajja).

4.6.4 Ir-rata baxxa ta' parteċipazzjoni fit-tagħlim tul il-ħajja hija spjegata wkoll min-nuqqas ta' koerenza bejn it-taħriġ fl-intrapriża u l-prinċipji ta' politika attiva tal-impjieg u bejn il-metodi attwali ta' kwalifikazzjoni mill-ġdid u l-bżonnijiet tal-impjegaturi. In-nuqqasijiet li jeżistu fil-qasam tal-edukazzjoni avvanzata jillimitaw il-possibbiltà li jkun hemm adattament

([25]) Ara: COM(2011) 567 final, 20.9.2011, "Insostnu t-tkabbir u l-impjiegi – aġenda għall-immodernizzar tas-sistemi ta' edukazzjoni għolja fl-Ewropa".
([26]) Ara l-pubblikazzjoni ta' BUSINESSEUROPE: "Plugging the skills gap: the clock is ticking" (Innaqsu d-distakk tal-ħiliet: iż-żmien ma jistenna lil ħadd), 2011.
([27]) Cedefop: Il-linji gwida Ewropej għall-validazzjoni tat-tagħlim mhux formali u informali.
([28]) Ara ĠU C 181, 21.6.2012, p. 154: "il-KESE jitlob definizzjoni operazzjonali u ċara ta' tagħlim tul il-ħajja u aktar politiki mmirati għat-titjib tal-aċċessibilità għal kull grupp ta' dawk li qed jitgħallmu."

għar-ritmu aċċellerat tal-bidliet teknoloġiċi, li jittrasformaw it-tagħmir tekniku tal-intrapriżi u l-vantaġġi ekonomiċi komparattivi relatati.

4.6.5 Kooperazzjoni permanenti bejn l-impjegaturi u s-servizzi tal-impjiegi hija indispensabbli. Il-kapaċità, l-infrastruttura u l-metodoloġija tas-servizzi tal-impjiegi jikkostitwixxu element importanti fl-appoġġ għad-domanda għat-taħriġ kontinwu u jħallu impatt ukoll fuq l-offerta tat-taħriġ kontinwu.

4.7 Hemm diversi modi, li jvarjaw skont il-possibbiltajiet u l-prattiki nazzjonali, kif tista' tissaħħaħ l-influwenza tal-impjegaturi fuq l-effiċjenza tas-sistema edukattiva sabiex jissaħħu t-tkabbir u l-impjiegi u tiġi adattata għall-bżonnijiet tas-suq tax-xogħol.

4.7.1 Fil-kuntest tas-sħubija soċjali, l-impjegaturi jew jikkooperaw mal-iskejjel pubbliċi jew privati ta' reġjun jew ta' lokalità permezz ta' fora konġunti ta' skejjel u intrapriżi jew permezz ta' kunsilli u ftehimiet reġjonali jew settorjali sabiex jiġu sostnuti l-impjiegi u l-ħiliet, jew jingħaqdu flimkien sabiex jistabbilixxu u jiġġestixxu skejjel jew stabbilimenti ta' tagħlim jew jiftħu skejjel jew ċentri ta' tagħlim intraprenditorjali tagħhom stess.

4.7.2 Dan jgħodd għat-tipi kollha ta' entitajiet ekonomiċi, inklużi l-mikrointrapriżi, l-intrapriżi żgħar, il-kooperattivi u l-artiġjanat. Għalhekk dawn l-inizjattivi jridu jiġu żviluppati fl-aktar livell effikaċi sabiex jissaħħu l-effeti u għandhom jiġu organizzati f'kooperazzjoni mal-korpi tal-Istat u l-awtoritajiet lokali u reġjonali, peress li huwa neċessarju li jitqies ukoll l-interess pubbliku, li jkun hemm involviment f'politika attiva tal-impjieg u jinżammu impjiegi ta' kwalità u sostenibbli.

4.8 L-apprendistati fl-intrapriżi jagħmlu parti importanti mill-proċess tat-taħriġ.

4.8.1 L-impjegaturi jaraw l-apprendistati bħala proċess li l-għan tiegħu huwa li ż-żgħażagħ jiksbu l-esperjenza prattika u l-prattiki tax-xogħol. Huwa fl-interess tal-intrapriżi li tiġi ffaċilitata t-tranżizzjoni taż-żgħżażagħ mis-sistema edukattiva għas-suq tax-xogħol u li ma tiġix abbużata l-pożizzjoni tal-apprendisti billi jiġu offruti xogħol li jikkorrespondi mal-għan tat-tagħlim prattiku u billi jiġu stabbiliti l-kundizzjonijiet tax-xogħol korrespondenti.

4.8.2 Għal din ir-raġuni l-KESE japprova l-ħidma preparatorja tal-*Pjan ta' azzjoni għall-impjiegi taż-żgħażagħ* li saret fil-kuntest tal-programm konġunt tal-imsieħba soċjali Ewropej ([29]), li fil-kuntest tal-prijoritajiet tiegħu definiti b'mod konġunt, ser jindirizza wkoll l-apprendistati, l-esperjenzi fuq il-post tax-xogħol u t-taħriġ.

([29]) Ara l-programm ta' ħidma pluriennali konġunt tal-imsieħba soċjali Ewropej għall-2012-2014, li jipprevedi t-tfassil ta' qafas ta' azzjoni għall-impjiegi taż-żgħażagħ.

4.9 L-għarfien u l-esperjenzi miksuba permezz ta' tagħlim mhux formali u informali f'kuntest ta' volontarjat jistgħu jżidu l-kreattività u l-kapaċità ta' innovazzjoni tal-ħaddiema, u jikkontribwixxu sabiex tiżdied l-impjegabbiltà tagħhom u tiġi ffaċilitata t-tranżizzjoni tagħhom fis-suq tax-xogħol. L-intrapriżi, fil-kuntest tal-istrateġiji tagħhom tar-responsabbiltà soċjali, jappoġġjaw l-attivitajiet volontarji tal-ħaddiema tagħhom. Madankollu, in-nuqqas ta' qafas legali, ta' strumenti ta' evalwazzjoni u tar-rikonoxximent tal-ħiliet li jinkisbu b'dan il-mod, imma speċjalment l-ostakli finanzjarji u fiskali jimpedixxu lill-impjegaturi milli jappoġġjaw il-volontarjat b'mod sistematiku ([30]).

5. Il-kontribut tal-impjegaturi għall-implimentazzjoni tal-istrumenti Ewropej fil-livell nazzjonali

5.1 Fil-kuntest tas-sħubija soċjali, l-impjegaturi jieħdu sehem fit-tfassil u t-twaqqif tal-prinċipji Ewropej komuni (f'oqsma bħall-għoti ta' pariri jew l-identifikazzjoni u l-validazzjoni tal-edukazzjoni mhux formali u informali) u strumenti relatati ([31]) (QEK, ECVET, EQAVET, Europass). Dawn il-prinċipji u l-istrumenti għandhom l-għan li jikkontribwixxu għat-tisħiħ tal-mobbiltà tal-ħaddiema, l-istudenti u l-ħarrieġa bejn is-sistemi differenti ta' edukazzjoni u s-sistemi ta' taħriġ vokazzjonali, kif ukoll bejn il-pajjiżi differenti.

5.2 L-Istati Membri tal-UE adottaw il-**Qafas Ewropew tal-Kwalifiki (QEK)** ([32])**,** li jiddefinixxi tmien livelli ta' kwalifiki abbażi tal-għarfien, il-ħiliet u l-kompetenzi ġenerali. Hija r-responsabbiltà ta' kull Stat Membru li jikklassifika kull waħda mill-kwalifiki f'wieħed minn dawn it-tmien livelli.

— Permezz pereżempju tal-kumitati settorjali, u flimkien ma' atturi oħra, ir-rappreżentanti tal-impjegaturi jistgħu jfasslu d-deskrizzjonijiet tal-kwalifiki li jikkorrespondu għall-postijiet tax-xogħol fis-settur tagħhom. Dawn l-oqfsa (klassifikazzjonijiet) nazzjonali ta' kwalifiki, jew l-istandards tagħhom, huma bażi għat-tagħlim u kriterju għar-rikonoxximent tal-kwalifiki. Jikkostitwixxu wkoll il-bażi għat-tfassil tal-kurrikuli nazzjonali tal-iskejjel sekondarji kif ukoll tal-kurrikuli ta' istituzzjonijiet oħra relatati. Għalhekk huwa possibbli li jinħolqu klassifikazzjonijiet nazzjonali tal-professjonijiet li jsegwu u jindirizzaw l-esiġenzi neċessarji għat-twettiq ta' kull professjoni fis-suq tax-xogħol u b'hekk isiru sors essenzjali ta' informazzjoni fil-qasam tar-riżorsi umani u tat-taħriġ vokazzjonali fil-livelli kollha.

5.3 Waħda mill-miżuri inklużi fil-programm għall-kompetenzi ġodda u għall-impjiegi kienet li sal-aħħar tal-2012 titlesta l-Klassifikazzjoni Ewropea tal-Ħiliet, il-Kompetenzi u l-Impjiegi

([30]) Ara: COM(2011) 568 final, 20.9.2011, "Komunikazzjoni dwar il-Politiki tal-UE u l-Volontarjat".

([31]) Qafas Ewropew tal-Kwalifiki (QEK), Sistema Ewropea ta' Krediti għall-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali (ECVET), Qafas Ewropew ta' Referenza tal-Assigurazzjoni tal-Kwalità għall-Edukazzjoni u t-Taħriġ Vokazzjonali (EQAVET), EUROPASS (għadd ta' dokumenti li jappoġġjaw l-impjiegi u l-mobbiltà ġeografika).

([32]) Ir-rapport reċenti (tal-2012) dwar l-implimentazzjoni tal-proċess ta' Bologna juri li hemm biss numru żgħir ta' Stati Membri tal-UE li diġà implimentaw bi sħiħ il-kwalifiki nazzjonali kompatibbli mal-qafas Ewropew inkwistjoni.

(ESCO) fil-forma ta' pjattaforma kondiviża għall-qasam tax-xogħol u għal dak tat-tagħlim u t-taħriġ vokazzjonali. Dan il-proġett għandu jissostitwixxi jew jikkompleta l-klassifikazzjonijiet settorjali nazzjonali u internazzjonali eżistenti u jikkostitwixxi strument li jiffaċilita l-ħolqien ta' suq tax-xogħol dinamiku, ikkaratterizzat minn tranżizzjonijiet bla xkiel, speċjalment minn impjieg għal ieħor, jew mit-taħriġ għall-ewwel impjieg.

5.3.1 Madankollu, din il-klassifikazzjoni mhijiex rilevanti għall-mikrointrapriżi u l-intrapriżi żgħar peress li l-istandards tal-ESCO jassumu li l-persuni kollha li għandhom impjieg speċifiku u li għandhom l-istess kwalifiki jwettqu l-istess lista ta' kompiti, tkun xi tkun l-intrapriża li jaħdmu fiha. Iżda llum, f'dinja tax-xogħol li qed tinbidel b'mod mgħaġġel b'teknoloġiji differenti, l-esiġenżi tal-klijenti, il-metodi tax-xogħol u d-disponibbiltà ta' ħaddiema kompetenti kollha jfissru li t-tqassim tal-kompiti li jingħataw lill-ħaddiema jitlob li dawn il-ħaddiema jkunu flessibbli huma u jwettqu dawn il-kompiti u jkunu lesti jadattaw il-metodi tagħhom ta' kif jaħdmu sabiex jirrispondu għall-bidliet permanenti ta' dinja teknoloġika u tal-ICT li fiha joperaw l-intrapriżi fil-prattika.

5.3.2 Huwa essenzjali li l-impjegaturi u l-organizzazzjonijiet tal-intrapriżi jirrispettaw il-bżonnijiet speċifiċi tal-mikrointrapriżi u l-intrapriżi żgħar sabiex jgħinuhom ifasslu rapporti dedikati li jippermettulhom jippreżentaw fid-dettall il-mod li bih joperaw dawn l-intrapriżi li huma aktar flessibbli u dinamiċi. Dan ir-rapport irid jassigura li r-"riżultati" tiegħu jiġu espressi bħala kompiti u mhux bħala funzjonijiet ġeneriċi. Għalhekk huwa possibbli li t-taħriġ u l-kwalifiki jiġu żviluppati minn dan ir-rapport dwar il-kompiti u b'hekk jiġi prodott rendikont ċar tal-verifika mill-post tax-xogħol sal-kwalifiki finali.

5.4 L-impjegaturi, l-intrapriżi u l-atturi ekonomiċi l-oħra għandhom jużaw il-proġetti kollha ffinanzjati mill-baġits nazzjonali u mill-fondi strutturali tal-UE, partikolarment il-FSE u l-Erasmus għal Kulħadd. Fil-kuntest tal-politiki attivi tal-impjieg, l-Istati Membri attwalment qegħdin iniedu numru ta' proġetti bil-għan li n-nies jibqgħu fl-impjieg tagħhom, jiġu aġġornati u jiżdiedu l-ħiliet tal-ħaddiema u tiġi promossa t-tranżizzjoni taż-żgħażagħ fis-suq tax-xogħol [33]. L-adozzjoni tal-qafas finanzjarju pluriennali l-ġdid jawtorizza wkoll għadd ta' programmi ġodda bil-għan li jiġu appoġġjati l-edukazzjoni, il-mobbiltà u l-innovazzjoni, bħall-Erasmus għal Kulħadd, COSME u Orizzont 2020

6. **Prospetti u sfidi tas-sistema doppja fl-Ewropa**

6.1 Illum il-ġurnata, l-Ewropa qiegħda, bir-raġun, tpoġġi kull tama tagħha fil-promozzjoni u l-iżvilupp tas-sistema doppja. Jidher ċar ħafna li l-Istati Membri li japplikaw dawn is-sistemi fit-tul jiksbu riżultati tajbin u li r-rata ta' qgħad fost iż-żgħażagħ hija ħafna iktar baxxa mill-medja tal-UE [34].

6.2 Fl-Opinjoni tiegħu dwar il-"pakkett dwar l-impjiegi", il-KESE jindika b'mod ċar li wieħed mill-modi biex jitnaqqas id-distakk bejn il-bżonnijiet tas-suq tax-xogħol, l-edukazzjoni u l-istennijiet taż-żgħażagħ huwa billi jiġu appoġġjat l-iżvilupp ta' dawn is-sistemi skolari ta' apprendistat ta' kwalità għolja ħafna.

6.3 L-istudju tal-Kummissjoni Ewropea dwar is-sitwazzjoni tal-apprendistati fl-UE [35] jiġbed l-attenzjoni b'mod partikolari għal ċerti sfidi li għandhom jiġu indirizzati minn dawn is-sistemi ta' apprendistat. Pereżempju huwa nnotat li l-vantaġġ ta' tranżizzjoni rapida mill-iskola għad-dinja tax-xogħol huwa biss temporanju; fil-perjodu fit-tul, il-prospetti ta' impjieg jidhru inqas evidenti. Kwistjoni oħra tikkonċerna l-livell li bih il-ħiliet u l-kwalifiki miksuba f'intrapriża jiġu "trasferiti" għal intrapriża oħra (fl-istess settur jew f'settur differenti).

6.4 Dan l-istudju jiġbed l-attenzjoni wkoll għall-fatt li fl-2008, minħabba l-kriżi ekonomika dinjija, in-numru ta' studenti fl-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali żdied iżda n-numru ta' postijiet offruti għall-apprendistati u t-traineeships naqas f'ħafna Stati Membri minħabba klima kummerċjali instabbli. Din is-sitwazzjoni għalhekk twassal għall-mobilizzazzjoni tal-partijiet interessati kollha u tar-responsabbiltà konġunta tagħhom bil-għan li jinħolqu postijiet ġodda tal-apprendistat fl-intrapriżi jew soluzzjonijiet alternattivi appoġġjati mill-Istat.

6.5 L-istħarriġ ta' BUSINESSEUROPE [36] dwar l-esperjenzi konkreti f'dan ir-rigward fil-livell ta' kull Stat Membru wera l-approċċi differenti fit-tfassil ta' skemi li jgħaqqdu t-tagħlim skolastiku mal-prattiki tal-intrapriżi. Dan wassal għal numru ta' rakkomondazzjonijiet, inklużi dawk indirizzati lill-impjegaturi, b'mod partikolari:

— biex jipparteċipaw fil-ġestjoni tas-sistema tal-apprendistati fil-qafas tas-sistema doppja u li jingħata kontribut għat-tfassil tal-programmi u l-adattament tagħhom maż-żmien, fattur importanti sabiex tiġi żgurata l-konsistenza tal-programmi mal-bżonnijiet tas-suq tax-xogħol u fl-istess ħin jitqies il-bżonn li tiġi limitata l-burokrazija għall-intrapriżi;

— li l-intrapriżi jinżammu infurmati dwar is-sistemi doppji u jitħeġġu jieħdu sehem fihom, li jipprovdulhom pariri u jippromovu l-kooperazzjoni fost l-intrapriżi.

[33] Fir-Repubblika Ċeka dan jinkludi proġetti bħal "L-edukazzjoni hija opportunità", "Nitgħallmu għat-tkabbir" jew "Apprendistati fl-intrapriżi".

[34] F'dan ir-rigward nistgħu nagħtu eżempju ta' prattika tajba: is-seminar konġunt ta-Rappreżentanza Permanenti tal-Awstrija għall-UE u l-Kamra Ekonomika Awstrijaka, li sar fi Brussell, nhar it-3 ta' Diċembru 2012 dwar "Sistema doppja: il-mudelli li jaħdmu", bħala l-kontribut tal-impjegaturi għad-dibattitu Ewropew u nazzjonali dwar il-prospetti tal-impjieg għaż-żgħażagħ fl-Ewropa.

[35] Ara l-istudju tal-Kummissjoni dwar "Apprenticeship supply in the Member States of the European Union" (Il-provvista ta' postijiet ta' apprendistat fl-Istati Membri tal-UE), Jannar 2012, IKEI Research & Consultancy, http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=6633&type=2&furtherPubs=no (mhux disponibbli bil-Malti).

[36] Ara l-pubblikazzjoni ta' BUSINESSEUROPE "Creating opportunities for youth: How to improve the quality and image of apprenticeships" (Il-ħolqien ta' opportunitajiet għaż-żgħażagħ: kif jistgħu jitjiebu l-kwalità u l-immaġni tal-apprentistati), Marzu 2012.

6.6 Għal din ir-raġuni l-impjegaturi jilqgħu b'sodisfazzjon l-appell tal-Kummissjoni għal din l-alleanza sabiex jiġi appoġġjat l-iżvilupp tal-kwalità, sabiex tittejjeb l-immaġni tal-apprendistati fl-Ewropa u jsiru aktar attraenti. Huma lesti wkoll li jerfgħu r-responsabbiltà tagħhom għall-ħolqien ta' apprendistati abbażi tas-sistemi doppji li jorbtu t-tagħlim skolastiku mal-prattiki tal-intrapriżi ([37]).

6.7 L-appoġġ għall-apprendistat joffri lill-impjegaturi mhux biss mezz vantaġġuż sabiex jevalwaw il-kandidati potenzjali qabel ma jiġu impjegati ħaddiema ġodda iżda jipprovdi wkoll vantaġġi ekonomiċi usa' fit-tul, u fl-istess ħin jikkostitwixxi espressjoni tar-responsabbiltà soċjali.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

([37]) Fil-livell dinji, dan l-impenn jista' jikkostitwixxi proġett komuni – IOE-BIAC "Alleanza dinjija għall-Apprendistat".

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "L-involviment u l-parteċipazzjoni tal-impjegati bħala pedamenti essenzjali ta' governanza korporattiva tajba u approċċi bilanċjati biex tingħeleb il-kriżi" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)

(2013/C 161/06)

Relatur: **is-Sur GREIF**

Nhar it-12 ta' Lulju 2012, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda, b'konformità mal-Artikolu 29(2) tar-Regoli tal-Proċedura tiegħu, li jħejji opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar

L-involviment u l-parteċipazzjoni tal-impjegati bħala pedamenti essenzjali ta' governanza korporattiva tajba u approċċi bilanċjati biex tingħeleb il-kriżi

(Opinjoni fuq inizjattiva proprja).

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar is-26 ta' Frar 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret nhar l-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'85 vot favur, 3 voti kontra u 8 astensjonijiet.

1. **Sommarju**

1.1 Il-kriżi finanzjarja issa laqtet ukoll lill-intrapriżi. L-irkupru minn din il-kriżi huwa fl-interess tal-gruppi kollha li tolqot, l-investituri, min iħaddem, l-impjegati, ir-reġjuni (approċċ li jinvolvi diversi partijiet interessati) u jitlob sforzi komuni u għanijiet kondiviżi (bħal pereżempju l-iżvilupp fit-tul tal-intrapriżi), u djalogu soċjali tajjeb fi klima ta' fiduċja u attitudni pożittiva. Il-KESE jixtieq jagħti spinta lis-sejba ta' toroq ġodda fil-qasam, anki b'rabta mal-qafas tal-UE tal-governanza korporattiva.

1.2 Il-KESE jinsab konvint li l-ġestjoni korprattiva "tajba" u f'dan is-sens ukoll "sostenibbli" għandha tinbena fuq strutturi legali tas-suq intern li diġà huma stabbiliti u fuq prattiki tal-involviment tal-impjegati bbażati fuq l-informazzjoni, il-konsultazzjoni u, fejn applikabbli, il-parteċipazzjoni.

1.3 Is-sostenibbiltà għandha tkun ibbażata fuq rabta bejn l-effiċjenza ekonomika u l-għanijiet soċjali u ambjentali. Sabiex dan ikun jista' jseħħ hemm bżonn li intrapriża titqies bħala istituzzjoni fejn id-diversi partijiet interessati jaħdmu flimkien u fejn il-partijiet involuti kollha jimmiraw flimkien lejn perspettiva fit-tul għall-intrapriża tagħhom, ifittxu l-kompetittività ekonomika u l-bilanċ soċjali, u jibbażaw l-attivitajiet kollha tagħhom fuq dawn l-aspetti. Il-KESE qiegħed għalhekk jintroduċi djalogu dwar il-kunċett tal-"kumpanija sostenibbli" li jintuża fil-qasam tal-ġestjoni korporattiva. Dan jinkludi fost aspetti oħra wkoll li l-"vuċi" tal-impjegati tiġi rispettata fid-deċiżjonijiet li jittieħdu fl-intrapriża.

1.4 Abbażi ta' dan il-kunċett, l-intrapriżi jistgħu jitmexxew tajjeb, madanakollu l-ġestjoni korporattiva tagħhom trid tkun ibbażata fuq il-prinċipju ta' "relazzjoni ġusta" bejn l-impjegati, min imexxi u l-proprjetarji, biex b'hekk jiġi garantit li l-partijiet interessati kollha jkollhom il-possibbiltà li jipparteċipaw fit-tfassil tal-bidla b'mod immirat u bil-għan li tinsab soluzzjoni għall-problemi, mingħajr ma jindaħlu fid-dritt tat-tmexxija ta' min imexxi. Fil-fatt, fil-livell nazzjonali u Ewropew diġà jeżisti għadd ta' strumenti għall-parteċipazzjoni obbligatorja tar-rappreżentanti tal-impjegati, u dawn għandhom jintużaw b'mod effettiv. B'dan il-mod, ir-ristrutturar tal-intrapriżi jista' jiġi mmaniġġjat u antiċipat aħjar b'mod partikolari fi żminijiet ta' kriżi.

1.5 Sabiex dan il-mudell ikun jista' jitqiegħed fil-prattika u jissaħħaħ, il-KESE jitlob li l-politika Ewropea, fil-qafas tal-kompetenzi tagħha li tfassal is-suq intern, toħloq l-inċentivi rilevanti u ttejjeb il-qafas legali Ewropew li hemm bżonn għal dan mingħajr ma tmiss il-kompetenzi nazzjonali. Il-KESE qiegħed għalhekk iressaq proposti biex id-dritt fundamentali Ewropew tal-parteċipazzjoni tal-impjegati jiġi implimentat fil-liġi nazzjonali u jitfassal aħjar fil-liġi Ewropea.

1.6 Permezz t'hekk il-possibbiltajiet tal-involviment tal-impjegati fl-orjentazzjoni strateġika tal-intrapriżi għandhom isiru element universali tal-liġi tal-kumpaniji, li skont il-pjani tal-Kummissjoni Ewropea ser tkompli tiġi żviluppata fil-futur qarib. Barra minn hekk, id-dispożizzjonijiet dwar l-involviment obbligatorju tal-impjegati għandhom jiġu kkonsolidati u applikati b'mod ġenerali fil-liġi tal-UE abbażi ta' standards li diġà ġew stabbiliti, u għandhom jiġu armonizzati b'mod partikolari d-definizzjonijiet tal-informazzjoni, il-konsultazzjoni u l-parteċipazzjoni.

1.7 Ir-Riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tal-15 ta' Jannar 2013 tirrappreżenta fażi proviżorja ġdida f'dan id-dibattitu. Fost affarijiet oħra hija titlob, b'maġġoranza kbira, qafas legali bi standards minimi tar-ristrutturar sabiex jiġu minimizzati l-ispejjeż soċjali u ekonomiċi u tiġi appoġġjata l-antiċipazzjoni. Din għandha tinkludi obbligi tal-ippjanar strateġiku kif ukoll miżuri ta' prevenzjoni fl-edukazzjoni u t-taħriġ, miżuri orjentati lejn iż-żamma tal-impjiegi u l-forza tax-xogħol f'każ ta' ristrutturar, u dispożizzjonijiet li jorbtu lill-intrapriżi biex f'każ ta' ristrutturar jikkooperaw b'mod preventiv mal-awtoritajiet reġjonali (b'mod partikolari l-amministrazzjoni lokali u ċ-ċentri tal-impjieg) u mal-katini tal-provvista lokali.

2. **Introduzzjoni**

2.1 Permezz ta' din l-Opinjoni, il-KESE jixtieq jenfasizza kif l-intrapriżi u l-investituri jistgħu jaħdmu mal-impjegati tagħhom biex isibu approċċi bilanċjati u sostenibbli biex tingħeleb il-kriżi finanzjarja u ekonomika u jiġi indirizzat it-tibdil fil-klima. Barra minn hekk, l-Opinjoni tippreżenta wkoll il-kundizzjonijiet qafas soċjali u legali li jeħtieġu dawn l-atturi u l-punti fejn għandu jsir titjib ukoll fil-qafas legali Ewropew għal dan il-għan, b'rispett għad-diversità tas-sitwazzjonijiet u l-arranġamenti differenti li jeżistu fuq livell nazzjonali.

2.2 Il-governanza korporattiva orjentata lejn l-iżvilupp fit-tul hija bbażata fuq djalogu affidabbli bejn min imexxi u l-impjegati li jkun żgurat f'qafas legali. Il-KESE jemmen għalhekk f'kunsens politiku, ankrat fl-istorja tal-integrazzjoni Ewropea, bejn il-gvernijiet, l-imsieħba soċjali u s-soċjetà ċivili: il-parteċipazzjoni obbligatorja tal-impjegati fl-attivitajiet ekonomiċi, hekk kif huwa stabbilit f'bosta direttivi Ewropej, huwa element indispensabbli tat-tmexxija ekonomika soċjalment responsabbli. Eluf ta' partijiet interessati fl-intrapriżi u n-negozji tal-Ewropa, kif ukoll madwar 17 000 parti interessata f'madwar 1 000 kunsill Ewropew tax-xogħlijiet juru li dan il-prinċipju ta' governanza korporattiva orjentata lejn il-parteċipazzjoni qed jitpoġġa fil-prattika.

2.3 Diversi sorsi legali Ewropej minn fażijiet storiċi differenti jirriflettu dan il-kunsens politiku: skont il-liġi tal-UE, l-informazzjoni u l-konsultazzjoni tal-impjegati mhumiex obbligatorji biss fuq livell nazzjonali [1] inkluż fil-qasam tal-SMEs, iżda wkoll fuq livell transnazzjonali [2] fejn il-possibbiltà tal-parteċipazzjoni tal-impjegati fuq livell korporattiv hija n-norma fil-kumpaniji Ewropej (SE) u s-soċjetajiet kooperattivi Ewropej (SCE) [3]. Numru ta' direttivi oħra tal-UE [4] inkluż fil-qasam tal-ħarsien tas-saħħa u s-sigurtà fuq ix-xogħol kif ukoll fil-liġi Ewropea tal-kumpaniji jinkludu dispożizzjonijiet dwar l-informazzjoni u l-konsultazzjoni. Skont l-Artikolu 27 tal-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, id-dritt fundamentali individwali għall-informazzjoni u l-konsultazzjoni huwa komponent vinkolanti tal-liġi Komunitarja. Għalhekk, mingħajr dubju ta' xejn il-parteċipazzjoni obbligatorja tal-impjegati fl-attivitajiet ekonomiċi tagħmel parti mill-qafas legali tad-demokrazija Ewropea.

2.4 Fl-interess tas-suċċess ekonomiku iżda anki b'mod partikolari fl-interess tal-koeżjoni soċjali Ewropea, huwa importanti li tissaħħaħ din ir-riżorsa stabbilita u effiċjenti tal-ħajja ekonomika ta' kuljum bħala mezz biex tingħeleb il-kriżi attwali. L-intrapriżi, li ma jeżistux biss għall-investituri tagħhom iżda għandhom jagħtu kontribut ukoll fis-soċjetà, illum huma esposti għal kundizzjonijiet li saru iktar inċerti:

— Il-ktajjen tal-valur miżjud saru iktar transnazzjonali minħabba s-saħħa kompetittiva neċessarja fis-swieq globali. B'riżultat ta' dan, it-tmexxija tal-intrapriżi saret iktar diffiċli. Ir-ristrutturar jew ir-rilokazzjonijiet saru iktar diffiċli biex jinftiehmu mill-partijiet ikkonċernati, b'mod partikolari mill-impjegati.

— Il-finanzjamenti għall-intrapriżi minn investituri purament finanzjarji jsiru l-iktar bil-għan ta' qligħ fuq perjodu qasir u jillimitaw l-ippjanar fit-tul tal-ġejjieni tal-intrapriżi. Dan jagħmilha diffiċli ħafna għall-mexxejja tal-intrapriżi li jżommu relazzjoni bbażata fuq il-fiduċja u s-sħubija mal-impjegati tagħhom.

— L-għanijiet ambizzjużi relatati mal-klima jeħtieġu innovazzjoni u prodotti u servizzi bażikament ġodda. Dan jitlob ħafna drabi bidla strutturali radikali, li tqiegħed lill-intrapriżi u lill-impjegati kkonċernati f'qagħda stressanti ħafna u tintroduċihom għal kompiti strutturali ġodda.

— Bl-appoġġ tal-liġi Ewropea tal-kumpaniji u tas-swieq finanzjarji, illum l-intrapriżi jistgħu jiċċaqilqu iktar faċilment lil hinn mill-fruntieri nazzjonali fi ħdan is-suq intern Ewropew. Barra minn hekk, id-drittijiet nazzjonali ta' parteċipazzjoni fil-korpi tal-intrapriżi u l-prattiki ta' kooperazzjoni affidabbli jistgħu ma jibqgħux rilevanti jekk ma jkunx hemm impenji simili fuq il-fruntieri nazzjonali.

2.5 Dan kollu jenfasizza l-bżonn ta' azzjoni korrettiva li tmur kontra t-telfa tal-valuri korporattivi minħabba viżjoni fuq perjodu qasir. Hemm bżonn li jiġu identifikati mezzi ta' kif il-politika Ewropea tkun tista' tegħleb it-tendenza attwali ta' trasparenza korporattiva fuq direzzjoni waħda fl-interess tal-azzjonisti permezz ta' fehim usa' tal-intrapriża bħala "kumpanija sostenibbli", li hija fl-interess tal-iżvilupp korporattiv fit-tul [5].

2.6 Il-ġestjoni tal-kriżijiet, l-orjentazzjoni fit-tul, il-governanza korporattiva tajba, il-kapaċità għall-innovazzjoni u l-kooperazzjoni affidabbli bejn min iħaddem u l-impjegati abbażi tad-drittijiet tal-parteċipazzjoni obbligatorja, huma parti mill-istess kuntest għall-ġejjieni tal-Ewropa. Il-KESE jissuġġerixxi li l-kunċett ta' "kumpanija sostenibbli" jiġi stabbilit u msaħħaħ bħala mudell ġdid fil-politika Ewropea. B'hekk għandhom jinfetħu orizzonti ġodda għal-leġislazzjoni, kif ukoll miżuri operattivi u politiċi sabiex il-prattikanti kummerċjali jingħataw il-motivazzjoni u l-orjentazzjoni biex jimplimentaw governanza korporattiva sostenibbli. Għandu jkun hemm ftehim dwar l-elementi tal-"kumpanija sostenibbli". L-implimentazzjoni konkreta tagħha għandha tikkorrispondi mas-sitwazzjoni rispettiva fl-intrapriża kkonċernata. Din tvarja fil-prattika minn pajjiż għal ieħor.

3. **Il-mudell tal-"kumpanija sostenibbli"**

3.1 Permezz tal-mudell tal-"kumpanija sostenibbli" [6], ir-rekwiżiti tal-politika Ewropea kapaċi jiġu ttrasferiti f'metodu komprensiv ta' governanza korporattiva, fejn il-miri ta' effiċjenza ekonomika jintrabtu mal-għanijiet soċjali u ambjentali biex jinħoloq kunċett koerenti. Il-mudell tal-"kumpanija sostenibbli" huwa bbażat fuq il-kunċett li l-intrapriżi huma

[1] Direttiva 2002/14/KE.

[2] Direttiva 2009/38/KE dwar il-Kunsill tax-Xogħlijiet Ewropew.

[3] Direttiva 2001/86/KE u Direttiva 2003/72/KE (dwar l-involviment tal-impjegati fil-kumpanija Ewropea u s-soċjetà kooperattiva Ewropea).

[4] Fost oħrajn, id-Direttiva 77/187/KEE (sensji tal-massa) u d-Direttiva 2001/23/KE (trasferiment ta' impriżi).

[5] Ara wkoll Barnier, Kummissarju għas-Suq Intern u s-Servizzi: "Jeħtieġ li nnaqqsu t-tendenzi fuq perjodu qasir li huma ta' ħsara. Il-governanza korporattiva tajba tista' tgħin biex jinkiseb dan." Diskors ta' merħba fil-11-il Konferenza Ewropea dwar il-Governanza Korporattiva, Varsavja,15.11.2011.

[6] Vitols, Sigurt /Norbert Kluge (edituri) (2011), The Sustainable Company: a new approach to corporate governance ("Il-kumpanija sostenibbli: approċċ ġdid lejn il-governanza korporattiva"). Brussell: ETUI.

"organizzazzjonijiet soċjali" fejn għandha tiġi rispettata l-"vuċi" tal-impjegati. Id-deċiżjonijiet tal-intrapriżi huma, għaldaqstant, prevedibbli għaż-żewġ naħat, u anke għall-klijenti. Hemm inqas ċans li jiġu affettwati minn interventi esterni mmirati biss lejn stennijiet ta' qligħ fuq perjodu qasir.

3.2 Il-"kumpanija sostenibbli" tista' tiġi deskritta permezz ta' dawn l-elementi prinċipali li ġejjin ([7]):

1) Il-kunċett huwa bbażat fuq approċċ ta' diversi partijiet interessati: is-sidien ta' intrapriża jaħdmu ma' atturi importanti bħall-impjegati jew atturi oħra tar-reġjun li fih topera l-intrapriża.

2) Id-deskrizzjoni tal-għanijiet korporattivi u l-implimentazzjoni tagħhom huma r-riżultat ta' sforzi konġunti bejn l-impjegati u min imexxi, mingħajr interferenza fid-dritt ġestjonali tat-tmexxija; għalhekk jeżistu forom differenti ta' involviment li fil-prattika kienu ta' suċċess.

3) Il-governanza korporattiva hija orjentata lejn perjodu twil. L-għan tal-intrapriża huwa koerenti mal-għanijiet ta' sostenibbiltà tagħha.

4) Sabiex imexxu "kumpanija sostenibbli", il-maniġers jeħtieġu stampa sħiħa tal-intrapriża. Ir-rekwiżiti għas-sistema ta' rappurtar għandhom jinkludu b'mod vinkolanti d-diversi aspetti tal-governanza korporattiva sostenibbli ([8]).

5) Ir-rimunerazzjoni ta' min imexxi u tal-eżekuttivi għandha tkun marbuta mal-objettiv li jitwettqu b'suċċess il-miri ta' sostenibbiltà. Għalhekk, huma inklużi wkoll l-isforzi soċjali, pereżempju l-ħarsien tas-saħħa u s-sigurtà fuq ix-xogħol, l-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali jew l-opportunitajiet indaqs.

6) Il-"kumpanija sostenibbli" teħtieġ investituri li huma iktar interessati fil-miri ta' qligħ fuq perjodu twil.

3.3 Il-"kumpanija sostenibbli" tista' topera b'suċċess biss jekk issegwi prinċipju governattiv speċifiku, jiġifieri r-"relazzjoni ġusta": il-partijiet kollha involuti (min imexxi, ir-rappreżentanti tal-impjegati, l-investituri u r-reġjuni kkonċernati) ikollhom il-possibbiltà li jipparteċipaw fit-tfassil tal-bidla b'mod immirat u bil-għan li tinsab soluzzjoni għall-problemi mingħajr ma jindaħlu fid-dritt tat-tmexxija ta' min imexxi. Ir-ristrutturar jista' b'dan il-mod jiġi mmaniġġjat u antiċipat aħjar b'mod partikolari fi żminijiet ta' kriżi.

3.4 F'każ ta' bejgħ u akkwist tal-intrapriżi, dan il-kunċett ta' "relazzjoni ġusta" jissejjes fuq ftehimiet vinkolanti bejn il-partijiet ikkonċernati dwar prospetti fit-tul tan-negozju kif ukoll id-dimensjoni soċjali li kemm jista' jkun tiżgura ż-żamma tas-siti u l-impjiegi. F'każ li l-intrapriżi jew biċċiet mill-intrapriżi jinxtraw u jinbiegħu lil hinn mill-fruntieri nazzjonali u fil-każ ta' ristrutturar, il-punti li ġejjin għandhom iservu bħala bażi:

— kunċett ta' tmexxija tal-intrapriża u industrijali ċar u bbażat fuq perjodu twil,

— garanziji vinkolanti dwar l-investimenti, iż-żamma tas-siti u l-impjieg,

— fil-każ ta' ristrutturar, eżaminazzjoni tal-alternattivi kollha sabiex jiġu evitati s-sensji,

— iż-żamma tal-kisbiet soċjali u l-ftehimiet kollettivi li jkunu diġà ntlaħqu,

— il-possibbiltà tal-eżaminazzjoni ta' jekk il-ftehimiet u l-impenji hux qed jinżammu.

3.5 Il-ħolqien tal-"kumpanija sostenibbli" u l-involviment obbligatorju tal-impjegati permezz tal-informazzjoni, il-konsultazzjoni u, fejn applikabbli, il-parteċipazzjoni fil-korpi amministrattivi tal-intrapriża fuq livell nazzjonali u transnazzjonali jmorru id f'id. L-esperjenza f'dan ir-rigward turi wkoll li l-pajjiżi b'ħafna drittijiet ta' involviment tal-impjegati u relazzjonijiet effettivi bejn l-imsieħba soċjali ħarġu aħjar mill-kriżi reċenti minn pajjiżi oħra. Biex dan il-proċess jintuża għall-iżvilupp korporattiv fuq perjodu twil, hemm bżonn li l-politika Ewropea, fil-qafas tal-kompetenza tagħha li tinfluwenza s-suq intern, toħloq inċentivi xierqa u obbligi legali fil-qafas tal-governanza korporattiva.

4. Il-ħtieġa għal azzjoni fuq livell Ewropew – rakkomandazzjonijiet ta' politika

4.1 *It-tisħiħ tal-qafas legali fil-kuntest ta' governenza korporattiva sostenibbli*

4.1.1 Ix-xogħol, l-investimenti u l-intraprenditorija għandhom irendu xieraq fl-Ewropa. Il-"kumpanija sostenibbli" toffri mudell xieraq għal dan. Din issegwi bl-istess mod l-objettivi ekonomiċi, soċjali u ambjentali fuq perjodu twil. Intrapriża bħal din hija mmexxija skont il-prinċipju ta' "relazzjoni ġusta" fejn il-bidla titqies bħala kompitu korporattiv li jservi ta' sfida u li jagħti sodisfazzjon u konsegwentement, il-kisbiet soċjali u d-drittijiet tal-impjegati ma jiġux kompromessi.

4.1.2 Il-KESE jqis li l-politika Ewropea għandha tkompli ssaħħaħ is-sisien tal-kooperazzjoni bejn l-iktar gruppi importanti tal-ekonomija, u jilqa' azzjoni ġdida min-naħa tal-Kummissjoni sabiex tkompli tibni fuq l-istandards li nkisbu sa issa fl-Ewropa fil-qasam tal-parteċipazzjoni tal-impjegati, id-drittijiet tal-impjegati u tar-rappreżentanti tagħhom filwaqt li tadattahom għall-kundizzjonijiet attwali tas-suq intern tal-Ewropa. Dan jinkludi wkoll l-inizjattivi leġislattivi għat-titjib tal-bażi tal-implimentazzjoni tal-mudell il-ġdid.

([7]) Ara wkoll Vitols, S. (2011): "What is the Sustainable Company?" ("X'inhi l-kumpanija sostenibbli?"), f'Vitols, S. u N. Kluge (edituri): *The Sustainable Company: a new approach to corporate governance* ("Il-kumpanija sostenibbli: approċċ ġdid lejn il-governanza korporattiva"). Brussell, p. 15-37.

([8]) Eżempju ambizzjuż huwa r-rapport tal-2011 dwar is-sostenibbiltà ppubblikat minn Volkswagen AG; http://www.volkswagen.de/de/Volkswagen/nachhaltigkeit.html.

4.1.3 L-intrapriżi li jipprattikaw il-prinċipju tar-"relazzjoni ġusta" jistgħu partikolarment jantiċipaw u jfasslu tajjeb il-bidla strutturali. Ekonomikament, għalhekk, jagħmel sens li tissaħħaħ il-parteċipazzjoni tal-impjegati fit-tfassil u l-antiċipazzjoni tal-bidla. Il-qafas legali Ewropew għandu għalhekk jitjieb. B'konformità mal-għan ta' sostenibbiltà tal-Istrateġija Ewropa 2020, dawn il-miżuri għandhom jiżguraw il-kooperazzjoni bejn il-gruppi l-aktar importanti tal-ekonomija fl-interess tad-demokrazija Ewropea u l-kompetittività effettiva tal-ekonomija Ewropea.

4.2 *Il-konsolidazzjoni u l-implimentazzjoni tad-drittijiet Ewropej tal-parteċipazzjoni tal-impjegati*

4.2.1 Il-liġi Ewropea tal-kumpaniji qed tkompli tiżviluppa sabiex tkompli ttejjeb il-libertà tal-istabbiliment u l-mobilità tal-intrapriżi fis-suq intern. Kulma jmur, ir-regoli għall-governanza korporattiva qed jitfasslu fil-livell Ewropew. Fil-fehma tal-KESE l-politika Ewropea għandha tagħti l-istess status lill-atturi ekonomiċi rilevanti kollha (l-intrapriżi, l-investituri u l-impjegati) għall-attivitajiet tagħhom fuq livell nazzjonali u transnazzjonali ([9]). Il-"kontrolli" mħabbra mill-Kummissjoni tad-direttivi Ewropej fil-qasam tal-parteċipazzjoni obbligatorja tal-impjegati m'għandhomx ikunu skuża sabiex ma jitwettqux l-inizjattivi politiċi prinċipali. F'dan il-kuntest, il-KESE jaqbel mal-fehma tal-Parlament Ewropew li hemm bżonn sforzi politiċi ġodda bil-għan li jissaħħu l-opportunitajiet tal-impjegati li jinvolvu ruħhomfil-post tax-xogħol u fl-intrapriża fuq livell transnazzjonali.

4.2.2 F'dan il-kuntest, il-KESE jemmen li hemm bżonn li d-dritt fundamentali Ewropew tal-parteċipazzjoni tal-impjegati jiġi implimentat b'mod iktar effettiv fil-liġi nazzjonali u jitfassal aħjar fil-liġi Ewropea, u li b'mod partikolari d-dispożizzjonijiet dwar l-involviment obbligatorju tal-impjegati jiġu kkonsolidati fil-leġislazzjoni Ewropea abbażi ta' dak kollu li nkiseb diġà ([10]).

— Il-Parlament Ewropew reċentement ikkummissjona studju li jipproponi li tiġi estiża b'mod ġenerali d-Direttiva qafas tal-UE dwar l-informazzjoni u l-konsultazzjoni (2002/14/KE) biex tinkludi l-parteċipazzjoni tar-rappreżentanti tal-impjegati fil-korpi amministrattivi tal-intrapriżi.

— Id-direttivi eżistenti dwar l-involviment tal-impjegati f'każ ta' trasferiment u akkwist ta' intrapriżi ([11]), l-istandards għall-informazzjoni u l-konsultazzjoni ([12]), dwar it-twaqqif ta' Kunsill tax-Xogħlijiet Ewropew ([13]) u dwar il-parteċipazzjoni tal-impjegati fil-kumpaniji Ewropej/s-soċjetà kooperattiva Ewropea (SE/CE) ([14]) ġew ippublikati f'perjodi ta' żmien differenti. Il-KESE jissuġġerixxi li jiġi evalwat b'mod serju kemm il-konsolidazzjoni ta' dawn id-direttivi f'direttiva qafas Ewropea waħda jista' tal-anqas jiżgura progress lejn standardizzazzjoni tad-diversi definizzjonijiet tal-informazzjoni u l-konsultazzjoni u, fejn applikabbli, tal-parteċipazzjoni fil-korpi amministrattivi tal-intrapriża.

4.2.3 Miżuri bħal dawn jistgħu jtejbu l-qafas legali Ewropew. L-investiment, il-produzzjoni u x-xogħol fl-Ewropa jsiru eħfef. Il-KESE jilqa' għalhekk ferm dawn ir-rakkomandazzjonijiet u jistenna azzjoni rapida mill-istituzzjonijiet Ewropej biex jiġu implimentati dawn il-proposti.

— B'dan il-mod id-drittijiet eżistenti tal-involviment obbligatorju jiġu applikati awtomatikament ukoll b'mod ġenerali fil-qafas tal-leġislazzjoni futura u jkunu jridu jiġu applikati wkoll fil-liġi nazzjonali ([15]). Dan joħloq iżjed ċertezza legali għall-intrapriżi.

— B'dan il-mod ukoll tista' tinkiseb il-konsistenza neċessarja fil-liġi Ewropea. Dan minħabba li l-prinċipju tal-involviment tal-impjegati ġie espress f'diversi direttivi tal-Unjoni Ewropea. Dawn tfasslu f'perjodi differenti u jinkludu definizzjonijiet li jvarjaw minn xulxin ta' informazzjoni, konsultazzjoni u, fejn applikabbli, parteċipazzjoni tal-impjegati fil-korpi amministrattivi tal-intrapriżi.

4.2.4 Il-KESE huwa favur il-konsolidazzjoni tad-dispożizzjonijiet dwar l-involviment tal-impjegati fil-leġislazzjoni kollha tal-UE, b'kunsiderazzjoni tal-kwistjonijiet differenti involuti. Fir-rigward tal-kontenut ta' dawn id-drittijiet, l-atti legali li ġejjin għandhom jintużaw bħala referenza: id-Direttiva riveduta 2009/38/KE dwar il-Kunsill tax-Xogħlijiet Ewropew (b'mod partikolari fir-rigward tad-definizzjoni tal-informazzjoni u l-konsultazzjoni u t-tibdil strutturali) u d-Direttiva 2002/14/KE dwar il-parteċipazzjoni tal-impjegati fil-kumpanija Ewropea (b'rabta mal-parteċipazzjoni fil-korpi amministrattivi tal-intrapriżi).

4.2.5 Permezz ta' dawn il-miżuri kollha, il-KESE jħoss li l-liġi Ewropea għandha tiżgura u tikkonsolida d-drittijiet nazzjonali ta' involviment u d-dispożizzjonijiet Ewropej eżistenti. Dan jikkonċerna partikolarment il-parteċipazzjoni tal-impjegati fil-korpi amministrattivi tal-intrapriżi. Madanakollu, minħabba s-sitwazzjonijiet u l-arranġamenti differenti li jeżistu fuq livell nazzjonali, mhux rakkomandabbli u jista' jkun kontroproduċenti li jiġi impost mudell Ewropew uniku għall-parteċipazzjoni tal-impjegati.

— Il-liġi Ewropea li tirregola t-trasferiment transkonfinali ta' uffiċċju reġistrat jew il-fużjonijiet kif ukoll li toħloq tipi ta' kumpaniji Ewropej, m'għandhiex twassal biex jiġi evitat l-involviment tal-impjegati.

— Jeżistu raġunijiet tajbin għall-introduzzjoni ġenerali tal-parteċipazzjoni obbligatorja tal-impjegati bħala element standard tal-liġi Ewropea tal-kumpaniji, għalkemm id-diversità tal-liġijiet nazzjonali dwar il-kumpaniji għandha tiġi rispettata.

([9]) Ara r-Riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tal-14 ta' Ġunju 2012 dwar il-futur tal-liġi Ewropea tal-kumpaniji.
([10]) Ara wkoll PE (2012) 2061.
([11]) (Direttiva 2001/23/KE).
([12]) (Direttiva 2002/14/KE).
([13]) (Direttiva 2009/38/KE).
([14]) (Direttiva 2001/86/KE u Direttiva 2003/72/KE).
([15]) Ara wkoll l-istudju: Relations between company supervisory bodies and the management. National systems and proposed instruments at the EU level with a view to improving legal efficiency. ("Relazzjonijiet bejn il-korpi superviżorji tal-kumpaniji u min imexxi. Is-sistemi nazzjonali u l-istrumenti proposti fuq il-livell tal-Unjoni Ewropea bil-għan li tittejjeb l-effiċjenza legali"). (Parlament Ewropew (2012) PE 462.454), http://www.europarl.europa.eu/committees/en/juri/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=75509.

4.3 *It-twaqqif ta' standards minimi vinkolanti għar-ristrutturar*

4.3.1 Fl-isfond tal-pass mgħaġġel tar-ristrutturar ([16]) u tal-ambjent tal-finanzjament korporattiv li sar aktar aggressiv, il-KESE jemmen li hemm bżonn mezzi innovattivi fil-livell nazzjonali u Ewropew li minn naħa juru li l-Ewropa hija miftuħa u attraenti għall-investituri u min-naħa l-oħra, hekk kif enfasizza l-Kumitat fl-Opinjoni tiegħu dwar il-Green Paper dwar ir-"Ristrutturazzjoni u antiċipazzjoni tal-bidla: X'tgħallimna mill-esperjenza reċenti?", iħejju lill-kumpaniji u lill-impjegati biex jegħlbu l-isfidi ġodda sabiex b'hekk nimminimizzaw il-konsegwenzi soċjali negattivi tal-bidla u nimmassimizzaw il-possibbiltajiet ta' ristrutturar b'suċċess ([17]).

4.3.2 Il-kriżi finanzjarja wriet li hemm bżonn ta' approċċ ġdid sabiex fin-negozji, l-għan tal-ħolqien sostenibbli tal-valur jingħata preċedenza fuq l-għan tal-profitt f'qasir żmien. Sabiex ikun hemm rispons politiku effettiv għall-isfidi tar-ristrutturar hemm bżonn ta' approċċ integrat li jinvolvi diversi oqsma ta' politika (pereżempju l-impjieg, l-edukazzjoni, l-innovazzjoni u l-politika industrijali). Dan għandu jqis l-interessi tal-impjegati fejn dawn jintlaqtu mid-deċiżjonijiet tal-intrapriża. Il-kunċett tal-"kumpanija sostenibbli" huwa bbażat fuq viżjoni fit-tul u jipprovdi l-possibbiltà ta' risposta prattika għar-rekwiżit li l-politika Ewropea tappoġġja l-intrapriżi fil-ħolqien tat-"tkabbir sostenibbli".

4.3.3 Fil-fehma tal-KESE, l-antiċipazzjoni tal-bidla tista' sseħħ biss jekk jinħoloq ambjent ta' fiduċja reċiproka u jekk l-imsieħba soċjali u s-soċjetà ċivili organizzata jkunu involuti kif għandu jkun ([18]). Dan ifisser ukoll li l-impjegati jistgħu jagħtu sehemhom qabel jittieħdu d-deċiżjonijiet tal-intrapriża billi jeżerċitaw id-drittijiet tagħhom għall-informazzjoni u l-konsultazzjoni u billi jużawhom sabiex jinstabu soluzzjonijiet effettivi għall-problemi fil-kuntest lokali ([19]). B'rabta ma' dan, id-Direttiva tal-2009 dwar il-Kunsill tax-Xogħlijiet Ewropew tippermetti wkoll l-involviment fil-ħin fil-kwistjonijiet transkonfinali.

4.3.4 L-approċċ adatt lejn ir-ristrutturar ilu fil-qalba tad-dibattitu fil-livell Ewropew, li fih jipparteċipaw b'mod intensiv, flimkien mal-Kummissjoni, l-imsieħba soċjali Ewropej, il-Parlament Ewropew u l-KESE.

4.3.5 Ir-Riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tal-15 ta' Jannar 2013 tirrappreżenta fażi proviżorja ġdida f'dan id-dibattitu. Fost affarijiet oħra hija titlob, b'maġġoranza kbira, qafas legali bi standards minimi tar-ristrutturar sabiex jiġu minimizzati l-ispejjeż soċjali u ekonomiċi u tiġi appoġġjata l-antiċipazzjoni ([20]). Din għandha tinkludi obbligi tal-ippjanar strateġiku kif ukoll miżuri ta' prevenzjoni fl-edukazzjoni u t-taħriġ, miżuri orjentati lejn iż-żamma tal-impjiegi u l-forza tax-xogħol f'każ ta' ristrutturar, u dispożizzjonijiet li jorbtu lill-intrapriżi biex f'każ ta' ristrutturar jikkooperaw b'mod preventiv mal-awtoritajiet reġjonali (b'mod partikolari l-amministrazzjoni lokali u ċ-ċentri tal-impjieg) u mal-katini tal-provvista lokali.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

([16]) Eurofound 2012 Report from the European Restructuring Monitor (ERM): After restructuring: labour markets, working conditions and life satisfaction (Eurofound 2012 Rapport tal-Immonitorjar tar-Ristrutturar Ewropew: Wara r-ristrutturar: is-swieq tax-xogħol, il-kundizzjonijiet tax-xogħol u s-sodisfazzjoni tal-ħajja).

([17]) Opinjoni tal-KESE tal-11.7.2012 dwar it-tema "Ristrutturazzjoni u antiċipazzjoni tal-bidla: X'tgħallimna mill-esperjenza reċenti?", (ĠU C 299, 4.10.2012) Punt 1.3.

([18]) Opinjoni tal-KESE tal-11.7.2012 dwar it-tema "Ristrutturazzjoni u antiċipazzjoni tal-bidla: X'tgħallimna mill-esperjenza reċenti?", (ĠU C 299, 4.10.2012) Punt 1.3.

([19]) "European social partners: orientations for reference in managing change and its social consequences" (L-imsieħba soċjali Ewropej: Linji Gwida ta' referenza għall-ġestjoni tal-bidla u tal-konsegwenzi soċjali tagħha), adottata fis-16 ta' Ottubru 2003 http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=2750&langId=en.

([20]) Riżoluzzjoni tal-Parlament Ewropew tal-15 ta' Jannar 2013 b'rakkomandazzjonijiet lill-Kummissjoni dwar l-informazzjoni u l-konsultazzjoni tal-impjegati, l-antiċipazzjoni u l-ġestjoni tar-ristrutturar, P7_TA-PROV(2013)005.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Id-djalogu soċjali fil-pajjiżi tas-Sħubija tal-Lvant"

(2013/C 161/07)

Relatur: **is-Sur MITOV**

Matul is-sessjoni plenarja tat-18 u d-19 ta' Jannar 2012, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda, b'konformità mal-Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, li jħejji opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar

Id-djalogu soċjali fil-pajjiżi tas-Sħubija tal-Lvant.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għar-Relazzjonijiet Esterni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar il-21 ta' Frar 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'91 vot favur, u 3 astensjonijiet.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Il-Kumitat jesprimi l-appoġġ tiegħu għas-Sħubija tal-Lvant li għandha l-għan li tikkontribwixxi għall-iżvilupp ekonomiku u soċjali tal-pajjiżi ġirien tal-Lvant tal-Ewropa, issaħħaħ l-istituzzjonijiet demokratiċi u tippromovi bażi komuni ta' normi u valuri li jiffurmaw il-proġett komuni Ewropew.

Huwa jfakkar, minn dan il-lat, l-importanza tal-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili u r-rwol indispensabbli tad-djalogu soċjali, li fih jipparteċipaw l-imsieħba soċjali (organizzazzjonijiet ta' min iħaddem u trejdjunjins) biex jinstab kunsens li jġib flimkien l-interessi soċjali u ekonomiċi differenti tal-intrapriżi u tal-ħaddiema.

1.2 Il-Kumitat jenfasizza l-karattru speċifiku tad-djalogu soċjali li jrid iseħħ f'livelli u f'oqsma differenti, li fihom l-imsieħba soċjali jkunu jistgħu jiddefendu l-interessi leġittimi tagħhom. Dan għandu jseħħ b'mod parallel mad-djalogu ċivili u b'mod kumplimentari għalih bil-għan li tiġi promossa d-demokrazija parteċipattiva f'sens wiesgħa. Huwa jfakkar li kemm id-djalogu soċjali kif ukoll dak ċivili jserrħu fuq l-indipendenza tal-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, u jitlob li din l-indipendenza tiġi rispettata bħala wieħed mid-drittijiet umani u soċjali bażiċi, kif inhuma definiti mill-organizzazzjonijiet internazzjonali u dawk Ewropej.

1.3 Il-Kumitat jitlob li r-rispett ta' dawn id-drittijiet bażiċi, fosthom il-libertà tal-assoċjazzjoni u l-libertà tan-negozjati kollettivi jitqiesu b'mod sħiħ fis-Sħubija tal-Lvant. Il-KESE jitlob lill-pajjiżi kkonċernati li jagħmlu l-isforzi meħtieġa biex jagħmlu progress fl-integrazzjoni tar-regolamenti Ewropej u dawk internazzjonali, kif inhuma definiti mill-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE, il-Karta Soċjali Ewropea (Kunsill tal-Ewropa) u l-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol, kif ukoll fl-implimentazzjoni ta' "stat tad-dritt soċjali". Ir-rispett ta' dawn in-normi jrid jifforma parti mill-kriterji uffiċjali waqt it-tfassil ta' "ftehimiet ta' assoċjazzjoni" u l-valutazzjoni tagħhom. F'dan il-każ, is-Sħubija tal-Lvant tista' ssegwi l-proċess li segwiet il-Kummissjoni fit-tfassil tas-"Sistema ta' Preferenzi Ġeneralizzati" (SPĠ) fil-livell kummerċjali.

1.4 Il-Kumitat iqis li s-Sħubija tal-Lvant għandha tikkontribwixxi b'mod effettiv biex id-djalogu soċjali fil-livell tal-pajjiżi msieħba jissaħħaħ, u għaldaqstant jitlob li l-istrutturi ta' konsultazzjoni attwali jiġu konsultati regolarment kif ukoll waqt it-tħejjija u l-valutazzjoni tal-"ftehimiet ta' assoċjazzjoni". F'dan ir-rigward, il-Kumitat ifakkar li l-pjani ta' azzjoni proposti mis-Sħubija tal-Lvant ikopru għadd ta' kwistjonijiet fil-qasam tal-enerġija, tas-setturi differenti tal-ħajja ekonomika, tar-rwol tas-servizzi pubbliċi u li jmissu mill-viċin ħafna l-interessi tal-ħaddiema u tal-atturi ekonomiċi u li għalihom hija ġustifikata mhux biss konsultazzjoni fil-livell tal-politika ekonomika ġenerali, iżda wkoll fil-livell tas-setturi u tar-reġjuni differenti kkonċernati.

1.5 Il-Kumitat huwa sodisfatt bid-deċiżjoni tal-Forum tas-Soċjetà Ċivili li jiftaħ il-ħames grupp ta' ħidma ddedikat lid-djalogu soċjali, grupp ta' ħidma li ltaqa' l-ewwel darba fi Stokkolma f'Novembru 2012.

1.6 Il-Kumitat jitlob li ssir reviżjoni tar-regoli ta' proċedura interni u l-metodi ta' għażla tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili tal-Forum tas-Soċjetà Ċivili sabiex ir-rappreżentanti tal-imsieħba soċjali jkunu jistgħu jipparteċipaw b'mod li jirrifletti dak li l-organizzazzjonijiet tagħhom jirrappreżentaw fil-ħajja ta' pajjiżhom. Huwa jenfasizza li rappreżentazzjoni bilanċjata tal-imsieħba soċjali u ta' organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili, b'referenza għat-tliet gruppi li jiffurmawh u li jinsabu fih, għandha twassal biex ir-rappreżentattività u l-leġittimità tal-Forum jissaħħu fir-rwol tiegħu ta' interlokutur mal-awtoritajiet nazzjonali u Ewropej li jieħdu sehem fis-Sħubija tal-Lvant.

1.7 Il-Kumitat jixtieq li tiġi stabbilita koordinazzjoni bejn il-Forum, il-pjattaformi nazzjonali tiegħu u l-korpi nazzjonali għad-djalogu soċjali, biex tiġi evitata kompetizzjoni bla ħtieġa u li tagħmel il-ħsara bejn dawn il-korpi. Ir-rappreżentanti tal-imsieħba soċjali preżenti fil-livell tal-pjattaformi nazzjonali jistgħu joħolqu l-kuntatt bejnhom u l-istrutturi bipartitiċi u tripartitiċi attwali.

1.8 Il-Kumitat jipproponi li fi ħdan is-Sħubija tal-Lvant jinħoloq "panel" speċifiku, iffukat fuq il-"politika soċjali u tal-impjiegi". Dan il-panel, li għandu jaqa' taħt ir-responsabbiltà tad-DĠ "Impjiegi, affarijiet soċjali u inklużjoni" tal-Kummissjoni, fl-immedjat, ikun inkarigat li jimplimenta programm sistematiku bil-għan li jippromovi l-iskambji u jiġu identifikati l-"prattiki tajbin" bejn l-UE u l-pajjiżi msieħba fil-qasam tal-politika soċjali u tal-impjiegi, fir-rigward tal-għanijiet stabbiliti f'dan il-qasam mill-pjattaforma tematika II ("Integrazzjoni ekonomika u u konverġenza mal-politiki tal-UE"). Fuq perjodu aktar twil, il-Kumitat jixtieq li dan il-panel ikun jista' jsir pjattaforma tematika. Din il-ħames pjattaforma tkun tippermetti li kwistjonijiet ta' politika soċjali u tal-impjiegi jkunu jistgħu jiġu diskussi b'mod sħiħ, u b'hekk l-importanza tagħhom tiġi rikonoxxuta bl-istess mod tal-erba' prijoritajiet l-oħra definiti mis-Sħubija tal-Lvant.

1.9 Il-Kumitat huwa sodisfatt bil-ħolqien ta' "Faċilità għas-Soċjetà Ċivili" u ta' "Fondazzjoni Ewropea għad-Demokrazija" u jitlob li l-Fondazzjoni tibda taħdem kemm jista' jkun malajr. Il-Kumitat jixtieq li dawn il-fondi jikkontribwixxu b'mod effikaċi għat-tisħiħ tas-soċjetà ċivili u l-azzjoni tagħha, speċjalment għat-tisħiħ tad-djalogu soċjali fil-pajjiżi kkonċernati, billi jiġu stabbiliti kriterji ċari u oġġettivi. L-iffinanzjar ta' riċerka dwar is-sitwazzjoni tad-djalogu soċjali f'kull pajjiż, li tippermetti li jiġu definiti l-għanijiet u l-indikaturi tal-progress ta' dan id-djalogu soċjali, jista' jsir mill-fondi tal-programmi ta' din il-Fondazzjoni. Barra minn hekk, il-Kumitat jitlob li jkun jista' jitwaqqaf programm ġenerali, fuq il-mudell tal-"Inizjattiva għall-koeżjoni soċjali fil-pajjiżi tax-Xlokk tal-Ewropa" għall-pajjiżi tas-Sħubija tal-Lvant.

2. Is-Sħubija tal-Lvant u l-kontribut tas-soċjetà ċivili: Sfond

2.1 Is-Sħubija tal-Lvant twaqqfet biex tkompli ssaħħaħ il-ħidma tal-Politika Ewropea tal-Viċinat fir-rigward tal-pajjiżi ġirien fil-Lvant tal-UE (l-Armenja, l-Azerbajġan, il-Bjelorussja, il-Ġeorġja, il-Moldova, l-Ukraina), l-istess kif l-Unjoni għall-Mediterran għandha l-għan li ssaħħaħ il-Politika ta' Viċinat mal-pajjiżi ġirien fin-Nofsinhar tal-UE, biex ittejjeb l-"assoċjazzjoni politika u l-integrazzjoni ekonomika" tas-sitt pajjiżi msieħba [1]. Din is-Sħubija tnediet uffiċċjalment fis-7 ta' Mejju 2009, waqt is-Summit tal-Kapijiet tal-Istat tas-sitt pajjiżi msieħba, ir-rappreżentanti tal-UE u tal-Istati Membri fi Praga.

2.2 Is-Sħubija tipproponi proċess doppju (1) bilaterali, maħsub biex joħloq relazzjoni aktar mill-qrib bejn l-UE u kull wieħed mill-pajjiżi msieħba; (2) multilaterali, biex jistabbilixxi qafas li fih jistgħu jiġu diskussi l-isfidi komuni. Il-Kummissjoni proponiet li għal dan il-għan jitwaqqfu erba' pjattaformi tematiċi li jgħaqqdu flimkien ir-rappreżentanti tal-pajjiżi msieħba, tal-pajjiżi membri tal-UE u tal-istituzzjonijiet tagħha: (1) demokrazija, governanza tajba u stabbiltà; (2) integrazzjoni ekonomika u konverġenza mal-politiki Ewropej; (3) sigurtà enerġetika; (4) kuntatti bejn il-persuni. Barra minn hekk, ġew previsti inizjattivi ewlenin u programmi ta' tisħiħ tal-istituzzjonijiet biex isostnu l-proċess propost.

(1) Jose Manuel Barroso, President tal-Kummissjoni Ewropea. Konferenza stampa, 3 ta' Diċembru 2008.

2.3 Is-Sħubija kellha l-għan li tassoċja "r-rappreżentanti tal-gvern u l-Kummissjoni Ewropea" kif ukoll "istituzzjonijiet tal-UE oħra, organizzazzjonijiet internazzjonali (bħall-OSCE u s-COE), Istituzzjonijiet Finanzjarji Internazzjonali, parlamenti, rappreżentanti tan-negozju, awtoritajiet lokali, u medda wiesgħa ta' partijiet interessati fl-oqsma koperti mill-pjattaformi tematiċi" [2]. B'mod partikolari hija tipproponi t-twaqqif ta' "Forum tas-Soċjetà Ċivili" bil-għan li "tippromwovi kuntatti fost is-CSOs u tiffaċilita d-djalogu bejnhom u bejn l-awtoritajiet pubbliċi".

2.4 L- għan tal-forum kien li jiffaċilita l-parteċipazzjoni ta' għadd kbir ta' atturi, fosthom it-trejdjunjins, l-organizzazzjonijiet ta' min iħaddem, l-assoċjazzjonijiet tal-professjonisti, l-NGOs, it-"think-tanks", fondazzjonijiet bla skop ta' qligħ, l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u n-networks nazzjonali u internazzjonali u l-atturi rilevanti l-oħra kollha tas-soċjetà ċivili [3]. Wara proċess ta' għażla organizzat mill-Kummissjoni u mill-Kunsill, minn fost l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili li kienu interessati li jipparteċipaw, il-Forum iltaqa' għall-ewwel darba fi Brussell f'Novembru 2009. Huwa adotta regoli ta' proċedura, stabbilixxa l-metodi ta' ħidma u ħatar kumitat ta' tmexxija. Huwa ltaqa' kull sena f'assemblea ġenerali (Berlin, Novembru 2010, Poznán, Novembru 2011, Stokkolma, Novembru 2012) u nkoraġġixxa t-twaqqif ta' "pjattaformi nazzjonali" bil-għan li l-azzjoni tiegħu tiġi deċentralizzata fil-livell tas-sitt pajjiżi msieħba.

2.5 Is-Sħubija, li l-Kumitat appoġġja mill-bidu nett [4], illum għandha erba' snin u rnexxielha twettaq għadd ta' riformi utli ferm fl-oqsma tal-ekonomija, kummerċjali, tal-enerġija u tal-moviment liberu tal-persuni. Fir-rigward tal-kontribut tas-soċjetà ċivili għas-Sħubija, partikolarment permezz tal-Forum, il-Kumitat dispjaċutli qed tiddgħajjef il-parteċipazzjoni tar-rappreżentanti tas-soċjetà ċivili tal-pajjiżi membri tal-UE fl-attivitajiet tal-Forum u jitlob li tinfetaħ diskussjoni kemm fil-Forum kif ukoll fil-Kummissjoni dwar il-miżuri u l-inċentivi li hemm bżonn biex ireġġgħu lura dan l-iżbilanċ. Barra minn hekk, f'Opinjoni tas-16 ta' Ġunju 2011 [5], il-Kumitat iddepplora li min iħaddem, it-trejdjunjins u l-organizzazzjonijiet soċjo-ekonomiċi (bdiewa, konsumaturi, rappreżentanti tal-SMEs etc.) fil-livell nazzjonali ma jipparteċipawx, jew jipparteċipaw biss b'mod modest ħafna, fl-attivitajiet tal-Forum.

2.6 B'hekk il-Kumitat wassal xi preokkupazzjonijiet li ssemmew, b'mod ripetut, mill-organizzazzjonijiet Ewropej u internazzjonali ta' min iħaddem u t-trejdjunjins. B'hekk, Mario Sepi, President tal-Kumitat, fakkar f'ittra indirizzata lill-Kumitat

(2) Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament u lill-Kunsill Ewropew, Is-Sħubija tal-Lvant, 3 ta' Diċembru 2008, COM(2008) 823 final, p. 14.

(3) http://eeas.europa.eu/eastern/civil_society/docs/results_en.pdf

(4) Opinjoni tal-KESE: "Il-Parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili fis-Sħubija tal-Lvant", ĠU C 277, 17.11.2009 p. 30-36.

(5) Opinjoni tal-KESE "Il-kontribut tas-soċjetà ċivili għas-Sħubija tal-Lvant", ĠU C 248, 25.8.2011, p. 37-42.

ta' tmexxija tal-Forum ta' Mejju 2011, li t-terminu "soċjetà ċivili" ma jinkludix biss l-NGOs u l-organizzazzjonijiet ibbażati fil-komunità, iżda wkoll atturi fis-suq tax-xogħol (trejdjunjins u min iħaddem) kif ukoll l-organizzazzjonijiet li jirrappreżentaw l-atturi soċjali u ekonomiċi li mhumiex imsieħba soċjali fis-sens strett (pereżempju l-għaqdiet tal-konsumaturi) ([6]).

2.7 B'risposta, il-Forum aċċetta (1) li jillaxka xi ftit ir-regoli tal-għażla tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili li jillimitaw il-parteċipazzjoni tal-organizzazzjonijiet fl-assemblea tal-Forum għal żewġ mandati ta' sena l-waħda li fit-tul kien iwassal biex l-organizzazzjonijiet ta' min iħaddem u tal-ħaddiema l-aktar attivi jispiċċaw esklużi, u (2) li jwaqqaf fi ħdanu l-ħames grupp ta' ħidma ddedikat għad-djalogu soċjali, miftuħ bla esklużjoni għar-rappreżentanti tal-organizzazzjonijiet ta' min iħaddem u tal-ħaddiema. Dan il-grupp ta' ħidma twaqqaf għall-ewwel darba waqt l-assemblea ġenerali tal-Forum li saret fi Stokkolma, f'Novembru 2012.

2.8 Barra minn hekk, waqt l-assemblea tiegħu ta' Novembru 2011 (Poznań) il-Forum kien diġà ddiskuta l-mezzi biex isaħħaħ l-istatut u l-azzjoni tiegħu. B'hekk huwa ddeċieda li jwaqqaf "Assoċjazzjoni" mogħnija bi statut legali rikonoxxut li jippermettilha tipparteċipa fil-programmi ta' kooperazzjoni miftuħa mill-Kummissjoni għas-Sħubija kif ukoll segretarjat permanenti kapaċi li jikkoordina l-ħidma marbuta mar-rwol tal-Forum. Huwa talab ukoll li tinfetaħ "Faċilità" li tappoġġja s-soċjetà ċivili u l-organizzazzjonijiet tagħha. Barra minn hekk huwa insista fuq ir-rikonoxximent tal-parteċipazzjoni sħiħa u kompleta tar-rappreżentanti tiegħu fl-attivitajiet differenti tas-Sħubija, mil-laqgħat tal-pjattaformi multilaterali sal-laqgħat Ministerjali.

3. Il-komplementarjetà tad-djalogu soċjali u tad-djalogu mas-soċjetà ċivili

3.1 Id-djalogu soċjali huwa d-djalogu dirett bejn l-organizzazzjonijiet rappreżentattivi ta' min iħaddem u t-trejdjunjins, jew tagħhom flimkien mal-gvern jew ir-rappreżentanti tiegħu (fosthom l-awtoritajiet lokali u reġjonali) bil-għan li jippromovi l-progress ekonomiku u soċjali u jippromovi r-riżoluzzjoni kostruttiva tal-kunflitti marbutin mad-differenzi fl-interessi soċjali u ekonomiċi. Normalment, id-djalogu soċjali jfittex li jifforma qafas regolatorju, fil-forma ta' testi legali jew ta' ordnijiet governattivi, jew konvenzjonijiet kollettivi ta' xogħol, li jġibu flimkien il-firmatarji u lil dawk li jirrappreżentaw, iżda li b'deċiżjoni tal-gvern u l-imsieħba soċjali tiegħu jistgħu jestendu għall-atturi kollha tal-ħajja soċjoekonomika. Huwa jaħdem fil-livell tal-Istati nazzjonali skont ir-regoli u l-proċeduri stabbiliti minnhom. Fil-biċċa l-kbira tal-pajjiżi tal-UE u dawk ġirien tagħhom, dan iseħħ permezz ta' strutturi bipartitiċi jew tripartitiċi ta' konsultazzjoni u negozzjazzjoni.

([6]) Ittra ta' Mario Sepi, President tal-Kumitat, lill-membri tal-Kumitat ta' tmexxija tal-Forum, 19 ta' Mejju 2010. Fl-ittra tiegħu, il-President tal-KESE uża d-definizzjoni li tagħti l-Kummissjoni fil-"General principles and minimum standards for consultation of interested parties by the Commission" (Prinċipji ġenerali u r-regoli minimi applikabbli għall-konsultazzjonijiet li jsiru mill-Kummissjoni mal-partijiet interessati) (COM(2002) 704).

3.2 Id-djalogu soċjali jimplika r-rikonoxximent ta' drittijiet soċjali fundamentali, definiti mill-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol, mill-Karta Soċjali Ewropea (Kunsill tal-Ewropa) u mill-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE. B'hekk huwa jinkludi r-rikonoxximent tal-indipendenza tal-organizzazzjonijiet tal-ħaddiema u ta' min iħaddem u d-dritt tal-ħaddiema u ta' min iħaddem li jingħaqdu ma' organizzazzjoni tal-għażla tagħhom (Konvenzjoni 87 tal-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol).

3.3 Id-djalogu ċivili huwa d-djalogu bejn l-organizzazzjonijiet kollha tas-soċjetà ċivili, u bejnhom u l-gvern jew ir-rappreżentanti tiegħu, bil-għan li tiġi promossa d-demokrazija parteċipattiva. Huwa jistrieħ fuq l-għarfien espert u l-impenn taċ-ċittadini permezz tal-organizzazzjonijiet li jkunu waqqfu, kemm biex jiddefendu interessi speċifiċi kif ukoll biex jippromovu ċerti għanijiet jew valuri. F'għadd ta' pajjiżi tal-UE jew dawk ġirien tagħhom, id-djalogu ċivili jsir fil-livell nazzjonali f'korpi tat-tip "Kunsill Soċjali u Ekonomiku" jew "Kumitat ta' konsultazzjoni tas-soċjetà ċivili".

3.4 Id-djalogu ċivili jirrikjedi r-rikonoxximent tad-drittijiet fundamentali ċivili u umani, fosthom il-libertà tal-espressjoni, dik tal-assoċjazzjoni u dik li tieħu sehem f'manifestazzjoni. Dawn id-drittijiet huma definiti mill-Karta tad-drittijiet fundamentali tal-UE.

3.5 Anke jekk id-djalogu soċjali u dak ċivili jsiru primarjament fil-livell tal-Istati nazzjonali, l-importanza tagħhom xorta ġiet rikonoxxuta fil-livell Ewropew, li fih dawn iseħħu b'mod differenti. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, bħala korp konsultattiv tas-soċjetà ċivili Ewropea, u peress li huwa magħmul minn gruppi ugwali ta' rappreżentanti ta' organizzazzjonijiet ta' min iħaddem (Grupp I), ta' ħaddiema (Grupp II) u ta' organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili (Grupp III) għandu l-kapaċità li jsib postu fil-qalba tad-djalogu soċjali u dak ċivili u bl-istess mod jiffaċilita l-proċess ta' żvilupp kondiviż ta' perspettivi li fihom jipparteċipaw kategoriji differenti tal-attività ekonomika, soċjali u ċivili li huwa jirrappreżenta ([7]).

4. Id-djalogu soċjali fis-sitt pajjiżi tas-Sħubija tal-Lvant

4.1 F'diversi opinjonijiet, il-Kumitat iddiskuta s-sitwazzjoni tal-imsieħba soċjali u tad-djalogu soċjali fis-sitt pajjiżi tas-Sħubija tal-Lvant. F'din l-opinjoni, mhuwiex possibbli li tiġi analizzata s-sitwazzjoni f'kull pajjiż minħabba d-differenzi li jeżistu, li xi drabi huma kbar. Għaldaqstant, il-Kumitat ifakkar fl-opinjonijiet preċedenti li fihom xi żviluppi xi drabi importanti

([7]) Diskors ta' ftuħ mis-Sur Roger Briesch, President tal-KESE, fl-okkażjoni tas-seminar dwar id-djalogu soċjali u d-djalogu ċivili: differenzi u kumplimentarjetà li sar fi Brussell fl-10 ta' Ġunju 2003. Il-kompożizzjoni tal-KESE hija definita fl-Artikolu 300 (2) tat-Trattat ta' Lisbona.

ġew iddedikati għal dawn il-kwistjonijiet ([8]) filwaqt li hawnhekk jillimita lilu nnifsu għal għadd ta' punti komuni għall-pajjiżi differenti tas-Sħubija.

4.2 L-organizzazzjonijiet ta' min iħaddem u t-trejdjunjins jeżistu fis-sitt pajjiżi msieħba. Xi wħud minn dawn l-organizzazzjonijiet ħarġu minn organizzazzjonijiet soċjali jew ekonomiċi li kienu jeżistu taħt ir-reġim Sovjetiku, wara proċess ta' "rifondazzjoni" li għamlu fil-bidu tas-snin disgħin. Oħrajn twaqqfu fil-milja tal-proċess tad-demokratizzazzjoni u l-liberalizzazzjoni ekonomika li qabdu dawn il-pajjiżi meta spiċċat l-Unjoni Sovjetika. F'xi pajjiżi, daħal il-pluraliżmu tal-organizzazzjonijiet. F'oħrajn, organizzazzjoni waħda tirrappreżenta lil min iħaddem (l-Ażerbajġan, il-Ġeorġja, u l-Moldova) jew lill-ħaddiema (l-Armenja, l-Azerbajġan, il-Ġeorġja u l-Moldova).

4.3 L-indipendenza ta' dawn l-organizzazzjonijiet mill-gvern u l-awtoritajiet pubbliċi tvarja minn pajjiż għal pajjiż u minn organizzazzjoni għal oħra. Fil-Bjelorussja, ir-reġim attwali qatt ma żamm lura milli jindaħal direttament fit-tħaddim u l-attività tal-organizzazzjonijiet ta' min iħaddem jew it-trejdjunjins. Fil-pajjiżi fejn hemm organizzazzjoni waħda ta' min iħaddem jew tal-ħaddiema, il-monopolju effettiv ta' dawn l-organizzazzjonijiet xi drabi jillimita ħafna l-eżerċizzju sħiħ tal-libertà tal-assoċjazzjoni u ta' negozjati kollettivi. Fl-aħħar għandhom jiġu notati d-diffikultajiet rikorrenti tal-gvernijiet fil-pajjiżi kollha tar-reġjun – u dan jinkludi dawk li uffiċjalment jiddikjaraw li jipprattikaw id-demokrazija u l-ekonomija tas-suq – li jaċċettaw l-indipendenza u l-leġittimità xierqa tal-organizzazzjonijiet rappreżentattivi ta' min iħaddem u t-trejdjunjins. Dan ma jirrigwardax biss l-imsieħba soċjali. L-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili li jikkritikaw lill-awtoritajiet pubbliċi u l-prattiċi tagħhom spiss jgħaddu minn din l-esperjenza wkoll.

4.4 Fil-pajjiżi kollha hemm strutturi nazzjonali ta' konsultazzjoni u djalogu, b'mod ġenerali fil-livell tirpartitiku. Hemm strutturi bipartitiċi fil-livell settorjali wkoll, iżda b'mod ħafna inqas regolari. L-ILO, f'dan il-qasam, għandha rwol ta' tmexxija, l-aktar permezz tal-implimentazzjoni tal-"programmi nazzjonali għall-promozzjoni tax-xogħol deċenti". Madankollu, jekk l-istrutturi jkunu hemm, il-mod kif jaħdmu spiss mhuwiex sodisfaċenti. Fil-fehma tal-parti l-kbira tal-organizzazzjonijiet, id-djalogu soċjali li jsir huwa formali wisq, sporadiku u limitat ħafna fil-kwistjonijiet li jitqajmu. L-istrutturi tripartitiċi fil-fatt, spiss jaħdmu bħala lok ta' informazzjoni mill-gvern għall-imsieħba soċjali dwar deċiżjonijiet li, f'għadd ta' każijiet, ikunu diġà ttieħdu u ma jkunux jistgħu jinbidlu. Is-Sħubija tal-Lvant u l-programmi li jakkumpanjawha kważi qatt ma tniżżlu fl-aġendi ta' dawn il-laqgħat.

4.5 Is-sitt pajjiżi msieħba kollha rratifikaw il-konvenzjonijiet fundamentali tal-ILO, u għadd ta' konvenzjonijiet oħra importanti, anke jekk hemm differenzi kbar fl-ammont ta' konvenzjonijiet li kull pajjiż irratifika (l-Ukraina ratifikat 69 konvenzjoni, li 61 minnhom huma fis-seħħ, il-Ġeorġja ratifikat u tapplika 16-il konvenzjoni biss). Il-pajjiżi daħħlu wkoll l-aktar klawsoli importanti tal-Karta Soċjali Ewropea (b'xi riżervi li madankollu għandhom jitneħħew, dwar il-protokoll tat-talbiet kollettivi). Madankollu dan ma jfissirx li b'daqshekk id-drittijiet soċjali fundamentali huma rispettati għal kollox. Barra mill-Bjelorussja, saru wkoll diversi lmenti dwar il-Moldova, l-Ukraina u l-Ġeorġja għand l-ILO. Id-diffikultà biex jiġi stabbilit stat tad-dritt fil-qasam soċjali u l-fatt li għadd ta' gvernijiet ftit jagħtu importanza lir-regoli Ewropej u internazzjonali għandhom impatt dirett fuq it-tħaddim tal-libertà tal-assoċjazzjoni, id-djalogu soċjali, id-drittijiet soċjali u l-istatut tal-ħaddiema b'mod ġenerali. Barra minn hekk, irid jiġi notat li fil-pajjiżi kollha l-istituzzjoni ġudizzjali taħdem bil-mod u spiss ħażin b'mod li mhijiex kapaċi ssostni d-drittijiet fil-qasam soċjali, fi żmien adatt u b'mod li huwa dissważiv biżżejjed.

4.6 Fl-2010, il-Forum appoġġja proġett ta' riċerka propost mill-"Fondazzjoni għas-Sħubija Ewrasja" bil-għan li tistudja s-sitwazzjoni tad-djalogu soċjali fil-pajjiżi differenti. Il-Kumitat jenfasizza l-interess ta' dan il-proġett li jingħaqad ma' dak żviluppat mill-"Faċilità għas-soċjetà ċivili" li jindirizza l-kompożizzjoni tal-organizzazzjonijiet li jiffurmaw is-soċjetà ċivili fil-pajjiżi differenti. Il-proġett inizjali, li għandu jgħaqqad mill-viċin ir-rappreżentanti tal-imsieħba soċjali għandu jkun jista' jiġi integrat f'din ir-riċerka dwar is-soċjetà ċivili. Għandu jkopri l-livelli differenti tad-djalogu soċjali (nazzjonali, reġjonali, lokali, tripartitiku, bipartitiku) u bħala għan jidentifika l-ostakoli li jwaqqfu milli jseħħ djalogu effettiv fil-pajjiżi differenti. Il-Kumitat jitlob li dan il-proġett jerġa' jiddaħħal fost il-prijoritajiet tal-programmi li għalihom il-Forum għandu jkollu aċċess.

4.7 Il-Forum, bl-appoġġ tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, żviluppa "Indiċi tal-Integrazzjoni Ewropea għall-pajjiżi tas-Sħubija" għodda ta' analiżi mmirata li kull sena tkejjel il-progress li jsir minn kull pajjiż tas-Sħubija kemm fil-kooperazzjoni ta' bejniethom kif ukoll fil-kooperazzjoni tagħhom mal-UE. Madankollu, il-Kumitat jinnota li minkejja li dan l-Indiċi fih serje sħiħa ta' għanijiet marbutin mas-Sħubija, huwa ftit iqis id-dimensjoni soċjali, tal-impjiegi, ir-rispett tal-libertajiet u d-drittijiet soċjali u fundamentali jew il-progress li jrid isir fil-qasam tad-djalogu soċjali awtentiku. Għaldaqstant, il-Kumitat jitlob li dan l-Indiċi jiġi rivedut u komplut, u jitlob lill-Forum ifittex l-għajnuna esperta tal-istituzzjonijiet Ewropej f'dan il-qasam. B'mod partikolari jista' jirreferi għall-Kunsill tal-Ewropa u l-kriterji definiti mis-"Sistema Ġeneralizzata ta' Preferenzi" mill-Kummissjoni fil-qasam tal-politika tiegħu ta' kooperazzjoni kummerċjali.

([8]) Ara b'mod partikolari: "Ir-relazzjonijiet bejn l-UE u l-Ukraina: rwol dinamiku ġdid għas-soċjetà ċivili", (ĠU C 77, 31.3.2009, p. 157-163), "Ir-relazzjonijiet bejn l-UE u l-Moldova: X'inhu r-rwol tas-soċjetà ċivili organizzata?" ĠI C 120, 15.05.2008, p. 89-95 u ĠU C 299, 4.10.2012, p. 34-38), "Is-Soċjetà Ċivili fil-Bjelorussja" (ĠU C 318, 23.12.2006, p. 123-127), "Il-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili fl-implimentazzjoni tal-Pjanijiet ta' Azzjoni tal-PEV fil-pajjiżi tal-Kawkażu tan-Nofsinhar: l-Armenja, l-Azerbajġan u l-Ġeorġja" (ĠU C 277, 17.11.2009, p. 37-41).

5. **Id-dibattitu dwar il-kwistjonijiet marbutin mad-djalogu soċjali, il-politika soċjali u l-impjiegi fi ħdan il-Forum**

5.1 Il-Kumitat kien enfasizza mill-bidu nett l-importanza tal-assoċjazzjoni tas-soċjetà ċivili fil-proġett tas-Sħubija tal-Lvant. Il-Forum twaqqaf f'dan l-ispirtu. Fl-2009, ġiet organizzata l-għażla ta' organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili interessati li jipparteċipaw fih fuq il-bażi tal-kriterji stabbiliti fil-"Concept Paper" mfassla mill-Kummissjoni: (oriġini ġeografika u nazzjonalità, diversità u proporzjonalità, esperjenza fil-kwistjonijiet marbutin mal-UE, il-PEV u s-Sħubija tal-Lvant) ([9]). F'dan ir-rigward, il-Kumitat jiddispjaċih li ma kien hemm l-ebda rekwiżit ta' rappreżentattività, u minkejja li t-tieni kriterju jsemmi b'mod espliċitu l-organizzazzjonijiet ta' min iħaddem, it-trejdjunijnis, u l-assoċjazzjonijiet professjonali, dan in-nuqqas ikkawża rappreżentazzjoni baxxa tal-imsieħba soċjali.

5.2 S'issa, id-djalogu soċjali, il-politika soċjali u l-impjiegi u r-rispett għad-drittijiet soċjali fundamentali ma setgħux jiġu diskussi fi grupp ta' ħidma tal-Forum. Għadd ta' kwistjonijiet ġew trattati fil-qafas tal-grupp ta' ħidma II ("L-integrazzjoni ekonomika u l-konverġenza mal-politiki Ewropej") jew tal-grupp ta' ħidma I (demokrazija, drittijiet tal-bniedem, governanza tajba u stabbiltà). Madankollu huwa ċar li dawn il-kwistjonijiet tpoġġew fuq aġenda li diġà kienet mimlija ħafna u b'hekk ma setgħux jingħataw l-attenzjoni li jistħoqqilhom.

5.3 Għaldaqstant, il-Kumitat japprezza d-deċiżjoni tal-Forum li jwaqqaf il-ħames grupp ta' ħidma ddedikat lid-djalogu soċjali. Dan m'għandux jieqaf f'li jħeġġeġ id-djalogu soċjali fil-livell tas-sitt pajjiżi msieħba iżda għandu jfittex li jħares fuq kollox lejn il-politika ekonomika u soċjali fis-sens wiesa', ir-rwol tas-servizzi pubbliċi, it-tħaddim tas-suq tax-xogħol, it-taħriġ professjonali, il-kundizzjonijiet tax-xogħol, ir-relazzjonijiet tax-xogħol bħala tali, fil-qosor, dak kollu li s-soltu jifforma parti mid-djalogu soċjali, inkluż il-protezzjoni soċjali, ir-rispett tad-drittijiet soċjali, l-ugwaljanza bejn is-sessi, il-ġlieda kontra l-ekonomija informali u l-ġlieda kontra l-faqar u l-problemi ta' immigrazzjoni li hija spiss fuq skala enormi.

5.4 Minn dan isegwi li fuq għadd ta' kwistjonijiet, il-grupp ta' ħidma ddedikat lid-djalogu soċjali jrid jikkoordina mal-gruppi l-oħra ta' ħidma, b'mod partikolari dawk li jittrattaw id-drittijiet tal-bniedem, il-governanza tajba u l-integrazzjoni ekonomika. Irid jingħad ukoll li l-kompożizzjoni ta' dan il-grupp ta' ħidma titlob il-parteċipazzjoni tar-rappreżentanti tal-imsieħba soċjali, dawn għandhom jiġu inklużi mingħajr ma jithallew barra rappreżentanti oħra, l-organizzazzjonijiet tal-konsumaturi, tal-bdiewa jew organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili attivi fl-isfera soċjali, li huma wkoll għandhom jieħdu sehem. Naturalment, dan jgħodd ukoll għall-kompożizzjoni ta' gruppi oħra ta' ħidma li għandhom ifittxu li jinkludu rappreżentanti ta' organizzazzjonijiet ta' min iħaddem u ta' trejdjunjins interessati fil-kwistjonijiet li jitrattaw.

5.5 Meta jitwaqqaf il-ħames grupp ta' ħidma, dawk li jmexxuh għandhom jipparteċipaw fil-kumitat ta' tmexxija tal-Forum (skont ir-regola: xi ħadd mill-UE u ieħor mill-pajjiżi imsieħba), biex b'hekk dan jgħaddi minn 17 għal 19-il membru. Iżda l-Kumitat ifakkar li din m'għandiex titqies bħala rappreżentanza suffiċjenti għall-imsieħba soċjali fit-tmexxija tal-Forum. Għaldaqstant il-Kumitat jitlob li r-regoli ta' proċedura tal-Forum jiġu riveduti b'mod li jiggarantixxu rappreżentazzjoni aktar adegwata tal-imsieħba soċjali. Ikun tajjeb ukoll li kull-"Grupp" – fis-sens li jintuża fil-Kumitat ("min iħaddem", "trejdjunjins", "interessi varji") – ikun jista' jkun responsabbli mill-għażla tal-membri tiegħu, fil-qafas ta' kriterji adattati għas-sitwazzjoni tal-organizzazzjonijiet li jappartjenu lil kull "grupp".

5.6 Is-sħubija tal-Lvant għandha tkun il-mezz biex jissaħħaħ id-djalogu soċjali, li jseħħ fi strutturi formali fil-pajjiżi msieħba. S'issa l-Forum fittex li jiddeċentralizza l-ħidma tiegħu permezz tal-implimentazzjoni ta' "pjattaformi nazzjonali", li jaħdmu ħafna f'diversi pajjiżi, iżda li l-istatus tagħhom fir-rigward tal-awtoritajiet pubbliċi għad irid jiġi stabbilit. Huwa mixtieq li flimkien ma dawn il-"pjattaformi" inkarigati li jippromovu d-djalogu ċivili, l-istrutturi nazzjonali tripartitiċi attwali jkunu rikonoxxuti fil-funzjoni tagħhom ta' promozzjoni tad-djalogu soċjali, u li tkun tista' tiġi stabbilita rabta diretta mal-Forum kif ukoll mal-"pjattaformi nazzjonali". Bl-istess mod, is-Sħubija għandha tħeġġeġ lill-Istati Membri msieħba biex jinvolvu b'mod sistematiku lill-imsieħba soċjali fil-qafas tad-djalogu soċjali nazzjonali, f'dak kollu li jirrigwarda l-aspetti soċjali u ekonomiċi marbutin mal-attivitajiet tagħhom, fosthom "ftehimiet ta' assoċjazzjoni" stabbiliti fuq bażi bilaterali.

6. **Il-kwistjonijiet marbutin mad-djalogu soċjali fil-livell tas-Sħubija tal-Lvant**

6.1 Fl-2011, il-Kummissjoni u s-Servizz Ewropew għall-Azzjoni Esterna (SEAE), fil-valutazzjoni tagħhom tal-azzjoni tal-PEV fuq il-pajjiżi li jinsabu kemm fin-Nofsinhar kif ukoll fil-Lvant tal-UE ppproponew "Risposti ġodda għal Viċinat fi trasformazzjoni" ([10]) Din l-istrateġija l-ġdida, tinsisti b'mod ġust fuq għeruq aktar fil-fond għad-demokrazija, it-twaqqif ta' sħubijiet mas-soċjetà ċivili, kif ukoll appoġġ li jrid jingħata lil żvilupp ekonomiku u soċjali sostenibbli, b'mod partikolari lit-tkabbir ekonomiku u l-ħolqien tal-impjiegi. F'dan ir-rigward, il-Kummissjoni u s-SEAE enfasizzaw, li d-dgħufija tat-tkabbir, il-livell għoli ta' qgħad u d-disparità li qed tikber bejn is-sinjuri u l-fqar ser ikabbru l-instabbiltà fil-pajjiżi kkonċernati. Dan jirrikjedi li flimkien mad-djalogu makroekonomiku li diġà jeżisti mal-pajjiżi msieħba jiżdied "djalogu msaħħaħ dwar il-politiki soċjali u l-impjiegi".

6.2 Żgur li l-valutazzjoni li wettqu l-Kummissjoni u s-SEAE tqis it-tibdil qawwi li seħħ fil-pajjiżi tan-Nofsinhar tal-Mediterran. Madankollu, l-analiżi għandha wkoll implikazzjonijiet aktar wiesgħa. Il-problemi tal-qgħad, il-faqar li jiżdied, l-ekonomija informali, l-immigrazzjoni, it-traffikar tan-nies etc, huma realtà kemm fil-Lvant kif ukoll fin-Nofsinhar, realtà b'effetti destabbilizzantili għandhom impatt fuq l-istituzzjonijiet politiċi tal-pajjiżi kkonċernati u fuq ir-reġjun kollu. Il-Kumitat li fl-2011

([9]) http://eeas.europa.eu/eastern/civil_society/docs/results_en.pdf.

([10]) Komunikazzjoni Konġunta lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjun: Risposti ġodda għal Viċinat fi trasformazzjoni COM(2011) 303 final.

esprima l-appoġġ tiegħu għar-risposta l-ġdida proposta ([11]), jittama, bħala konsegwenza, li l-prijoritajiet għal tkabbir ibbilanċjat u sostenibbli, li joħloq l-impjiegi u sigurtà soċjali akbar, jitqiesu kompletament fil-prijoritajiet futuri tas-Sħubija.

6.3 Is-Sħubija tinkludi għadd ta' għanijiet fil-qasam tal-politika soċjali u tal-impjiegi, b'rabta mal-politika tagħha ta' integrazzjoni ekonomika u l-konverġenza mal-politiki Ewropej (Pjattaforma tematika II). Id-DĠ Impjiegi, Affarijiet Soċjali u Inklużjoni tal-Kummissjoni nediet diversi attivitajiet f'dan il-qafas bil-għan li tippromovi l-"prattiċi tajbin" fil-qasam tal-politiki soċjali u tal-impjiegi. Madankollu s'issa ma setgħax jiġi stabbilit programm aktar strutturat minħabba fl-oppożizzjoni ta' wieħed mill-pajjiżi msieħba li b'mod apert qajjem dubji dwar kemm dawn huma suġġetti li għandhom interess għas-Sħubija. Il-Kumitat jittama li dan l-ostakolu jista' jingħeleb u jitlob lir-responsabbli tal-Kummissjoni li terġa' tiftaħ id-diskussjoni mal-gvern il-ġdid ta' dan il-pajjiż biex dan jadotta atteġġjament aktar kostruttiv f'dan il-qasam.

6.4 Il-Kumitat jisħaq fuq l-importanza tad-dimensjoni soċjali li għandha tiġi trattata bl-istess importanza tad-dimensjoni ekonomika tal-programm ta' riformi propost mis-Sħubija. Għaldaqstant, huwa jittama li fl-immedjat, jiġi stabbilit il-panel propost mid-DĠ Impjiegi, Affarijiet Soċjali u Inklużjoni biex jittratta kwistjonijiet marbutin mal-politika soċjali u l-impjiegi. Dan il-panel għandu jkollu l-għan li jippromovi għadd ta' regoli u "prattiċi tajbin" li l-pajjiżi msieħba u r-rappreżentanti tal-UE jaqblu dwarhom bħala indikaturi ta' progress soċjali li jrid iseħħ flimkien mal-progress ekonomiku. Permezz tal-ħames grupp ta' ħidma tiegħu, il-Forum għandu jfittex li jipparteċipa f'din il-ħidma. Fuq perjodu aktar twil, il-Kumitat jittama li t-tqassim tal-prijoritajiet tal-Forum f'ħames pjattaformi jiġi rivedut u li titwaqqaf b'mod formali l-ħames pjattaforma, iffukata fuq il-politika soċjali u tal-impjiegi.

6.5 L-inklużjoni tal-politika soċjali u tal-impjiegi fost il-prijoritajiet tas-Sħubija trid tiġi akkumpanjata minn finanzi suffiċjenti u programmi adattati ta' implimentazzjoni ta' dawn il-prijoritajiet. Għal dan il-għan, il-Kummissjoni tista' tieħu l-eżempju tal-programm "Inizjattiva għall-Koeżjoni Soċjali" implimentat xi snin ilu, fil-qafas tal-"Patt ta' Stabbiltà għax-Xlokk tal-Ewropa". L-għan ta' dan il-programm kien li jintegra aħjar id-dimensjoni soċjali fl-iżvilupp ekonomiku u l-isforzi ta' rikostruzzjoni fir-reġjun, u għal dan il-għan il-promozzjoni ta' riformi fis-settur soċjali li jieħdu l-eżempju tal-aħjar prattiki Ewropej.

6.6 Il-Kumitat jappoġġja t-twaqqif ta' "Faċilità għas-Soċjetà Ċivili" u ta' "Fondazzjoni Ewropea għad-Demokrazija" deċiż mill-Kummissjoni u mis-SEAE. Dawn għandhom jikkontribwixxu biex jissaħħu s-soċjetà ċivili, l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili u l-kapaċità tagħhom li jaġixxu. Madankollu, huwa jinsisti, kif kien diġà għamel fl-2003 ([12]) u fl-2011 ([13]), li l-Kummissjoni "titgħallem mill-esperjenza li nkisbet mill-Faċilità tal-Viċinat għas-Soċjetà Ċivili fil-Balkani sabiex jiġu evitati ċerti nuqqasijiet", partikolarment li tagħti aktar każ il-karattru partikolari tal-imsieħba soċjali kif ukoll ta' organizzazzjonijiet oħra ta' natura ekonomika u soċjali fl-aċċess li tagħti għar-riżorsi finanzjarji tagħha.

6.7 Fl-aħħar, il-Kumitat jixtieq li d-dimensjoni soċjali titqies aktar mill-organizzazzjonijiet li diġà jipparteċipaw fis-Sħubija. Għalhekk jitlob lill-Kunsill tal-Ewropa li fil-ġejjieni jintegra l-valutazzjoni tas-sitwazzjoni tad-drittijiet soċjali fir-rapporti u r-rakkomandazzjonijiet tiegħu, fil-kuntest tal-prinċipji stabbiliti mill-Karta Soċjali Ewropea u l-Artikoli ratifikati u mhux mill-Istati kkonċernati. Huwa jittama wkoll li minn issa 'l quddiem, organizzazzjoni bħall-ILO, li hija organizzazzjoni tripartitika u li hija attiva ħafna fil-pajjiżi kkonċernati, tipparteċipa aktar mill-qrib fil-ħidma tas-Sħubija.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

([11]) Opinjoni tal-KESE dwar "Risposti ġodda għal Viċinat fi trasformazzjoni", ĠU C 43, 15.2.2012, p. 89-93.

([12]) Opinjoni tal-KESE dwar "The role of civil society in the new European strategy for the Western Balkans", (Ir-rwol tas-soċjetà ċivili fl-istrateġija l-ġdida Ewropea għall-Balkani tal-Punent) ĠU C 80, 15.2.2012, p. 158-167 (verżjoni MT mhux disponibbli).

([13]) Opinjoni tal-KESE dwar "Il-kontribut tas-soċjetà ċivili għas-Sħubija tal-Lvant", ĠU C 248, 25.8.2011, p. 37-42.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "Il-kontribut tas-soċjetà ċivili għal strateġija għall-prevenzjoni u t-tnaqqis tat-telf u l-ħela tal-ikel" (opinjoni fuq inizjattiva proprja)

(2013/C 161/08)

Relatur: **is-Sur SOMVILLE**

Nhar it-12 ta' Lulju 2012, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew idddeċieda, b'konformità mal-Artikolu 29(2) tar-Regoli ta' Proċedura tiegħu, li jħejji opinjoni fuq inizjattiva proprja dwar

Il-kontribut tas-soċjetà ċivili għal strateġija għall-prevenzjoni u t-tnaqqis tat-telf u l-ħela tal-ikel

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar id-29 ta' Jannar 2013

Matul l-488 sessjoni plenarja tal-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (is-sessjoni tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'159 voti favur, vot wieħed kontra u astensjoni waħda.

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 F'dinja li fiha bosta persuni ma għandhomx x'jieklu meta jkollhom il-ġuħ u li fiha r-riżorsi huma limitati, il-KESE jqis li hu fundamentali li s-suġġett tal-prevenzjoni u tat-tnaqqis tat-telf u l-ħela tal-ikel jingħata post xieraq fuq l-aġenda politika. Barra minn hekk, il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon l-involviment tal-Parlament Ewropew u l-inizjattivi reċenti li ħadet il-Kummissjoni f'dan il-qasam.

1.2 Għall-konsistenza fil-politiki li għandhom jiġu segwiti, il-KESE jisħaq dwar il-ħtieġa li jkun hemm definizzjoni u metodoloġija komuni fil-livell tal-UE biex jiġu kwantifikati t-telf u l-ħela tal-ikel. Madankollu, huwa jqis li minħabba s-sitwazzjoni u l-għanijiet stabbiliti, għandhom jitniedu azzjonijiet konkreti bla ma wieħed joqgħod jistenna r-riżultati tal-programmi fis-seħħ.

1.3 Il-KESE jinkoraġġixxi l-iżvilupp u t-tkomplija ta' pjattaformi għall-iskambji tal-esperjenzi dwar is-suġġett tal-ġlieda kontra l-ħela tal-ikel fir-reġjuni u l-Istati Membri differenti tal-Unjoni u dan biex jiġu rfinati l-mezzi ddedikati għal dawn il-programmi u jiġu promossi l-inizjattivi li jirriżultaw effikaċi.

1.4 F'kuntest sfortunat ta' tnaqqis tar-riżorsi tagħhom, u f'mument li fih il-kriżi ekonomika qed iżżid b'qawwa l-ħtiġijiet tagħhom, il-Kumitat jinsisti b'mod partikolari sabiex il-banek tal-ikel ikunu jistgħu jibbenefikaw minn trasferiment massimu ta' prodotti li għadhom tajbin għall-ikel min-naħa tad-distributuri u tas-sidien tar-ristoranti. Għandhom jinxterdu l-inizjattivi attwali f'xi Stati Membri fil-qasam fiskali, it-tneħħija tar-responsabbiltà minn fuq id-donaturi, kif ukoll l-adattar ta' ċerti limitazzjonijiet amministrattivi biex jiġu faċilitati d-donazzjonijiet filwaqt li tkun garantita s-sikurezza tal-ikel.

1.5 It-taħriġ għandu rwol importanti fil-qasam tat-tnaqqis tal-ħela. Tkun ħaġa tajba li dan is-suġġett jiddaħħal fil-kurrikulu skolastiku tal-professjonisti futuri tal-catering kollettiv u privat, kif ukoll fil-korsijiet ta' taħriġ kontinwu tagħhom. Dan jista' jsir ukoll fl-iskejjel tad-disinjaturi tal-pakketti dwar l-aspetti tal-konservazzjoni tal-ikel u l-aħjar użu tal-kontenut tagħhom.

1.6 Għall-KESE, il-komunikazzjoni fir-rigward tal-konsumaturi hija ovvjament essenzjali u l-pertinenza tagħha tirriżulta minn analiżi tajba tal-kawżi tal-ħela. Flimkien ma' sensibilizzazzjoni ġenerali dwar l-impatt tal-fenomenu, għandha ssir enfażi partikolari fost oħrajn fuq il-mod tajjeb li bih għandhom jiġu interpretati d-dati tal-validità tal-prodotti, l-ippjanar tax-xiri, il-ħażna tal-ikel u l-użu tal-fdalijiet tal-ikel. Wieħed iri joqgħod attent li l-messaġġi li jingħataw ikunu adatti għat-tip ta' familji.

1.7 Ir-riċerka kollha għandha tagħti attenzjoni partikolari lil dan is-suġġett, billi huma kkonċernati l-ħoloq kollha tal-katina alimentari. B'hekk, ir-riċerka agrikola applikata għadha meħtieġa sabiex jissokta t-titjib tat-tekniki ta' produzzjoni. Aktar tard fil-proċess, il-progress fil-qasam tal-imballaġġ għandu jikkontribwixxi wkoll biex jevita u jnaqqas il-ħela. (konservazzjoni, tikkettar intelliġenti, eċċ.).

1.8 Fil-livell primarju tal-produzzjoni, għandu jsir sforz biex l-għodod interprofessjonali rakkomandati mill-PAK isiru effikaċi, u biex dawn jiġu żviluppati ħalli jsiru aktar sostenibbli. Se tingħata attenzjoni partikolari lill-inizjattivi għall-iżvilupp taċ-ċirkwiti qosra li jista' jkollhom rwol fit-tnaqqis tat-telf u tal-ħela.

2. **Introduzzjoni**

2.1 Mill-kriżi tal-ikel tal-2008-2009, is-suġġett tas-sikurezza tal-ikel baqa' fost il-preokkupazzjonijiet ewlenin tal-maġġoranza tal-gruppi ta' dawk li jieħdu d-deċiżjonijiet u l-organizzazzjonijiet internazzjonali. Iż-żieda fil-prezzijiet taċ-ċereali u għelejjel oħra fl-2012 issaħħaħ dan l-interess.

2.2 Produzzjoni agrikola effiċjenti tibqa' fundamentali biex tinkiseb provvista tal-ikel għall-popolazzjoni tad-dinja.

2.3 Imma l-ħtieġa li tiżdied il-produzzjoni agrikola b'60 %, billi l-popolazzjoni dinjija għandha toqrob id-9 biljun persuna sal-2050, f'kuntest ta' skarsezza tar-riżorsi u ta' tibdil fil-klima, għandha ssir b'mod parallel ma' ġlieda effikaċi kontra t-telf u l-ħela tal-ikel.

2.4 It-telf u l-ħela, li jolqtu l-ħoloq kollha tal-katina alimentari, anke jekk fi gradi differenti, huma stmati globalment għal 1/3 tal-volum tal-ikel maħsub għan-nies ("Global food losses and food waste" - It-telf u l-ħela tal-ikel-, FAO).

2.5 Fl-UE, fl-2011, wara l-kriżi ekonomika u finanzjarja, 24,2 % tal-popolazzjoni, jiġifieri 119,6 miljun persuna, kienet tinsab f'xifer l-esklużjoni soċjali. In-numru ta' persuni li jgawdu mill-Programm Ewropew ta' għajnuna alimentari għal dawk l-aktar fil-bżonn żdied minn 13-il miljun persuna fl-2008 għal 18-il miljun fl-2010 ([1]). B'hekk, il-banek tal-ikel juru ħtiġijiet li dejjem jikbru.

2.6 Din l-Opinjoni hija pretinenti għad-diskussjoni strateġika "Ewropa 2020" Għalhekk, il-Kummissjoni Ewropea, fil-komunikazzjoni tagħha dwar l-użu effikaċi tar-riżorsi ([2]), iddedikat paragrafu għall-problema tal-prodotti tal-ikel u għall-ħtieġa li titnaqqas il-ħela.

3. Il-problemi fit-totalità tagħhom

3.1 *Definizzjonijiet*

3.1.1 Il-kunċetti tat-telf u tal-ħela tal-ikel għandhom jiġu analizzati f'perspettiva globali, mill-istadju tal-produzzjoni sa dak tal-konsum, bl-inklużjoni tal-ħoloq intermedji li huma l-ipproċessar u d-distribuzzjoni, mingħajr ma jintesa l-qasam tal-ikel barra mid-dar.

3.1.2 Fl-UE, l-istadju tal-produzzjoni ftit għandu piż fit-telf tal-ikel. Aktar u aktar billi l-prodotti li ma jirrispettawx l-istandards ta' produzzjoni stabbiliti mir-regolamenti jew is-suq u li ma jistgħux jintużaw direttament biex jittieklu min-nies jintużaw kollha jew parzjalment għall-ipproċessar. Jekk ma jistgħux jintużaw, għandhom jiġu diretti għall-għalf tal-annimali, jew jintużaw għall-finijiet ta' bioenerġija jew saħansitra jitħalltu mal-ħamrija sabiex jiżdied il-kontenut ta' materja organika.

3.1.3 It-telf u l-ħela tal-ikel jistgħu jiġu definiti bħala kull prodott li fil-bidu kien intenzjonat għall-konsum mill-bniedem, bl-eċċezzjoni ta' prodotti li ma jintużawx għall-ikel, li jintremew jew jinqerdu, fl-istadji kollha tal-katina alimentari, mir-razzett sal-konsumaturi. Skont id-definizzjoni tal-FAO, it-telf tal-ikel jidher fil-bidu tal-katina alimentari (produzzjoni primarja, stadji ta' wara l-ħsad u tal-ipproċessar) filwaqt li l-ħela tal-ikel pjuttost tiġi rreġistrata fit-tarf tal-katina (stadji tad-distribuzzjoni u tal-konsumatur finali).

3.1.4 Għalhekk, ir-residwi tal-ħsad u l-prodotti sekondarji tal-ipproċessar, li mhumiex tajbin għall-ikel, mhumiex inklużi fil-kunċett ta' telf jew ta' ħela tal-ikel. Madankollu, dak li mhuwiex tajjeb għall-ikel u ma jistax jiġi pproċessat fi prodotti sekondarji llum, forsi għada jkun jista' jsir permezz tal-progress fl-għarfien u fit-teknika. Anke dawn id-definizzjonijiet iridu jitqiesu bħala progressivi.

3.1.5 Rigward l-istadju tal-produzzjoni, ir-riformi suċċessivi tal-PAK irreġistrati f'dawn l-aħħar snin, dejjem ippermettew adattament tal-għodod bil-ħsieb li jiġu evitati u ġestiti aħjar is-sitwazzjonijiet ta' surplus fis-swieq. Madankollu għad irid iseħħ titjib fil-mod kif taħdem il-katina, pereżempju bit-tisħiħ ġenwin tas-setgħa ta' negozjar tal-bdiewa.

3.2 *Il-firxa tal-fenomenu fi ħdan il-katina alimentari*

3.2.1 It-telf u l-ħela tal-ikel jeżistu fir-reġjuni kollha tad-dinja. Iżda skont id-definizzjoni tal-FAO, wieħed jinnota li fil-pajjiżi li qed jiżviluppaw, aktar minn 40 % tat-telf tal-ikel iseħħ fl-istadji ta' wara l-ħsad u tal-ipproċessar, filwaqt li t-telf tal-ikel fil-pajjiżi industrijalizzati jiġi osservat prinċipalment fl-istadji tad-distribuzzjoni u tal-konsum.

3.2.2 Fi stħarriġ tal-Kummissjoni Ewropea ippubblikat fl-2010 il-volum tal-iskart tal-ikel huwa ta' 179 kg/per capita/sena Id-distribuzzjoni bejn id-diversi ħoloq tal-katina turi li 42 % tal-iskart jiġi mid-djar, 39 % mill-industriji tal-ikel, 5 % mid-distribuzzjoni u 14 % mis-servizzi tal-ikel barra mid-dar. Jekk il-politika tibqa' ma tinbidilx sal-2020 din il-kwantità tista' tiżdied b'40 %. Għandu jiġi nnutat li t-telf u l-ħela tal-ikel fl-istadji tal-agrikoltura u tas-sajd ma tqiesux f'dan l-istudju.

3.2.3 Studju li twettaq fi Brussell dwar il-kontenut tal-laned tal-iskart domestiku juri li l-ħela tal-ikel tammonta għal 11,7 % tal-iskart domestiku mhux trattat. Din tinqasam f'prodotti mħassrin, skaduti u fi fdalijiet tal-ikel rispettivament b'47,7 %, 26,7 % u 25,5 % tal-ħela totali.

3.3 *Il-kawżi tat-telf u tal-ħela tal-ikel*

3.3.1 Fil-pajjiżi li qed jiżviluppaw u bi dħul baxx, il-parti l-kbira mit-telf iseħħ fl-istadju tal-produzzjoni u wara l-ħsad, minħabba nuqqas ta' riżorsi finanzjarji biex jirrispondu għan-nuqqasijiet fl-infrastruttura fis-sens wiesa'.

([1]) Opinjoni tal-KESE dwar Id-distribuzzjoni ta' prodotti tal-ikel għall-persuni l-aktar fil-bżonn fl-Unjoni" (GU C 43, 15.2.2012 p. 94-98)
([2]) COM(2011) 571 final, "Pjan Direzzjonali għal Ewropa b'Użu Effiċjenti tar-Riżorsi" p. 21.

3.3.2 Għall-kuntrarju, fil-pajjiżi żviluppati, wieħed jikkonfronta l-aktar problema ta' aġir. Fl-Unjoni Ewropea, f'dawn l-aħħar deċennji, iż-żieda fil-produttività agrikola ppermettiet li tiġi garantita l-provvista lill-popolazzjoni bi prezz raġonevoli. Din l-evoluzzjoni, flimkien maż-żieda tal-flus disponibbli, wasslet biex il-parti tal-baġit iddedikata għall-ikel tnaqqset ħafna. Din it-tendenza tista' tispjega parzjalment iż-żieda tal-ħela tal-konsumaturi.

3.3.3 Raġunijiet soċjoloġiċi bħat-tibdiliet fl-istruttura tal-familja jew ir-ritmi tal-ħajja jikkontribwixxu wkoll għall-fenomenu tal-ħela tal-ikel.

3.3.4 Ċerti standards ta' kwalità viżiva applikati għall-prodotti friski mill-ktajjen tad-distribuzzjoni jistgħu jkunu kawża ta' ħela, peress li jwasslu biex jitwarrbu prodotti li jistgħu jittieklu fl-istadju tal-produzzjoni għal raġunijiet li mhumiex ta' saħħa.

3.3.5 F'ċerti proċessuri, l-adattar ta' ċerti tekniċi jista' jikkontribwixxi biex titnaqqas il-ħela. Fil-fatt, ċerti imballaġġi diffiċli li jitbattlu kompletament; l-imballaġġ ta' ċerti prodotti ma jaqbilx mal-iżvilupp soċjoloġiku domestiku, u ċerti imballaġġi ma jerġgħux jingħalqu sew ladarba jkunu nfetħu, eċċ.

3.3.6 Anke jekk il-prattiki kummerċjali għandhom l-għan prinċipalment li jinkoraġġixxu x-xiri, uħud fosthom jistgħu xorta jkunu fattur li jżid ċerta forma ta' ħela (pereżempju: komunikazzjoni dwar il-prezz biss; tliet prodotti għall-prezz ta' tnejn …). Iżda hawn ukoll, l-istħarriġ jinnota differenza sinifikanti fl-aġir skont il-profili tal-familja.

3.3.7 Hemm konfużjoni kbira fost il-konsumaturi bejn "id-data sa meta għandu jintuża l-prodott" u "id-data sa meta l-prodott ikun l-aħjar li jintuża", dan iwassal għal ħela fl-ikel. Fir-Renju Unit, ir-riċerki mwettqa dwar it-tikkettar jindikaw li minn 45 sa 49 % tal-konsumaturi jinterpretaw ħażin id-dati ta' validità tal-prodotti, li jirriżulta f'20 % tal-ħela tal-ikel totali evitabbli (WRAP -Waste and Resources Action Programme 2010).

3.4 *L-impatti tat-telf u tal-ħela tal-ikel*

3.4.1 L-impatt tat-telf u tal-ħela tal-ikel għandu tliet aspetti: ekonomiku, soċjali u ambjentali.

3.4.2 L-impatt ambjentali huwa l-iżjed tanġibbli billi jirriżulta direttament f'żieda fil-parti li tista' tiffermenta tal-iskart domestiku. Minbarra l-iskart iġġenerat, kull ħela ta' ikel tfisser telf ta' riżorsi meħtieġa għall-produzzjoni, l-ipproċessar u d-distribuzzjoni tal-prodott. Aktar ma l-ħela tkun seħħet tard fil-katina tal-ikel, aktar tkun kbira l-ħela ta' riżorsi.

3.4.3 Il-produzzjoni ta' gass b'effett ta' serra (GHG) tikkontribwixxi negattivament għat-tibdil fil-klima. L-istadju "domestiku" għandu l-akbar impatt f'dan il-livell, b'45 % tal-emissjonijiet stmati li huma marbutin mal-ħela tal-ikel; filwaqt li s-settur tal-ipproċessar hu responsabbli għal madwar 35 % tal-emissjonijiet annwali Imma skont dan l-istess studju, l-istimi tal-produzzjoni ta' GHG għandhom jitqiesu bi prudenza, għaliex jiddependu mill-affidabbiltà tal-figuri li jikkwantifikaw il-ħela tal-ikel (Preparatory study on food waste across the EU-27, executive summary, Ottubru 2010).

3.4.4 Għall-konsumaturi kif ukoll għall-ħoloq l-oħra tas-settur kull ħela tirriżulta f'telf finanzjarju. Il-politiki li se jissaħħu fil-ġejjieni fil-qasam tal-iskart se jikkawżaw spejjeż supplementari (spiża ta' rimi f'miżbla, taxxi) għall-atturi differenti tal-katina. Dan l-approċċ żgur se jħeġġeġ biex isir investiment fil-prevenzjoni.

3.4.5 Fil-livell soċjali u dak etiku huwa inkonċepibbli li wieħed ma jirreaġixxix politikament biex titnaqqas il-firxa tat-telf u tal-ħela tal-ikel, partikolarment meta l-kriżi ekonomika qed tpoġġi f'sitwazzjoni dejjem aktar prekarja numru dejjem jiżdied ta' persuni fiż-żona Ewropea Il-ħtiġijiet tal-banek alimentari, li dejjem qed jiżdiedu, juru din it-tendenza preokkupanti.

4. **Xi inizjattivi fis-seħħ**

4.1 Diversi inizjattivi jiġu żviluppati fil-livell globali, Ewropew, nazzjonali u lokali. Dawn jinkludu studji tal-aġir u ta' kwantifikazzjoni kif ukoll proġetti konkreti prattiċi.

4.2 Il-proġetti internazzjonali jinkludu l-Inizjattiva Globali dwar it-Telf tal-Ikel u t-Tnaqqis tal-Iskart (Save Food) tal-FAO li tistabbilixxi sħubiji pubbliċi/privati kif ukoll żvilupp ta' politiki bbażati fuq l-evidenza u appoġġ tal-investiment ibbażat fuq il-mobilizzazzjoni tar-riżorsi, evalwazzjonijiet koerenti u koordinati u analiżi tad-data dwar it-telf u l-ħela tal-ikel; is-sensibilizzazzjoni, il-ħolqien ta' netwerks u t-tisħiħ tal-ħiliet fost il-partijiet interessati tas-sistema tal-ikel u tal-agrikoltura.

4.3 Fid-19 ta' Jannar 2012, il-Parlament Ewropew approva riżoluzzjoni dwar l-istrateġija għal effiċjenza aħjar tal-katina alimentari. Huwa talab lill-Kummissjoni Ewropea tieħu miżuri prattiċi biex tnaqqas 50 % tal-ħela tal-ikel sal-2025. Il-PE jitlob li titwaqqaf strateġija koordinata li tlaqqa' miżuri Ewropej u nazzjonali b'mod li jitnaqqas it-telf f'kull stadju tal-katina alimentari.

4.4 Fil-Komunikazzjoni tagħha dwar l-użu effikaċi tar-riżorsi ([3]), il-Kummissjoni tiddedika kapitolu għall-ikel u tistieden lill-Istati Membri sabiex jirregolaw il-problema tal-ħela tal-ikel

([3]) COM(2011) 571 final "Pjan Direzzjonali għal Ewropa b'Użu Effiċjenti tar-Riżorsi".

fil-qafas tal-pjani nazzjonali tagħhom għall-prevenzjoni tal-iskart. Fiha hemm speċifikat li l-ħela tal-ikel għandha titnaqqas bin-nofs sal-2020.

4.5 F'Awwissu tal-2011 il-Kummissjoni ppubblikat "Linji Gwidi dwar it-Tħejjija ta' Programmi għall-Prevenzjoni tal-Iskart tal-Ikel" li għandhom l-għan li jgħinu lill-Istati Membri jiżviluppaw Programmi Nazzjonali għall-prevenzjoni tal-Iskart fil-qasam tal-iskart tal-ikel. Barra minn hekk, il-Kummissjoni ħolqot sit iddedikat għall-iskart tal-ikel b'informazzjoni dwar il-prevenzjoni tal-ħela tal-ikel (jiġifieri 10 ideat biex tnaqqas il-ħela tal-ikel, nota li tikkjarifika d-differenza bejn id-dati "l-aħjar qabel" u "uża sa", kompilazzjoni ta' prattiki tajbin, etc.).

4.6 Fl-aħħar, il-Kummissjoni qed taħdem bħalissa fuq l-abbozzar ta' "Komunikazzjoni dwar l-ikel sostenibbli", li fiha l-ħela tal-ikel se tkun kapitolu importanti, u li hija mistennija li tiġi ppubblikata fi tmiem l-2013. Fi ħdan il-grupp ta' konsultazzjoni dwar il-katina tal-ikel u s-saħħa tal-annimali u veġetali, twaqqaf grupp ta' ħidma ddedikat għat-telf u għall-ħela tal-ikel sabiex jippermetti skambju dwar dan is-suġġett bejn il-Kummissjoni u l-partijiet interessati importanti kollha tal-katina alimentari.

4.7 "Greencook" hija inizjattiva li hija parzjalment kofinanzjata mill-FEAŻR (Fond Agrikolu Ewropew għall-Iżvilupp Rurali) li l-għan tagħha hu li titnaqqas il-ħela tal-ikel. Minħabba s-sħubija multisettorjali, id-diversi inizjattivi mwettqa b'mod prattiku huma soġġetti għal skambji sabiex mill-istadju tal-isperimentazzjoni ngħaddu għal dak tal-istrateġija ġeneralizzata. Ir-rapporti intermedji huma inkoraġġanti u l-konklużjonijiet finali huma mistennija fl-2014.

4.8 Il-Kunsill ukoll, qed jistudja l-kwistjonijiet marbutin ma' produzzjoni sostenibbli tal-ikel. Il-viżjoni li l-Awstrija fasslet reċentement u li magħha qablu 16-il Stat Membru għal Mudell ġdid Ewropew tal-Ikel tkopri, fost affarijiet oħra, aspetti marbutin mal-apprezzament tal-ikel, li għandhom jevitaw il-ħela tal-ikel (ara 16821/12).

4.9 Fir-Renju Unit, id-WRAP ilha attiva għal bosta snin fil-kwantifikazzjoni u l-istabbiliment ta' kampanja ta' prevenzjoni fil-qasam tat-telf u l-ħela tal-ikel. Din l-assoċjazzjoni hija l-bażi ta' ftehim qadim (Courtauld Commitment) bejn il-bejjiegħa bl-imnut ewlenin Britanniċi u numru kbir tal-akbar produtturi tal-ikel u tax-xorb għall-appoġġ u l-implimentazzjoni ta' kull azzjoni li tista' tnaqqas il-ħela. Mit-twaqqif tagħha fl-2006/2007, wieħed jista' josserva titjib fis-sitwazzjoni fi ħdan il-katina alimentari.

4.10 L-istadju tal-catering huwa wkoll punt kritiku fit-telf tal-ikel. Rapport ippubblikat fil-Gran Brittannja mis-Sustainable Restaurant Association (Restaurant Food Waste Survey Report (2010)) jippermetti l-fehim aħjar ta' dak li hu għaddej f'dan il-livell. Il-ħsieb oriġinali kien li jiġi kwantifikat b'mod aktar preċiż l-iskart tal-ikel ta' għaxar ristoranti membri tal-SRA skont tliet livelli: l-ikel li jħallu warajhom il-konsumaturi, il-ħela waqt it-tħejjija u l-prodotti mħassrin jew li ma jistgħux jintużaw għal bosta raġunijiet. Finalment, l-analiżi kellha twassal għal rakkomandazzjonijiet prattiċi għat-tnaqqis tat-telf innutat.

4.11 Bil-kriżi ekonomika u dik finanzjarja, il-banek tal-ikel qed jilmentaw li r-riżorsi tagħhom qed jonqsu filwaqt li l-ħtiġijiet tagħhom qed jiżdiedu, b'varjazzjonijiet skont l-Istat Membru. Jeżistu ftehimiet bejn diversi assoċjazzjonijiet tal-karità u l-atturi tad-distribuzzjoni u tal-ipproċessar sabiex il-prodotti tal-ikel irtirati mill-bejgħ ikunu jistgħu jintużaw. Naturalment, dan l-ikel għandu jkompli jagħti kull garanzija ta' sikurezza sanitarja.

5. **Kummenti ġenerali**

5.1 Fid-dawl tal-isfidi tal-evoluzzjoni demografika, it-tibdil fil-klima u l-ħtieġa li r-riżorsi jintużaw b'mod effikaċi, il-ġlieda kontra t-telf u l-ħela tal-ikel għandha titqies bħala parti mis-soluzzjoni għall-problema tas-sikurezza tal-ikel.

5.2 Mill-ewwel għandha ssir distinzjoni bejn l-approċċ għall-"pajjiżi li qed jiżviluppaw" u dak għall-"pajjiżi industrijalizzati".

5.3 Fil-pajjiżi li qed jiżviluppaw, billi t-telf huwa kkonċentrat fuq l-ewwel ħoloq tal-katina, is-soluzzjonijiet li għandhom jinstabu huma ta' tip ieħor, u diġà kienu s-suġġett ta' rakkomandazzjonijiet f'diversi dokumenti tal-KESE. Fil-pajjiżi industrijalizzati, fosthom l-UE, il-ġlieda kontra t-telf u l-ħela tal-ikel għandha timmira bħala prijorità l-ħoloq tal-ipproċessar, tad-distribuzzjoni, tal-konsumaturi u tal-catering.

5.4 Fil-pajjiżi industrijalizzati, wieħed għandu quddiemu wkoll problema ta' aġir, riżultat tat-tnaqqas tal-piż relattiv tal-ikel fuq l-ispiża tal-familji f'dawn l-aħħar erbgħin sena li probabbilment iwassal biex il-konsumaturi finali jkunu inqas attenti fir-rigward tal-ikel. Ċertu stħarriġ jindika li l-attitudnijiet fir-rigward tal-ikel kemm fix-xiri kif ukoll fil-konsum, ivarjaw skont il-profil tal-familja (livell ta' dħul, daqs tal-familja u l-età tal-membri …). Dan huwa element li għandu jitqies biex jiġu pperfezzjonati l-azzjonijiet ta' edukazzjoni, ta' sensibilizzazzjoni u ta' informazzjoni li jridu jitwettqu.

5.5 Meta jiġu eżaminati d-diversi studji u inizjattivi mwettqa fil-qafas tal-ġlieda kontra t-telf u l-ħela tal-ikel, jidher li huwa indispensabbli li wieħed ikollu figuri affidabbli u kumparabbli. Jirriżulta wkoll li fil-livell tal-Unjoni hemm bżonn b'mod prijoritarju definizzjoni u metodoloġija komuni biex jiġu kkwantifikati t-telf u l-ħela « Fusions» Programm Ewropew ta' riċerka u ta' żvilupp teknoloġiku li tnieda f'Awwissu tal-2012. Dan il-progett jirrigwarda wkoll il-qsim u l-iżvilupp ta' prattiki tajbin, l-organizzazzjoni ta' avvenimenti bejn diversi msieħba, it-titjib fis-sensibilizzazzjoni u t-tressiq ta' rakkomandazzjonijiet politiċi.

Madankollu, l-urġenza u l-objettivi stabbiliti jobbligaw lil dak li jkun biex jibda l-azzjonijiet konkreti b'mod parallel mar-riċerki li għandha l-għan li ttejjeb id-data.

5.6 Sabiex jiġu pperfezzjonati r-riżultati tal-esperjenzi differenti li jeżistu fil-livell komunitarju, nazzjonali u lokali, jeħtieġ li jitwaqqaf qafas favur il-kondiviżjoni tal-informazzjoni u inizjattivi pożittivi.

5.7 B'mod ġenerali:

— L-isforzi għat-tnaqqis tat-telf u l-ħela tal-ikel għandhom jirrispettaw ġerarkija ta' ħela: l-ewwel, il-prevenzjoni, imbagħad l-użu għall-ikel mill-bniedem (pereżempju donazzjonijiet lill-banek tal-ikel), imbagħad l-użu għall-għalf tal-annimali, u fl-aħħar għall-produzzjoni ta' enerġija u kompostjar.

— Għandhom jittieħdu azzjonijiet f'kull livell tal-katina alimentari. Għandhom jingħataw l-akbar preferenza l-approċċi ta' inċentivazzjoni.

— Kull azzjoni għat-tnaqqis tat-telf u l-ħela ma għandhiex tagħmel kompromessi mar-rekwiżiti tas-sikurezza tal-ikel.

5.8 Anke jekk is-settur tal-ħwienet il-kbar ma jirrappreżentax il-ħolqa tal-katina fejn il-ħela tal-ikel huwa l-akbar, dan jista' jkollu rwol determinanti biex din tonqos, billi jiġu adattati ċerti prattiki kummerċjali u billi l-konsumaturi jiġu appoġġjati aktar f'termini ta' informazzjoni u sensibilizzazzjoni.

5.9 Madankollu, fl-analiżi tal-istħarriġ li jistudja l-prattiki kummerċjali tal-bejgħ, mhuwiex dejjem faċli li jiġu identifikati dawk li jidhru biċ-ċar li jinfluwenzaw b'mod jew ieħor il-ħela tal-ikel. Dawn il-prattiki jinfluwenzaw b'mod pożittiv jew le l-ħela skont diversi kriterji bħad-daqs tad-dar, it-tipoloġija tagħha jew anke t-tip ta' ikel ikkonċernat.

5.10 Il-konklużjonijiet ta' stħarriġ tal-CRIOC (Ċentru ta' Riċerka u ta' Informazzjoni tal-Organizzazzjonijiet tal-Konsumaturi), il-Belġjufil-qasam tal-prattiki kummerċjali fit-territorju Belġjan, jissuġġerixxu ċerti inizjattivi li jistgħu jiġu żviluppati mal-ħwienet biex iheġġu lill-konsumaturi jagħmlu għażliet responsabbli. Fost l-approċċi mressqa, insemmu: li jinbeda djalogu mal-konsumaturi li jista' jsemmi l-oriġini, il-mod ta' produzzjoni, il-kwalità nutrittiva pjuttost milli s-sempliċi fattur tal-prezz jew anke tiġi ffavorita interpretazzjoni korretta tad-dati tal-konsum li jidhru fuq it-tikketta.

5.11 Fi żmien meta l-banek tal-ikel qed jiffaċċjaw tnaqqis firriżorsi tagħhom b'mod parallel ma' żieda fit-talbiet li jsirulhom għall-ikel, kollox irid jiġi implimentat min-naħa tal-awtoritajiet biex jiġi ffaċilitat it-trasferiment tal-ikel lilhom. Filwaqt li s-sikurezza tal-ikel tibqa' prijoritarja, huwa importanti ħafna li l-awtoritajiet jadattaw ċerti rekwiżiti amministrattivi sabiex jiffaċilitaw ix-xogħol tad-distributuri li jixtiequ jfornu lill-banek tal-ikel pjuttost milli jeħilsu mill-prodotti tal-ikel li għadhom tajbin għall-ikel. Tista' ssir osservazzjoni simili fir-rigward tal-istabbilimenti tal-catering u s-sidien tar-restoranti. Għandha titħeġġeġ il-promozzjni tal-esperjenzi li jkunu saru f'xi Stati Membri kemm fir-rigward tat-tneħħija tar-responsabbiltà tad-donaturi, fil-limiti ta' ċerti dispożizzjonijiet, kif ukoll fl-inċentivi fiskali.

5.12 Fir-riflessjoni mwettqa biex jiġu promossi l-prodotti lokali fil-catering kollettiv, għandu jiġi nnutat li l-produtturi u l-kooperattivi lokali jistgħu jiġu skoraġġiti meta jaraw kemm huma tqal il-proċeduri. Li jiġi permess aċċess aktar faċli ta' dawn l-atturi għas-swieq pubbliċi jista' jkun parti waħda tas-soluzzjoni. F'dan il-livell, l-awtoritajiet lokali wkoll għandhom rwol x'jaqdu kemm fl-introduzzjoni ta' kriterji speċifiċi għall-kantins fir-responsabbiltà tagħhom, kif ukoll fit-taħriġ tal-persunal dwar ikel aktar sostenibbli.

5.13 Dejjem fil-qasam tal-catering, id-diversi inizjattivi wrew il-ħtieġa li wieħed jikkomunika kemm mal-persunal kif ukoll mal-konsumaturi biex tinbidel l-imġiba.

5.14 Il-kurrikulu skolastiku tal-koki futuri għandu jiġi adattat. Wieħed jista' jinkludi sensibilizzazzjoni dwar id-diversi aspetti tal-ħela tal-ikel, pereżempju l-ġestjoni tal-istokkijiet, is-separazzjoni tal-iskart, l-iffrankar tal-flus possibbli jew anke l-approċċ tal-konsumaturi.

5.15 Kull politika ta' prevenzjoni għandha tiddependi minn azzjoni konġunta u koordinata tal-atturi kkonċernati kollha. Il-miżuri li għandhom jiġu implimentati għandhom jiġu divrenzjati skont l-atturi, it-tip ta' ikel u l-mod ta' konsum imsemmija biex iwasslu l-aktar malajr possibbli għal riżultati konkreti.

5.16 Tista' tissemma bħala eżempju l-ħtieġa li jitnieda djalogu mal-industrija tal-ipproċessar sabiex din tintroduċi prodotti li jikkontribwixxu għal tnaqqis fil-ħela tal-ikel fid-djar (disinn tal-imballaġġi, kwantitajiet u forom adattati għal ċerti prodotti alimentari.). Din it-tema għandha ssib postha wkoll fit-taħriġ tad-disinjaturi tal-imballaġġi.

5.17 Fl-istadju tal-produzzjoni primarja, jistgħu jiġu inkoraġġuti u żviluppati approċċi differenti:

— tiġi segwita, u saħansitra intensifikata r-riċerka applikata, kemm fil-livell tal-annimali kif ukoll dak veġetali, bil-ħsieb li jitnaqqas it-telf li jirriżulta minn mard, minn nuqqas ta' għarfien tekniku jew minn skerzi klimatiċi; is-Sħubija Ewropea għall-innovazzjoni "Produttività u Sostenibbiltà fil-qasam Agrikolu" tista' tinvolvi ruħha f'din il-kwistjoni;

— tiġi inkoraġġuta l-introduzzjoni ta' ftehimiet interprofessjonali, li jiġu rakkomandati wkoll mill-PAK preżenti u futura, filwaqt li tiġi sorveljata l-effiċjenza tagħhom u li jinbidlu ħalli jsiru aktar sostenibbli.

— l-agrikoltura tibqa' taqdi rwol determinanti bħala fornitur tal-industrija agroalimentari, iżda l-promozzjoni u l-iżvilupp taċ-ċirkwiti qosra jistgħu jikkontribwixxu għat-tnaqqis tat-telf u l-ħela, billi jitnaqqsu l-intermedjaturi bejn il-ħoloq tal-produzzjoni u tal-konsum.

5.18 Attwalment, l-ammont ta' telf u ħela tal-ikel kif ukoll il-kawżi tagħhom fil-prinċipju huma magħrufa sew. Iżda jeħtieġ li jiġi speċifikat aħjar it-telf għal kull kawża. Jidher biċ-ċar li d-diversi studji ta' kwantifikazzjoni tat-telf u tal-ħela f'diversi stadji huma fundamentali biex il-fenomenu jinftiehem aħjar u jittieħdu azzjonijiet preventivi, abbażi ta' argumenti serji u verifikabbli. Dawn il-proċeduri huma ferm aktar importanti fid-dawl tal-ispejjeż marbuta mal-ħela li ser jiżdiedu fil-ġejjieni minħabba l-volum ta' skart prodott.

5.19 Fil-fatt, il-ħela tal-ikel fl-istadju tal-konsumaturi toriġina minn bosta fatturi li jvarjaw b'mod differenti skont l-Istat Membru, il-kultura tiegħu, il-klima tiegħu, id-dieta tiegħu u t-tipoloġija tad-djar. Din l-osservazzjoni tkompli tikkomplika l-għażla ta' komunikazzjoni adattata fuq skala Ewropea.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

III

(Atti preparatorji)

IL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW

L-488 SESSJONI PLENARJA TAL-20 U L-21 TA' MARZU 2013

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni — Ir-reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni Ewropea: lejn sħubija għal tkabbir intelliġenti, sostenibbli u inklużiv"

COM(2012) 287 final

(2013/C 161/09)

Relatur: **is-Sur MALOSSE**

Nhar l-20 ta' Ġunju 2012, il-Kummissjoni ddeċidiet, b'konformità mal-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni – Ir-reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni Ewropea: lejn sħubija għal tkabbir intelliġenti, sostenibbli u inklużiv

COM(2012) 287 final.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Unjoni Ekonomika u Monetarja u l-Koeżjoni Ekonomika u Soċjali inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar l-4 ta' Marzu 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu 2013), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'165 vot favur, 2 voti kontra u 6 astensjonijiet.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet – ir-reġjuni ultraperiferiċi bħala pjattaformi tal-Ewropa

1.1 Illum il-ġurnata, il-prijorità tal-UE fir-rigward tar-reġjuni ultraperiferiċi (minn issa 'l quddiem RUP) għandha tkun li ssaħħaħ ir-rabtiet li jgħaqqduhom mal-kontinent Ewropew u s-sentiment ta' appartenenza taċ-ċittadini tagħhom fil-proġett Ewropew. F'ċertu oqsma bħall-bijodiversità, l-osservazzjoni tal-pjaneta, l-enerġiji rinnovabbli u l-integrazzjoni tal-kulturi, ir-RUP jistgħu jaqdu r-rwol ta' laboratorju, żoni ta' esperimentazzjoni u sahansitra mudelli għall-Ewropa.

1.2 Ir-RUP għandhom ħafna x'joffru għall-ġejjieni tal-Ewropa, fost affarijiet oħra: it-talenti tan-nisa u l-irġiel tagħhom, il-produzzjoni agrikola, tas-sajd u industrijali tagħhom, it-turiżmu ta' kwalità tagħhom u l-qagħda ġeografika tagħhom bħala pjattaformi tal-Ewropa fil-viċinat tagħhom. Ir-RUP għandu jkollhom aċċess għall-vantaġġi kollha tas-suq intern bl-istess kundizzjonijiet bħall-bqija tar-reġjuni Ewropej.

1.3 Minkejja sitwazzjoni baġitarja estremament stretta, l-appoġġ speċifiku għar-RUP m'għandux jonqos. Dawn ir-reġjuni għandu jkollhom mezzi finanzjarji adatti sabiex ikunu jistgħu jilħqu l-għanijiet stabbiliti fl-Istrateġija Ewropa 2020 u jikkumpensaw l-effetti tal-iżvantaġġi marbuta partikolarment mal-pożizzjoni mbiegħda tagħhom.

1.4 Għalkemm il-politika Ewropea favur ir-RUP kellha riżultati tajbin, hemm bżonn li l-kunċett tal-ultraperiferija jerġa' jingħata l-ħajja fuq il-bażi legali speċifika miġbura fit-TFUE u li din il-politika tingħata dimensjoni iktar strateġika u ambizzjuża. Għalhekk, ir-RUP ma jistgħux jibqgħu jiġu esklużi mill-politiki Ewropej relatati man-netwerks il-kbar, mar-riċerka, mal-mobbiltà u mal-osservazzjoni tal-pjaneta.

1.5 L-istrument POSEI għandu jiġi evalwat u estiż sabiex ikopri l-produzzjonijiet kollha, kemm agrikoli kif ukoll dawk li mhumiex, tar-RUP.

1.6 L-Artikolu 349 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (minn issa 'l quddiem, TFUE) għandu jiġi verament implimentat f'numru ta' politiki Ewropej, bħall-kompetizzjoni, is-swieq pubbliċi, is-sajd u l-ambjent, b'mod li jitqiesu r-realtajiet ġeografiċi u klimatiċi speċifiċi tar-RUP. L-eżitazzjoni attwali tal-Kummissjoni Ewropea f'dan ir-rigward ftit li xejn tidher iġġustifikata fid-dawl tat-test tat-Trattat. Il-KESE jappella lill-Kummissjoni Ewropea sabiex tipprepara u tippubblika analiżi tal-applikazzjoni tal-Artikolu 349.

1.7 L-impjieg u ż-żgħażagħ huma kwistjonijiet essenzjali għar-RUP. Id-dimensjoni soċjali għandha tkun waħda mill-prijoritajiet tal-politiki Ewropej għar-RUP. Għalhekk, jeħtieġ li dan l-aspett ċentrali jiġi żviluppat b'mod effettiv billi jittieħdu miżuri għal perjodu qasir, medju u twil ta' żmien bis-saħħa tal-programmi ta' appoġġ għalll-edukazzjoni u t-taħriġ adattati għall-ħtiġiet tad-dinja tax-xogħol f'dawn ir-reġjuni minn naħa u l-appoġġ għall-attivitajiet tal-ħolqien tal-impjiegi u l-benesseri min-naħa l-oħra

1.8 L-Ewropa tista' ttejjeb il-kompetittività tagħha wkoll billi timplimenta xi programmi fir-RUP, pereżempju fl-oqsma tal-enerġija rinnovabbli, ix-xjenzi marittimi, l-istudji tal-bijodiversità, il-forestrija, is-saħħa u l-ġlieda kontra l-mard tropikali.

1.9 Huwa ċar li hemm bżonn titjieb l-integrazzjoni tar-RUP fl-ambjent ġeografiku tagħhom. Bosta eżempji juru li l-Kummissjoni Ewropea tinsab f'diffikultà globali biex tifhem ir-rwol strateġiku tal-pjattaforma Ewropea tar-RUP fil-qafas tal-politiki esterni tal-UE, b'mod partikolari fl-oqsma kummerċjali, il-politika tas-sajd u l-kooperazzjoni għall-iżvilupp. Hemm bżonn li l-Kummissjoni Ewropea tagħti appoġġ deċiżiv, iktar viżibbli u iktar attiv lill-kooperazzjoni reġjonali.

1.10 L-involviment tas-soċjetà ċivili fl-istrateġija tal-UE għandu jkun aktar minn sempliċiment slogan. Il-KESE jipproponi li jiġu organizzati round tables, fejn jiġu involuti l-atturi tas-soċjetà ċivili f'kull RUP fit-tħejjija tal-"Pjani ta' Azzjoni" li jistabbilixxu l-għanijiet u l-passi tal-implimentazzjoni tal-Istrateġija Ewropa 2020. Il-KESE jipproponi li dan il-proċess jitnieda fi ħdan il-Konferenza tal-Presidenti tar-RUP u mal-Kunsilli Ekonomiċi u Soċjali tagħhom.

1.11 Barra minn hekk, il-KESE jappoġġja l-organizzazzjoni ta' djalogu strutturat bejn is-soċjetajiet ċivili tar-RUP u dawk tal-pajjiżi ġirien rispettivi (l-Amerika Latina, l-Oċean Atlantiku, il-Karibew, l-Oċean Indjan). Dan jitlob b'mod partikolari l-parteċipazzjoni tar-rappreżentanti tar-RUP fid-djalogu tal-Kummissjoni Ewropea fil-qafas tal-Ftehimiet ta' Sħubija Ekonomika. Il-KESE jappoġġja l-ħolqien ta' kumitati ta' segwitu mas-soċjetà ċivili fil-kuntest tal-Ftehimiet ta' Sħubija Ekonomika kollha u jappella sabiex ir-RUP jieħdu sehem fil-kumitati li jikkonċernawhom.

1.12 Il-KESE jipproponi li jinħolqu uffiċċji tal-UE f'kull RUP b'mod li r-rabtiet bejn l-UE u dawn ir-reġjuni jsiru iktar tanġibbli, viżibbli u diretti.

2. **Introduzzjoni u kummenti ġenerali**

2.1 L-Artikoli 349 u 355 tat-TFUE jiddefinixxu u jirrikonoxxu n-natura speċifika tar-reġjuni ultraperiferiċi. Barra minn hekk fl-1989 bdew jibbenefikaw minn programm speċifiku li għandu l-għan li jappoġġja miżuri soċjoekonomiċi li jimmiraw għal konverġenza mtejba bejn dawn ir-reġjuni u l-bqija tal-UE.

2.2 Ir-RUP jestendu b'mod sinifikanti t-territorju u l-preżenza ġeografika tal-UE fid-dinja. B'hekk jestendu wkoll l-influwenza politika, ekonomika u kulturali tal-Ewropa u jżidu żoni kbar ta' sajd fl-Oċean Atlantiku u l-Oċean Indjan. Dan ir-rwol ta' pjattaformi tal-Ewropa għandu jiġi valorizzat aħjar billi r-RUP jitpoġġew fin-netwerks trans-Ewropej (bħat-TEN-T, in-netwerks diġitali) u jingħataw aċċess privileġġjat għall-programmi Ewropej tal-osservazzjoni tal-pjaneta (GMES, GALILEO) u għall-programmi Ewropej tar-riċerka dwar l-enerġiji rinnovabbli u dwar il-bijodiversità. Ir-RUP għandhom jiġu valorizzati wkoll, permezz ta' programmi differenti ta' mobbiltà u kooperazzjoni, bħala strumenti tat-tixrid tal-influwenza Ewropea fid-dinja. Il-preżenza tar-rappreżentanti speċjali tal-UE f'dawn ir-reġjuni, ġustifikata mill-pożizzjoni mbiegħda tagħhom, ser tkun ukoll sinjal politiku u strument effettiv għall-promozzjoni ta' dan ir-rwol ta' pjattaformi.

2.3 Il-KESE min-naħa tiegħu ilu iktar minn 20 sena jappoġġja l-isforzi tas-soċjetajiet ċivili tar-RUP sabiex joqorbu lejn l-UE, jingħataw iktar widen u jiġi kkonsultati iktar. F'dan ir-rigward jeħtieġ li jiġu enfasizzati b'mod partikolari l-effetti tal-politika kummerċjali tagħha li jistgħu jkunu negattivi għar-RUP, b'mod partikolari permezz tal-ftehimiet ta' kummerċ ħieles u Ftehimiet ta' Sħubija Ekonomika mal-pajjiżi ġirien tar-RUP ([1]). B'dispjaċir ninnutaw li l-Kummissjoni Ewropea tinjora din il-kwistjoni fil-Komunikazzjoni tagħha u ma laqgħetx ir-rakkomandazzjonijiet li saru fl-Opinjoni tal-KESE tas-17 ta' Frar 2010 (relatur: is-Sur Coupeau) ([2]), b'mod partikolari fir-rigward tal-miżuri ta' appoġġ.

([1]) Opinjoni tal-KESE dwar L-impatt tal-Ftehimiet ta' Sħubija Ekonomika fuq ir-reġjuni ultraperiferiċi (ir-reġjun tal-Karibew), ĠU C 347, 18.12.2010, p. 28.

([2]) Dawn ir-rakkomandazzjonijiet saru wkoll f'xogħlijiet oħra pereżempju:
l-istudju tal-Kummissjoni Ewropea "Growth Factors in the Outermost Regions" (Fatturi tat-Tkabbir fir-RUP), ta' Ismeri Eropa – mhux disponibbli bil-Malti;
ir-Rapport li talab il-Kummissarju Ewropew għas-Suq Intern, is-Sur Michel Barnier dwar "Europe's outermost regions and the single market: The EU's influence in the world" (Ir-reġjuni ultraperiferiċi tal-Ewropa u s-suq uniku: l-influwenza tal-UE fid-dinja), tas-Sur Pedro Solbes Mira – mhux disponibbli bil-Malti;
l-istudju tal-Kummissjoni Ewropea "Demographic and migration trends in the outermost regions: impact on economic, social and territorial cohesion" (Tendenzi demografiċi u migratorji fir-reġjuni ultraperiferiċi: l-impatt fuq il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali) tal-INED – mhux disponibbli bil-Malti;
ir-Rapport tal-Parlament Ewropew tas-Sur Nuno Teixeira – Kummissjoni REGI dwar "Ir-rwol tal-politika ta' koeżjoni fir-reġjuni ultraperiferiċi tal-Unjoni Ewropea fil-kuntest tal-Istrateġija UE 2020";
l-istudju tal-Parlament Ewropew dwar "The role of regional policy in addressing the effects of climate change in outermost regions" (Ir-rwol tal-politika reġjonali sabiex tindirizza l-effetti tat-tibdil fil-klima fir-reġjuni ultraperiferiċi) – mhux disponibbli bil-Malti.

2.4 Nuqqas ieħor ta' din il-Komunikazzjoni hu li ma tindirizzax il-konsegwenzi tal-fatt politiku ċentrali li r-RUP huma parti mill-Unjoni Ewropea. Is-seduta li saret f'Réunion uriet l-impenn tas-soċjetà ċivili lejn il-kostruzzjoni Ewropea u li dan l-impenn qatt ma ġie ddubitat. Fil-fehma tal-KESE, l-istrateġija tal-UE fir-rigward tar-RUP għandha tiffoka fuq li ttejjeb l-integrazzjoni tagħhom fl-Ewropa kollha b'kunsiderazzjoni tas-sitwazzjoni tagħhom.

3. **Kwistjonijiet speċifiċi**

3.1 Is-semplifikazzoni u r-rapidità tal-proċeduri tal-għażla u l-allokazzjoni tal-fondi saru bżonn urġenti fl-implimentazzjoni tal-politika ta' koeżjoni. Ħafna drabi id-dewmien eċċessiv huwa l-ewwel nett it-tort tal-UE u l-awtoritajiet nazzjonali. Dawn jitfgħu dawl ikrah fuq il-kredibbiltà tal-UE u dan għandu jiġi indirizzat malajr qabel ma jiġu kkunsidrati l-perspettivi finanzjarji tal-ġejjieni.

3.2 Kundizzjoni essenzjali oħra għall-programmi futuri tal-UE hija li tiġi żgurata viżibbiltà u konċentrazzjoni aħjar tal-għajnuna Ewropea. It-tqassim attwali f'ammonti żgħar ħafna huwa wkoll fattur ta' ineffikaċja u sors ta' kritika. Kif tesprimi l-Opinjoni tas-Sur Coupeau, il-KESE jirrakkomanda li f'dan l-istadju nikkonċentraw fuq tliet prijoritajiet fundamentali. L-ewwel prijorità hi l-edukazzjoni u t-taħriġ, li jsaħħu l-impjegabbiltà prinċipalment taż-żgħażagħ, inkluż l-appoġġ fil-forma ta' infrastruttura bażika, billi r-rikkezza prinċipali ta' dawn it-territorji ġejja mit-talent u l-ispirtu intraprenditorjali tan-nisa u l-irġiel li jgħixu hemmhekk. It-tieni prijorità hija l-appoġġ għas-settur privat fir-rwol tiegħu li joħloq il-benesseri u l-impjiegi: l-intrapriżi u l-industriji ż-żgħar u ta' daqs medju, it-turiżmu, is-servizzi lill-fatturi tal-produzzjoni, l-agrikoltura, il-forestrija u s-sajd. It-tielet prijorità hija l-investimenti fin-netwerks il-kbar (ICT, trasport, skart, ilma, enerġija, eċċ.) sabiex iċ-ċittadini jkollhom garanzija ta' aċċess ġust għas-servizzi ta' interess ekonomiku ġenerali li jikkontribwixxu għall-kompetittività tat-territorji.

3.3 Il-kwistjoni tal-iżvilupp sostenibbli hija waħda ċentrali iżda għandha tiġi estiża sabiex tkopri fatturi oħra apparti l-ambjent. Pereżempju fil-qasam tat-turiżmu, l-iżvilupp sostenibbli jinkludi r-rispett tal-identitajiet lokali, l-għarfien reġjonali, il-ħarsien tal-istili ta' ħajja tradizzjonali, il-lingwa jew il-prodotti tipiċi tal-post. Il-kwistjoni tal-aċċess għal kulħadd, it-tibdil demografiku u l-ġestjoni tad-dipendenza huma partikolarment importanti għar-RUP, li ma ġewx indirizzati biżżejjed mill-Kummissjoni Ewropea fil-Komunikazzjoni tagħha.

3.4 Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni tistudja l-possibbiltà li tinkludi d-dimensjoni tar-RUP fir-regoli dwar l-akkwist pubbliku. Il-kundizzjonijiet partikolari tar-RUP jiġġustifikaw li jitqies mhux biss l-impjieg lokali iżda wkoll li jiġu evitati kemm id-dumping soċjali mill-pajjiżi ġirien b'pagi iktar baxxi kif ukoll il-prattiki aggressivi ta' prezzijiet baxxi minn xi atturi ekonomiċi li l-ewwel jeliminaw il-kompetizzjoni lokali kollha u mbagħad jipprattikaw politika ta' monopolju bi prezzijiet ogħla.

3.5 Fir-rigward tar-relazzjonijiet mal-pajjiżi terzi ġirien, il-KESE jiddispjaċih li l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni ma tindikax viżjoni ċara bħal dik proposta fl-Opinjoni tas-Sur Coupeau. Il-KESE jinsisti fuq l-importanza tal-azzjonijiet ta' kooperazzjoni bejn ir-RUP u l-pajjiżi ġirien, b'mod partikolari l-AKP, fil-forma ta' proġetti konġunti ta' kooperazzjoni li jużaw il-fondi tal-FEŻ-FEŻR-FSE-FAEŻR-FEMS. Saru diversi studji f'dan il-qasam iżda b'riżultat tan-nuqqas ta' regoli operattivi ġew implimentati ftit proġetti konkreti ta' kooperazzjoni. Madanakollu jeżistu bosta possibbiltajiet ta' kooperazzjoni fl-oqsma tat-trasport, it-turiżmu, l-edukazzjoni, is-saħħa, is-sajd u l-agrikoltura, ir-riċerka u l-iżvilupp u l-protezzjoni tal-ambjent. Fl-istess waqt il-mistoqsija dwar il-politika kummerċjali tal-UE għadha mingħajr tweġiba. Il-ftehimiet ta' kummerċ ħieles attwali jew prospettivi u l-Ftehimiet ta' Sħubija Ekonomika huma theddida reali għall-ekonomija fraġli ta' ċerti RUP. Jekk ma jitqisux l-interessi reali tar-RUP fil-politika kummerċjali tal-UE, l-abbozz tal-istrateġija tal-UE favur ir-RUP jitlef kull sens.

3.6 Hija ħasra li din il-Komunikazzjoni ma tantx tagħti attenzjoni lill-ħolqien ta' sħubija mas-soċjetà ċivili tar-RUP sabiex tiġi stabbilita konsultazzjoni strutturata mas-soċjetà ċivili dwar l-implimentazzjoni tal-azzjonijiet ta' koeżjoni u l-iżvilupp ta' proġetti li jippermettu t-tisħiħ tas-sens ta' identità Ewropea tar-residenti permezz ta' kampanji ta' informazzjoni, iċ-ċittadinanza Ewropea u l-programmi ta' mobbiltà. Il-KESE jirreferi għall-Opinjoni tiegħu dwar il-Kodiċi tal-Kondotta Ewropea dwar is-Sħubija ([3]).

4. **Proposti għall-futur**

4.1 Il-programm POSEI (Programm ta' soluzzjonijiet speċifiċi biex jilqgħu għall-bogħod u l-insularità).

4.1.1 Għandha ssir valutazzjoni bir-reqqa tal-implimentazzjoni ta' dan il-programm. Flimkien mar-riżorsi sostanzjali li jalloka l-Programm ta' Soluzzjonijiet Speċifiċi biex jilqgħu għall-Bogħod u l-Insularità (POSEI) lil żewġ produzzjonijiet tar-RUP (iz-zokkor u l-banana) għandhom jiġu kkunsidrati wkoll bosta produzzjonijiet lokali oħra li tista' tiġi promossa l-esportazzjoni tagħhom (vanilla, frott u ħaxix, prodotti tas-sajd, eċċ.).

4.1.2 L-allokazzjoni tal-programmi POSEI agrikoli għandha tinżamm u saħansitra tiżdied, sabiex ikun jista' jitkompla l-iżvilupp kemm tal-produzzjonijiet tal-esportazzjoni kif ukoll ta' dawk maħsuba għas-suq lokali filwaqt li tiġi garantita wkoll il-provvista ta' materja prima u prodotti bażiċi.

([3]) ĠU C 44, 15.2.2013, p. 23.

4.2 *Il-koeżjoni ekonomika, soċjali u territorjali*

4.2.1 Il-KESE jilqa' l-fatt li l-Kunsill Ewropew għadu jagħti trattament speċifiku għar-RUP sabiex jibbenefikaw bl-aħjar mod mill-fondi disponibbli, billi ppropona rata ta' konfinanzjament ta' 85 %, irrispettivament mil-livell tad-dħul tagħhom. Il-KESE jiddispjaċih li r-rata ta' konfinanzjament għall-allokazzjoni speċifika intiża biex tikkumpensa l-ispejjeż addizzjonali li jirriżultaw mill-ultraperiferija baqgħet ta' 50 %, u jipproponi li l-Kummissjoni tagħixxi b'biżżejjed flessibbiltà biex tiggarantixxi l-effettività sħiħa tagħha.

4.2.2 Fl-aħħar nett, il-KESE huwa mħasseb għaliex il-proposti tal-Kummissjoni Ewropea rigward il-kooperazzjoni territorjali ma jagħtux tweġibiet konkreti b'rabta mal-inklużjoni reġjonali tar-RUP.

4.3 Il-programmi ta' mobbiltà: hemm bżonn li l-UE tiggarantixxi li ċ-ċittadini tar-RUP ikollhom aċċess ugwali għal dan it-tip ta' programmi sew dwar l-impjieg u sew dwar l-istudju. Mhix aċċettabbli, pereżempju, il-kontradizzjoni li teżisti bejn il-volontà li nippermettu liż-żgħażagħ u lill-istudenti universitarji tar-RUP li jibbenefikaw b'mod sħiħ mill-programmi ta' mobbiltà tal-UE bħall-"ERASMUS għal kulħadd" filwaqt li tiġi injorata l-pożizzjoni ġeografika tagħhom u ma jitħallsux l-ispejjeż tat-trasport marbutin mal-pożizzjoni mbiegħda kemm għall-istudenti li jżuru r-RUP kif ukoll dawk li jivvjaġġaw lejn pajjiż ieħor tal-UE.

4.3.1 Paradoss ieħor tal-programm "ERASMUS għal kulħadd" huwa li lanqas ma jikkunsidra l-pajjiżi terzi tal-UE li huma ġirien tar-RUP. Huwa importanti li neqirdu dawn il-paradossi. ERASMUS MUNDUS speċifiku għar-RUP għandu jippermetti li jiġu organizzati skambji taż-żgħażagħ fil-pajjiżi ġirien u b'hekk jiżgura l-promozzjoni tal-identità u l-kultura Ewropea permezz ta' dawn il-pjattaformi Ewropej.

4.4 *L-aċċessibbiltà*

4.4.1 Il-KESE, flimkien mal-Parlament Ewropew, jappoġġja l-ħtieġa li jiġi stabbilit qafas ad hoc tat-trasport u l-ICT sabiex ir-RUP isolvu l-problema tad-diskontinwità territorjali u d-distakk diġitali.

4.5 *L-inklużjoni reġjonali*

4.5.1 Ir-RUP għandhom ikunu awtomatikament eliġibbli għall-kooperazzjoni transkonfinali minkejja l-kriterju li l-fruntieri marittimi m'għandhomx ikunu iktar minn 150 km 'l bogħod.

4.5.2 L-inklużjoni reġjonali effettiva tar-RUP tirrikjedi l-adozzjoni ta' miżuri li jtejbu l-konnettività ta' dawn ir-reġjuni mal-pajjiżi terzi ta' madwarhom u li jippromovu l-internazzjonalizzazzjoni indispensabbli tal-SMEs tagħhom.

4.5.3 Hemm bżonn li l-Unjoni Ewropea twettaq valutazzjonijiet tal-impatt fil-qafas tal-konklużjoni tal-ftehimiet kummerċjali jew tas-sajd bejn l-UE u l-pajjiżi ġirien tar-RUP u għandha żżomm lill-awtoritajiet politiċi u lis-soċjetà ċivili tar-RUP infurmati dwar in-negozjati, waqt li tinvolvihom fil-kwistjonijiet li jolqtuhom direttament.

4.5.4 L-oqsma professjonali u legali tar-RUP urew interess anke fil-kwistjoni tas-sigurtà tal-investimenti fl-ambjent ġeografiku tagħhom. Il-KESE jappoġġja f'dan ir-rigward il-ħolqien ta' Assoċjazzjoni tal-Avukati tar-RUP kif ukoll kwalunkwe inizjattiva oħra bħal din bħaċ-Ċentru Atlantiku tal-Arbitraġġ u oħrajn.

4.5.5 L-integrazzjoni reġjonali tippermetti l-ekonomiji tal-iskala f'diversi oqsma (tat-trasport, it-trattament tal-iskart, eċċ.), sakemm l-UE turi b'mod iktar ċar il-volontà tagħha li r-RUP tagħmilhom pjattaformi tal-Ewropa.

4.6 *L-għajnuna għall-intrapriżi*

4.6.1 L-Artikolu 107(3)(a) tat-TFUE jirrappreżenta progress kunċettwali ġenwin billi jippermetti lill-Kummissjoni tqis is-sitwazzjoni ekonomika differenti fir-RUP fil-qafas tal-għajnuna mill-Istat għar-reġjuni kif ukoll in-nuqqasijiet fir-rigward tal-għajnuna mill-Istat għal għanijiet oħra (riċerka, innovazzjoni, trasport, ambjent, eċċ.). Il-KESE jenfasizza l-paradoss li jeżisti llum bejn il-prijoritajiet tal-Istrateġija Ewropa 2020 u n-nuqqasijiet fil-kompetizzjoni għall-għajnuna mill-Istat għar-riċerka/l-innovazzjoni jew fl-ambjent fir-RUP. Fil-perjodu li jmiss jeħtieġ li dawn il-kontradizzjonijiet jiġu kkoreġuti.

4.6.2 Issa li qed issir reviżjoni tal-qafas Ewropew tal-għajnuna mill-Istat, ir-RUP jinsabu inkwetati dwar jekk hux ser jinżamm il-qafas attwali. Huma jitolbu li jinżamm l-iktar trattament favorevoli possibbli, li jkun hemm koerenza fit-trattament tal-għajnuna għal kull tip ta' għan (għajnuna għall-investiment fl-intrapriżi b'ammonti akbar ta' għajnuna, għajnuna għat-tħaddim li ma tonqosx gradwalment u mhix limitata għal perjodu ta' żmien sabiex tikkumpensa għall-ispejjeż addizzjonali assoċjati man-natura ultraperiferika, b'konformità mal-Artikolu 349 tat-TFUE) u li jinsabu proċeduri sempliċi u flessibbli.

4.6.3 Ir-RUP għandhom bżonn konsiderevoli ta' impjieg sabiex itemmu il-qgħad strutturali li laqat lil-livelli kollha tal-popolazzjoni. L-intrapriżi tagħhom huma intrapriżi żgħar u ta' daqs medju li joperaw spiss fi swieq ġeografiċi limitati; dawn il-karatteristiċi huma għalhekk differenti ħafna minn dawk tal-Ewropa kontinentali. Importanti li bħal fil-qafas tal-perjodu 2007-2013, tinżamm il-possibbiltà li l-għajnuna għall-intrapriżi tkun tista' tingħata lil kull tip ta' intrapriża.

4.6.4 L-ammont ta' għajnuna għall-investiment fir-RUP jidher li baqa' l-istess bħal tal-perjodu 2007-2013 waqt li jinżammu l-limiti u l-prinċipju ta' bonus għar-RUP għall-futur. Il-KESE

jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li l-kummerċ fil-Komunità baqa' l-istess b'mod partikolari minħabba li s-swieq tar-RUP ftit li xejn jiġbdu investimenti esterni. Għalhekk il-KESE jappella li tkompli tiġi awtorizzata l-għajnuna għat-tħaddim li ma tonqosx gradwalment u mhix limitata għal perjodu ta' żmien.

4.6.5 L-appoġġ pubbliku, inkluż l-appoġġ Ewropew, u l-investiment tal-intrapriżi tar-RUP fl-innovazzjoni, fl-aġenda diġitali kif ukoll fit-tiftix ta' shubijiet fl-ambjent ġeografiku tagħhom għandu jitqies bħala prijorità.

4.6.6 Minħabba l-istruttura speċifika tar-RUP, is-settur huwa magħmul kważi esklużivament minn intrapriżi żgħar ħafna. Ikun utli li fl-istrateġija tagħha l-Kummissjoni tenfasizza l-implimentazzjoni effettiva tas-"Small Business Act" għall-Ewropa u l-applikazzjoni tal-prinċipju "Aħseb l-Ewwel fiż-Żgħir", b'mod partikolari f'termini ta' proċeduri u monitoraġġ. Ir-regoli tal-kompetizzjoni fir-RUP għandhom jiġu monitorjati b'attenzjoni sabiex jitħarsu l-interessi tal-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju.

4.7 *L-enerġija*

4.7.1 Minħabba s-sitwazzjoni ġeografika tagħhom, ir-RUP huma vulnerabbli ħafna u jridu jsolvu l-isfida tal-enerġija b'mod differenti mill-Ewropa kontinentali. L-UE għandha tgħin lir-RUP sabiex jiżguraw il-provvista tal-enerġija f'ambjenti u kundizzjonijiet kumplessi, li jgħollu l-prezzijiet b'mod konsiderevoli u jillimitaw il-kompetittività.

4.7.2 Huwa importanti li l-RUP jsibu u jisfruttaw ir-riżorsi tagħhom tal-enerġija, kemm permezz tal-enerġiji li ġejjin miż-żejt jew mill-gass, kif ukoll permezz tal-enerġiji b'livelli baxxi ta' karbonju, bħal dik li ġejja mir-riħ, mis-sħana, mix-xemx, mill-ilma u mill-baħar (mareat, mewġ, kurrenti, termali).

4.7.3 Il-KESE jipproponi li f'dawn ir-reġjuni tingħata spinta lir-riċerka fl-enerġija rinnovabbli, u li permezz tal-istrumenti finanzjarji tal-UE tingħata għajnuna lill-proġetti tal-enerġija fir-RUP fid-dawl tan-natura speċifika tagħhom.

4.8 *L-agrikoltura*

4.8.1 Huwa ċar li l-agrikoltura hija importanti ħafna fir-RUP. Hija toħloq ix-xogħol, sens ta' influwenza u tħares l-ambjent u l-istili ta' ħajja tradizzjonali. Barra z-zokkor u l-banana, l-UE għandha tkompli taħdem favur id-diversifikazzjoni u l-awtosuffiċjenza fil-qasam tal-ikel tar-RUP. Hemm bżonn ukoll li jinżamm il-bilanċ attwali bejn il-produzzjonijiet agrikoli maħsubin għall-esportazzjoni u l-produzzjonijiet agrikoli maħsubin għall-provvista tas-swieq lokali.

4.8.2 L-għajnuna Ewropea, permezz tal-proċeduri involuti, xi drabi tiffavorixxi l-istrutturi l-kbar jew l-użu tal-intermedjarji. Jeħtieġ li din it-tendenza tiġi eliminata għax din twarrab l-interess tal-produtturi indipendenti ż-żgħar li huma maġġoranza kbira fir-RUP. Barra minn hekk, l-għajnuna mill-Ewropa għandha sservi biex jittejbu t-tħaddim tal-katina tal-ikel u l-promozzjoni tal-parteċipazzjoni tal-bdiewa u l-organizzazzjonijiet tagħhom.

4.9 *Is-sajd*

4.9.1 Il-KESE jilqa' l-pożizzjoni tal-Kummissjoni li għandha l-għan li tiżgura li t-teħid tad-deċiżjonijiet f'dan il-qasam ikollu natura aktar reġjonali, b'enfasi fuq iż-żoni reġjonali marittimi waqt li jitqiesu l-istokkijiet lokali u jiġi stabbilit kunsill konsultattiv għar-RUP. Jeħtieġ li l-organizzazzjoni ta' dan il-kunsill konsultattiv issir skont il-baċiri tar-RUP billi jeżistu differenzi kbar bejn is-sajd tar-RUP, sabiex b'hekk ikunu qed jitqiesu aħjar il-kuntesti speċifiċi differenti.

4.9.2 Il-proposta għal riforma tal-politika tas-sajd ma tindirizzax is-sitwazzjoni tar-RUP b'mod sodisfaċenti, pereżempju b'mod partikolari fir-rigward tal-għajnuna lill-flotta (il-kostruzzjoni/ix-xiri u l-modernizzazzjoni, il-ġestjoni tal-isforz tas-sajd, l-impatt fuq ir-RUP tal-ftehimiet relatati mas-sajd bejn l-UE u l-pajjiżi terzi) u n-nuqqas ta' żviluppi relatati mal-POSEI tas-sajd, li jirrikjedu reviżjoni kunċettwali tal-kontenut kif qed isir fl-iskema attwali tal-POSEI tal-agrikoltura. Il-Kumitat jerġa' jiġbed l-attenzjoni wkoll lejn l-ideat żvillupati fl-Opinjoni fuq inizjattiva proprja tiegħu "L-iżvilupp ta' żoni reġjonali għall-ġestjoni ta' stokkijiet tal-ħut u għall-kontroll tas-sajd", tas-27 ta' Ottubru 2011 (relatur: is-Sur Burns).

4.10 *Il-forestrija*

4.10.1 Il-potenzjal għat-tkabbir sostenibbli ta' injam iebes speċjali tropikali u sottotropikali huwa opportunità li għandha titqies fir-reġjuni ultraperiferiċi u fil-pajjiżi u t-territorji ekstra-Ewropej. Ir-rabtiet speċjali tagħhom mal-Ewropa jiggarantixxulhom aċċess dirett minħabba l-kapaċità tagħhom li jipprovdu injam iċċertifikat li huwa konformi mar-regoli kollha ta' ċertifikazzjoni tal-**Kunsill Dispensier tal-Foresti (Forest Stewardship Council - FSC)**.

4.10.2 L-injam għall-proġetti speċjali ta' restawr ta' bini storiku jirrappreżenta suq speċjali li għandu jitqies, peress li ħafna mit-tipi oriġinali ta' injam jinsabu mhedda li jiġu estinti u għalhekk huma diffiċli li jiġu akkwistati b'mod legali. Il-kawba, l-ipe, il-virola, il-padauk, il-greenheart, ir-ramin, l-apitong jew il-wenge huma biss ftit mill-injam meħtieġ għall-proġetti ta' restawr.

4.10.3 Apparti l-injam, il-foresti tropikali u sottotropikali jipprovdu l-ambjent ideali sabiex jitkabbru pjanti rari għall-użu fil-mediċina u l-kosmetika. L-injam mill-forestrija tropikali u sottotropikali mhux soluzzjoni ta' profitt immedjat, iżda fuq perjodu fit-tul joffri opportunità għal dawn ir-reġjuni sabiex jikkapitalizzaw mis-swieq li jħallu profitti kbar li jeħtieġu aċċess għal dan l-injam u dawn il-pjanti rari.

4.11 *Ir-riċerka u l-iżvilupp tagħha*

4.11.1 Il-KESE huwa favur li jinżamm il-programm Ewropew favur l-ambjent kif ukoll il-pjan ta' azzjoni għall-bijodiversità (80 % tal-potenzjal Ewropew jinsab fir-RUP) u jemmen li fil-programmi futuri tal-Istrateġija Ewropa 2020 il-potenzjal tar-RUP għandu jiġi kkunsidrat iktar, b'mod partikolari f'rabta mal-enerġiji rinnovabbli, l-iżvilupp sostenibbli u x-xjenzi marittimi.

4.11.2 Il-Kummissjoni Ewropea mhux qed tiżviluppa l-potenzjal tar-RUP biżżejjed f'dan ir-rigward.

4.11.3 Il-KESE jappoġġja l-idea li jinħolqu netwerks Ewropej ta' clusters dwar it-temi li jinkludu r-RUP.

4.12 *It-tisħiħ tad-dimensjoni soċjali tal-iżvilupp tar-RUP*

4.12.1 Il-KESE jinsab kuntent li l-Kummissjoni tiffoka fuq id-dimensjoni soċjali tal-mudell Ewropew fil-qafas tal-Istrateġija Ewropa 2020. Din ma tistax tkun biss kwistjoni ta' rieda tajba iżda għandha tieħu l-forma ta' impenji konkreti. L-ebda ċittadin Ewropew m'għandu jiġi eskluż u jitħalla barra mill-proċess tal-iżvilupp. Din hija s-solidarjetà Ewropea fil-veru sens tagħha. Il-KESE japprova l-proposta tal-President tar-reġjun tal-Gżejjer Kanarji dwar il-ħolqien ta' pjan ta' emerġenza fil-ġlieda kontra l-qgħad tal-massa li qed ikompli jiżdied b'rapidità kbira.

4.12.2 Barra mill-implimentazzjoni tal-prijoritajiet strateġiċi, il-KESE jenfasizza:

4.12.2.1 il-bżonnijiet essenzjali bażiċi: l-ilma għal kulħadd (l-individwi u l-ekonomija), l-enerġija sostenibbli, it-trattament tal-ilma mormi u l-eliminazzjoni tal-iskart huma kwistjonijiet li għandhom impatt kbir fuq dawn it-territorji. F'dan ir-rigward, il-Komunikazzjoni ma tenfasizzax biżżejjed il-bżonn li s-servizzi tan-netwerk fir-RUP jitħaddmu tajjeb.

4.12.2.2 l-importanza ta' strateġija Ewropea tat-turiżmu, li hija fattur essenzjali għar-RUP u għandha tinkludi l-iżvilupp sostenibbli u r-rispett tal-identità bħala pilastri fundamentali tal-iżvilupp ta' dan is-settur sabiex jiġu evitati l-omoġenizzazzjoni kulturali u l-kisi bil-konkrit taż-żoni marittimi. F'dan il-kuntest, il-KESE jiġbed l-attenzjoni għall-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar it-Tkabbir Blu u l-Opinjoni li qed jipprepara bħalissa l-Kumitat ([4]).

4.12.2.3 l-istrateġija tal-Kummissjoni għandha tagħti iktar attenzjoni lid-dimensjoni kulturali. F'dan ir-rigward, ir-RUP huma sors ta' rikkezza kbira għall-UE. Għalhekk il-KESE jappella li l-qasam tal-kultura għandu jissaħħaħ sostanzjalment fil-pjani ta' azzjoni għall-implimentazzjoni tal-Istrateġija Ewropa 2020.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

([4]) Opinjoni tal-KESE, "It-Tkabbir Blu: opportunitajiet għal tkabbir sostenibbli fis-settur tal-baħar u dak marittimu", (Ara paġna 87 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjalià).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Proposta għal Regolament tal-Kunsill li jemenda r-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 723/2009 dwar il-qafas ġuridiku Komunitarju applikabbli għal Konsorzju għal Infrastruttura Ewropea ta' Riċerka (ERIC)"

COM(2012) 682 final — 2012/0321 (NLE)

(2013/C 161/10)

Relatur: **is-Sur STANTIČ**

Nhar id-19 ta' Diċembru 2012, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità mal-Artikoli 187 u 188 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

il-Proposta għal Regolament tal-Kunsill li jemenda r-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 723/2009 dwar il-qafas ġuridiku Komunitarju applikabbli għal Konsorzju għal Infrastruttura Ewropea ta' Riċerka (ERIC)

COM(2012) 682 final – 2012/0321 (NLE).

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar is-7 ta' Marzu 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u fil-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni b'87 vot favur, vot wieħed (1) kontra u 3 astensjonijiet.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Il-KESE jappoġġja l-emenda proposta għall-Artikolu 9 tar-Regolament sabiex titneħħa d-diskriminazzjoni bejn l-Istati Membri u l-pajjiżi assoċjati u tingħata spinta lill-parteċipazzjoni attiva tal-pajjiżi assoċjati fit-twaqqif u l-operat ta' ERICs (Konsorzji għal Infrastruttura Ewropea ta' Riċerka) futuri.

1.2 Il-KESE jemmen li l-ugwaljanza fid-drittijiet tal-vot mhux se tolqot lid-*Dimensjoni Komunitarja tar-Regolament* u li l-Komunità tista' żżomm kontroll biżżejjed tal-elementi essenzjali tal-attivitajiet ta' ERIC permezz ta' dispożizzjonijiet oħra li jeżistu fir-Regolament.

1.3 Il-KESE huwa mħasseb dwar ir-ritmu baxx li bih qed jiġi applikat l-istrument legali tal-ERIC għat-twaqqif u l-operat ta' proġetti ta' infrastrutura tar-riċerka b'interess Ewropew skont il-Pjan Direzzjonali tal-Forum Strateġiku Ewropew għall-Infrastrutturi tar-Riċerka (ESFRI). Għalhekk, iheġġeġ lill-Kummissjoni tagħti l-akbar appoġġ possibbli lill-imsieħba potenzjali u b'hekk tiffaċilita l-użu tal-forma legali ta' ERIC.

1.4 Il-KESE jirrakkomanda wkoll li l-Komunità tikkontribwixxi aktar għall-kofinanzjament ta' proġetti ta' ERIC, billi jiġu żgurati sinerġiji aħjar bejn il-Fondi Strutturali u l-Programm Qafas Orizzont 2020.

2. Introduzzjoni u sfond

2.1 L-infrastruttura tar-riċerka ta' livell għoli għandha rwol kruċjali fl-isfruttament tal-għarfien u t-teknoloġiji l-ġodda, għal ekonomija Ewropea aktar kompetittiva u msejsa fuq l-għarfien.

2.2 Minkejja li l-appoġġ u l-iżvilupp ta' infrastruttura tar-riċerka fl-Ewropa ilhom fil-mira tal-Komunità għal dan l-aħħar deċennju, il-frammentazzjoni u r-reġjonalizzazzjoni [1] ta' din l-infrastruttura kienu minn dejjem uħud mir-raġunijiet għal nuqqas ta' eċċellenza.

2.3 Fl-2006 l-ESFRI identifika numru ta' proġetti ta' infrastruttura ewlenin b'interess pan-Ewropew li jridu jiġu żviluppati sal-2020 [2]. Ostaklu prinċipali għat-twaqqif ta' tali infrastruttura bejn il-pajjiżi tal-UE kien in-nuqqas ta' qafas legali adegwat għall-ħolqien ta' shubijiet adegwati.

2.4 Għalhekk, il-Kunsill adotta r-Regolament ERIC fl-2009 [3]. Dan l-istrument legali speċifiku jagħti lil ERIC personalità ġuridika li hija rikonoxxuta fl-Istati Membri kollha. Dan jista' jibbenefika wkoll minn eżenzjoni tal-VAT u tad-dazju tas-sisa, u jista' jadotta l-proċeduri tiegħu stess għall-akkwist.

3. Kuntest tal-proposta li temenda r-Regolament ERIC

3.1 Skont ir-Regolament attwali, l-ERICs għandhom jinkludu membri minn tal-anqas tliet Stati Membri u jistgħu jinkludu wkoll pajjiżi [4] assoċjati kkwalifikati kif ukoll pajjiżi terzi u organizzazzjonijiet intergovernattivi speċjalizzati. L-Istati Membri dejjem ikollhom bejniethom il-maġġoranza tad-drittijiet tal-vot fl-Assemblea.

[1] Nofs it-total tal-infiq għar-riċerka imur għal 30 reġjun minn 254, u maġġoranza ta' proġetti tal-Pjan Direzzjonali ESFRI jinsabu f'10 Stati Membri biss.

[2] Il-Pjan Direzzjonali tal-ESFRI kien aġġornat fl-2008 u fl-2010. L-aġġornament li jmiss huwa skedat għall-2015.

[3] Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 723/2009 dwar il-Qafas Ġuridiku Komunitarju applikabbli għal Konsorzju għal Infrastruttura Ewropea ta' Riċerka (ERIC).

[4] Bħalissa hemm 14-il pajjiż assoċjati mas-Seba' Programm Qafas. Dawn huma: Norveġja, Islanda, Liechtenstein (abbażi tal-Ftehim taż-ŻEE), Iżrael, Gżejjer Faeroe, Svizzera (abbażi ta' ftehim internazzjanoli separat), Moldova, Kroazja, Turkija, Bosnja-Ħerzegovina, Montenegro, Albanija, Serbja u FYROM (abbażi ta' Memoranda ta' Qbil).

3.2 Arranġament bħal dan iqiegħed lill-pajjiżi assoċjati f'pożizzjoni inġusta u subordinata, fir-rigward tad-drittijiet tal-vot tagħhom, anke jekk huma jkunu lesti li jagħtu kontribut finanzjarju sostanzjali għat-twaqqif u l-operat ta' ERIC (5).

3.3 Sabiex il-pajjiżi assoċjati jiġu inkoraġġiti jipparteċipaw b'mod attiv fl-ERICs, l-emenda għall-Artikolu 9 tipproponi bidla b'mod li Stat Membru wieħed biss (minn mimimu ta' tliet membri) ikun meħtieġ biex jitwaqqaf Konsorzju. Iż-żewġ membri l-oħra jistgħu jkunu minn pajjiżi assoċjati. Il-pajjiżi assoċjati jista' jkollhom drittijiet tal-vot bl-istess mod.

4. Kummenti ġenerali u partikolari

4.1 Il-KESE ġeneralment jappoġġja l-emenda fir-Regolament ERIC jekk din tkun tista' ssaħħaħ il-parteċipazzjoni attiva tal-pajjiżi assoċjati rigward it-twaqqif u l-operat ta' ERICs futuri, imma jixtieq jagħmel dawn ir-rimarki.

4.1.1 L-argument prinċipali favur minimu ta' tliet Stati Membri fir-Regolament attwali huwa li tiġi assigurata d-*dimensjoni Komunitarja ta' dan ir-Regolament* (6). F'dan ir-rigward, il-bidla minn tlieta għal wieħed tidher pjuttost radikali.

4.1.2 Il-KESE jfakkar li dan ir-Regolament ġie stabbilit primarjament biex tiġi żgurata implimentazzjoni effiċjenti tal-proġetti Komunitarji tar-riċerka, it-teknoloġija u l-iżvilupp. Għalhekk, il-KESE jagħraf il-bżonn li l-Komunità żżomm kontroll ta' ċerti elementi essenzjali tal-attivitajiet ta' ERIC.

4.1.3 Min-naħa l-oħra, il-KESE jinnota li ċerti dispożizzjonijiet fir-Regolament attwali li jistgħu jpattu għad-dgħajfien li jista' jkun hemm fil-pożizzjoni tal-partijiet tal-UE minħabba l-emenda għal Artikolu 9, pereżempju:

— L-entitajiet li jkunu jixtiequ jwaqqfu ERIC għandhom jibagħtu applikazzjoni lill-Kummissjoni Ewropea;

— L-ERICs huma regolati mill-liġi tal-Unjoni, minbarra l-liġi tal-Istat ospitanti;

— L-ERICs għandhom jibagħtu lill-Kummissjoni r-rapporti annwali tagħhom u kull informazzjoni li jistgħu jkunu ta' xkiel biex iwettqu l-kompiti tagħhom jew biex jissodisfaw l-obbligi tar-Regolament;

— Emendi sostanzjali tal-Istatuti jeħtieġu approvazzjoni formali tal-Kummissjoni;

— Il-Qorti tal-Ġustizzja għandha l-ġurisdizzjoni rigward ERICs.

Il-KESE għandu bżonn assigurazzjoni sħiħa li d-dispożizzjonijiet t'hawn fuq jiżbqu l-emenda proposta u jiżguraw kontroll suffiċjenti fuq l-attivitajiet rigward ERIC.

4.1.4 Il-KESE jesprimi t-tħassib tiegħu li, s'issa l-ebda pajjiż assoċjat jew pajjiż terz issieħeb f'ERIC u jittama li s-sitwazzjoni sfavorevoli dwar id-drittijiet tal-vot kienet fil-fatt l-unika raġuni għan-nuqqas ta' interess tagħhom.

4.1.5 Il-KESE jinnota b'sodisfazzjon li 19 minn 51 proġett ta' infrastruttura fil-Pjan Direzzjonali tal-ESFRI huma previsti li jużaw il-forma legali ta' ERIC għat-twaqqif u l-operat tagħhom. Fl-istess ħin, il-Kumitat huwa mħasseb li twaqqfu biss żewġ ERICs mindu daħal fis-seħħ ir-Regolament fl-2009.

4.1.6 Il-KESE jixtieq li dan il-proċess jitħaffef. Huwa jikkunsidra li r-raġunijiet għal progress daqshekk limitat jinkludu r-rekwiżit ta' proċeduri amministrattivi u legali tant kumplessi u onerużi biex jiġi stabbilit ERIC. Għaldaqstant il-KESE iħeġġeġ lill-Kummissjoni biex tipprovdi miżuri u għodod t'appoġġ għal imsieħba potenzjali u b'hekk tiffaċilita xogħolhom (mudelli ta' statuti, linji gwida prattiċi, miżuri t'appoġġ speċifiċi għal ERICs taħt l-Orizzont 2020, eċċ).

4.1.7 Minkejja li mhix relatata direttament mal-emenda proposta tar-Regolament, il-KESE jixtieq itenni r-rakkomandazzjoni tiegħu biex il-Komunità tikkontribwixxi b'mod aktar attiv għall-kofinanzjament ta' proġetti ta' ERIC billi żżid il-fondi għall-infrastrutturi tar-riċerka fil-programm qafas Orizzont 2020, u b'mod partikolari billi żżid is-sinerġiji bejn l-Orizzont 2020 u l-Fondi Strutturali.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

---

(5) In-Norveġja għandha interess li tospita 3 ERICs għal proġetti prinċipali mill-Pjan Direzzjonali ESFRI (CESSDA, SIOS, ECCSEL), bil-kundizzjoni li jkun hemm drittijiet tal-vot aktar favorevoli.
(6) Ara paragrafu (14), ĠU L 206 tat-8.8.2009, p. 1.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Green Paper — Suq integrat għall-konsenja tal-pakketti għat-tkabbir tal-kummerċ elettroniku fl-UE"

COM(2012) 698 final

(2013/C 161/11)

Relatur: **is-Sinjura RONDINELLI**

Nhar id-19 ta' Frar 2013, il-Kummissjoni Ewropea ddeċidiet, b'konformità mal-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

il-Green Paper — Suq integrat għall-konsenja tal-pakketti għat-tkabbir tal-kummerċ elettroniku fl-UE

COM(2012) 698 final.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar is-7 ta' Marzu 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'156 vot favur u 2 astensjonijiet.

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE) jemmen li hu importanti li terġa' tinkiseb il-fiduċja tal-konsumaturi onlajn u tal-bejjiegħa onlajn fil-loġistika integrata użata għall-kummerċ elettroniku li hu partikolarment attraenti għal ħafna konsumaturi, minħabba l-importanza tas-suq diġitali u **l-potenzjal kbir tiegħu għall-iżvilupp ekonomiku u għall-impjiegi**.

1.2 Il-KESE jilqa' l-inizjattiva tal-Kummissjoni li tistudja fil-fond il-kwistjonijiet tas-settur b'konsultazzjoni wiesgħa mal-partijiet interessati kollha permezz tal-Green Paper dwar suq integrat, li l-għan tagħha hu li jinħoloq suq integrat tal-loġistika għall-konsenja tal-pakketti relatati max-xiri onlajn u li jkun hemm żviluppi pożittivi fil-kummerċ elettroniku **mhux biss B2C iżda wkoll B2B u C2C**.

1.3 Il-KESE jitlob lill-Kummissjoni tfassal direttiva ffokata fuq sitt esiġenzi prijoritarji:

— sistema ta' obbligazzjoni *in solidum* li tapplika għall-bejjiegħa onlajn u l-operaturi tal-konsenja tul il-katina kollha tal-konsenja, b'mod partikolari meta l-konsumatur jirritorna l-oġġett għax ma jkunx iridu jew għax l-oġġett ma jkunx konformi;

— it-traċċabbiltà u l-lokalizzazzjoni sħiħa tal-konsenji;

— l-obbligu li jiġu offruti diversi alternattivi ta' konsenja sabiex il-konsumatur ikun jista' jagħżel;

— l-approvazzjoni sħiħa tas-sistema taċ-ċentri nazzjonali għas-soluzzjoni tal-problemi relatati mal-konsenji tal-kummerċ elettroniku;

— l-obbligu li jiġu rispettati l-kundizzjonijiet tax-xogħol ġusti;

— l-obbligu tat-trasparenza dwar il-kundizzjonijiet u l-prezzijiet.

u tippreżenta rapport dwar ir-riżultati miksuba fil-livell tal-Istati Membri individwali u tal-konsenji transkonfinali.

1.4 Il-Kumitat iqis li għandhom jiġu indirizzati d-dgħufijiet tal-qafas regolatorju u jirrakkomanda li jinfetaħ djalogu strutturat bejn ir-rappreżentanti tas-soċjetà ċivili organizzata – speċjalment tal-organizzazzjonijiet tal-konsumaturi u tal-SMEs, tal-bejjiegħa onlajn u tal-operaturi tal-konsenji – sabiex jiġu vvalutati l-għażliet ta' politika regolatorji u mhux regolatorji l-aktar adatti biex jiġu indirizzati s-sitt prijoritajiet ta' hawn fuq.

1.5 Il-KESE jaħseb li hu importanti li l-korpi Ewropej tal-istandardizzazzjoni jingħataw impuls qawwi biex – b'parteċipazzjoni ugwali min-naħa tal-gruppi tal-utenti, tal-SMEs u tal-partijiet interessati l-oħra – iħejju **standards tekniċi u regolatorji Ewropej** li jiżguraw il-kwalità, l-affidabbiltà u s-sostenibbiltà tas-servizzi tal-loġistika integrata użati għall-kummerċ elettroniku u li jipprovdu garanziji soċjali u tas-sikurezza fl-istess servizzi. Huwa mixtieq ħafna li tinħoloq **tikketta Ewropea tas-sikurezza u l-kwalità** għas-sistemi tal-konsenja.

1.6 Sabiex jiġi garantit li s-servizzi tal-loġistika integrata tal-konsenji jkunu aċċessibbli, affidabbli u effikaċi, il-KESE jemmen li hemm bżonn l-intervent tal-programmi Ewropej tar-**riċerka teknoloġika, l-ambjent u t-trasport**, b'mod partikolari l-**Galileo**.

1.7 L-interoperabbiltà sħiħa bejn is-sistemi u l-pjattaformi tal-interkonnessjoni ma' netwerk hija indispensabbli għall-kondiviżjoni tal-informazzjoni u l-koordinazzjoni bejn l-atturi kollha.

1.8 Bil-għan li tiġi żgurata kompetizzjoni ġusta u jiġi evitat l-abbuż minn pożizzjonijiet dominanti, il-KESE jirrakkomanda li jingħata appoġġ adegwat lill-SMEs innovattivi, li joħolqu l-impjiegi, permezz tal-attivazzjoni ta' **linji ta' assistenza tal-BEI** speċifikament għalihom.

1.9 Il-KESE jitlob bil-qawwa li jinħoloq netwerk Ewropew ta' **ċentri nazzjonali għas-soluzzjoni tal-problemi** relatati mal-konsenji tal-kummerċ elettroniku li jkun faċli għall-utenti u li jsib soluzzjonijiet rapidi u bi ftit spejjeż għall-problemi tal-klijenti u tal-bejjiegħa onlajn, u li jitwaqqaf **osservatorju Ewropew** għall-monitoraġġ u s-sorveljanza tal-problemi fis-settur.

1.10 Fil-fehma tal-Kumitat għandha titwaqqaf **sistema ta' twissija rapida għall-konsenji tal-kummerċ elettroniku**, bl-istess poteri tas-sistemi RAPEX u ICSMS, li tiffaċilita l-iskambju rapidu tal-informazzjoni bejn l-Istati Membri u l-Kummissjoni dwar miżuri li jittieħdu biex jipprevjenu jew jirrestrinġu l-kummerċjalizzazzjoni jew l-użu ta' sistemi tal-konsenji tal-kummerċ elettroniku li joħolqu riskji serji għad-drittijiet tal-konsumaturi elettroniċi jew tal-bejjiegħa elettroniċi.

1.11 Il-KESE jemmen li biex jinkiseb suq integrat għall-konsenja tal-pakketti, hemm bżonn li jinħolqu impjiegi ta' kwalità permezz ta' **dimensjoni soċjali soda u koerenti** li terġa' tiddefinixxi l-impjiegi attwali u toffri kwalifiki ġodda għalihom filwaqt li tiżgura kundizzjonijiet tax-xogħol ġusti u pagi deċenti, u permezz tal-ġlieda kontra x-xogħol mhux iddikjarat fil-qafas ta' **djalogu bejn l-imsieħba soċjali tas-settur** fil-livell Ewropew, nazzjonali u territorjali.

1.12 Il-KESE jirrakkomanda li jinħoloq netwerk Ewropew ta' ċentri nazzjonali għas-soluzzjoni tal-problemi relatati mal-konsenji tal-kummerċ elettroniku li jkun faċli għall-utenti u li jsib soluzzjonijiet rapidi u mingħajr spejjeż għall-problemi kollha tal-utenti u tal-bejjiegħa onlajn, u li jitwaqqaf osservatorju Ewropew għall-monitoraġġ tas-sistemi tal-konsenji tal-kummerċ elettroniku li kull tliet xhur jagħti rendikont tal-problemi li jinqalgħu fil-konsenji tal-kummerċ elettroniku.

1.13 Il-KESE jemmen li għandha tiġi organizzata konferenza interistituzzjonali dwar il-loġistika integrata l-ġdida għall-kummerċ elettroniku, bil-għan li jiġu promossi l-iżvilupp ekwu u sostenibbli tas-settur, l-iskambju tal-prattiki nazzjonali tajbin dwar il-kuntratti standard [1] u s-sistemi tal-kwalità u tal-arbitraġġ kif ukoll biex jiżdiedu l-kooperazzjoni u l-interoperabbiltà bejn l-atturi involuti kollha fil-livell nazzjonali u transkonfinali.

2. Il-kummerċ elettroniku u s-sistemi tal-loġistika integrata għall-konsenja tal-pakketti

2.1 Il-kummerċ elettroniku fl-Ewropa kellu fatturat ta' EUR 300 biljun fl-2012, jiġifieri żieda ta' 20 % meta mqabbel mas-sena ta' qabel [2], filwaqt li x-xiri onlajn żdied minn 20 % għal 37 % f'ħames snin [3]; huwa stmat li l-konsumaturi ffrankaw madwar EUR 12-il biljun fis-sena.

2.2 Il-vantaġġi tal-kummerċ elettroniku jistgħu jitkejlu f'termini ta' ffrankar u rapidità tat-tranżazzjoni, ta' internazzjonalità, ta' kompletezza, ta' veloċità tal-informazzjoni, u ta' kontenut tas-servizz b'rabta ma' dak li jkun ġie negozjat. Però d-disponibbiltà fiżika tal-biċċa l-kbira tal-prodotti, minbarra dawk diġitali, għadha marbuta mal-kapaċità li jiġu ġestiti l-proċessi loġistiċi tal-ipproċessar u l-imballaġġ, it-traċċabbiltà, l-identifikazzjoni, l-immaniġġar, il-ħżin u t-trasport tal-pakketti.

2.3 L-istrateġija tal-Kummissjoni "għall-bini ta' fiduċja fis-Suq Uniku Diġitali tal-kummerċ elettroniku u tas-servizzi online" [4] tidentifika "ħames ostakoli prinċipali għas-Suq Uniku Diġitali u tipproponi pjan ta' azzjoni biex jitneħħew". Fosthom hemm "is-sistemi ta' pagament u ta' kunsinna […] inadegwati"; barra minn hekk, "10 % tal-persuni bħalissa ma jixtrux online [5] għaliex huma mħassba dwar l-ispejjeż tas-servizzi tal-kunsinna, partikolarment fir-rigward tal-kunsinna transkonfinali, u dwar il-kwalità tas-servizz". F'dan ir-rigward il-Kummissjoni tisħaq li:

— "għandha tiġi żviluppata l-għażla bejn il-varji alternattivi għall-konsumaturi, filwaqt li għandhom jiġu disseminati u implimentati l-aħjar prassi Ewropej bħall-kunsinna fid-domiċilju, il-ġbir f'ħanut imsieħeb jew f'sistemi awtomatizzati li għandhom sigħat twal tal-ftuħ, eċċ. fl-Istati Membri varji";

— "mill-perspettiva kemm tal-konsumaturi kif ukoll tan-negozji, il-kwistjoni tar-responsabbiltà għal pakketti danneġġati, misruqa jew mitlufa għandhom jiġu ċċarati";

— "għandha tingħata attenzjoni wkoll sabiex ikun żgurat li s-servizzi tal-kunsinna jkunu wkoll effiċjenti u tajbin għall-but f'żoni rurali jew dawk imbiegħda u fir-reġjuni ultraperiferiċi tal-UE, sabiex il-kummerċ elettroniku jnaqqas minflok jenfasizza l-inugwaljanzi f'termini ta' koeżjoni territorjali";

— fil-każ tal-konsenja ta' prodotti mediċinali ffalsifikati u/jew imitati, għandha tiġi żgurata "protezzjoni adegwata għall-pazjenti li jixtru prodotti mediċinali online".

2.4 Is-sistemi tal-loġistika tradizzjonali użati fil-katina tal-konsenja issa qdiemu u hemm ir-riskju li jnaqqsu l-veloċità tal-proċess ta' tixrid u żvilupp tal-kummerċ elettroniku, speċjalment rigward it-tranżazzjonijiet transnazzjonali, filwaqt li l-iżvilupp aċċellerat tat-teknoloġiji ġodda joffri possibbiltajiet ġodda ta' konverġenza.

(1) Pereżempju, Thuiswinkel: kuntratt standard Olandiż li nħoloq fl-1 ta' Jannar 2012 fil-Kunsill Ekonomiku u Soċjali tal-Pajjiżi l-Baxxi b'konsultazzjoni mal-konsumaturi, u li diġà ngħaqdu miegħu 80 % tal-"partijiet interessati onlajn".

(2) Sors: McKinsey – Ir-Raba' Konferenza Annwali Ewropea dwar il-Kummerċ Elettroniku, 14 ta' Novembru 2012, Brussell.
(3) Sors: EUROSTAT għall-perjodu 2004-2009.
(4) COM(2011) 942 final tal-11 ta' Jannar 2012.
(5) Eurostat, Household Survey (stħarriġ dwar il-familji) 2009.

2.5 L-iżvilupp tal-kummerċ elettroniku min-negozju għall-konsumatur (B2C) fil-każ tal-prodotti li ma jistgħux jiġu fornuti onlajn jew diġitalizzati wassal għal tkabbir konsiderevoli fil-konsenji medji u żgħar lejn numru kbir ħafna ta' destinazzjonijiet mhux rikorrenti li huma diffiċli biex jiġu ppjanati, b'servizz dejjem aktar imfassal speċifikament fuq l-esiġenzi tal-klijent individwali.

2.6 Il-veloċità tal-ġbir tal-informazzjoni u tal-konklużjoni tat-tranżazzjonijiet bis-saħħa ta' interfaċċja dejjem aktar diretta bejn il-produtturi u l-konsumaturi toħloq aspettattivi akbar f'termini ta' rapidità u affidabbiltà tal-konsenji, u dan ipoġġi pressjoni kbira fuq l-effiċjenza u l-ispejjeż tas-sistema tal-loġistika.

2.7 Il-Kumitat jemmen li hu importanti li terġa' tinkiseb il-fiduċja tal-konsumatur onlajn, li t-tħassib prinċipali tiegħu jinkludi li ma ssirx il-konsenja, il-ħsara jew it-telf ta' dak li jkun ordna u l-possibbiltà li jirkupra flusu lura speċjalment fit-tranżazzjonijiet transkonfinali, kif ukoll il-fiduċja tal-bejjiegħ onlajn minħabba n-nuqqas ta' netwerk strutturat ibbażat fuq l-esiġenzi speċifiċi tal-operaturi tas-settur, in-nuqqas ta' interoperabbiltà u n-nuqqas ta' qafas regolatorju adegwat.

3. Il-Green Paper tal-Kummissjoni

3.1 Il-Green Paper tal-Kummissjoni tistabbilixxi tliet linji ta' azzjoni sabiex issolvi l-problemi u tegħleb l-isfidi li jiffaċċjaw il-konsumaturi u l-bejjiegħa onlajn, bil-għan li tappoġġja t-tkabbir tal-kummerċ elettroniku u tiggarantixxi li ċ-ċittadini u l-SMEs kollha ta' kull reġjun fl-Ewropa jkollhom aċċess għall-vantaġġi tiegħu bis-saħħa ta' sistema tal-konsenji sostenibbli u effiċjenti fil-livell nazzjonali, Komunitarju u internazzjonali:

— is-servizzi ta' konsenja fl-UE għandhom ikunu aktar konvenjenti għall-konsumaturi u l-SMEs;

— il-konsumaturi u l-SMEs għandu jkollhom soluzzjonijiet ta' konsenja aktar effiċjenti f'termini ta' spejjeż u tariffi aħjar;

— fis-servizzi ta' konsenja għandha tiġi promossa aktar interoperabbiltà bejn l-operaturi, billi jittejbu l-metodi ta' kollaborazzjoni u l-kooperazzjoni bejn l-operaturi u l-bejjiegħa onlajn, b'mod partikolari l-SMEs.

4. Kummenti ġenerali

4.1 Il-KESE jilqa' l-inizjattiva tal-Kummissjoni biex jinħoloq suq integrat tal-loġistika għall-konsenja tal-pakketti relatati max-xiri onlajn u biex ikun hemm żviluppi pożittivi fil-kummerċ elettroniku mhux biss B2C iżda wkoll B2B u C2C, sabiex b'hekk tittejjeb kemm jista' jkun il-fiduċja fost l-operaturi involuti kollha b'mod partikolari ċ-ċittadini Ewropej, u jiġu garantiti l-aċċessibbiltà, l-affidabbiltà, it-trasparenza, l-effikaċja u r-rispett sħiħ u l-protezzjoni tad-drittijiet reċiproċi.

4.2 Il-Kumitat iqis li l-qafas regolatorju fih nuqqasijiet li jridu jiġu indirizzati:

— fir-rigward tas-servizzi postali, "servizz postali universali li jiggarantixxi l-aċċess liċ-ċittadini kollha, tkun xi tkun is-sitwazzjoni ġeografika, finanzjarja jew oħra tagħhom għal servizzi postali ta' kwalità, affidabbli u bi prezzijiet li jistgħu jintlaħqu, huwa element prinċipali tal-mudell soċjali Ewropew" ([6]),

— fir-rigward tal-aċċess għall-forniment ta' servizzi b'dimensjoni transkonfinali u l-obbligi ta' informazzjoni, bl-applikazzjoni sħiħa tad-Direttiva dwar is-Servizzi ([7]).

4.3 Fil-fehma tal-Kumitat, huwa fundamentali li l-qafas regolatorju jiġi adattat biex joffri lill-konsumaturi Ewropej vantaġġi soċjoekonomiċi akbar f'termini ta' awtonomija, prattiċità, trasparenza u kompetizzjoni u jipprovdilhom aċċess għal firxa usa' ta' prodotti u servizzi, u biex lill-intrapriżi – b'mod partikolari l-SMEs – joffrilhom opportunitajiet kbar li jipprovdu prodotti u servizzi innovattivi, ta' kwalità għolja u qrib il-konsumatur fis-suq intern Ewropew onlajn kollu, filwaqt li jsaħħilhom il-pożizzjoni tagħhom u jagħtihom il-possibbiltà li jibqgħu kompetittivi fl-ekonomija globali.

4.4 Jeħtieġ li dawk li jieħdu d-deċiżjonijiet politiċi jistabbilixxu miri kwalitattivi u kwantitattivi fuq il-bażi tal-prinċipju SMART (specific, measurable, achievable, realistic and timely). Sabiex jiġu ġestiti b'mod effikaċi l-inizjattivi u jiġi evalwat l-impatt prattiku tagħhom, jeħtieġ fuq kollox li l-progress miksub ikun jista' jitkejjel u jitqabbel ma' miri realistiċi ([8]). B'dan il-mod titjieb il-fiduċja tal-konsumaturi, tal-operaturi u tal-intrapriżi u jitjiebu wkoll il-kundizzjonijiet tax-xogħol f'settur li tradizzjonalment jirrikjedi ħafna ħaddiema.

4.5 Il-KESE jaħseb li hu importanti li s-CEN-CENELEC-ETSI ([9]) jingħataw impuls qawwi biex – b'parteċipazzjoni ugwali min-naħa tal-gruppi tal-utenti, tal-SMEs u tal-partijiet interessati l-oħra – iħejju **standards tekniċi u regolatorji Ewropej** li jiżguraw il-kwalità, l-affidabbiltà u s-sostenibbiltà tas-servizzi tal-loġistika integrata użati għall-kummerċ elettroniku u li jipprovdu garanziji soċjali u tas-sikurezza fl-istess servizzi, abbażi ta' kalendarju preċiż permezz ta' kampanja adegwata ta' informazzjoni fuq l-internet u l-mezzi tax-xandir. Il-KESE jqis li wieħed mill-passi hu li tinħoloq **tikketta Ewropea tas-sikurezza u l-kwalità** għas-sistemi tal-konsenja (bħall-*VeriSign Secured Seal* għall-pagamenti onlajn), liema tikketta **tingħata min-netwerk Ewropew taċ-ċentri għas-soluzzjoni tal-problemi**.

4.5.1 Il-KESE jirrakkomanda li jinħoloq netwerk Ewropew ta' ċentri nazzjonali għas-soluzzjoni tal-problemi relatati mal-konsenji tal-kummerċ elettroniku li jkun faċli għall-utenti u li jsib soluzzjonijiet rapidi u mingħajr spejjeż għall-problemi kollha tal-utenti u tal-bejjiegħa onlajn, u li jitwaqqaf osservatorju

([6]) ĠU C 168, 20.7.2007, p. 74.
([7]) ĠU C 224, 30.8.2008, p. 50.
([8]) ĠU C 108, 30.4.2004, p. 23 (mhux disponibbli bil-Malti).
([9]) CEN: Kumitat Ewropew għall-Istandardizzazzjoni; CENELEC: Kumitat Ewropew għall-Istandardizzazzjoni Elettroteknika; ETSI: Istitut Ewropew tal-Istandards tat- Telekomunikazzjoni.

Ewropew għall-monitoraġġ tas-sistemi tal-konsenji tal-kummerċ elettroniku li kull tliet xhur jagħti rendikont tal-problemi li jinqalgħu fil-konsenji tal-kummerċ elettroniku.

4.5.2 Il-KESE jitlob bil-qawwa li tinħoloq sistema ta' twissija rapida, bħas-sistemi RAPEX ([10]) u ICSMS ([11]), li wara li tivverifika l-abbużi rappurtati liċ-ċentri nazzjonali għas-soluzzjoni tal-problemi relatati mal-konsenji tal-kummerċ elettroniku, tkun tista' twaqqaf il-prattiki kummerċjali qarrieqa fis-settur, tibblokka l-websajt u tippenalizza lill-operaturi tal-konsenji sakemm tinsab soluzzjoni għall-problema li tkun effikaċi, faċli għall-utenti u mingħajr spejjeż.

4.6 Sabiex jiġi garantit li s-servizzi integrati tal-loġistika tal-konsenji jkunu aċċessibbli, affidabbli u effikaċi, il-KESE jemmen li hemm bżonn li:

— fil-qafas tal-Orizzont 2020 tingħata prijorità kbira lir-**riċerka dwar it-teknoloġiji tal-loġistika integrata** biex jiġu garantiti t-traċċabbiltà, rotot rapidi u interfaċċji ta' kooperazzjoni bejn il-produtturi, l-operaturi tal-loġistika u l-konsumaturi bil-għan li jitnaqqsu kemm il-ħin tal-konsenja kif ukoll l-ispejjeż;

— jinbeda malajr kemm jista' jkun l-operat tal-**kostellazzjoni satellitari Galileo** b'netwerk ta' stazzjonijiet terrestri, b'konformità mal-opinjonijiet adottati mill-Kumitat dwar dan is-suġġett ([12]);

— tiġi żgurata **l-interoperabbiltà sħiħa b'mod partikolari tas-sistemi ta' monitoraġġ** u tas-sistemi informatiċi semplifikati għar-ritorn tal-prodotti u r-rimborżi, billi jintużaw l-esperjenzi miksubin fil-programmi Komunitarji IDA, IDABC u ISA ([13]) – Soluzzjonijiet ta' Interoperabbiltà għall-Amministrazzjonijiet Pubbliċi Ewropej;

— jitwaqqfu **pjattaformi tal-interkonnessjoni ma' netwerk** għall-kondiviżjoni tal-informazzjoni u l-koordinazzjoni bejn it-trasportaturi, anke biex jiġi limitat l-impatt ambjentali speċjalment tal-"aħħar mil", fuq il-bażi ta' proġetti pilota fil-kuntest tal-Orizzont 2020 u l-programm "Ngħixu tajjeb, fil-limiti tal-pjaneta tagħna 2020";

— tiġi attivata **linja tal-BEI għall-SMEs tal-loġistika integrata** bħala mezz biex tingħata l-għajnuna finanzjarja lill-intrapriżi ż-żgħar u ta' daqs medju innovattivi li joħolqu l-impjiegi fil-kuntest tal-inizjattiva għat-tkabbir u l-impjiegi ([14]);

— tiġi żgurata t-trasparenza tal-ispejjeż individwali sabiex tiġi mmonitorjata l-istruttura tal-ispejjeż u l-prezzijiet u jiġi żgurat li s-servizzi jkunu aċċessibbli, billi tiżdied is-sorveljanza tas-suq sabiex ikun hemm diversi offerti.

4.7 Is-settur tal-konsenja tal-pakketti jirrikjedi ħafna ħaddiema, speċjalment lil hinn mill-UE, iżda bi kwalifiki professjonali baxxi. F'ħafna pajjiżi tal-UE, il-kundizzjonijiet tax-xogħol tal-impjegati huma kkaratterizzati minn kuntratti prekarji, ħinijiet tax-xogħol twal ħafna u pagi baxxi u l-possibbiltajiet ta' aċċess għat-taħriġ vokazzjonali kontinwu huma limitati. Din is-sitwazzjoni hi r-riżultat tal-proċessi ta' esternalizzazzjoni li l-kumpaniji tal-konsenja wettqu permezz ta' kooperattivi jew aġenti individwali li, għalkemm jaħdmu għal operatur tal-konsenji u jużaw il-brand u l-uniformi tiegħu, huma s-sidien tal-vann tat-trasport (it-taparsi ħaddiema għal rashom) ([15]).

4.8 Il-KESE jemmen li biex jinħoloq suq intern integrat għall-konsenja tal-pakketti, huwa essenzjali li jkun hemm dimensjoni soċjali soda u koerenti, li jiġu garantiti impjiegi ta' kwalità u taħriġ kontinwu u li jiġi miġġieled ix-xogħol mhux iddikjarat. Għaldaqstant, il-Kumitat jirrakkomanda lill-Istati Membri biex jiżguraw, anke permezz tan-negozjati kollettivi, li l-ħaddiema jkunu impjegati direttament mal-kumpaniji tal-konsenja tal-pakketti u jkollhom kundizzjonijiet tax-xogħol ġusti u deċenti fis-settur kollu.

4.9 Għalhekk, il-Kumitat iqis li sabiex jiġi żviluppat is-settur tal-konsenja tal-pakketti u tal-loġistika, huwa ta' importanza strateġika li jinħoloq **djalogu settorjali strutturat** fil-livell Ewropew, nazzjonali u territorjali kemm bejn l-imsieħba soċjali li jirrappreżentaw is-settur kif ukoll bejn ir-rappreżentanti tas-soċjetà ċivili organizzata – speċjalment tal-organizzazzjonijiet tal-konsumaturi u tal-SMEs, tal-bejjiegħa onlajn u tal-operaturi tal-konsenji – bil-għan li jippromovu l-kooperazzjoni, il-fiduċja reċiproka u s-sostenibbiltà u l-interoperabbiltà totali tal-iżvilupp tas-suq għall-konsenja tal-ordnijiet li jsiru onlajn.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

([10]) Is-sistema ta' twissija rapida għall-prodotti perikolużi li mhumiex għall-ikel.
([11]) ICSMS: Information and Communication System on Market Surveillance (Sistema ta' Informazzjoni u Komunikazzjoni dwar is-Sorveljanza tas-Suq).
([12]) ĠU C 256, 27.10.2007, p. 73; ĠU C 324, 30.12.2006, p. 41 (mhux disponibbli bil-Malti); ĠU C 324, 30.12.2006, p. 37 (mhux disponibbli bil-Malti); ĠU C 318, 23.12.2006, p. 210 (mhux disponibbli bil-Malti); ĠU C 221, 8.9.2005, p. 28 (mhux disponibbli bil-Malti); ĠU C 302, 7.12.2004, p. 35; ĠU C 48, 21.2.2002, p. 42 (mhux disponibbli bil-Malti).
([13]) ĠU C 218, 11.9.2009, p. 36.
([14]) Programm tal-Fondazzjoni Ewropea għat-Taħriġ biex jinbdew in-negozji – Fond Ewropew tal-Investiment.
([15]) Ara l-Opinjoni "L-abbuż mill-istatus ta' persuna li taħdem għal rasha" (Ara paġna 14 ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment ta' programm tal-Unjoni għas-sostenn ta' attivitajiet speċifiċi fil-qasam tar-rappurtar u l-awditjar finanzjarju għall-perjodu 2014-2020"

COM(2012) 782 final — 2012/0364 (COD)

(2013/C 161/12)

Relatur: **is-Sur PEZZINI**

Nhar l-24 ta' Jannar 2013 u nhar il-15 ta' Jannar 2013, il-Kunsill u l-Parlament Ewropew rispettivament iddeċidew, b'konformità mal-Artikolu 114 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li jikkonsultaw lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-istabbiliment ta' programm tal-Unjoni għas-sostenn ta' attivitajiet speċifiċi fil-qasam tar-rappurtar u l-awditjar finanzjarju għall-perjodu 2014-2020

COM(2012) 782 final - 2012/0364 (COD).

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għas-Suq Uniku, il-Produzzjoni u l-Konsum, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-opinjoni tagħha nhar is-7 ta' Marzu 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-opinjoni bi 82 vot favur, vot wieħed kontra u astensjoni waħda.

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Din il-proposta hija estensjoni għall-perjodu 2014-2020 tal-programm imniedi mill-Kummissjoni fl-2009, għall-finanzjament tal-korpi li jaħdmu fil-qasam tar-rappurtaġġ u l-awditjar finanzjarju. Minn meta beda l-programm s'issa, is-settur kellu ħafna tibdil. Il-korpi tnaqqsu għal tlieta biss: l-**IFRS**: l-Istandards Internazzjonali għall-Irrappurtar Finanzjarju, l-**EFRAG**, il-Grupp Konsultattiv Ewropew għar-Rappurtar Finanzjarju, u l-**PIOB**, il-Bord tas-Sorveljanza tal-Interess Pubbliku.

1.2 Il-KESE **japprova l-programm inġenerali** u jirrikonoxxi l-valur għoli tar-rappurtaġġ u l-awditjar finanzjarju bħala bażi ta' suq b'saħħtu u trasparenti. Min-naħa l-oħra, **m'għandux biżżejjed informazzjoni** biex jiġġudika l-**adegwatezza** tal-ammonti attribwit, għall-ħidma ta' kull programm, u lanqas jista' jkollu opinjoni propja dwar l-adegwatezza tal-"prodott" ta' kull istituzzjoni għall-ħtiġijiet tal-utenti, li jidher li għandhom opinjoni pożittiva għall-aħħar tiegħu.

1.3 Il-kriżi finanzjarja, li għadu jħabbat wiċċu magħha s-suq, uriet il-bżonn dejjem jikber ta' informazzjoni iktar preċiża u ta' standards ta' verifika dejjem iktar effettivi; iżda għalxejn ikun hemm dawn l-istrumenti jekk l-"utenti" ta' dawn is-servizzi ma jkunux kapaċi jużawhom sew. Għalhekk **meħtieġ taħriġ ta' esperti ta' livell għoli** fis-settur pubbliku u privat; l-UE, l-Istati Membri u l-intrapriżi għandhom jiddedikaw kull sforz għal dan, b'impenn adegwat ta' fondi.

2. Introduzzjoni

2.1 Fid-19 ta' Diċembru 2012, il-Kummissjoni ppubblikat proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill maħsuba biex **tappoġġja l-attivitajiet tal-korpi involuti fl-iżvilupp tal-prinċipji u l-istandards fil-qasam tar-rappurtar finanzjarju u l-awditjar**, għall-perjodu bejn l-1 Jannar 2014 u l-31 ta' Diċembru 2020. Il-pjan preċedenti, tal-2009, jiskadi fil-31 ta' Diċembru 2013. Uħud mill-korpi previsti fil-pjan oriġinali ġew assorbiti minn oħrajn; din il-proposta tkopri għalhekk il-uniċi benefiċjarji li jifdal, jiġifieri l-Fondazzjoni IFRS (is-suċċessur legali tal-IASCF), l-EFRAG u l-PIOB. Din it-tema tapplika għas-settur privat. Is-settur pubbliku huwa suġġett għar-Regolament (KE) Nru 2223/96 tal-Kunsill tal-25 ta' Ġunju 1996 dwar is-Sistema Ewropea tal-kontijiet nazzjonali u reġjonali tal-Komunità (SEC 95) li jistabilixxi l-prinċipji tat-tfassil tal-bilanċi pubbliċi.

2.2 Din il-proposta, bħar-rapport li jakkumpanjaha, tant għandha akronimi, li diffiċli jinftehmu l-akronimi kollha u r-relazzjonijiet bejn l-entitajiet differenti li jissemmew fit-test. Għalhekk hemm bżonn ta' **gwida għall-akronimi u l-organigrammi** biex id-dokumenti jinqraw iktar faċilment, billi dawn, għalkemm imfassla bl-użu ta' terminoloġija teknika preċiża, huma ta' sfida biex jinftehmu anke għal dawk li jaħdmu f'dan il-qasam stess.

2.3 Il-gwida tiddeskrivi b'mod mill-iktar issemplifikat il-korpi benefiċjarji li ġejjin:

2.3.1 **Il-Fondazzjoni IFRS**, il-Fondazzjoni għall-Standards Internazzjonali għall-Irrappurtar Finanzjarju (International Financial Reporting Standards Foundation), li ħadet post dik li kienet tissejjaħ l-IASCF, (il-Fondazzjoni tal-Kumitat tal-Istandards Internazzjonali tal-Kontabilità (International Accounting

Standards Committee Foundation); u tirrapreżenta l-korp, fuq livell globali, li flimkien mal-**IFRIC**, ifassal il-prinċipji tal-kontabilità għall-preparazzjoni tad-dikjarazzjonijiet finanzjarji ta' kumpaniji elenkati fl-UE Dawn il-prinċipji ġew inkorporati fil-liġi tal-Unjoni. L-entitatjiet tekniċi **l-IASB, u l-Kumitat tal-Interpretazzjoni tal-IFRS** jiddependu mill-Fondazzjoni IFRS. It-tmexxija hija r-responsabbiltà ta' serje ta' entitajiet li diffiċli tesprimi l-fehma dwar il-funzjonijiet tagħhom: minbarra l-Bord, hemm **il-Bord tal-Monitoraġġ**, **Kunsill ta' Konsultazzjoni dwar l-Istandards** (Standards Advisory Committee) u **l-Kumitat tas-Sorveljanza tal-Proċess Dovut** (Due Process Oversight Committee).

2.3.1.1 Il-Kummissjoni tirrikonoxxi r-rwol ewlieni tal-IFRS, bħala awtorità dinjija tal-istandards, u tirrakkomanda li tkompli l-appoġġ diġà miftiehem mal-IASCF bi skema ta' finanzjament stabbli. Uħud mill-Istati Membri diġà qed jipparteċipaw fil-pjan, min-naħa tagħha l-UE ffinanzjat 17 % tal-ispejjeż fl-2011.

2.3.2 **L-EFRAG**, il-Grupp Konsultattiv Ewropew għar-Rappurtar Finanzjarju (European Financial Reporting Advisory Group) huwa l-konsulent tekniku tal-Kummisjoni dwar ir-rappurtaġġ finanzjarju. Din hi organizzazzjoni privata, imwaqqfa fl-2001, li oriġinarjament kienet ikkontrollata b'mod proporzjonali skont il-kontribuzzjoni finanzjarja tal-parteċipanti, fosthom il-Kummissjoni. Mill-2008, l-istruttura inbidlet, biex tirrifletti aħjar **ir-rwol politiku pubbliku** li ħadet l-EFRAG biż-żmien, bħala pjattaforma ta' espressjoni tal-vuċi tal-Ewropa fil-qasam tal-kontabilità. Waqt li r-rappreżentanza u d-dritt tal-vot jibqgħu dejjem f'idejn l-entitatjiet ta' tmexxija, **l-Assemblea Ġenerali u l-Bord Superviżorju**, issa hija assigurata governanza aħjar permezz tal-Kumitat għall-Ippjanar u għar-Riżorsi (**PRC** – Planning and Resource Committee), u fuq kollox minn **Bord Superviżorju msaħħaħ** ta' 17-il persuna, rappreżentanti tal-partijiet interessati, min iħejji l-bilanċi, u tal-entitatjiet finanzjarji, minbarra erba' esperti tal-politiki pubbliċi nominati mill-Kummissjoni.

2.3.2.1 Skont il-Kummissjoni, l-EFRAG teħtieġ finanzjamenti solidi u għal tul ta' żmien, biex iżżomm il-kredibbiltà u l-indipendenza tagħha; ħafna Stati Membri kbar jipparteċipaw direttament fl-appoġġ tagħha. Il-Kummissjoni tikkofinanzja l-EFRAG għan-nom tal-Istati Membri ż-żgħar.

2.3.3 **Il-PIOB**, il-Bord tas-Sorveljanza tal-Interess Pubbliku hija Fondazzjoni Spanjola bbażata Madrid. Minkejja l-forma privata tagħha, hija entità ta' awtorità u importanza għolja, li tiggarantixxi r-rispett tal-proċeduri, tas-sorveljanza u tat-trasparenza tal-prinċipji tal-awditjar internazzjonali, deċiżi mill-**IFAC**, il-Federazzjoni Internazzjonali tal-Kontabilisti (International Federation of Accountants), organizzazzjoni privata li tirrapreżenta l-kontabilisti u l-awdituri fuq livell dinji. L-imsieħba prinċipali huma l-**Grupp ta' Monitoraġġ** (GM) u l-**IFAC** stess, il-GM jirrapreżenta l-awtorità ta' regolamentazzjoni u l-istituzzjonijiet internazzjonali fl-ogħla livell [1]. Il-PIOB jitmexxa minn għaxar membri, tnejn minnhom nominati mill-Kummissjoni.

2.3.3.1 Id-Deċiżjoni tal-2009 tat fondi lill-PIOB li, fl-2011, ammonta għal 22 % tal-ispejjeż eliġibbli; il-Kummissjoni taħdem mill-qrib ma' dan il-korp u kkontribwixxiet ukoll għat-taħriġ tal-persunal tiegħu, dwar il-baġit tal-UE. Minbarra hekk, jidher li l-istruttura tan-netwerks tal-finanzjaturi għandha tkun irreveduta: minbarra l-Kummissjoni, l-IFAC biss jikkontribwixxi bi 78 % biex ikopri l-bqija tal-ispejjeż. Il-Kummissjoni qed taħdem biex "tiddiversifika" l-finanzjamenti, sabiex issaħħaħ l-indipendenza tal-PIOB fir-rigward tal-IFAC: minbarra l-kontribuzzjonijiet imwiegħda għall-2013 minn ix istituzzjonijiet internazzjonali, għaddejja kampanja biex jinkisbu kontribuzzjonijiet minn donaturi mid-dinja kollha, immexxija minn Task Force apposta.

2.4 L-entitajiet, li jingħataw finanzjament sostanzjali, jittrattaw suġġett tekniku ħafna u diffiċli jiftiehem jekk mhux mill-ispeċjalisti fil-qasam. Għaldaqstant, il-Kummissjoni m'għamlitx **konsultazzjonijiet esterni** u llimitat ruħha li tevalwa l-adegwatezza tal-kontribuzzjonijiet fid-dawl tal-esperjenza u l-għarfien tagħha. Il-valutazzjoni tal-impatt ikkonfermat li l-programm ta' finanzjament laħaq l-aspettattivi u l-miri previsti.

3. **Kummenti u proposti**

3.1 Il-KESE diġà kkummenta [2] dwar il-programm oriġinali, fejn ta appoġġ lill-proposti tal-Kummissjoni, b'xi riżervi u proposti li se jerġgħu jissemmew f'dan it-test fejn meħtieġ. Bħal f'dak iż-żmien, nerġgħu **naqblu ma il-prinċipju** tal-ħtieġa li jkunu ffinanzjati attivitajiet ta' istituzzjonijiet li jaqdu rwol delikat ħafna u ta' importanza kbira. Madanakollu, mhux possibli **opinjoni dwar il-livell tal-finanzjamenti**, billi l-kejl ta' dawn jiddependi minn għarfien speċifiku, li għandhom biss grupp żgħir ta' speċjalisti.

3.2 Diġà kienet bdiet il-kriżi finanzjarja fl-2009, meta nħoloq il-programm, iżda forsi dak iż-żmien kien għadu kmieni wisq biex issir analiżi fuq livell wiesa', li tinkludi l-inqas aspetti evidenti tal-kawżi, jew aħjar tal-fatturi li kkontribwew, għal dak li ġara. Iż-żmien li għadda u dak li ġara sadanittant, iħalluna nagħmlu xi riflessjoni ulterjuri.

3.3 **Ir-rappurtaġġ finanzjarju u t-tekniki tal-kontabbiltà iqumu l-flus**: jiswew iktar meta din il-ħidma trid issir minn speċjalisti li diffiċli jinstabu fis-suq u meta l-istudju universitarju huwa biss bażi biex jintlaħqu kompetenzi għoljin permezz tal-esperjenza. Mhux hekk biss: dawn l-ispeċjalisti jrid ikollhom kwalità morali għolja, sabiex tkun garantita r-riżervatezza tal-informazzjoni u n–**newtralità** tal-analiżi tagħhom; dan kollu

(1) Il-GM huwa magħmul mill-Kummissjoni Ewropea, l-IOSCO (Organizzazzjoni Internazzjonali tal-Kummissjonijiet tat-Titoli - International Organization of Securities Commission), il-BCBS (il-Kumitat ta' Basel) u korpi oħra simili fuq livell Ewropew u dinji.

(2) GU C 228 tat-22.09.2009; p. 75; Opinojijiet importanti oħra, speċjalment għal ċerti aspetti spċjalizzati, GU C 191 tad-29.06.2012, p. 61.

jwassal għall-konklużjoni li l-finanzjament tal-entitajiet operattivi huwa ċertament utli, iżda huwa meħtieġ ukoll **taħriġ** ta' speċjalisti, mħallsa u inċentivati kif xieraq.

3.3.1 Meta nitkellmu dwar "speċjalisti" normalment naħsbu f'**dawk li huma responsabbli** mill-ipproċessar tal-informazzjoni jew tar-regoli, iżda **utenti tagħhom**, dawk li għalihom l-informazzjoni hija għodda għall-ħidma u l-istandards huma gwida għall-attivitajiet tagħhom irridu nqisuhom ukoll bħala speċjalisti. Huwa ċar li d-disponibbiltà ta' **riżorsi umani mħarrġa b'mod adegwat hija prijorità**, mhux biss għal dawk li jipproduċu l-informazzjoni, iżda wkoll **għal dawk li jridu jużawha**: l-awtoritajiet regolatorji u superviżorji, il-leġiżlaturi, in-negozji, l-istituzzjonijiet ta' riċerka.

3.4 Għalhekk flimkien mat-taħriġ, l-aspett tal-**kwalità tal-informazzjoni** huwa importanti: fil-punt 3.1 intqal li huwa diffiċli jsir ġudizzju dwar il-livelli ta' finanzjamenti proposti, saħansitra aktar diffiċli u każwali jkun ġudizzju bbażat fuq il-valur miżjud tal-utilità li huma jikkostitwixxu għall-utenti. Nistgħu biss **naċċettaw il-proposta** tal-Kummissjoni rigward **l-ammont** ta' kontribuzzjonijiet, ibbażat biss fuq il-fiduċja u l-apprezzament tar-raġunijiet.

3.5 Fl-opinjoni [3] preċedenti ppreżentat fl-2009, waqt it-tnedija tal-programm, il-Kumitat kien irrakkomanda li tingħata attenzjoni speċjali sabiex tiġi evitata influwenza mhux xierqa jew interferenza fis-**suq tat-titoli** [4] regolati mill-**IASCF** u l-**EFRAG**, l-argument kien tqajjem mill-Kummissjoni nnifisha, li kienet talbet kontribuzzjoni Komunitarja sabiex tiġi evitata "influwenza mhux xierqa tal-partijiet interessati." Din il-kwistjoni importanti u sensittiva ma tidher imkien fir-Regolament il-ġdid propost; il-Kumitat jistieden lill-Kummissjoni tikkonferma l-fiduċja sħiħa tagħha fl-indipendenza ta' dawn il-korpi. L-istess japplika għall-**PIOB** [5].

3.6 Fir-rigward tal-EFRAG, huwa nnotat li l-Kummissjoni tikkofinanzja dan il-korp f'isem l-Istati Membri ż-żgħar (l-akbar jikkontribwixxu direttament). Probabbilment il-kontribuzzjoni tal-Kummissjoni ma tinbidilx wisq jekk l-Istati ż-żgħar iħallsu s-sehem tagħhom, forsi anke simbolika. Iżda l-ġest jindika **involviment responsabbli tal-pajjiżi kollha tal-Komunità0** fil-korpijiet ta' importanza komuni, irrispettivament mid-daqs ta' kull membru.

3.7 L-istandards tal-IFRS (Standards Internazzjonali għall-Irrappurtar Finanzjarju) jistabbilixxu l-valur tal-intrapriżi bil-valur tas-suq (mark-to-market). Matul il-kriżi finanzjarja ġie osservat li dawn l-istandards jista' jkollhom effett proċikliku u li ma jippjanax għat-tul. Il-KESE jissuġġerixxi li ssir valutazzjoni tal-ispejjeż/benefiċċji ta' dawn l-istandards, pereżempju fil-qafas tal-programm inkwistjoni.

3.8 Bħala nota finali, il-KESE jixtieq jenfasizza għal darb'oħra **l-importanza tal-ġbir u l-ipproċessar tad-data**, iżda fuq kollox il-ħtieġa li tkun **taf kif suppost tifhimhom u tużahom**: filwaqt li huwa meħtieġ li jkunu rikonoxxuti l-livell għoli ta' professjonalità tal-"fornituri", ħafna għad irid isir fir-rigward tal-kategorija multiformi tal-utenti, permezz tat-taħriġ u l-aġġornamenti xierqa tar-riżorsi umani.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

---

(3) Ara n-nota 2.
(4) Ara punt 3.2.1.
(5) Ara punt 3.4.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — Inressqu ż-Żgħażagħ lejn l-Impjiegi"

COM(2012) 727 final

(2013/C 161/13)

Relatur ġenerali: **is-Sur TRANTINA**

Korelatur ġenerali: **is-Sur DE BUCK**

Nhar id-19 ta' Diċembru 2012, il-Kummissjoni Ewropea ddeċiediet, b'konformità mal-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

il-Komunikazzjoni mill-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew,lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni Inressqu ż-Żgħażagħ lejn l-Impjiegi

COM(2012) 727 final.

Nhar it-13 ta' Novembru 2012 il-Bureau tal-Kumitat ħatar lis-Sezzjoni Speċjalizzata għax-Xogħol, l-Affarijiet Soċjali u ċ-Ċittadinanza sabiex tipprepara l-ħidma tiegħu dwar is-suġġett.

Minħabba l-urġenza tal-ħidma, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew iddeċieda matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu tal-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-21 ta' Marzu 2013) li jaħtar lis-Sur Trantina bħala relatur ġenerali u lis-Sur de Buck bħala korelatur ġenerali, u adotta din l-Opinjoni b'174 vot favur, 4 voti kontra u astensjoni waħda (1).

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Il-KESE jtenni d-denunzja tiegħu dwar ir-rata ta' qgħad katastrofika fost iż-żgħażagħ u jitlob miżuri urġenti, effettivi u definittivi mill-partijiet interessati kollha sabiex jitkisser iċ-ċirku vizzjuż, li qed ipoġġi f'riskju l-futur ta' ġenerazzjoni sħiħa. Wasal iż-żmien ta' investiment sew fiż-żgħażagħ billi dak li jinżera' llum jinħasad fil-ġejjieni.

1.2 Fl-istess ħin il-KESE jenfasizza li hija meħtieġa strateġija ta' tkabbir reali fil-livell nazzjonali u fl-UE biex tappoġġja l-ħolqien ta' iktar impjiegi u impjiegi iktar stabbli, billi dawn huma kundizzjoni minn qabel għas-suċċess ta' miżuri biex iż-żgħażagħ jersqu lejn l-impjiegi. Dan għandu bżonn approċċ ikkordinat għall-isforzi u l-politiki kollha li għandhom l-għan li jsaħħu l-kompetittività u jġibu lura l-fiduċja tal-investituri u tal-familji. Is-Semestru Ewropew jipprovdi opportunità biex jirrakommanda riformi u politiki xierqa li għandhom jiġu implimentati f'kull Stat Membru.

1.3 Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-proposta dwar il-Pakkett għall-Impjiegi taż-Żgħażagħ u jirrakkomanda li attenzjoni speċjali tingħata lill-applikazzjoni tagħha fil-livell tal-Istati Membri, billi l-miżuri li jiġġieldu kontra l-qgħad fost iż-żgħażagħ isiru parti importanti mill-Programmi Nazzjonali ta' Riforma.

1.4 Il-KESE jappoġġja l-idea li jiġu stabbiliti garanziji għaż-żgħażagħ fl-Istati Membri permezz ta' Fond ta' Inizjattiva dwar l-Impjiegi taż-Żgħażagħ speċifiku, fi ħdan il-Qafas Finanzjarju Pluriennali u japprezza l-ħolqien tiegħu waqt li jinnota li għandu jiġi kkumplimentat fuq livell nazzjonali. Madanakollu, il-KESE ma jikkunsidrax li huwa biżżejjed li dan il-fond ikun iffinanzjat b'EUR 6 biljun biss, li parti minnhom se jiġu mill-fondi eżistenti fil-Fond Soċjali Ewropew. Barra minn dan, fid-dawl tal-fatt li dan ser jappoġġja biss dawk ir-reġjuni fejn il-qgħad fost iż-żgħażagħ huwa 'l fuq minn 25 %, il-KESE jenfasizza li r-reġjunijiet l-oħra għandu jkollhom aċċess għal appoġġ finanzjarju skont il-proċeduri standard tal-FSE. Madanakollu, hija meħtieġa azzjoni immedjata, li tiffinanzja l-miżuri proposti b'fondi ġodda, mingħajr ma toħloq kompetizzjoni fost iż-żgħażagħ u kategoriji oħra svantaġġati fil-qafas tal-FSE.

1.5 Il-KESE jappoġġja l-approċċ tal-Kummissjoni fejn il-Garanzija għaż-Żgħażagħ trid tingħata permezz ta' skema komprensiva u ħolistika li tiżgura li ż-żgħażagħ jirċievu offerta ta' xogħol ta' kwalità tajba, ikomplu bl-edukazzjoni, jieħdu apprendistat jew jagħmlu esperjenza ta' taħriġ fi żmien erba' xhur wara li jieqfu mill-iskola jew li jiġu qiegħda. Il-KESE jifhem li hemm differenzi bejn l-Istati Membri u jagħraf l-importanza li huma stess ikollhom is-setgħa li jistabbilixxu l-limitu tal-età skont il-ħtiġijiet u l-possibbiltajiet tagħhom. Minkejja dan, jirrakkomanda li meta possibbli, l-età massima għall-aċċess għall-iskema għandha tiżdied għal 30 sena, biex jiġu inklużi ż-żgħażagħ li jitilqu mill-università ta' età akbar jew dawk li għadhom f'fażi ta' transizzjoni mill-edukazzjoni għax-xogħol u li għadhom fir-riskju li jitilfu l-kuntatt mas-suq tax-xogħol, speċjalment fil-pajjiżi li għandhom l-ogħla rati ta' qgħad fost iż-żgħażagħ.

1.6 Il-KESE jilqa' wkoll il-ftehim politiku tal-Kunsill EPSCO li ntlaħaq fit-28 ta' Frar 2013 dwar il-proposta ta' Garanzija għaż-Żgħażagħ. Madanakollu, il-KESE jemmen li intervent wara erba'

xhur huwa tard wisq. Il-Garanzija għaż-Żgħażagħ għandu jkollha effett kemm jista' jkun malajr, idealment meta jirreġistraw f'ċentru għall-impjiegi ([1]).

1.7 Il-KESE jikkunsidra fundamentali d-definizzjoni aħjar u b'mod iktar ċar fil-livell nazzjonali u tal-UE, tal-istrumenti, ir-responsabbiltajiet, il-miri u l-indikaturi għall-monitoraġġ, għal implimentazzjoni sħiħa u korretta tal-Garanzija għaż-Żgħażagħ. Għalhekk, il-KESE jipproponi li l-implimentazzjoni tal-Garanzija għaż-Żgħażagħ tiġi inkluża fost l-indikaturi fil-proċess tas-Semestru Ewropew.

1.8 Ibbażat fuq l-eżempju ta' xi wħud mill-Istati Membri li rnexxew, l-imsieħba soċjali u l-organizzazzjonijiet taż-żgħażagħ u l-pjattaformi rappreżentattivi tagħhom għandu jkollhom rwol ewlieni fit-tfassil, l-implimentazzjoni, il-promozzjoni u l-monitoraġġ tal-iskema.

1.9 Riformi fis-Servizzi Ewropej tal-Impjiegi (EURES), u, fejn meħtieġ, tas-Servizz Pubbliku tal-Impjiegi fl-Istati Membri għandhom jappoġġjaw liż-żgħażagħ b'mod attiv u jadattaw is-servizzi u l-approċċi tagħhom sabiex jrenduhom aktar aċċessibbli. Servizzi personalizzati ta' parir u gwida dwar il-karriera għandhom jiġu stabbiliti diġà fl-iskejjel.

1.10 Il-kundizzjonijiet għall-offerti tal-esperjenzi tat-taħriġ u tal-apprendistati għandhom jitjiebu. Il-kwalità għolja tal-esperjenzi tat-taħriġ u tal-apprendistati għandha tkun żgurata permezz ta' kriterji speċifiċi li għandhom ikunu obbligatorji meta jintalab l-appoġġ finanzjarju. Biex ikomplu ma' dan, għandhom jiġu introdotti mekkaniżmi biex jimmonitorjaw u jissalvagwardjaw id-drittijiet tal-persuni li qed jitharrġu.

2. Sinteżi tal-inizjattivi tal-Kummissjoni

2.1 Ir-rata globali tal-impjieg fost iż-żgħażagħ naqset bi kważi 5 % f'dawn l-aħħar erba' snin – tliet darbiet inqas minn dik tal-adulti. Il-possibbiltà li persuna żagħżugħa li mhix impjegata ssib impjieg hija baxxa: 29,7 % biss minn dawk bejn il-15 u l-24 sena li kienu mingħajr impjieg fl-2010 sabu xogħol fl-2011, tnaqqis ta' kważi 10 % fi tliet snin. Aktar minn 30 % ta' persuni qiegħda taħt il-25 sena ilhom mingħajr impjieg għal aktar minn 12-il xahar – 1,6 miljun fl-2011 meta mqabbla ma' 0,9 miljun fl-2008. Skont il-Fondazzjoni Ewropea għat-Titjib tal-Kundizzjonijiet tal-Ħajja u tax-Xogħol (Eurofound), 14-il miljun persuna żagħżugħa fl-UE bejn il-15 u d-29 sena (7,5 miljun persuna żagħżugħa bejn il-15 u l-24 sena) huma NEETS ([2]) L-ispiża ekonomika kkaġunata min-nuqqas tal-integrazzjoni taż-żgħażagħ fis-suq tax-xogħol gie stmat għal aktar minn EUR 150 biljun fis-sena, jew 1,2 % tal-PDG tal-UE. Il-konsegwenzi soċjali jinkludu fenomeni bħad-diżimpenn mis-soċjetà u sfiduċja fis-sistema politika, livelli baxxi ta' awtonomija, il-biża' ta' dak li mhux magħruf u l-ħela ta' mħuħ.

2.2 Il-Kummissjoni ppreżentat il-Pakkett għall-Impjiegi taż-Żgħażagħ tagħha, li jinkludi erba' oqsma ta' azzjoni. L-ewwel nett hemm proposta għal Rakkommandazzjoni lill-Istati Membri dwar l-introduzzjoni ta' Garanzija għaż-Żgħażagħ biex jiġi żgurat li ż-żgħażagħ kollha sal-età ta' 25 sena jirċievu offerta ta' xogħol ta' kwalità tajba, ikomplu bl-edukazzjoni, jieħdu apprendistat jew jagħmlu esperjenza ta' taħriġ fi żmien erba' xhur wara li jieqfu mill-iskola jew li jiġu qiegħda. Il-Proposta ta' Rakkomandazzjoni tħeġġeġ lill-Istati Membri biex jistabbilixxu sħubiji b'saħħithom mal-partijiet interessati, jiżguraw miżuri ta' intervent kmieni mis-servizzi tal-impjieg u msieħba oħra li jappoġġjaw iż-żgħażagħ, jieħdu miżuri li jippermettu l-integrazzjoni fis-suq tax-xogħol, jagħmlu użu sħiħ mill-Fond Soċjali Ewropew u fondi strutturali oħra għal dak il-għan, jivvalutaw u jtejbu b'mod kontinwu l-iskemi ta' Garanzija għaż-Żgħażagħ u jwettquhom malajr. Il-Kummissjoni ser tappoġġja l-Istati Membri permezz ta' fondi mill-UE, il-promozzjoni ta' skambji tal-aqwa prattiċi fost l-Istati Membri, il-monitoraġġ tal-implimentazzjoni tal-Garanziji għaż-Żgħażagħ fl-eżerċizzju tas-Semestru Ewropew u s-sensibilizzazzjoni.

2.3 Biex jiġu ffaċilitati t-transizzjonijiet mill-iskola għax-xogħol, il-Pakkett iniedi wkoll konsultazzjoni tal-imsieħba soċjali Ewropej dwar Qafas ta' Kwalità għall-Esperjenzi ta' Taħriġ, intiż biex tippermetti liż-żgħażagħ jakkwistaw esperjenzi ta' xogħol ta' kwalità għolja f'kundizzjonijiet siguri.

2.4 Barra minn hekk, il-Kummissjoni tħabbar l-istabbiliment ta' Alleanza Ewropea għall-Apprendistat sabiex jittejbu l-kwalità u l-provvista ta' apprendistati disponibbli, billi tifrex l-iskemi ta' apprendistat li huma ta' suċċess madwar l-Istati Membri, u tissuġġerixxi modi kif jitnaqqas ix-xkiel għall-mobbiltà taż-żgħażagħ.

2.5 Fl-aħħar nett, fir-rigward tad-differenzi sostanzjali li hemm bejn il-livelli ta' qgħad fost iż-żgħażagħ fl-Istati Membri, il-Kummissjoni tissuġġerixxi miżuri biex tiżdied il-mobbiltà transnazzjonali ta' ħaddiema żgħażagħ, l-aktar permezz ta' titjib fis-sistema EURES.

2.6 Il-miżuri proposti fil-Pakkett għall-Impjieg taż-Żgħażagħ jibnu fuq l-azzjonijiet tal-Inizjattiva għall-Opportunitajiet taż-Żgħażagħ, li tniedet f'Diċembru 2011. Il-Kummissjoni tuża wkoll strumenti oħra ta' politika biex tindirizza l-qgħad fost iż-żgħażagħ, bħalma huma r-rakkomandazzjonijiet speċifiċi għall-pajjiżi (CSRs). F'Lulju 2012, l-Istati Membri kważi kollha ngħataw Rakkomandazzjonijiet ([3]) li kienu mmirati biex titjieb is-sitwazzjoni taż-żgħażagħ.

3. Kummenti ġenerali dwar il-Pakkett tal-Kummissjoni

3.1 Tinħtieġ strateġija għal tkabbir reali fil-livell tal-UE u dak nazzjonali biex tappoġġja l-ħolqien ta' dejjem aktar impjiegi. Din għandha bżonn approċċ ikkordinat għall-isforzi u l-politiċi kollha li għandhom l-għan li jsaħħu l-kompetittività u jġibu lura l-fiduċja tal-investituri u tal-familji. Is-Semestru Ewropew jipprovdi opportunità biex jirrakkomanda riformi u politiki xierqa li għandhom jiġu implimentati f'kull Stat Membru. M'għandhomx ikunu injorati l-effetti sinerġiċi bħall-inklużjoni tal-aspetti soċjali fis-sejħiet pubbliċi.

([1]) Opinjoni tal-KESE dwar l-Istħarriġ Annwali dwar it-Tkabbir 201 (ĠU C 133, 09.05.2013).
([2]) http://www.eurofound.europa.eu/emcc/labourmarket/youth.htm (mhux disponibbli bil-Malti).
([3]) http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/131662.pdf. (mhux disponibbli bil-Malti).

3.2 Is-sitwazzjoni taż-żgħażagħ Ewropej fis-suq tax-xogħol hija ta' tħassib ewlieni. Sabiex tiġi ffaċilitata t-tranżizzjoni taż-żgħażagħ mill-iskola għax-xogħol huwa importanti li jittieħdu l-miżuri meħtieġa biex:

— jitnaqqsu l-ostakli kollha li jfixklu d-dħul taż-żgħażagħ fis-suq tax-xogħol;

— jitnaqqsu d-diskrepanzi bejn il-provvista u d-domanda tal-ħiliet;

— tiġi appoġġjata l-awtonomija taż-żgħażagħ;

— tiżdied l-attrattività tal-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali, b'mod partikolari l-apprendistati f'suġġetti li huma importanti strateġikament, bħat-teknoloġija u l-inġinerija.

— jiġu promossi s-sħubiji u s-sinerġiji bejn il-partijiet interessati kollha;

— in-negozji jkunu inkoraġġuti u appoġġjati biex joħolqu l-impjiegi u l-esperjenzi ta' taħriġ għaż-żgħażagħ.

3.3 Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-fokus fit-tul li għandha l-Kummissjoni fuq iż-żgħażagħ. F'dan ir-rigward il-Pakkett għall-Impjiegi taż-Żgħażagħ huwa pass ieħor 'il quddiem lejn il-bini ta' approċċ koerenti u integrat biex jiġi indirizzat il-qgħad fost iż-żgħażagħ u tiġi promossa transizzjoni ta' kwalità mill-edukazzjoni għas-suq tax-xogħol. Madankollu, irid jitqies li attenzjoni speċjali għandha tingħata lill-Istati Membri, għax dawn huma l-atturi ewlenin fil-qasam tal-impjieg taż-żgħażagħ u li huma mistennija li jieħdu azzjoni sussegwenti fix-xhur li ġejjin. Minkejja dan, fid-dawl tal-urġenza tas-sitwazzjoni u l-importanza kruċjali tal-investiment fiż-żgħażagħ bħala riżors ewlieni fis-suq tax-xogħol, dan mhuwiex biżżejjed. Hija ta' importanza ewlenija li tinbena l-fiduċja bl-istabbiliment ta' prinċipji komuni għall-Garanzija taż-Żgħażagħ fl-Ewropa, bil-għan li jiżdiedu l-kwalità, l-aċċessibilità u l-impatt ta' din l-għodda madwar il-kontinent.

3.4 Il-KESE huwa lest li jikkontribwixxi b'mod attiv lejn it-tfassil u l-promozzjoni tal-Pakkett, peress li:

— il-membri tiegħu, li jirrappreżentaw l-impjegaturi, it-trejdjunjins u organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili, kienu involuti fil-proċessi li wasslu għal impjieg aħjar taż-żgħażagħ fuq medda twila ta' zmien. B'hekk għandhom il-kuntatti meħtieġa u l-kapaċità li jilħqu n-nies, u żviluppaw numru kbir ta' inizjattivi biex ilaħħqu mal-problema tal-qgħad fost iż-żgħażagħ.

— Il-KESE għandu għarfien espert wiesgħa, billi fis-snin reċenti organizza għadd ta' konferenzi, seduti u seminars ([4]) u pproduċa għadd ta' Opinjonijiet importanti dwar l-istess suġġett ([5]).

3.5 Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon l-Abbozz ta' Rakkommandazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea dwar l-introduzzjoni tal-Garanzija għaż-Żgħażagħ biex jiġi żgurat li ż-żgħażagħ kollha sal-età ta' 25 sena jirċievu offerta ta' xogħol ta' kwalità tajba, ikomplu bl-edukazzjoni, jieħdu apprendistat jew jagħmlu esperjenza ta' taħriġ fi żmien erba' xhur wara li jieqfu mill-iskola jew li jiġu qiegħda. Il-garanzija, jekk tiġi implimentata sew, tista' tkun pass importanti fl-investiment fiż-żgħażagħ, tista' tnaqqas l-ispejjeż enormi li l-qgħad fost iż-żgħażagħ iġib kemm għall-individwi kif ukoll għall-Ewropa inġenerali u jista' jkollha rwol ewlieni biex jiżdiedu l-kwalità u l-effettività tat-transizzjoni taż-żgħażagħ mill-iskola għax-xogħol. Madanakollu, Il-KESE jemmen li intervent wara erba' xhur huwa tard wisq. Il-Garanzija għaż-Żgħażagħ għandu jkollha effett kemm jista' jkun malajr, jiġifieri idealment meta jirreġistraw f'ċentru għall-impjiegi.

3.6 Il-KESE jappoġġja l-idea li jiġu stabbiliti garanziji għaż-żgħażagħ fl-Istati Membri permezz ta' Fond speċifiku ta' Inizjattiva dwar l-Impjiegi taż-Żgħażagħ, fi ħdan il-Qafas Finanzjarju Pluriennali u japprezza l-ħolqien tiegħu waqt li jinnota li għandu jiġi kkumplimentat fuq livell nazzjonali. Madanakollu, il-KESE ma jikkunsidrax li huwa biżżejjed li dan il-fond ikun iffinanzjat b'EUR 6 biljun biss, li parti minnhom se jiġu mill-flus eżistenti fil-Fond Soċjali Ewropew. Barra minn dan, meta tikkunsidra li t-telf tan-nuqqas ta' integrazzjoni taż-żgħażagħ fis-suq tax-xogħol (f'termini ta' iżjed trasferimenti tas-sigurtà soċjali, qligħ mitluf u taxxi li ma tħallsux) jiswa' EUR 150 biljun fis-sena (1,2 % tal-PDG tal-UE) ([6]), u li l-ILO kkonkludiet li investiment ta' EUR 21 biljun jista' jwassal għal bidla sinifikanti fi żmien ftit snin ([7]), il-KESE jikkunsidra li l-Garanzija għaż-Żgħażagħ hija miżura soċjali utli b'impatt pożittiv enormi fuq il-benefiċċji meta mqabbla mal-ispejjeż.

3.7 Il-KESE jappoġġja l-approċċ tal-Kummissjoni fejn il-Garanzija għaż-Żgħażagħ trid tingħata permezz ta' skema komprensiva u ħolistika li tiżgura li ż-żgħażagħ jirċievu offerta ta' xogħol ta' kwalità tajba, ikomplu bl-edukazzjoni, jieħdu

([4]) Konferenza The Economic Crisis, Education and the Labour Market (Il-kriżi ekonomika, l-edukazzjoni u s-suq tax-xogħol)– Brussell, 24 ta' Jannar 2012; Konferenza From School to Work (It-transizzjoni mill-iskola għax-xogħol) organizzat mil-Osservatorju tas-Suq tax-Xogħol (LMO) – Roskilde (DK), 4 ta' Frar 2012; Konferenza Quality jobs for youth: are we asking too much? (Impjiegi ta' kwalità għaż-żgħażagħ: Qed nistennew wisq?) organizzat mil-LMO flimkien mal-Forum Ewropew taż-Żgħażagħ – 20 ta' April 2012; Konferenza Grupp III - (L-Edukazzjoni u l-Impjieg tażzz-ŻZZgħhħażzzagħhħ fi ħdan l-Istrateġija Ewropa 2020) – Sofija, 8 ta' Ġunju 2012; Konferenza Grupp I The Future of Youth in Europe - European Youth: Hope or Despair for the New Generation? (Il-Futur taż-Żgħażagħ fl-Ewropa: Tama jew Disperazzjoni għall-Ġenerazzjoni l-Ġdida?) – Versailles, 29 u 30 ta' Awwissu 2012.

([5]) ĠU C 132, 3.5.2011, p. 55-62; ĠU C 318, 29.10.2011, p. 50-55; ĠU C 68, 6.3.2012, p. 11-14; ĠU C 181, 21.6.2012, p. 143-149; ĠU C 181, 21.6.2012, p. 150-153; ĠU C 68, 6.3.2012, p. 1-10; ĠU C 181, 21.6.2012, p. 154-159; ĠU C 299, 4.10.2012, p. 97-102; Opinjoni tal-KESE dwar "Lejn irkupru li jwassal għall-ħolqien abbundanti ta' impjiegi", (ĠU C 11, 15.01.2013, p. 65).

([6]) http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1254.htm (mhix disponibbli bil-Malti).

([7]) L-Istitut Internazzjonali għall-Istudji dwar ix-Xogħol tal-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol, fl-istudju tiegħu "EuroZone job crisis: trends and policy responses" (Kriżi tal-impjiegi fiż-żona tal-euro: xejrin u tweġibiet politiki).

apprendistat jew jagħmlu esperjenza ta' taħriġ fi żmien erba' xhur wara li jieqfu mill-iskola jew li jiġu qiegħda. Il-KESE jifhem li hemm differenzi bejn l-Istati Membri u jagħraf l-importanza li huma stess ikollhom is-setgħa li jistabbilixxu l-limitu tal-età skont il-ħtiġijiet u l-possibbiltajiet tagħhom. Minkejja dan, jirrakkomanda li meta possibbli, l-età massima għall-aċċess għall-iskema għandha tiżdied għal 30 sena, biex jiġu kopruti ż-żgħażagħ li jitilqu mill-università ta' età akbar jew dawk li għadhom f'fażi ta' transizzjoni mill-edukazzjoni għax-xogħol u li għadhom fir-riskju li jitilfu l-kuntatt mas-suq tax-xogħol, speċjalment fil-pajjiżi li għandhom l-ogħla rati ta' qgħad fost iż-żgħażagħ. Barra minn dan, il-Garanzija għaż-Żgħażagħ għandha ssir miżura strutturali fil-politiki tas-suq tax-xogħol attiv tal-UE u mhux biss matul dan il-perjodu ta' kriżi.

3.8 Il-KESE huwa tal-fehma li huwa importanti li jiġu żviluppati standards ta' kwalità u indikaturi ċari dwar l-iżvilupp u l-implimentazzjoni tal-iskemi tal-garanziji għaż-żgħażagħ fil-livell Ewropew u nazzjonali. L-esperjenzi tat-taħriġ li jsiru fil-qafas tal-iskema tal-garanzija għaż-żgħażagħ għandhom ikunu b'konformità mal-qafas ta' kwalità għall-iskemi ta' taħriġ, u għandhom ukoll jippermettu li ż-żgħażagħ jgħixu b'mod indipendenti. L-Istati Membri huma mħeġġa wkoll li jiżviluppaw servizzi personalizzati ta' parir u gwida dwar il-karriera u jintroduċu mekkaniżmi għall-monitoraġġ tal-opportunitajiet diversi li huma offruti u għall-valutazzjoni tal-impatt tal-iskema fuq it-transizzjoni sussegwenti għad-dinja tax-xogħol ta' dawk li jibbenefikaw minnha.

3.9 Il-KESE jenfasizza li l-Inizjattiva tal-Garanzija għaż-Żgħażagħ għandha tkun integrata fil-qafas ta' strateġija attiva tas-suq tax-xogħol immirata lejn l-appoġġ tal-inserzjoni taż-żgħażagħ fis-suq tax-xogħol sabiex jiksbu l-awtonomija tagħhom. Parti importanti oħra ta' tali strateġija għandha tkopri riformi fis-Servizz Pubbliku tal-Impjiegi (PES) fl-Istati Membri fejn meħtieġ, li għandhom ikunu orjentati sabiex jilħqu b'mod attiv liż-żgħażagħ u jadattaw is-servizzi u l-approċċi tagħhom sabiex irenduhom aktar aċċessibbli, filwaqt li jkomplu jtejbu s-servizzi li jagħtu lill-persuni qiegħda kollha. Il-PES għandu jikkoopera mal-istituzzjonijiet edukattivi, jagħmel kuntatt dirett maż-żgħażagħ u joffrilhom opportunità ta' xogħol jew taħriġ addizzjonali fil-qafas ta' approċċ proattiv u li joffri gwida adatta għall-ħtiġijiet tagħhom, fi żmien bikri qabel ma jitilqu mill-iskola. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni Ewropea biex tikkunsidra dan l-element fl-istrateġija ta' appoġġ tagħha għall-PES fl-Ewropa. F'dan ir-rigward, is-servizzi tal-EURES għandhom ikunu adattati aħjar għall-bżonnijiet taż-żgħażagħ u promossi b'mod ħafna aktar intensiv fost il-ġenerazzjoni iżgħar.

3.10 Il-KESE jirrakkomanda wkoll li l-Istati Membri jgħollu l-livell ta' appoġġ għall-intrapriżi, il-kooperattivi u l-organizzazzjonijiet tat-tielet settur li jixtiequ jipparteċipaw fi skemi ta' garanzija għaż-żgħażagħ b'kooperazzjoni mill-qrib mal-PES. Mekkaniżmi bħall-inċentivi fiskali, sussidji għall-ispejjeż fissi tal-impjieg u l-possibbiltà li jsir aċċess għall-fondi għat-taħriġ fuq il-post huma elementi importanti fit-tħaddim sew tal-iskema, u jappoġġjaw l-intrapriżi li jixtiequ jinvestu fil-potenzjal taż-żgħażagħ b'mod adatt u effettiv. L-applikazzjoni tagħhom għandha tkun marbuta mal-oqfsa tal-kwalità/linji gwida u tinvolvi l-istabbiliment ta' mekkaniżmi ta' monitoraġġ. Il-KESE jqis il-ħtieġa li jiġi appoġġjat il-bini tal-kapaċitajiet tal-atturi kollha involuti f'sistemi ta' apprendistat ta' kwalità.

3.11 Il-KESE jqis li l-imsieħba soċjali għandhom rwol fundamentali fit-tfassil, l-implimentazzjoni u l-monitoraġġ tal-iskema. Djalogu soċjali sod huwa fundamentali sabiex iż-żgħażagħ jiġu offruti skemi ta' garanzija bi standards ta' kwalità għolja, kemm għall-intrapriżi kif ukoll għaż-żgħażagħ stess. F'dan il-kuntest, huwa importanti wkoll li jkunu involuti l-imsieħba soċjali fil-monitoraġġ tal-implimentazzjoni tal-garanzija għaż-żgħażagħ u l-offerti ta' impjieg jew taħriġ disponibbli taħt il-varji skemi.

3.12 L-organizzazzjonijiet tat-tielet settur, b'mod speċjali l-organizzazzjonijiet taż-żgħażagħ u l-pjattaformi rappreżentattivi tagħhom, ukoll għandhom rwol importanti, għax huma mezzi ta' parteċipazzjoni importanti għaż-żgħażagħ li tippermettihom jiżviluppaw il-kompetenzi tagħhom u jakkwistaw l-imġiba u r-relazzjonijiet adatti għax-xogħol. Għalhekk huwa importanti li jiġu involuti wkoll fit-tfassil u l-implimentazzjoni ta' dawn l-iskemi. Diversi intrapriżi soċjali u partijiet interessati relevanti oħra jistgħu wkoll ikunu involuti. Il-Kumitat jinnota wkoll il-prattika tajba stabbilita fl-Awstrija ([8]), l-Isvezja u l-Finlandja ([9]) fir-rigward tal-involviment tal-partijiet interessati.

3.13 Prijorità oħra għandha tkun li l-iskema ssir aktar aċċessibbli għall-organizzazzjonijiet taż-żgħażagħ u tat-tielet settur. Permezz tal-parteċipazzjoni tagħhom, ikunu jistgħu jagħmlu offerti għal impjiegi sabiex itejbu l-komunitajiet lokali tagħhom u b'hekk ikollhom rwol li jibbenefika kemm liż-żgħażagħ kif ukoll lis-soċjetà.

3.14 Il-KESE jqis ta' importanza ewlenija li l-Proposta jkollha l-mezzi adegwati biex tappoġġja l-Istati Membri u r-reġjuni li jixtiequ jistabbilixxu skemi ambizzjużi ta' garanzija għaż-żgħażagħ jew alleanzi tal-apprendistat. F'dan il-qafas, il-KESE jixtieq jirrakkomanda li l-fondi mill-UE jiġu allokati lil dawk l-iskemi li huma konformi mal-istandards minimi ta' kwalità stabbiliti mill-inizjattiva tal-UE u l-Istati Membri.

3.15 Għalhekk, il-KESE jappoġġja l-idea li jiġu stabbiliti garanziji għaż-żgħażagħ fl-Istati Membri permezz ta' fondi minn Inizjattiva dwar l-Impjiegi taż-Żgħażagħ speċifika, iffinanzjati fi ħdan il-Qafas Finanzjarju Pluriennali, u li jkollhom l-użu ta' mill-anqas EUR 6 biljun. Nofs dan l-ammont ser jittieħed mill-Fond Soċjali Ewropew. Il-KESE jilqa' l-istabbiliment ta' dan il-fond, iżda fid-dawl tal-fatt li dan ser jappoġġja biss dawk ir-reġjuni fejn il-qgħad fost iż-żgħażagħ huwa 'l fuq minn 25 %, jenfasizza li r-reġjuni l-oħra għandu jkollhom aċċess għal appoġġ finanzjarju skont il-proċeduri standard tal-FSE. Dan il-fond ikun sors fundamentali, li jikkomplementa l-investimenti meħtieġa mill-baġits nazzjonali.

3.16 Sabiex iż-żgħażagħ ikunu mgħammra bil-ħiliet li huma essenzjali fil-ħajja professjonali futura tagħhom, il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni u l-Istati Membri biex jiżguraw li l-miżuri introdotti biex jistimolaw l-impjieg fost iż-żgħażagħ, b'mod

([8]) http://issuu.com/yomag/docs/youth_guarantee (mhux disponibbli bil-Malti).

([9]) http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1242.htm (mhix disponibbli bil-Malti).

speċjali dawk iffinanzjati bis-sħiħ jew parzjalment mill-fondi tal-UE, ikunu aktar effettivi u permanenti. B'hekk iż-żgħażagħ ma jkollhomx bżonn li jkunu appoġġjati finanzjarjament wara kollokament f'impjieg temporanju jew bla ħlas.

3.17 Peress illi l-istabbiliment tal-garanzija għaż-żgħażagħ ikun effettiv biss jekk jiġi integrat fl-approċċi tal-UE u dawk nazzjonali li huma orjentati lejn it-tkabbir u l-impjiegi, il-KESE jappella mill-ġdid għal definizzjoni ta' miri ġodda biex jitnaqqas il-qgħad fost iż-żgħażagħ ([10]). Dan għandu jkun element ewlieni tal-programmi nazzjonali ta' riforma relatati mal-Istrateġija Ewropa 2020.

4. **Kummenti speċifiċi dwar il-proposti tal-Kummissjoni**

4.1 *Il-Garanzija għaż-Żgħażagħ*

4.1.1 Il-KESE jilqa' l-fatt li l-Proposta tal-Kummissjoni għal Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar it-Twaqqif ta' Garanzija għaż-Żgħażagħ fiha għadd ta' elementi importanti, inkluża definizzjoni ċara tal-garanzija għaż-żgħażagħ bħala "offerta ta' xogħol ta' kwalità tajba, edukazzjoni kontinwa, apprendistat jew taħriġ fi żmien erba' xhur minn meta joħorġu mill-iskola jew minn meta jispiċċaw qiegħda". Madanakollu, Il-KESE jemmen li intervent wara erba' xhur huwa tard wisq. Il-Garanzija għaż-Żgħażagħ għandu jkollha effett kemm jista' jkun malajr, jiġifieri idealment meta jirreġistraw f'ċentru għall-impjiegi.

4.1.2 Huwa importanti li jiġi rikonoxxut il-kost-effettività tal-investimenti tal-Garanzija għaż-Żgħażagħ, peress illi, skont il-Eurofound ([11]), l-ispiża annwali madwar l-Ewropa kollha taż-żgħażagħ barra mill-edukazzjoni, impjieg jew taħriġ (f'termini ta' iżjed trasferimenti tas-sigurtà soċjali, qligħ mitluf u taxxi li ma tħallsux) trasferimenti tas-sigurtà soċjali, qligħ mitluf u taxxi li ma tħallsux), attwalment hija ta' 1,2 % tal-PDG, jiġifieri EUR 153 biljun. Fl-istess waqt, meta ninvestu biex niġġieldu kontra dan it-telf, għandna niffukaw fuq is-sħubija aħjar, it-titjib tas-servizzi relatati u l-għoti tas-setgħa lill-fornituri tal-edukazzjoni.

4.1.3 Il-KESE jenfasizza l-ħtieġa ta' validazzjoni korretta tal-edukazzjoni mhux formali (NFE) bħala mod ta' valutazzjoni tal-kompetenzi meħtieġa fis-suq tax-xogħol.

4.1.4 Il-KESE jinnota t-tipoloġiji l-ġodda tan-NEET u l-bżonn li jsir fokus ukoll fuq il-kategoriji li huma tradizzjonalment meqjusa li mhumiex fir-riskju tal-esklużjoni, bħall-gradwati u żgħażagħ li diġà għandhom xi esperjenza professjonali jew ta' taħriġ fuq il-post (internship) iżda li għadhom ma jistgħux jiksbu aċċess permanenti għas-suq tax-xogħol.

4.1.5 In-numru dejjem jiżdied ta' żgħażagħ kwalifikati u tas-sengħa li jkollhom jaħdmu f'livell taħt il-potenzjal tagħhom u li qed jesperjenzaw "ħela ta' moħħ" għandu wkoll jiġi indirizzat, għax din is-sitwazzjoni mhux biss tirriżulta fl-impjieg tagħhom f'xogħol fejn ma jistgħux jużaw l-edukazzjoni u t-taħriġ tagħhom, iżda wkoll taffettwa lil dawn l-individwi soċjalment u psikoloġikament. Korrispendenza aħjar u aktar adatta bejn il-ħiliet personali u l-ħtiġijiet tas-suq tax-xogħol jistgħu jnaqqsu dan il-fenomenu.

4.2 *Qafas ta' Kwalita għall-Esperjenzi ta' Taħriġ*

4.2.1 Il-KESE jirrikonoxxi r-rwol pożittiv li l-esperjenzi ta' taħriġ jista' jkollhom biex jiffaċilitaw l-aċċess taż-żgħażagħ għall-impjieg u biex jgħinu l-intrapriżi jsibu ħaddiema potenzjali tas-sengħa. Din it-tip ta' esperjenza tista' tiżgura li ż-żgħażagħ jakkwistaw il-kompetenzi meħtieġa għall-bżonnijiet tagħhom u skont il-ħiliet li diġà għandhom, filwaqt li jirċievu kumpens adatt u jkollhom aċċess għall-protezzjoni soċjali u toroq oħra edukattivi fil-qafas tat-Tagħlim Tul il-Ħajja. F'dan il-qafas, attenzjoni speċjali għandha tingħata lill-esperjenzi ta' taħriġ li jsiru barra mis-sistema edukattiva, b'mod speċjali wara l-gradwazzjoni. Dawn għandhom jitqiesu bħala esperjenzi prattiċi ta' xogħol u għalhekk ikunu protetti skont l-istandards internazzjonali tax-xogħol.

4.2.2 Il-KESE jenfasizza l-importanza li jiġu stabbiliti standards ta' kwalità għolja għall-apprendistati, l-esperjenzi prattiċi tax-xogħol u l-esperjenzi tat-taħriġ. F'dan il-qafas, jerġa' jiddikjara l-impenn tiegħu li "jissorvelja mill-qrib u jappoġġja kull inizjattiva biex tittejjeb il-kwalità tal-esperjenzi qosra tax-xogħol fl-intrapriżi, bħall-Karta Ewropea tal-Kwalità tal-Internships u l-Apprendistati ("European Quality Charter on Internships and Apprenticeships"), imressqa mill-Forum Ewropew għaż-Żgħażagħ sabiex jissaħħaħ id-djalogu soċjali għat-twaqqif ta' regoli adatti f'dan il-qasam" ([12]).

4.2.3 Il-KESE huwa konvint li t-titjib fil-kwalità tal-esperjenzi ta' taħriġ huwa prijorità u għalhekk jara l-inizjattiva tal-Kummissjoni Ewropea dwar il-Qafas Ewropew tal-Kwalita dwar l-esperjenzi ta' taħriġ bħala progress f'din id-direzzjoni. Fl-istess waqt, il-KESE jħeġġeġ lill-istituzzjonijiet kollha, l-Istati Membri u l-imsieħba soċjali involuti biex jagħmlu l-aktar użu effettiv possibbli mir-riżultati tal-konsultazzjonijiet attwali, filwaqt li jqisu l-appoġġ diġà muri fil-passat mill-imsieħba soċjali, l-organizzazzjonijiet nongovernattivi (NGOs), membri tal-pubbliku u għadd ta' fornituri tal-edukazzjoni. L-istituzzjonijiet tal-UE għandhom jaġixxu malajr u joħolqu qafas għal esperjenzi ta' taħriġ ta' kwalità u l-kontwinwazzjoni ta' involviment dirett miż-żgħażagħ u l-organizzazzjonijiet tagħhom f'dan il-proċess flimkien mal-imsieħba soċjali. F'dan ir-rigward, il-Karta Ewropea tal-Kwalità tal-Internships u l-Apprendistati ([13]) tipproponi standards minimi ta' kwalità sabiex jitneħħa d-distakk bejn il-pajjiżi fl-Ewropa fir-rigward tal-proċessi ta' tagħlim, il-pariri u l-gwida disponibbli, id-drittijiet soċjali u tax-xogħol, ir-rikonixximent tal-ħiliet, id-dispożizzjonijiet tal-kuntratti legali, ir-rimborż u r-remunerazzjoni, il-valutazzjoni u l-monitoraġġ, eċċ.

([10]) ĠU C 143, 22.5.2012, p. 94–101 u l-Opinjoni tal-KESE dwar il-Linji gwida dwa l-Impjiegi (ĠU C 133, 09.05.2013,).
([11]) NEETs – Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe (2012) [Żgħażagħ barra mill-edukazzjoni, impjieg jew taħriġ: Karatteristiċi, spejjeż u risposti politiki fl-Ewropa (2012)].
([12]) ĠU C 299, 3.2.2009, p. 97-102.
([13]) http://qualityinternships.eu/wp-content/uploads/2012/01/internship_charter_EN.pdf (mhux disponibbli bil-Malti).

4.2.4 Il-KESE jqis bħala fundamentali wkoll li qafas bħal dan ikun orjentat lejn l-appoġġ ta' intrapriżi fl-isforzi tagħhom li joffru esperjenzi ta' taħriġ ta' kwalità għolja għaż-żgħażagħ. Għalhekk, il-qafas għandu jiġi implimentat ukoll fil-livell nazzjonali permezz ta' miżuri mmirati lejn dan il-għan.

4.3 *Alleanza Ewropea għall-Apprendistati*

4.3.1 Il-KESE huwa konvint mill-utilità tal-Alleanza Ewropea għall-Apprendistati, peress illi l-kooperazzjoni bejn l-istituzzjonijiet edukattivi, l-intrapriżi u l-imsieħba soċjali, kif ukoll dawk li jfasslu l-politiki, il-prattikanti u r-rappreżentanti taż-żgħażagħ hija essenzjali għas-suċċess tal-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali. Il-prova ta' dan huwa s-suċċess tas-sistemi doppji f'xi whud mill-Istati Membri. L-iżvilupp tal-Alleanza għandu jinkoraġġixxi l-kondiviżjoni tal-għarfien u l-ideat, u fl-aħħar mill-aħħar jgħin biex iżid in-numru u l-kwalità tal-pożizzjonijiet tal-apprendistati disponibbli madwar l-Istati Membri. Għandu wkoll iħeġġeġ liż-żgħażagħ biex jipparteċipaw f'dawn l-iskemi.

4.3.2 L-Alleanza għandha wkoll tappoġġja kampanji Ewropej u nazzjonali biex tinbidel il-perċezzjoni tal-edukazzjoni vokazzjonali, inkluż fil-kuntest tal-Proċess ta' Kopenħagen, u torganizza fora fuq bażi regolari għal diskussjonijiet mal-partijiet interessati rilevanti Ewropej u nazzjonali dwar il-monitoraġġ tal-istrateġija Ewropea għall-apprendistati.

4.3.3 Għandhom jiġu provduti inċentivi biex jiġi ffaċilitat il-finanzjament ta' attivitajiet ta' taħriġ transkonfinali li jippermetti l-intrapriżi u l-imsieħba soċjali jiġu involuti fl-istabbiliment ta' sistema doppja. Aktar proposti jistgħu jinstabu fil-pubblikazzjoni "Creating Opportunities for Youth: How to improve the quality and image of apprenticeships" (BusinessEurope, 2012), ([14]) jew fil-ftehim sindikali bejn Spanja u l-Ġermanja dwar l-istandards ta' kwalità għall-apprendistati.

4.4 *Il-mobbiltà għaż-żgħażagħ*

4.4.1 Il-KESE huwa tal-fehma li, sabiex tiġi mrawma l-mobbiltà ta' ħaddiema żgħażagħ, l-Istati Membri għandhom jagħmlu aktar progress lejn ir-rikonoxximent reċiproku tal-kwalifiki u l-ħiliet, u lejn il-kompattibilità tas-sistemi nazzjonali tas-sigurtà soċjali, b'mod speċjali tas-sistemi tal-pensjonijiet. Għandu wkoll isir aktar investiment fit-tagħlim tal-lingwi peress illi ostakli tal-lingwa wkoll għandhom bżonn jingħelbu. Il-Kummissjoni għandha ssaħħaħ aktar il-koordinazzjoni tas-sigurtà soċjali biex tiżgura li ma jintilef ebda xahar ta' kontribuzzjonijiet tas-sigurtà soċjali minħabba impjieg f'pajjiż ieħor tal-UE.

4.4.2 Il-KESE jenfasizza l-utilità tal-programmi ta' mobbiltà tal-UE bħall-Erasmus u ż-Żgħażagħ Attivi, għall-mobbiltà taż-żgħażagħ u jappoġġja l-iżvilupp tal-ħiliet, il-kompetenzi u l-karattru tagħhom, permezz tal-volontarjat u inizjattivi ċiviki oħra. Il-KESE jappella għall-finanzjament kif xieraq tal-programmi futuri Erasmus for all / YES Europe fil-Qafas Finanzjarju Multiannwali, li issa għandu EUR 1 biljun inqas mill-proposta inizjali.

4.4.3 Il-KESE jappoġġja t-titjib u l-investiment akbar fl-Inizjattiva "Your first EURES Job". B'mod speċifiku, il-KESE jappella lill-Kummissjoni Ewropea biex tintroduċi titjib bħal dan fil-EURES. B'hekk dan iżid il-viżibbiltà u d-disponibbiltà tiegħu għaż-żgħażagħ, kif ukoll il-faċilità tal-użu tiegħu. Iż-żgħażagħ għandhom ikunu mħeġġa b'mod attiv biex jipparteċipaw, sabiex jegħlbu l-ostakli kkaġunati minn differenzi fil-kultura u l-lingwa u n-nuqqas tal-kapaċitajiet organizzattivi tagħhom kif ukoll il-biża' ta' dak li mhux magħruf. Dan jista' jsir permezz ta' sistema mtejba ta' pariri dwar il-karriera u pariri personali, li tappoġġja l-istudenti, dawk li qed jitħarrġu u ż-żgħażagħ inġenerali, sabiex isiru aktar konxji mix-xewqat, il-kapaċitajiet u l-opportunitajiet għax-xogħol tagħhom. Dan jinkludi wkoll pariri dwar il-liġi tal-impjieg u l-ambjent soċjopolitiku u pariri dwar id-drittijiet u l-obbligi kemm tal-impjegaturi kif ukoll tal-ħaddiema.

4.4.4 Il-KESE jappoġġja l-inizjattiva tal-Parlament Ewropew biex tiġi aġġornata d-Direttiva dwar ir-Rikonoxximent ta' Kwalifiki Professjonali. Id-direttiva attwali hija skaduta peress illi bosta professjonijiet jiżviluppaw malajr. Barra minn hekk, l-immodernizzar tad-direttiva tinvolvi l-introduzzjoni ta' karta elettronika li tagħti d-dettalji tal-kwalifiki u l-esperjenza ta' professjonist. Dan irendiha aktar faċli biex il-professjonisti jsibu x-xogħol u jkollhom il-kwalifiki tagħhom rikonoxxuti fi Stat Membru ieħor, kif ukoll jarmonizza t-taħriġ, il-kompetenzi u l-prattiki fl-UE. Jinkoraġġixxi wkoll il-mobbiltà u l-kondiviżjoni tal-għarfien espert.

Brussell, 21 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

([14]) http://www.businesseurope.eu/Content/default.asp?pageid=568&docid=29967 (mhux disponibbli bil-Malti).

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-Aċċess għal Riżorsi Ġenetiċi u l-Qsim Ġust u Ekwu ta' Benefiċċji li Jirriżultaw mill-Użu tagħhom fl-Unjoni"

COM(2012) 576 final — 2012/0278 (COD)

(2013/C 161/14)

Relatur uniku: **is-Sur RIBBE**

Nhar id-19 ta' Novembru 2012 u nhar il-5 ta' Novembru 2012, il-Parlament Ewropew u l-Kunsill rispettivament iddeċidew, b'konformità mal-Artikolu 192(1) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE), li jikkonsultaw lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

il-Proposta għal Regolament tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar l-Aċċess għal Riżorsi Ġenetiċi u l-Qsim Ġust u Ekwu ta' Benefiċċji li Jirriżultaw mill-Użu tagħhom fl-Unjoni

COM(2012) 576 final – 2012/0278 (COD).

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar il-5 ta' Marzu 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni bi 82 vot favur, 2 voti kontra u astensjoni waħda (1).

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Il-KESE jilqa' t-test tal-Proposta għal Regolament. Hu jemmen li l-implimentazzjoni effettiva tal-hekk imsejjaħ "Protokoll ta' Nagoya", li hu maħsub għall-implimentazzjoni ta' wħud mill-għanijiet tal-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika (CBD), joffri opportunitajiet kbar għall-ekonomija bbażata fuq il-bijoloġija fl-UE. Peress li din sikwit tkun tiddependi mill-importazzjoni tar-riżorsi ġenetiċi, huwa mingħajr dubju fl-interess Ewropew li jitjieb l-aċċess għal dawn ir-riżorsi.

1.2 Però l-Protokoll ta' Nagoya ma ġiex konkluż biss biex jippromovi r-riċerka u l-iżvilupp tal-prodotti bbażati fuq il-bijoloġija, iżda wkoll biex jiżgura li l-benefiċċji fl-użu u l-kummerċjalizzazzjoni tar-riżorsi ġenetiċi jinqasmu b'mod ġust. Għalhekk, il-pajjiżi (jew il-popli indiġeni) li jipprovdu dawn ir-riżorsi ġenetiċi kif ukoll l-għarfien tradizzjonali assoċjat magħhom għandhom jibbenefikaw mill-kummerċjalizzazzjoni u l-ekonomija li tikkummerċjalizzahom għandha tinħeles mill-akkuża tal-bijopiraterija.

1.3 Il-KESE jindika li fl-abbozz ta' Regolament hemm xi dgħufijiet fir-rigward ta' dan il-qsim tal-benefiċċji, li għalih ġie negozjat l-ewwel u qabel kollox il-Protokoll ta' Nagoya. Dawn għandhom jitneħħew minnufih u għandhom jiġu ċċarati l-partijiet miftuħin għall-interpretazzjoni.

1.4 B'mod partikolari dawn il-partijiet huma:

— ir-regoli dwar il-qsim tal-benefiċċji (Punti 3.1 – 3.6),

— il-ħolqien ta' sistema effettiva ta' kontroll, monitoraġġ u penali (Punti 3.7 – 3.10),

— id-data minn meta jibda japplika l-qsim tal-benefiċċji (Punt 4.1),

— il-kunsiderazzjoni tal-bijoteknoloġija u d-derivati tagħha (Punti 4.2.1 – 4.2.2), kif ukoll il-qsim tal-benefiċċji talhekk imsejjaħ "għarfien tradizzjonali" (Punti 4.2.3 – 4.2.4),

— il-fatt li l-istadju meta jrid jiġi ddikjarat l-użu huwa tard (Punti 4.3.1 – 4.3.5),

— il-kwistjoni ta' jekk għandhomx jiġu ddikjarati r-riċerka ffinanzjata mis-settur privat u l-prodotti li jirriżutlaw minnha (Punt 4.3.5),

— il-prosekuzzjoni ta' każijiet ta' bijopiraterija li jiġu notifikati minn partijiet terzi (Punt 4.3.6) kif ukoll

— l-effikaċja tas-sistema ta' penali (Punt 4.3.7).

2. Introduzzjoni

2.1 Il-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika (CBD) ġiet konkluża fl-1992 fil-qafas tal-Konferenza ta' Rio dwar l-ambjent u l-iżvilupp u minn dak iż-żmien 'l hawn ingħaqdu magħha 193 membru tan-Nazzjonijiet Uniti (NU) (Andorra, il-Vatikan, is-Sudan t'Isfel u l-Istati Uniti huma l-uniċi membri tan-NU li ma ngħaqdux ma' din il-Konvenzjoni).

2.2 Is-CBD għandha tliet għanijiet:

1) il-protezzjoni tad-diversità bijoloġika,

2) l-użu sostenibbli tagħha, kif ukoll

3) il-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu tar-riżorsi ġenetiċi.

2.3 L-Artikolu 15(1) tas-CBD jagħraf id-drittijiet sovrani tal-Istati fuq ir-riżorsi naturali tagħhom. L-Istati individwali għandhom l-awtorità li jiddeterminaw l-aċċess għar-riżorsi ġenetiċi.

2.4 L-Artikolu 15(7) jobbliga lill-Istati Membri tas-CBD li jieħdu miżuri leġislattivi, amministrattivi jew politiċi bil-għan li r-riżultati tar-riċerka u tal-iżvilupp u l-benefiċċji li joħorġu mill-użu kummerċjali u użu ieħor tar-riżorsi ġenetiċi jinqasmu b'mod ġust u ekwu mal-parti kontraenti li tipprovdi dawn ir-riżorsi.

2.5 L-Artikolu 8(j) jappella lill-membri tas-CBD biex, fil-qafas tal-leġislazzjoni nazzjonali, jirrispettaw l-għarfien tradizzjonali tal-komunitajiet indiġeni u lokali li hu rilevanti għall-konservazzjoni u l-użu sostenibbli tad-diversità bijoloġika u jinkoraġġixxu l-qsim ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu ta' dan l-għarfien, innovazzjonijiet u prattiki.

2.6 Billi l-obbligu dwar il-qsim tal-benefiċċji adottat fil-liġi internazzjonali fl-1992 kien għadu ma ġiex implimentat, fl-2002 il-kapijiet ta' Stat jew ta' Gvern iddeċidew fis-Summit Dinji dwar l-Iżvilupp Sostenibbli (WSSD) f'Johannesburg li jinnegozjaw skema internazzjonali li tippromovi u tħares il-qsim ġust u ekwu tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu tar-riżorsi ġenetiċi fil-qafas tas-CBD (Plan of Implementation [Pjan ta' implimentazzjoni], paragrafu 42. (o)).

2.7 Fis-Seba' Konferenza tal-Partijiet għas-CBD tal-2004 f'Kuala Lumpur, il-partijiet għas-CBD qablu li jimplimentaw b'mod effettiv l-elementi rilevanti **kollha** tas-CBD permezz ta' **Ftehim dwar l-Aċċess għar-Riżorsi Ġenetiċi u dwar il-Qsim tal-Benefiċċji (ABS – access to genetic resources and benefit-sharing)**.

2.8 Ir-riżultat ta' din il-ħidma ġie ppreżentat u adottat f'Ottubru 2010 – wara aktar minn sitt snin ta' negozjati – waqt l-Għaxar Konferenza tal-Partijiet għas-CBD f'Nagoya, il-Ġappun: **il-Protokoll ta' Nagoya dwar l-Aċċess għal Riżorsi Ġenetiċi u l-Qsim Ġust u Ekwu ta' Benefiċċji li Jirriżultaw mill-Użu tagħhom għall-Konvenzjoni dwar id-Diversità Bijoloġika" (fil-qosor: Protokoll ta' Nagoya)**.

2.9 Il-membri kollha tas-CBD jistgħu jirratifikaw il-Protokoll ta' Nagoya; fi Frar 2013 tnax minnhom kienu diġà għamlu dan u 92 Stat iffirmawh wara li ġie adottat, fosthom il-Kummissjoni Ewropea u 24 mis-27 Stat Membru tal-UE (minbarra l-Latvja, Malta u s-Slovakkja).

2.10 Filwaqt li fid-WSSD tal-2002 il-pajjiżi li qed jiżviluppaw kienu diġà argumentaw favur protokoll vinkolanti fil-liġi internazzjonali, l-UE ddeċidiet li jitħejja protokoll b'dispożizzjonijiet legalment vinkolanti u oħrajn mhux vinkolanti ftit żmien biss qabel bdiet l-aħħar fażi tan-negozjati fil-grupp ta' ħidma tal-ABS (Deċiżjoni tal-Kunsill Ambjent tal-15 ta' Marzu 2010).

2.11 L-abbozz ta' Regolament preżentat mill-Kummissjoni hu maħsub għall-implimentazzjoni tal-għanijiet tal-Protokoll ta' Nagoya.

2.12 B'rabta mad-dokument tal-Kummissjoni, minbarra s-CBD wieħed irid isemmi wkoll l-adozzjoni tad-Dikjarazzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet tal-Popli Indiġeni. L-Artikolu 31(1) tagħha jistabbilixxi d-dritt li l-popli indiġeni jżommu, jikkontrollaw, jipproteġu u jiżviluppaw ir-riżorsi ġenetiċi u l-għarfien tradizzjonali tagħhom kif ukoll il-proprjetà intellettwali tagħhom fuq dan l-għarfien. L-Artikolu 31(2) jappella lill-Istati Membri biex jieħdu miżuri effettivi biex jirrikonoxxu u jipproteġu dawn id-drittijiet. L-implimentazzjoni tal-Protokoll ta' Nagoya għandha tkun waħda minn dawn il-miżuri effettivi għall-implimentazzjoni tad-Dikjarazzjoni tan-NU.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1 Fil-memorandum ta' spjegazzjoni tal-abbozz ta' Regolament, il-Kummissjoni tisħaq li l-"implimentazzjoni u r-ratifika tal-Protokoll fl-Unjoni se joħolqu opportunitajiet ġodda għal riċerka bbażata fuq in-natura, u jikkontribwixxu għall-iżvilupp ta' ekonomija bbażata fuq il-bijoloġija" [1]. Il-Kummissjoni tgħid ukoll li l-"UE u l-Istati Membri tagħha huma impenjati politikament biex isiru Partijiet għall-Protokoll biex jiżguraw aċċess għar-riċerkaturi u l-kumpaniji tal-UE għal kampjuni ta' riżorsi ġenetiċi ta' kwalità, abbażi ta' deċiżjonijiet tal-aċċess affidabbli bi spejjeż ta' tranżazzjoni baxxi" [2].

3.2 Il-KESE wkoll iqis li l-implimentazzjoni tal-Protokoll ta' Nagoya toffri opportunitajiet kbar għall-ekonomija bbażata fuq il-bijoloġija fl-UE. Madankollu jiġbed l-attenzjoni għall-fatt li l-għan ewlieni tal-Protokoll ta' Nagoya hu l-implimentazzjoni tat-tielet għan tas-CBD, jiġifieri l-qsim tal-benefiċċji li jirriżultaw mill-użu tar-riżorsi ġenetiċi. L-aċċess adegwat għar-riżorsi ġenetiċi, it-tixrid adegwat tat-teknoloġiji rilevanti fid-dawl tad-drittijiet kollha fuq dawn ir-riżorsi u teknoloġiji kif ukoll il-finanzjament adegwat huma fatturi deċiżivi għall-qsim tal-benefiċċji.

3.3 Għaldaqstant, il-Protokoll ta' Nagoya jissejjes fuq tliet pilastri:

— miżuri rigward **l-aċċess għar-riżorsi ġenetiċi** u **l-għarfien tradizzjonali assoċjat magħhom** li jiggarantixxu proċeduri trasparenti u mhux arbitrarji;

— miżuri li **jiggarantixxu l-qsim tal-benefiċċji** li jirriżultaw mill-użu u l-kummerċjalizzazzjoni tar-riżorsi ġenetiċi u l-għarfien tradizzjonali assoċjat magħhom;

— miżuri rigward il-ħolqien ta' sistema nazzjonali effettiva ta' monitoraġġ, speċjalment għall-qsim tal-benefiċċji.

3.4 Għall-kuntrarju ta' dan, il-Kummissjoni Ewropea fil-Proposta għal Regolament tgħid li l-"Protokoll iserraħ fuq **żewġ** pilastri: miżuri dwar l-aċċess, u miżuri dwar il-konformità

[1] COM(2012) 576 final, p. 4.
[2] COM(2012) 576 final, p. 4.

tal-utenti" ([3]). B'dan il-mod hi qed tonqos milli tenfasizza b'mod espliċitu **l-qsim tal-benefiċċji** bħala għan essenzjali tal-Protokoll ta' Nagoya, bħala rekwiżit stabbilit fid-WSSD u bħala obbligu tal-liġi internazzjonali fil-qafas tas-CBD.

3.5 L-abbozz ta' Regolament jagħti l-impressjoni li l-għan tal-Protokoll ta' Nagoya huwa li jiżgura l-aċċess mingħajr xkiel tal-Istati Membri tal-UE għall-materja prima tal-pajjiżi li qed jiżviluppaw.

3.6 Il-fatt li l-għan prinċipali tal-Protokoll ta' Nagoya jiġi kważi injorat mhux biss nuqqas serju fl-abbozz tal-Kummissjoni, iżda soluzzjoni li la hi effettiva u lanqas sodisfaċenti jista' jkollha wkoll konsegwenzi serji għall-intrapriżi Ewropej. Mingħajr regoli ċari dwar il-qsim tal-benefiċċji (u l-monitoraġġ tiegħu) l-intrapriżi ser isibuha diffiċli ħafna biex jinħelsu mill-akkużi ta' bijopiraterija spiss diretti lejhom.

3.7 L-abbozz ta' Regolament tal-Kummissjoni jibni fuq **il-prinċipju tad-diliġenza** (Artikolu 4). Skont dan il-prinċipju, l-utenti tar-riżorsi ġenetiċi u tal-għarfien tradizzjonali assoċjat magħhom għandhom ir-rwol importanti li jiżguraw il-konformità mal-liġijiet interni u esterni applikabbli dwar l-aċċess u l-qsim tal-benefiċċji.

3.8 Il-KESE jilqa' l-approċċ ibbażat fuq ir-**responsabbiltà tal-oqsma tar-riċerka u l-ekonomija**. Huwa jiġbed madankollu l-attenzjoni għall-obbligu fil-liġi internazzjonali marbut mar-ratifikazzjoni tal-Protokoll ta' Nayoga li jittieħdu miżuri leġislattivi, amministrattivi jew politiċi bil-għan li jiġi żgurat li l-benefiċċji li jiksbu l-utenti mill-użu u l-kummerċjalizzazzjoni tar-riżorsi ġenetiċi u l-għarfien tradizzjonali assoċjat magħhom jinqasmu mal-pajjiż tal-oriġini jew mal-komunitajiet indiġeni u lokali.

3.9 L-abbozz ta' Regolament jostor b'mod estensiv ukoll din il-parti importanti tal-obbligi tal-Protokoll ta' Nagoya, u l-KESE jirrakkomanda lill-Kunsill u l-Parlament biex fil-proċeduri li jmiss jistabbilixxu biżżejjed regoli dwar il-monitoraġġ tal-konformità mal-prinċipju tar-responsabbiltà. Dan ifisser ukoll li l-gvernijiet nazzjonali għandhom jibqgħu responsabbli mill-monitoraġġ ta' dawn ir-regoli.

3.10 Għaldaqstant, il-Proposta għal Regolament mhix biżżejjed biex tibni bażi ta' fiduċja bejn l-Istati tal-UE, ir-riċerkaturi u l-intrapriżi tagħhom u l-pajjiżi ta' oriġini li hija meħtieġa għall-promozzjoni tal-kuntratti bilaterali dwar l-ABS u sabiex ikunu jistgħu jkomplu għaddejjin in-negozjati internazzjonali dwar l-ABS b'mod kostruttiv. Il-KESE jibża' li s-sistema proposta tal-ABS ser tostakola r-riċerka u l-ekonomija fl-Ewropa aktar milli tappoġġjahom.

4. Kummenti speċifiċi: elementi speċifiċi tal-Proposta għal Regolament

4.1 *Il-kamp ta' applikazzjoni f'sens wiesa' (Artikolu 2)*

4.1.1 L-Artikolu 2 tal-abbozz ta' Regolament jistabbilixxi li d-dispożizzjonijiet dwar il-qsim tal-benefiċċji għandhom japplikaw biss għar-riżorsi u l-għarfien tradizzjonali assoċjat li ġew akkwistati għall-UE **wara d-dħul fis-seħħ tal-Protokoll ta' Nagoya**. Il-Kummissjoni ma fasslitx regoli dwar il-qsim tal-benefiċċji li japplikaw għall-użu u l-kummerċalizzazzjoni attwali tar-riżorsi ġenetiċi u l-għarfien tradizzjonali assoċjat magħhom li ilhom mill-1993 li daħlu fl-UE mingħajr kuntratti dwar l-ABS.

4.1.2 L-abbozz ta' Regolament għalhekk huwa pass lura mit-test tal-Protokoll ta' Nagoya u s-CBD (IUCN 2012, p. 84-85) u jinjora l-obbligu fil-liġi internazzjonali dwar il-qsim tal-benefiċċji li ilu japplika mill-1993 fil-qafas tas-CBD. L-Artikolu 3 tal-Protokoll ta' Nagoya jikkonferma b'mod espliċitu li r-riżorsi ġenetiċi kollha li huma koperti mis-CBD huma soġġetti għar-regoli tal-Protokoll. Permezz tal-implimentazzjoni tal-Protokoll ta' Nagoya għandu jiġi indirizzat id-defiċit li jeżisti fl-implimentazzjoni u jitfasslu dispożizzjonijiet effettivi dwar il-qsim tal-benefiċċji li ilhom li nkisbu mill-1993.

4.1.3 Fid-dispożizzjoni tiegħu dwar ir-relazzjoni mal-kuntratti internazzjonali l-oħra, l-abbozz ta' Regolament ma jqisx il-pass deċiżiv li ttieħed fl-Artikolu 4(4) tal-Protokoll ta' Nagoya. Skont dan l-Artikolu, ir-riżorsi ġenetiċi jistgħu jiġu soġġetti għar-regoli ta' ftehim ieħor jekk dan jikkonforma mal-għanijiet tal-Konvenzjoni u tal-istess Protokoll u ma jmurx kontrihom. Din il-parti ma teżistix fl-abbozz ta' Regolament iżda jeħtieġ li titqies sabiex il-Protokoll ta' Nagoya jkun jista' jiġi implimentat sew. Id-deċiżjoni dwar jekk jistgħux japplikaw ir-regoli dwar l-ABS ta' ftehim ieħor għal riżorsi ġenetiċi partikolari għandha tittieħed mill-organizzazzjonijiet internazzjonali rilevanti u mill-istituzzjonijiet kompetenti tal-UE.

4.1.4 Fil-fehma tal-KESE dan ifisser li l-Artikolu 2 tal-Proposta għal Regolament ma jimplimentax xi elementi ċentrali tal-Protokoll ta' Nagoya b'mod ċar u għalhekk għandu jerġa' jitfassal jew jiġi kkompletat.

4.2 *Definizzjonijiet (Artikolu 3)*

4.2.1 Il-Proposta għal Regolament titbiegħed ħafna mill-Artikolu 2 tal-Protokoll ta' Nagoya. Il-Kummissjoni tonqos milli tqis il-prinċipju importanti tal-Artikolu 2(c) tal-Protokoll ta' Nagoya li skontu l-użu tar-riżorsi ġenetiċi jinkludi l-użu tal-bijoteknoloġija kif definita fl-Artikolu 2 tas-CDB. Din id-definizzjoni hi importanti ħafna fir-rigward tal-qsim tal-benefiċċji. Fi kważi kull każ ta' żvilupp b'suċċess ta' prodotti minn riżorsi ġenetiċi, bħal pereżempju fl-oqsma tal-mediċina u l-kosmetika, m'għadhomx jiġux kummerċjalizzati bi profitt ir-riżorsi nfushom iżda l-estratti jew il-komponenti ("derivati") żviluppati permezz tal-bijoteknoloġija. B'rabta ma' dan, il-Proposta għal Regolament għandha tinkludi fost id-dispożizzjonijiet tagħha, il-kunċett ta' "derivat" hekk kif inhu definit fl-Artikolu 2(e) tal-Protokoll ta' Nagoya.

4.2.2 Dan it-tqassir tad-definizzjonijiet tat-termini ser ikollu effetti serji fuq l-obbligi tal-qsim tal-benefiċċji, għaliex il-benefiċċji li ġejjin mill-użu tad-derivati m'għandhomx jinqasmu b'dan il-mod. Jeħtieġ li nikkunsidraw li huma dawn id-derivati, jiġifieri sustanzi bijokimiċi iżolati bħal pereżmpju s-sustanzi b'effetti mediċi u l-elementi tal-kożmetika, li jippermettu profitt fil-kummerċjalizzazzjoni tal-prodotti żviluppati mill-użu tar-riżorsi ġenetiċi.

([3]) COM(2012) 576 final, p. 3.

4.2.3 Il-Kumitat jilqa' l-fatt li f'ħafna aspetti l-abbozz ta' Regolament iqis ir-riżorsi ġenetiċi u l-għarfien tradizzjonali assoċjat magħhom b'mod ugwali. Huwa minnu li l-għarfien tradizzjonali jiġi definit fl-abbozz ta' Regolament (Artikolu 3(8)), iżda dan isir biss fil-kuntest tal-importanza tiegħu bħala mezz ta' għajnuna għar-riċerka u l-iżvilupp fil-qasam tar-riżorsi ġenetiċi. Skont ir-Regolament, id-dettalji għandhom jiġu stabbiliti iktar tard fil-kuntratti bejn l-utenti, il-popli indiġeni u l-komunitajiet lokali.

4.2.4 Fil-fehma tal-KESE mhuwiex ċar kif dawn ir-regoli ser jirregolaw u jiżguraw b'mod sodisfaċenti l-qsim tal-benefiċċji fil-kuntest tal-artikoli rilevanti tal-Protokoll ta' Nagoya. Huwa jitlob lill-Kummissjoni, lill-Kunsill u lill-Parlament sabiex fil-proċeduri li jmiss jiċċaraw din is-sitwazzjoni.

4.3 *Monitoraġġ tal-konformità mal-prinċipju tad-diliġenza (Artikoli 7, 9 u 11)*

4.3.1 Skont l-Artikolu 7(2) tal-abbozz ta' Regolament, l-użu tar-riżorsi ġenetiċi u l-għarfien assoċjat magħhom għandu jiġi ddikjarat l-ewwel meta l-utenti jkunu talbu l-approvazzjoni għall-kummerċjalizzazzjoni ta' prodott jew fil-waqt tal-kummerċjalizzazzjoni. L-iktar stadju bikri li fih l-utenti għandhom jinfurmaw lill-awtoritajiet huwa **wara** li jintemm l-użu (l-użu fis-sens tal-Protokoll ta' Nagoya jfisser riċerka u żvilupp u mhux kummerċjalizzazzjoni). Ir-riċerka u l-iżvilupp, loġikament, jiġu qabel il-kummerċjalizzazzjoni.

4.3.2 Huwa magħruf li parti biss mill-użu fil-qasam tar-riċerka u l-iżvilupp twassal għal prodotti li jistgħu jiġu kummerċjalizzati. Naturalment, meta l-għan tal-użu jkun biss wieħed xjentifiku ma jkunx qed jiġi kkunsidrat l-iżvilupp tal-prodott. Jekk l-obbligu li l-utent jiddikjara l-użu ma jibdiex japplika mill-bidu tal-użu stess, jiġifieri meta jibdew ir-riċerka u l-iżvilupp, tista' tinħoloq sitwazzjoni fejn l-awtoritajiet kompetenti ma jiġux infurmati dwar il-biċċa l-kbira tal-użu.

4.3.3 Din id-dispożizzjoni tikkontradixxi l-għan politiku tal-abbozz ta' Regolament. Skont premessa 8, "huwa essenzjali wkoll biex ma jitħalliex użu ta' riżorsi ġenetiċi jew għarfien tradizzjonali assoċjat mar-riżorsi ġenetiċi akkwistat illegalment fl-Unjoni." ([4]) Jekk l-użu jrid jiġi ddikjarat wara l-konklużjoni tal-fażi tar-riċerka u l-iżvilupp, ma jkunx possibbli li jitwaqqaf l-użu illegali jew li jmur kontra l-kuntratt; l-aktar l-aktar jista' jiġi sanzjonat.

4.3.4 La huwa fl-interess tas-setturi tar-riċerka u lanqas tal-industrija li joperaw f'qafas legali li ma jwettaqx l-għan prinċipali tiegħu tal-prevenzjoni tal-bijopiraterija.

4.3.5 Il-KESE jinnota wkoll li l-Artikolu 7(1) tal-abbozz ta' Regolament jagħti lok għal interpretazzjoni differenti u l-Kummissjoni, il-Kunsill u l-Parlament għandhom jikkjarifikawh mill-iktar fis possibbli. It-test tar-Regolament jista' jiġi interpretat b'mod li jfisser li l-utenti ffinanzjati mill-privat mhumiex obbligati li jiddikjaraw l-użu. Kieku din l-interpretazzjoni kienet korretta, flimkien mal-fatt li l-istadju meta jrid jiġi ddikjarat l-użu skont l-Artikolu 7(2) huwa tard, ikun ifisser li l-biċċa l-kbira tal-użi kollha u l-kummerċjalizzazzjoni tar-riżorsi ġenetiċi u l-għarfien assoċjat magħhom tista' ssir mingħajr ma jsiru jafu biha l-awtoritajiet kompetenti. B'hekk l-awtoritajiet ma jkunux jistgħu jwettqu spezzjonijiet fis-setturi tar-riċerka u l-iżvilupp ffinanzjati mill-privat u l-kummerċjalizzazzjoni li tirriżulta minnhom biex jiżguraw il-konformità mar-regoli tal-qsim tal-benefiċċji.

4.3.6 Skont l-Artikolu 9(3) tal-abbozz ta' Regolament, l-awtoritajiet kompetenti jistgħu jwettqu spezzjonijiet fuq l-utent meta jkollhom f'idejhom tħassib sostenut mogħti minn partijiet terzi, pereżempju rapporti ta' bijopiraterija mill-NGOs jew mill-komunitajiet indiġeni. Din id-dispożizzjoni tikkontradixxi wkoll l-għan politiku tar-Regolament u jeħtieġ li terġa' titfassal b'mod vinkolanti.

4.3.7 In-nuqqas ta' konformità mal-obbligu tad-diliġenza jista' jkun soġġett għal penali (Artikolu 11) inkluż il-"konfiska ta' riżorsi ġenetiċi akkwistati illegalment". Dawn il-proposti għandhom jiżguraw li "jintużaw biss riżorsi ġenetiċi akkwistati legalment". Dawn il-penali japplikaw biss matul il-fażi tal-użu għar-riċerka u l-iżvilupp mhux fil-fażi tal-kummerċjalizzazzjoni. Billi s-sistema ta' monitoraġġ proposta fl-Artikolu 7(2) tista' tkun effettiva biss u dan b'mod parzjali matul il-fażi tal-kummerċjalizzazzjoni, it-theddida tal-penali ftit li xejn tista' titqies li hija effettiva. Il-KESE jibża' li l-abbozz ta' Regolament ser jippermetti sitwazzjoni fl-UE fejn il-prodotti akkwistati b'mod illegali jew li jikser il-kuntratt jistgħu jiġu kummerċjalizzati mingħajr problemi ta' xejn.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

([4]) COM(2012) 576 final, p. 8.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar Programm Ġenerali ta' Azzjoni Ambjentali tal-Unjoni sal-2020 'Ngħixu tajjeb, fil-limiti tal-pjaneta tagħna' "

COM(2012) 710 final — 2012/0337 (COD)

(2013/C 161/15)

Relatur: **is-Sur RIBBE**

Nhar it-12 ta' Diċembru u nhar l-10 ta' Diċembru 2012, il-Kunsill u l-Parlament Ewropew rispettivament iddeċidew, b'konformità mal-Artikolu 192(3)tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li jikkonsultaw lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

il-Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar Programm Ġenerali ta' Azzjoni Ambjentali tal-Unjoni sal-2020 "Ngħixu tajjeb, fil-limiti tal-pjaneta tagħna"

COM(2012) 710 final – 2012/0337 (COD)

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar il-5 ta' Marzu 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni bi 82 vot favur, 4 voti kontra u 2 astensjonijiet.

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-KESE jilqa' l-abbozz tas-7 Programm ta' Azzjoni Ambjentali (EAP). L-adozzjoni mill-Kunsill u l-Parlament tfisser li hemm kunsens politiku bejn l-istituzzjonijiet Ewropej ewlenin dwar kemm għadha serja s-sitwazzjoni ekoloġika, li hemm nuqqasijiet kbar fl-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni ambjentali Ewropea, li ħafna mill-isforzi li saru sal-lum il-ġurnata biex jiġu solvuti l-problemi attwali u dawk futuri ma kinux biżżejjed u dwar x'azzjonijiet ambjentali huma meħtieġa sal-2020.

1.2 L-abbozz jikkonferma l-pożizzjoni espressa kemm-il darba mill-Kumitat li l-problemi ambjentali attwali fl-Ewropa mhumiex ir-riżultat ta' nuqqas ta' għarfien jew soluzzjonijiet, iżda r-riżultat ta' nuqqas ta' rieda politika biex tittieħed azzjoni.

1.3 Madankollu, l-abbozz tas-7 EAP jiddistingwi ruħu, b'mod ġenerali u b'mod partikolari, minħabba n-nuqqas ta' speċifiċità pjuttost milli għaċ-ċarezza tiegħu. Jekk it-titolu ta' programm jistqarr li l-għan hu li ngħixu tajjeb "fil-limiti tal-pjaneta tagħna" allura tal-anqas b'mod bażiku għandhom jiġu deskritti l-limiti tal-pjaneta u tiġi stabbilita r-rabta bejn l-azzjonijiet politiċi konkreti ppjanati u l-effetti fuq l-attività soċjali u ekonomika fl-Ewropa. Sfortunatament dan mhuwiex il-każ fis-7 EAP.

1.4 Għalhekk is-7 EAP huwa kkunsidrat aktar bħala rapport dwar is-sitwazzjoni tal-ambjent milli dokument politiku ġenwinament strateġiku jew programm ta' azzjoni politika.

1.5 Fil-fehma tal-KESE, is-7 EAP ma jiħux pożizzjoni ċara biżżejjed dwar il-bidliet ekonomiċi u soċjali meħtieġa għall-ksib tal-għanijiet tal-politika ambjentali. Il-KESE jfakkar li meta l-Kummissjoni ppreżentat l-inizjattiva ewlenija "Ewropa effiċjenti fir-riżorsi" enfasizzat li, biex jinkisbu l-bidliet meħtieġa, mhux biss jeħtieġ titjib teknoloġiku u bidliet fl-imġiba tal-produtturi u l-konsumaturi iżda wkoll "tranżizzjoni sinifikanti fis-sistemi tal-enerġija, industrijali, tal-biedja u tat-trasport".

1.6 Is-7 EAP janalizza b'mod adatt ħafna n-nuqqasijiet fl-implimentazzjoni tal-EAPs preċedenti. Is-7 EAP ftit li xejn jipprovdi approċċi dwar kif jistgħu jitnaqqsu jew jiġu solvuti dawn in-nuqqasijiet fl-implimentazzjoni. Is-soċjetà ċivili talbet kważi l-iżviluppi pożittivi kollha għan-natura u l-ambjent. Fil-fehma tal-KESE, l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili huma atturi ċentrali fl-implimentazzjoni tas-7 EAP. Ir-rwol tagħhom fis-7 EAP għandu jiġi enfasizzat aktar u jissaħħah permezz ta' għan prijoritarju addizzjonali.

1.7 Ir-rwol tas-7 EAP produttiv għandu jkun li jiddeskrivi b'mod ħafna aktar ċar it-triq lil hinn mill-politika ambjentali klassika li tiffoka fuq it-teknika lejn l-iżvilupp sostenibbli. Is-7 EAP jiġi fi tmiemu fl-istess waqt li tintemm l-Istrateġija Ewropa 2020. Il-KESE kemm-il darba għamilha ċara li l-Istrateġija Ewropa 2020 ma tistax tissostitwixxi strateġija Ewropea dwar is-sostenibbiltà li tiddefinixxi l-miri u l-istrateġiji għall-iżvilupp sostenibbli fl-Ewropa, b'orizzont ta' pjanar fit-tul u b'kunsiderazzjoni bbilanċjata tad-dimensjonijiet ekonomiċi, soċjali u ambjentali. Il-Kunsill u l-PE huma mistednin jistabbilixxu objettiv fis-7 EAP li tiġi żviluppata strateġija dwar is-sostenibbiltà ġenerali tal-UE, kif mitlub mill-Kunsill tal-Ministri tal-Ambjent fil-Konklużjonijiet tiegħu dwar il-Konferenza tan-Nazzjonijiet Uniti dwar l-Iżvilupp Sostenibbli (Rio+20) (Punt 3 tal-Konklużjonijiet dwar ir-riżultati ta' Rio+20 u segwitu tas-Summit tal-UNCSD tal-2012, it-3 194 laqgħa tal-Kunsill Ambjent, il-Lussemburgu, 25 ta' Ottubru 2012). Dan jista' jagħti valur miżjud ġenwin lis-7 EAP.

2. **Introduzzjoni**

2.1 Sa mill-bidu tas-sebgħinijiet 'il hawn, is-sitt Programmi ta' Azzjoni Ambjentali (EAP) ikkontribwixxew b'mod deċiżiv għall-iżvilupp u t-tfassil tal-politika ambjentali tal-UE. Is-6 Programm ta' Azzjoni Ambjentali skada f'Lulju 2012. Il-Kunsill u l-Parlament Ewropew għalhekk talbu lill-Kummissjoni Ewropea biex tressaq programm li jkompli din il-ħidma.

2.2 Skont il-Kummissjoni, l-għan tal-proposta għas-7 EAP huwa li jsaħħaħ il-kontribut tal-politika ambjentali dwar il-konservazzjoni tal-kapital naturali għat-tranżizzjoni lejn ekonomija li tagħmel użu effiċjenti mir-riżorsi u b'livell baxx ta' CO_2 u għall-ħarsien tas-saħħa tal-bniedem.

2.3 Il-proposta tinkludi rendikont tas-sitwazzjoni ekoloġika billi tiġbed l-attenzjoni b'mod partikolari għall-problema tat-telf kontinwu tal-kapital naturali, inkluż il-bijodiversità. Jiġi espress tħassib ukoll dwar il-fatt li r-riżorsi naturali għadhom qed jinħlew minħabba użu ineffiċjenti kif ukoll dwar it-tniġġis kontinwu tal-arja u tal-ilma u t-tniġġis minn sustanzi perikolużi.

2.4 In-nuqqas ta' implimentazzjoni effettiva tal-leġislazzjoni ambjentali attwali u l-istandards stabbiliti fl-Istati Membri huwa meqjus bħala sors ewlieni tal-problema.

2.5 Il-Kummissjoni kkonkludiet li "hemm evidenza li l-limiti planetarji għall-bijodiversità, it-tibdil fil-klima u ċ-ċiklu tan-nitroġenu diġà ġew issuperati".

2.6 Is-7 EAP imur kontra dan il-fatt billi jressaq il-viżjoni "*Ngħixu tajjeb, fil-limiti tal-pjaneta tagħna*" għall-2050 u jistabbilixxi qafas għall-azzjoni politika fil-qasam tal-ambjent sal-2020 li jiffoka fuq disa' *għanijiet prijoritarji*:

2.7 Il-KESE diġà pparteċipa fl-istadji preliminari tad-diskussjoni dwar is-7 EAP permezz ta' opinjoni esploratorja fuq talba tal-Presidenza Daniża ([1]). F'din l-Opinjoni, il-Kumitat enfasizza li l-problemi ambjentali attwali tal-Ewropa huma r-riżultat ta' nuqqas ta' rieda politika biex tittieħed azzjoni. Il-Kumitat iqis li mhuwiex ċar kif is-7 EAP għandu jkun relatat mal-Istrateġija Ewropa 2020 u l-inizjattiva ewlenija u l-pjan direzzjonali għal Ewropa effiċjenti fir-riżorsi. Il-Kumitat talab li terġa' tingħata ħajja lill-istrateġija tas-sostenibbiltà, li jingħażel is-7 EAP orjentat lejn l-implimentazzjoni bħala l-istrateġija ta' implimentazzjoni tal-politika ambjentali, li l-inizjattiva ewlenija "Ewropa effiċjenti fir-riżorsi" tiġi integrata fl-inizjattivi separati kollha u li titqies il-koordinazzjoni mill-qrib bejn il-kunsiderazzjonijiet tal-politika ambjentali u dik ekonomika.

3. **Kummenti ġenerali**

3.1 Fil-fehma tal-Kumitat, il-valur miżjud politiku ewlieni tas-7 EAP huwa l-fatt li jiġi deċiż mill-Kunsill u l-Parlament, għall-kuntrarju tal-istrateġiji tal-politika ambjentali, l-inizjattivi ewlenin u l-pjani direzzjonali attwali tal-Kummissjoni. B'hekk sa ċertu punt jintlaħaq kunsens bejn l-istituzzjonijiet Ewropej ewlenin dwar x'azzjonijiet huma meħtieġa fil-qasam tal-politika ambjentali sal-2020.

3.2 Is-7 EAP jipprovdi b'hekk punt ta' referenza għal deċiżjonijiet futuri meħuda minn dawk li jieħdu d-deċiżjonijiet politiċi u l-istituzzjonijiet fil-livell tal-UE kif ukoll fl-Istati Membri, fejn japplika l-EAP.

3.3 Il-KESE jilqa' wkoll il-preżentazzjoni tas-7 EAP għaliex, permezz ta' deċiżjoni vinkolanti, il-Kunsill u l-Parlament flimkien ikunu qed jagħmluha ċara li s-sitwazzjoni ekoloġika għadha serja ħafna, li hemm nuqqasijiet kbar fl-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni ambjentali Ewropea u li ħafna mill-isforzi li saru sal-lum il-ġurnata biex jiġu solvuti l-problemi attwali u dawk futuri ma kinux biżżejjed.

3.4 F'termini ta' kontenut, essenzjalment il-Programm jirrepeti dak li ġie stabbilit diġà fil-komunikazzjonijiet, l-istrateġiji, l-inizjattivi ewlenin u l-pjani direzzjonali tal-Kummissjoni fil-qasam tal-politika ambjentali. Madankollu, bid-Deċiżjoni tal-Kunsill u tal-Parlament dawn jingħataw valur politiku importanti.

3.5 Madankollu, l-abbozz tas-7 EAP jiddistingwi ruħu, b'mod ġenerali u b'mod partikolari, minħabba n-nuqqas ta' speċifiċità pjuttost milli għaċ-ċarezza tiegħu. Jekk it-titolu ta' programm jistqarr li l-għan hu li ngħixu tajjeb "fil-limiti tal-pjaneta tagħna" allura tal-anqas b'mod bażiku għandhom jiġu deskritti l-limiti tal-pjaneta u tiġi stabbilita fid-dettall ir-rabta bejn l-azzjonijiet politiċi konkreti ppjanati u l-effetti fuq l-attività soċjali u ekonomika fl-Ewropa. Sfortunatament dan mhuwiex il-każ fis-7 EAP.

3.6 F'punti fejn huwa aktar konkret, il-programm jonqos milli jistabbilixxi responsabbiltajiet konkreti u kriterji ta' reviżjoni li bihom ikunu jistgħu jiġu mmonitorjati l-ksib tal-objettivi u l-implimentazzjoni tal-miżuri.

3.7 Għalhekk is-7 EAP huwa kkunsidrat aktar bħala rapport dwar is-sitwazzjoni tal-ambjent milli dokument politiku ġenwinament strateġiku jew programm ta' azzjoni politika. Dan huwa diżappuntanti għall-KESE, li fl-Opinjoni esploratorja tiegħu dwar is-7 EAP, kif ukoll fl-Opinjoni esploratorja tiegħu tal-2004 dwar "Assessing the EU sustainable development strategy" (Il-Valutazzjoni tal-Istrateġija tal-UE għall-Iżvilupp Sostenibbli) ([2]) diġà kien talab għal tali programmi ewlenin konkreti u ċari.

3.8 Il-Kumitat jinnota b'mod kritiku l-fatt li l-ħarsa ġenerali assolutament meħtieġa tal-politika ambjentali lil hinn mill-2020 hija dgħajfa ħafna. Diġà ħareġ fid-dieher li orizzont ta' pjanar sal-2020 huwa qasir wisq għall-politika tal-enerġija u l-klima. Mis-7 EAP huwa diffiċli li wieħed jagħraf jekk l-objettivi u l-miżuri proposti għall-2020 humiex adatti u biżżejjed biex il-viżjoni għall-2050 "*Ngħixu tajjeb, fil-limiti tal-pjaneta tagħna*" tkun tista' tinkiseb realistikament. Jeħtieġ li tal-anqas ikun hemm pjanar ta' żmien indikattiv tal-istadji futuri għall-2030 u l-2040, bħala parti mit-triq għall-ksib ta' din il-viżjoni sal-2050. Barra minn hekk, l-Orizzont 2020 huwa qasir wisq biex jipprovdi sigurtà għall-investimenti fil-perjodu fit-tul fl-ekonomija ekoloġika.

([1]) Opinjoni tal-KESE dwar "is-Seba' Programm ta' Azzjoni Ambjentali u segwitu tas-Sitt Programm ta' Azzjoni Ambjentali", ĠU C 191, 29.6.2012, p. 1.

([2]) Opinjoni tal-KESE dwar "Assessing the EU sustainable development strategy" (Il-valutazzjoni tal-istrateġija tal-UE dwar l-iżvilupp sostenibbli), ĠU C 117, 30.4.2004, p. 22-37,(mhux disponibbli bil-Malti).

3.9 Fil-prinċipju, l-armonizzazzjoni tal-orizzont taż-żmien tal-ippjanar tal-azzjoni ambjentali flimkien mal-Istrateġija Ewropa 2020 u l-inizjattivi ewlenin relatati għandha tintlaqa' tajjeb. Il-perjodu tal-EAP jikkoinċidi wkoll mal-perjodu tal-perspettiva finanzjarja li jmiss 2014-2020, u dan jista' jkun ta' vantaġġ kbir jekk jiġu stabbiliti l-interrelazzjonijiet meħtieġa. Għalkemm waħda mid-disa' prijoritajiet deskritti hija li jiġi provdut l-investiment meħtieġ għall-miżuri ambjentali, meta jiġu deskritti r-rekwiżiti ssir referenza vaga ħafna għall-ippjanar finanzjarju fil-perjodu medju tal-UE. Apparti minn hekk, is-7 EAP wasal tard wisq biex jinfluwenza dan l-ippjanar.

3.10 L-għażla tad-disa' għanijiet prijoritarji fis-7 EAP tagħti lok għal kritika. Pereżempju, "l-ambjent urban" huwa suġġett li ssemma kemm-il darba fl-EAPs preċedenti. Minkejja l-importanza kbira tal-"politika tal-ambjent urban", l-influwenza tal-UE f'dan il-qasam hija relattivament baxxa. L-UE għandha influwenza akbar pereżempju fuq il-politika tat-trasport, li r-rilevanza partikolari tagħha għall-protezzjoni tal-klima kemm-il darba ġiet enfasizzata mill-Kummissjoni. Minkejja dan, il-politika tat-trasport bilkemm tissemma fil-proposta tas-7 EAP.

3.11 Il-KESE jqis li jagħmel sens li l-integrazzjoni tas-soċjetà ċivili tiġi inkluża fl-EAP bħala għan prijoritarju separat (ara punt 4.4.9).

3.12 Il-politika dwar il-kummerċ barrani tant hija rilevanti għall-politika Ewropea dwar l-ambjent u s-sostenibbiltà li f'dan il-qasam tista' tiġi kklassifikata importanti daqs "l-ambjent urban" ([3]).

3.13 Il-KESE jfakkar li meta l-Kummissjoni ppreżentat l-inizjattiva ewlenija "Ewropa effiċjenti fir-riżorsi" enfasizzat li, biex jinkisbu l-bidliet meħtieġa, mhux biss jeħtieġ titjib teknoloġiku u bidliet fl-imġiba tal-produtturi u l-konsumaturi iżda wkoll "tranżizzjoni sinifikanti fis-sistemi tal-enerġija, industrijali, tal-biedja u tat-trasport". Mhuwiex biżżejjed li s-7 EAP jerġa' jtenni t-talba għall-integrazzjoni tar-rekwiżiti ambjentali f'oqsma oħra ta' politika, mingħajr ma jiddeskrivi t-"tranżizzjoni sinifikanti" meħtieġa ta' ċerti setturi ekonomiċi lejn ekonomija u stili ta' ħajja sostenibbli.

3.14 Lanqas ma tittieħed l-opportunità biex tiġi spjegata aktar l-importanza tal-protezzjoni tar-riżorsi u tal-ambjent għall-iżvilupp ekonomiku, il-ħolqien ta' impjiegi ġodda u kwalifikati. Il-KESE hawnhekk jirreferi fost affarijiet oħra għal opinjonijiet preċedenti ([4]). Ir-rabta bejn il-politika ambjentali, soċjali, tal-iżvilupp u dik ekonomika kif ukoll id-dimensjonijiet ewlenin tas-sostenibbiltà għandhom jiġu preżentati aħjar.

3.15 Għaldaqstant, huwa ċar li l-importanza u r-rwol ta' dan is-7 EAP għandhom ikunu li jiddeskrivu b'mod ħafna aktar ċar it-triq lil hinn mill-politika ambjentali klassika li tiffoka fuq it-teknika lejn l-iżvilupp sostenibbli. Is-7 EAP jiġi fi tmiemu fl-istess waqt li tintemm l-Istrateġija Ewropa 2020. Il-KESE kemm-il darba għamilha ċara li l-Istrateġija Ewropa 2020 ma tistax tissostitwixxi strateġija Ewropea dwar is-sostenibbiltà li tiddefinixxi l-miri u l-istrateġiji għall-iżvilupp sostenibbli fl-Ewropa, b'orizzont ta' pjanar fit-tul u b'kunsiderazzjoni bbilanċjata tad-dimensjonijiet ekonomiċi, soċjali u ambjentali. Il-Kunsill u l-PE huma mistednin jistabbilixxu objettiv fis-7 EAP li tiġi żviluppata strateġija ġdida dwar is-sostenibbiltà ġenerali tal-UE, kif mitlub mill-Kunsill tal-Ministri tal-Ambjent fil-Konklużjonijiet tiegħu dwar il-Konferenza tan-Nazzjonijiet Uniti dwar l-Iżvilupp Sostenibbli (Rio+20) (Punt 3 tal-Konklużjonijiet dwar ir-riżultati ta' Rio+20 u segwitu tas-Summit tal-UNCSD tal-2012, it-3 194 laqgħa tal-Kunsill Ambjent, il-Lussemburgu, 25 ta' Ottubru 2012). Dan jista' jagħti valur miżjud ġenwin lis-7 EAP.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1 Għalissa l-KESE qed jikkumenta biss dwar dawk il-prijoritajiet, minn fost id-disa', li huma l-aktar importanti għalih.

4.2 *Għan prijoritarju 1: jiġi protett, ippreservat u msaħħaħ il-kapital naturali tal-UE*

4.2.1 Fis-7 EAP għandu jiġi ċċarat li l-implimentazzjoni tal-proposti tal-Kummissjoni biex l-agrikoltura u s-sajd isiru aktar ekoloġiċi b'rabta mar-riforma tal-PAK u tal-PKS hija ta' importanza prinċipali għaż-żamma tal-kapital naturali.

4.2.2 Bir-raġun, il-proposta għas-7 EAP titlob li l-ħamrija tiħares aħjar. L-evoluzzjoni tat-tniġġis tal-ħamrija, id-degradazzjoni tal-ħamrija u t-teħid tal-art fl-Ewropa għadhom kwistjonijiet ta' tħassib. Fil-fehma tal-Kumitat, tinħtieġ azzjoni leġislattiva fil-livell Ewropew biex tiġi invertita din it-tendenza negattiva. Għaldaqstant, il-Kunsill għandu jkompli d-diskussjoni dwar id-direttiva dwar il-ħarsien tal-ħamrija mill-aktar fis possibbli. Barra minn hekk, il-Kummissjoni Ewropea għandha tħeġġeġ lill-Istati Membri, permezz ta' strateġija tematika, biex jieħdu passi favur it-tnaqqis tal-problema serja tal-użu tal-art għal finijiet ta' trasport u bini u biex jagħtu spinta lill-protezzjoni tal-art agrikola u tal-foresti.

4.3 *Għan prijoritarju 2: biex l-UE ssir ekonomija effiċjenti fir-riżorsi, ekoloġika u kompetittiva, b'livelli baxx ta' karbonju*

4.3.1 Bl-inizjattiva ewlenija "Ewropa effiċjenti fir-riżorsi", il-Kummissjoni qiegħdet l-użu aktar effiċjenti tar-riżorsi naturali fil-qalba tal-politika tagħha u stabbiliet stadji ewlenin bażiċi għall-2020 fil-pjan direzzjonali rilevanti. Madankollu, hija ħasra li l-għanijiet stabbiliti fil-punt 41 ma jirriflettux biżżejjed l-istadji ewlenin importanti.

4.3.2 B'mod partikolari, id-diżakkoppjar (totali) tat-tkabbir ekonomiku mill-impatti ambjentali negattivi għandu jiġi inkluż fl-għanijiet, l-istess bħalma għandu jiġi inkluż l-għan li sal-2020

([3]) Opinjoni tal-KESE dwar "Kummerċ, Tkabbir u Affarijiet Dinjija – Il-Politika tal-Kummerċ bħala element prinċipali mill-Istrateġija tal-UE 2020", ĠU C 43, 15.2.2012, p. 73-78.
([4]) Opinjoni tal-KESE dwar "Lejn irkupru li jwassal għall-ħolqien abbundanti ta' impjiegi", ĠU C 11, 15.1.2013, p. 65-70.

ikun hemm ftehim dwar miri ambizzjużi għall-użu effiċjenti tar-riżorsi u indikaturi affidabbli li ser jiggwidaw lill-individwi pubbliċi u privati li jieħdu d-deċiżjonijiet fit-tranżizzjoni lejn ekonomija b'użu effiċjenti tar-riżorsi [5]. Barra minn hekk, il-Kumitat ifakkar li kien talab li d-Direttiva tal-Ekodisinn tintuża biex il-prodotti mhux sostenibbli jitwarrbu miċ-ċirkwit tal-ekonomija u biex din id-Direttiva mhux biss tintuża bil-għan tal-effiċjenza fl-użu tal-enerġija iżda wkoll biex titjieb l-effiċjenza fl-użu tar-riżorsi materjali [6].

4.4 *Għan prijoritarju 4: jiġu massimizzati l-benefiċċji ta' leġislazzjoni ambjentali tal-UE*

4.4.1 Il-valutazzjoni tas-6 EAP ħarġet fid-dieher b'mod ċar ħafna li n-nuqqasijiet fl-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni ambjentali eżistenti huma l-aktar ostaklu serju għall-progress tant meħtieġ fil-qasam tal-ħarsien ambjentali. Għaldaqstant, ta' min jilqa' l-fatt li t-titjib fl-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni ambjentali tal-UE fil-livell tal-Istati Membri jingħata l-ogħla prijorità fis-7 EAP.

4.4.2 Madankollu, il-Kummissjoni diġà tat l-ogħla prijorità lit-titjib tal-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni ambjentali fil-passat, mingħajr suċċess sinifikanti. Għalhekk għandu jitqies li hemm ostakli fundamentali li ma jistgħux jitneħħew sempliċiment billi jsir it-titjib propost fil-qasam tal-informazzjoni dwar il-leġislazzjoni ambjentali, il-mekkaniżmi ta' kontroll u l-aċċess għall-ġustizzja.

4.4.3 Huwa aktar deċiżiv il-fatt li f'ħafna Stati Membri hemm nuqqas ta' rieda politika biex tingħata l-istess prijorità politika għolja lill-implimentazzjoni effettiva tal-leġislazzjoni ambjentali u biex l-awtoritajiet eżekuttivi kkonċernati jiġu provduti b'biżżejjed riżorsi u persunal ikkwalifikat u li jiġu provduti bl-appoġġ politiku meħtieġ f'każ ta' kunflitt.

4.4.4 Hemm paralleli evidenti mal-kriżi finanzjarja. Hekk kif il-kriżi finanzjarja faqqgħet minħabba l-użu mhux sostenibbli tar-riżorsi ekonomiċi, b'riżultat tan-nuqqas ta' konformità mal-kriterji stabbiliti fit-Trattat ta' Maastricht dwar l-istabbiltà tal-munita unika, il-kawża tal-problemi ambjentali tista' tkun l-użu eċċessiv tar-riżorsi – f'dan il-każ, il-ħamrija, l-ilma, l-arja, il-klima u r-riżorsi fossili u minerali mhux rinnovabbli, eċċ.

4.4.5 Il-Kumitat jixtieq li fil-każ tal-kriżi ambjentali jkun hemm reazzjoni bħal dik mogħtija bil-miżuri adottati fil-patt fiskali għall-ġlieda kontra l-kriżi finanzjarja: linji gwida u indikaturi ċari, kontrolli u sanzjonijiet. Is-7 EAP ma jipprovdi xejn minn dan. L-approċċi stabbiliti mhumiex adegwati biex jitneħħew dawn in-nuqqasijiet strutturali fl-implimentazzjoni. L-objettivi proposti għall-applikazzjoni aħjar tal-leġislazzjoni sal-2020 mhumiex definiti tajjeb u ma jistgħux jiġu verifikati.

4.4.6 Il-KESE huwa tal-fehma li l-konformità mal-leġislazzjoni tirrikjedi kontroll effettiv minn korpi indipendenti kif ukoll rieda kredibbli biex jiġu imposti jew aċċettati sanzjonijiet fejn ikun hemm bżonn. Għaldaqstant, il-KESE jistenna li s-7 EAP jestendi l-kriterji vinkolanti għall-kontrolli u l-monitoraġġ effettivi min-naħa tal-Istati Membri biex tiġi koperta l-leġislazzjoni ambjentali kollha tal-UE u li jipprevedi l-iżvilupp ta' kapaċitajiet komplementari fil-livell tal-UE.

4.4.7 Barra minn hekk, l-inklużjoni fis-Semestru Ewropew tal-monitoraġġ tal-progress fl-implimentazzjoni tal-għanijiet ekoloġiċi, kif imsemmi fil-punt 82(f), għandha żżid l-attenzjoni tal-mexxejja politiċi fil-livell tal-UE u tal-Istati Membri fuq din il-kwistjoni. Wara kollox, il-Kummissjoni enfasizzat kemm il-pressjonijiet kontinwi fuq l-ambjent jista' jkollhom impatt negattiv anke fuq livell makroekonomiku. Ir-Rapport tal-2006 ta' Stern dwar l-Analiżi tal-Ekonomija tat-Tibdil fil-Klima kif ukoll ir-rapport ta' sinteżi tal-2010 tal-inizjattiva TEEB dwar l-Ekonomija tal-Ekosistemi u l-Bijodiversità jagħtu evidenza impressjonanti ta' dan.

4.4.8 Is-7 EAP għandu jiġi estiż biex jinkludi miżuri li jipprovdu inċentivi pożittivi għall-konformità mal-leġislazzjoni ambjentali. B'mod partikolari, l-akkoppjar tal-allokazzjoni ta' fondi tal-UE lill-Istati Membri u l-entitajiet legali privati mal-prova ta' konformità mal-leġislazzjoni ambjentali rilevanti huwa mod tajjeb kif titheġġeġ il-konformità. Waħda mill-miri ewlenin tal-KESE għadha li jheġġeġ lill-ekonomija biex tgħin fit-titjib tas-sitwazzjoni tal-ambjent permezz ta' strateġiji kooperattivi kif ukoll permezz tal-komunikazzjoni tal-prattiki tajbin.

4.4.9 Fl-aħħar, l-infurzar effettiv tal-ħarsien ambjentali jfisser l-għoti ta' rwol attiv lis-soċjetà ċivili, fejn iċ-ċittadini jassumu rwol attiv ta' sorveljanza. Fil-leġislazzjoni ambjentali Ewropea ġew introdotti strumenti għal dan il-għan b'mod partikolari b'segwitu għall-Konvenzjoni ta' Aarhus – pereżempju, l-aċċess ħieles għall-informazzjoni ambjentali, il-parteċipazzjoni tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili fil-proċess ta' teħid tad-deċiżjonijiet dwar il-leġislazzjoni ambjentali u l-aċċess għall-ġustizzja. Il-proposta għas-7 EAP tirreferi għal dawn l-istrumenti iżda ma tiddiskutix ir-rwol tas-soċjetà ċivili fl-implimentazzjoni tal-leġislazzjoni ambjentali u lanqas ma tagħmel proposti aktar ġenerali. Is-soċjetà ċivili talbet kważi l-iżviluppi pożittivi kollha għan-natura u l-ambjent. Fil-fehma tal-KESE l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili huma atturi ċentrali fl-implimentazzjoni tas-7 EAP. Ir-rwol tagħhom fis-7 EAP għandu jiġi enfasizzat aktar u jissaħħaħ permezz ta' għan prijoritarju addizzjonali. Il-katalgu tal-miżuri għandu jiġi kkompletat b'approċċi għall-promozzjoni tal-impenn tas-soċjetà ċivili (pereżempju s-sħubijiet lokali tal-Aġenda 21 jew forums simili), il-ħolqien ta' sħubijiet kif ukoll it-tisħiħ tal-involviment tas-soċjetà ċivili organizzata fil-kunsilli dwar l-ambjent jew dwar is-sostenibbiltà.

4.5 *Għan prijoritarju 6: jiġi assigurat l-investiment għall-politiki ambjentali u dwar il-klima u jkollna l-prezzijiet korretti*

4.5.1 Jeħtieġ li tittieħed azzjoni għall-promozzjoni tal-investiment fil-politika ambjentali u dik dwar il-klima u huwa essenzjali li jiġu inklużi l-ispejjeż ekoloġiċi meta jiġu stabbiliti l-prezzijiet sabiex tiġi żgurata tranżizzjoni lejn ekonomija b'użu effiċjenti tar-riżorsi u b'livell baxx ta' karbonju. Għalhekk ta' min jilqa' l-fatt li l-Kummissjoni inkludiet dan is-suġġett bħala għan prijoritarju fil-proposta għas-7 EAP tagħha. Madankollu, anke f'dan il-każ, l-għanijiet proposti għall-2020 (punt 82(a) u (b)) huma vagi ħafna u ma jipprovdu l-ebda miżura ta' suċċess li tista' tiġi verifikata.

[5] COM(2011) 571 final, stadji ewlenin 3.1.2. u 6.1,. ĠU C 181, 21.6.2012, p. 163-168.

[6] Opinjoni tal-KESE dwar "Il-promozzjoni tal-produzzjoni u l-konsum sostenibbli fl-UE",. ĠU C 191, 29.6.2012, p. 6.

4.5.2 Għal darb'oħra, hemm referenzi vagi għall-eliminazzjoni tas-sussidji li jagħmlu ħsara lill-ambjent, bħalma sar fl-istrateġija dwar is-sostenibbiltà tal-2006, fejn ġie mwiegħed li tiġi ppreżentata lista rilevanti. Il-politika ambjentali tal-UE tista' titlef il-kredibbiltà tagħha jekk ma tittieħed l-ebda azzjoni wara li jkunu saru avviżi ripetutament. Dan japplika wkoll għall-prinċipju ddikjarat kemm-il darba tal-internalizzazzjoni tal-ispejjeż esterni jew ukoll għal dak tat-tranżizzjoni fundamentali mit-tassazzjoni tax-xogħol għat-tassazzjoni tal-ambjent bħala riżorsa limitata.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni: Il-Protezzjoni Soċjali fil-Kooperazzjoni għall-Iżvilupp tal-Unjoni Ewropea"

COM(2012) 446 final

(2013/C 161/16)

Relatur: **is-Sur ZUFIAUR**

Nhar it-12 ta' Ottubru 2012, il-Kummissjoni Ewropea ddeċidiet, b'konformità mal-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni: Il-Protezzjoni Soċjali fil-Kooperazzjoni għall-Iżvilupp tal-Unjoni Ewropea

COM(2012) 446 final.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għar-Relazzjonijiet Esterni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar il-21 ta' Frar 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'102 vot favur, u 3 astensjonijiet.

1. Osservazzjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1 Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE) jilqa' b'sodisfazzjon il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea dwar *Il-Protezzjoni Soċjali fil-Kooperazzjoni għall-Iżvilupp tal-Unjoni Ewropea* [1] u l-Konklużjonijiet tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea [2] dwar l-istess suġġett, u qed iressaq l-osservazzjonijiet u r-rakkomandazzjonijiet li ġejjin.

1.2 Jesprimi t-tħassib tiegħu li, minħabba li ma jistax ikun hemm aktar minn tliet setturi fil-programmazzjoni tal-kooperazzjoni għall-iżvilupp tal-UE, il-protezzjoni soċjali tispiċċa titwarrab kemm mil-lat tal-programmazzjoni kif ukoll minn dak tat-twettiq tagħha. Għaldaqstant, huwa jappella lill-Kummissjoni u lill-Istati Membri biex jagħmlu dak li hemm bżonn biex il-protezzjoni soċjali tiġi inkluża tassew fil-programmazzjoni tal-kooperazzjoni għal-iżvilupp u fit-twettiq effettiv tagħha.

1.3 Jemmen li mill-inqas 20 % tal-għajnuna kollha tal-UE għandu jiġi ddedikat għall-integrazzjoni soċjali u l-iżvilupp uman u li l-finanzjament tagħhom jiżdied billi r-riżorsi li ma jkunux intużaw f'oqsma oħra jerġgħu jitqassmu mill-ġdid. Barra minn hekk, jesprimi t-tħassib tiegħu dwar il-fatt li dan il-persentaġġ jinkludi s-setturi tal-edukazzjoni, is-saħħa u l-protezzjoni soċjali kollha f'daqqa mingħajr ma jiġi żgurat li t-tqassim u l-allokazzjoni tal-fondi jsiru b'mod separat, u għaldaqstant m'hemm l-ebda garanzija li l-protezzjoni soċjali ma titpoġġix fil-ġenb. Il-kunċett ta' protezzjoni soċjali jista' jinkludi s-saħħa iżda diffiċilment jista' jinkludi l-edukazzjoni, ħlief bħala bażi għal ċerti programmi ta' protezzjoni soċjali jew biex tikkomplementahom. Għaldaqstant, għandu jinstab bilanċ li permezz tiegħu jkunu jistgħu jiġu kkoordinati dawn it-tliet fatturi fundamentali.

1.4 Jaqbel mar-rakkomandazzjoni 202 tal-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol (ILO) dwar il-bażi ta' protezzjoni soċjali (SPF) [3], li tinkludi x-xogħol deċenti, li wieħed mill-pilastri ewlenin tagħha hija l-protezzjoni soċjali. Il-prinċipji tal-bażi ta' protezzjoni soċjali għandhom jitqiesu bħala limitu minimu maħsubin biex iwasslu għal titjib, biex fil-ġejjieni jiġu żviluppati sistemi li jkunu konformi mar-regoli tal-Konvenzjoni 102 tal-ILO [4].

1.5 Jemmen li l-protezzjoni soċjali għandha titqies bħala investiment fundamentali għall-koeżjoni soċjali u l-iżvilupp inklużiv u sostenibbli. Għalhekk, il-politika ta' kooperazzjoni għall-iżvilupp għandha tiffoka fuq il-fatturi li fuqhom huma bbażati s-sistemi ta' protezzjoni soċjali: ix-xogħol deċenti (inklużi aspetti bħas-sessi jew il-persuni b'diżabbiltà), id-distribuzzjoni tal-ġid, it-tkabbir demografiku, il-provvediment universali tas-servizzi soċjali u r-rwol fundamentali tal-Istat fil-ksib ta' dawn l-għanijiet.

1.6 Jemmen li hemm bżonn li l-kooperazzjoni għall-iżvilupp tappoġġja l-istabbiliment ta' sistemi ta' protezzjoni soċjali għall-ħaddiema regolari, inklużi dawk b'xogħol prekarju, li jaħdmu għal rashom, li huma ekonomikament dipendenti u li jaħdmu fis-settur tal-biedja, kif ukoll sistemi ta' assistenza li jilħqu lill-poplu kollu, inkluża l-ekonomija informali. Għaldaqstant jipproponi li jingħaqdu flimkien sistemi kontributorji (fuq bażi ta' kontribuzzjonijiet) u sistemi mhux kontributorji finanzjati mit-taxxi. B'dan il-mod, il-kooperazzjoni għall-iżvilupp għandha

[1] COM(2012) 446 final.

[2] *Konklużjonijiet tal-Kunsill dwar il-Protezzjoni Soċjali fil-Kooperazzjoni għall-Iżvilupp tal-Unjoni Ewropea*, 15 ta' Ottubru 2012, 14538/12.

[3] *Rakkomandazzjoni 202 dwar il-bażijiet ta' protezzjoni soċjali*, il-101 sessjoni tal-Konferenza Internazzjonali tax-Xogħol, Ġinevra, 14 ta' Ġunju 2012.

[4] *Il-Konvenzjoni dwar is-sigurtà soċjali (standards minimi)*, numru 102, il-35 sessjoni tal-Konferenza Internazzjonali tax-Xogħol, Ġinevra, 29 ta' Ġunju 1952.

ssaħħaħ il-kapaċità istituzzjonali u tal-ġbir tat-taxxi tal-Istati li jiġbru r-riżorsi meħtieġa biex ikunu jistgħu jirrispettaw l-obbligi soċjali tagħhom.

1.7 Jiġbed l-attenzjoni għall-utilità tas-sistemi ta' protezzjoni soċjali biex jiġu evitati u jitnaqqsu r-riskji, inklużi diżastri naturali jew sitwazzjonijiet li jfeġġu wara kunflitt. F'dan il-kuntest, huwa jitlob li l-kooperazzjoni għall-iżvilupp tintuża għal dan il-għan.

1.8 Iqis li l-Istati msieħba għandhom ir-responsabbiltà ewlenija li jfasslu u japplikaw is-sistema ta' protezzjoni soċjali tagħhom stess, u li l-kooperazzjoni fl-UE għandha tikkontribwixxi għat-tisħiħ tal-kapaċità istituzzjonali, tal-ġbir tat-taxxi u tal-ġestjoni tagħhom biex tinkiseb awtosuffiċjenza u biex ikunu jistgħu jiżviluppaw sistemi pubbliċi sostenibbli u dejjiema.

1.9 Madanakollu, sabiex jissaħħu l-bażijiet ta' protezzjoni soċjali fil-pajjiżi bi dħul baxx, huwa ma jopponix li jingħataw għajnuniet finanzjarji pluriennali permezz ta' trasferimenti diretti lill-Istati msieħba, immonitorjati permezz ta' mekkaniżmi ta' kontroll adegwati.

1.10 Iqis li minkejja li l-kooperazzjoni għall-iżvilupp fil-qasam tal-protezzjoni soċjali għandha tingħata b'mod prijoritarju lill-pajjiżi bi dħul baxx, m'għandhomx jingħataw il-ġenb il-pajjiżi bi dħul medju li għad għandhom problemi interni gravi ta' faqar u inugwaljanza - u li f'xi każijiet qed imorru għall-agħar. Bħalissa 75 % tal-persuni foqra fid-dinja jgħixu f'pajjiżi bi dħul medju. L-għajnuna tal-UE, speċjalment dik li tasal permezz ta' programmi settorjali u tematiċi, għandu jkollha l-għan li twessa' l-kopertura u li ttejjeb l-effiċjenza tas-sistemi li jeżistu diġà, permezz tat-tisħiħ tal-kapaċità istituzzjonali pubblika tagħha. Għandhom jitfasslu wkoll programmi speċifiċi għal dawk iż-żoni li għandhom flussi migratorji kbar.

1.11 Jitlob li d-dimensjoni tas-sessi tkun punt trasversali u prijoritarju tal-politika tal-iżvilupp tal-UE bil-għan li n-nisa jkun jista' jkollhom aċċess aħjar għall-protezzjoni soċjali, għax dan għandu jikkontribwixxi biex jingħeleb il-faqar individwali u tal-familji.

1.12 Jipproponi li l-kooperazzjoni għall-iżvilupp tal-UE, fil-programmi tagħha tinkludi l-integrazzjoni soċjali u fid-dinja tax-xogħol, b'mezzi suffiċjenti, tal-persuni b'diżabbiltà, kif ukoll l-istabbiliment ta' protezzjoni soċjali adegwata għalihom. Għal dan il-għan, il-KESE jemmen li fost l-għanijiet tagħha l-kooperazzjoni għall-iżvilupp tal-UE għandha tħaddan li l-pajjiżi msieħba jirratifikaw u japplikaw b'mod korrett il-Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità ([5]).

1.13 Isejjaħ biex il-protezzjoni soċjali titqies u tingħata prijorità fil-programmazzjoni fi ħdan il-kapitlu dwar il-kooperazzjoni għall-iżvilupp tal-Qafas Finanzjarju Pluriennali futur.

([5]) *Konvenzjoni dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità*, Assemblea Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti, New York, 13 ta' Diċembru 2006.

1.14 Jemmen li l-UE għandha ssaħħaħ teknikament u ekonomikament l-iskambju ta' prattiki Nofsinhar/Nofsinhar tajbin fil-qasam tal-protezzjoni soċjali.

1.15 Jitlob li l-Ftehimiet ta' Assoċjazzjoni, il-ftehimiet kummerċjali u l-Ftehimiet ta' Stabbilizzazzjoni u Assoċjazzjoni ekonomika ffirmati mill-UE jinkludu kapitlu dwar il-protezzjoni soċjali.

1.16 Jiġbed l-attenzjoni għall-utilità li jitħeġġu l-assoċjazzjonijiet ta' żvilupp reġjonali fil-qasam tal-protezzjoni soċjali.

1.17 Jirrakkomanda li jiġi stabbilit netwerk ta' esperti fil-protezzjoni soċjali mill-Ewropa kollha (mill-ministeri nazzjonali, l-aġenziji ta' żvilupp u s-soċjetà ċivili), billi jsir użu minn strumenti bħall-programm ta' Assistenza Teknika u Skambju ta' Informazzjoni (TAIEX) sabiex ikunu jistgħu jiġu inklużi esperti professjonali. L-ewwel biċċa xogħol ta' dan in-netwerk ser tkun li jfassal mappa tal-appoġġ li l-UE tagħti għall-protezzjoni soċjali. Din l-inizjattiva għandha tħeġġeġ l-iskambju ta' prattiki tajbin u tiffaċilita l-qsim tax-xogħol billi toħroġ fid-dieher in-nuqqasijiet u x-xogħol doppju jew billi tidentifika vantaġġi komparattivi possibbli.

1.18 Ifakkar fir-rakkomandazzjoni tiegħu li l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili jieħdu sehem fil-proċess ta' identifikazzjoni, tfassil u superviżjoni ta' programmi u strateġiji ta' kooperazzjoni. Għal dan il-għan, jappella li fil-"*pjanijiet direzzjonali tal-UE għall-kooperazzjoni mas-CSOs*" previsti fil-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar *L-għeruq ta' demokrazija u żvilupp sostenibbli* ([6]) tiġi inkluża l-protezzjoni soċjali. Barra minn hekk huwa jinsisti fuq il-ħtieġa li l-imsieħba soċjali u organizzazzjonijiet oħra tas-soċjetà ċivili jieħdu sehem b'mod effettiv u skont il-funzjoni tagħhom fil-korpi konsultattivi u ta' ġestjoni tal-istituzzjonijiet tal-protezzjoni soċjali li jipprovdu kontribuzzjonijiet jew għajnuna.

2. Sfond

2.1 B'konformità mal-prinċipji komuni tas-Shubija ta' Busan għal Kooperazzjoni Effettiva għall-Iżvilupp ([7]), tal-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni Ewropea *Aġenda għall-Bidla* ([8]) u tar-rakkomandazzjoni 202 tal-ILO dwar bażi ta' protezzjoni soċjali, il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar il-protezzjoni soċjali fil-kooperazzjoni għall-iżvilupp tal-UE, li aktar tard ġiet ratifikata mill-Kunsill, tfisser pass kbir 'il quddiem fil-kooperazzjoni Ewropea għall-iżvilupp.

2.2 L-għanijiet komuni ta' Busan jaqblu mal-għan li l-UE għandha tadotta approċċ aktar ġenerali għall-iżvilupp uman, b'konformità mal-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar l-*Aġenda għall-Bidla,* li tisħaq fuq l-appoġġ għas-saħħa u l-edukazzjoni, ix-xogħol deċenti u sistemi li jsaħħu l-protezzjoni soċjali u jnaqqsu l-inugwaljanza tal-opportunitajiet.

([6]) Komunikazzjoni tal-Kummissjoni "L-għeruq ta' demokrazija u żvilupp sostenibbli: il-kooperazzjoni tal-Ewropa mas-Soċjetà Ċivili fir-relazzjonijiet esterni". COM(2012) 492 final.

([7]) Ir-raba' Forum ta' Livell Għoli dwar l-Effikaċja tal-Għajnuna, Busan, 29 ta' Novembru-1 ta' Diċembru 2011.

([8]) COM(2011) 637 final.

2.3 Dawn l-approċċi jaqblu wkoll mar-rakkomandazzjoni tal-ILO dwar il-bażi tal-protezzjoni soċjali, li tinkludi erba' garanziji bażiċi tas-sigurtà soċjali: livelli minimi - definiti mill-pajjiżi nnifishom - ta' sigurtà ta' dħul fit-tfulija, matul il-ħajja tax-xogħol u x-xjuħija, kif ukoll aċċess għal kura tas-saħħa bażika bi prezz li jintlaħaq.

2.4 Barra minn hekk, dan l-approċċ ġie approvat fil-Konklużjonijiet tal-Kunsill, u jheġġeġ tkabbir karatterizzat mit-tqassim ekwu tal-ġid, l-impjieg sħiħ u l-aċċess universali għas-servizzi soċjali bażiċi, bħas-saħħa u l-edukazzjoni. Skont dawn il-Konklużjonijiet, il-linji ta' politika dwar il-protezzjoni soċjali għandhom rwol transformattiv fis-soċjetà billi jrawmu l-ekwità, jippromwovu l-inklużjoni soċjali u d-djalogu mal-imsieħba soċjali.

2.5 Dawn id-dikjarazzjonijiet, ftehimiet u konklużjonijiet kollha jaqblu li l-protezzjoni soċjali għandha tiġi inkluża fil-kooperazzjoni għall-iżvilupp tal-UE, fil-qafas ta' kunċett ta' żvilupp inklużiv u sostenibbli, jiġifieri bħala xi ħaġa aktar minn tkabbir ekonomiku kwantitattiv tal-PDG.

2.6 Ta' min jinnota wkoll li ċ-ċittadini tal-UE wkoll jaqblu li hemm bżonn li titkompla l-ħidma tal-politika Ewropea ta' kooperazzjoni għall-iżvilupp. Skont stħarriġ mill-Ewrobarometru ([9]), minkejja l-kriżi ekonomika, il-maġġoranza taċ-ċittadini Ewropej (85 %) jaqblu li titkompla l-għajnuna lil pajjiżi li qed jiżviluppaw u persentaġġ kbir (61 %) jaħseb li din l-għajnuna għandha tiżdied biex ħafna popli jkunu jistgħu joħorġu mill-faqar.

3. Il-ħtieġa li tintlaqa' l-isfida tal-protezzjoni soċjali fil-kuntest tal-globalizzazzjoni

3.1 Minn mindu ġiet approvata l-Istqarrija Universali dwar il-Jeddijiet tal-Bniedem fl-1948 ([10]), il-PDG dinji żdied b'għaxar darbiet u d-dħul għal kull ras żdied bi 2,6 darbiet. Madanakollu, is-sitwazzjoni tal-protezzjoni soċjali ftit li xejn inbidlet għall-maġġoranza kbira tal-popolazzjoni tad-dinja, li fir-realtà għadhom jgħixu mingħajr protezzjoni soċjali. Iċ-ċifri li ġejjin ([11]) huma sinifikanti.

3.1.1 Madwar terz tal-popolazzjoni tad-dinja - 1,750 miljun ruħ - ibatu minn faqar fuq diversi livelli, ikkaratterizzat minn nuqqas ta' dħul, ta' opportunitajiet ta' xogħol deċenti, ta' kura tas-saħħa u ta' edukazzjoni.

3.1.2 Total ta' 9,2 miljun tifel u tifla ta' inqas minn ħames snin kull sena jmutu minħabba problemi tas-saħħa li jistgħu jiġu evitati b'miżuri ta' prevenzjoni.

3.1.3 Madwar 5,100 miljun persuna, jiġifieri 75 % tal-popolazzjoni dinjija, m'għandhomx sigurtà soċjali adegwata.

3.1.4 Inqas minn 30 % tal-persuni ekonomikament attivi fid-dinja huma koperti minn assigurazzjoni għall-qgħad u huma biss 15 % tan-nies qiegħda li jirċievu l-benefiċċji tal-qgħad.

3.1.5 Madwar id-dinja 20 % biss tal-popolazzjoni fl-età li taħdem għandha aċċess għal sistemi ta' sigurtà soċjali komprensiva. F'ħafna pajjiżi, il-ħaddiema fis-settur informali, f'dak tal-biedja u dawk li jaħdmu għal rashom m'għandhom l-ebda tip ta' protezzjoni soċjali.

3.1.6 B'kuntrast għal dan, fil-pajjiżi l-aktar żviluppati tal-Organizzazzjoni għall-Kooperazzjoni u l-Iżvilupp Ekonomiċi (OECD), il-livell tal-faqar u l-inugwaljanzi huwa bejn wieħed u ieħor nofs dak li hu mistenni fejn m'hemmx sistemi ta' protezzjoni soċjali.

4. Il-potenzjal tal-protezzjoni soċjali għal żvilupp inklużiv u sostenibbli

4.1 Din l-Opinjoni tirreferi għall-protezzjoni soċjali fit-tifsira l-aktar wiesgħa tal-kelma, li tinkludi kemm is-sigurtà soċjali fit-tifsira stretta tagħha iżda wkoll l-assistenza soċjali. Jistgħu jitqiesu bħala protezzjoni soċjali l-politiki u l-miżuri maħsubin biex itejbu l-kapaċità ta' kull persuna, speċjalment tal-gruppi vulnerabbli, biex jiġi evitat li dawn jaqgħu fil-faqar jew biex joħorġu minnu, kif ukoll il-politiki u l-miżuri li jistgħu joffru sigurtà tad-dħul, jiffaċilitaw l-aċċess għas-servizzi bażiċi tas-saħħa u soċjali tul il-ħajja u jippromovu l-ugwaljanza u d-dinjità.

4.2 Għaldaqstant id-definizzjoni tinkludi s-servizzi tas-sigurtà soċjali fi flus u *in natura* marbutin mas-saħħa, il-maternità, ix-xjuħija, id-diżabbiltà, l-aċċidenti tax-xogħol u l-mard marbut max-xogħol, il-benefiċċji tal-għajxien, l-għajnuniet għall-familji u n-nies qiegħda, kif ukoll is-servizzi ta' assistenza soċjali li fundamentalment huma maħsubin biex jipproteġu f'sitwazzjonijiet, ġeneriċi jew speċifiċi, ta' bżonn, ikun xi jkun dak li kkawżahom.

4.3 Għaldaqstant il-KESE jappoġġja l-prinċipji tal-Artikolu 25 tal-Istqarrija Universali dwar il-Jeddijiet tal-Bniedem li: "Kulħadd għandu l-jedd għal […] kura medika kif ukoll servizzi soċjali meħtieġa; għandu wkoll il-jedd għas-sigurtà f'każ ta' qgħad, mard, mankament, armla, xjuħija u fil-każi l-oħra meta minħabba ċirkostanzi li m'għandux kontroll fuqhom jitlef il-mezzi tal-għajxien. L-ommijiet u t-tfal għandhom il-jedd għal kura u għajnuna speċjali. It-tfal kollha, kemm jekk twieldu fiż-żwieġ, kemm barra minnu, għandhom igawdu l-istess protezzjoni soċjali".

4.4 Fl-Ewropa, minkejja li jiġi rikonoxxut li hija politika pubblika essenzjali, l-edukazzjoni ma tiġi inkluża la fis-sigurtà soċjali u, f'sens aktar wiesa', lanqas fil-protezzjoni soċjali. Madanakollu, f'ċerti programmi li rnexxew, bħall-Programm "Benefiċċji għall-Familji" fil-Brażil, biex jingħata l-benefiċċju lill-familji (protezzjoni soċjali) titpoġġa l-kundizzjoni tal-attendenza fil-programmi tal-iskejjel (politika tal-edukazzjoni).

([9]) *Ewrobarometru Speċjali 392, Solidarity that spans the globe: Europeans and development* (mhux disponibbli bil-Malti: Solidarjetà mifruxa mad-dinja kollha: l-Ewropej u l-iżvilupp), Ottubru 2012.
([10]) Assemblea Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti, Diċembru 1948.
([11]) Data miġbura mill-Bank Dinji, il-UNDP, il-FAO, il-UN-Habitat, il-UNESCO, il-UNICEF, id-WHO u l-ILO.

4.5 Filwaqt li huwa tajjeb li jsir użu u saħansitra li jitwessgħu dawn l-esperjenzi u oħrajn differenti, li jistgħu jiġu inklużi f'definizzjoni wiesgħa tal-bażi tal-protezzjoni soċjali, l-inklużjoni tal-edukazzjoni bħala komponent tal-protezzjoni soċjali tista' tnaqqas id-distribuzzjoni tal-fondi maħsuba għall-protezzjoni soċjali fil-programmi operattivi tal-kooperazzjoni għall-iżvilupp tal-UE. Dan jista' jwassal ukoll għal konfużjoni bejn miżuri ta' assistenza u ta' protezzjoni soċjali, billi l-parti tiġi mfixkla mat-total.

4.6 Hemm bżonn li jiġi definit b'aktar ċarezza x'inhuma l-politiki ta' assistenza fi ħdan is-sistemi ta' protezzjoni soċjali. Dawn tal-aħħar huma sistemi strutturali li jipprovdu protezzjoni universali, filwaqt li tal-ewwel jistgħu jużaw komponenti ta' protezzjoni soċjali bħat-trasferimenti ekonomiċi biex jiksbu għan ta' edukazzjoni, bħall-każ tal-Brażil, u b'dan il-mod jiffurmaw parti mill-bażi ta' protezzjoni soċjali.

4.7 Il-protezzjoni soċjali taqdi rwol fundamentali f'perjodi ta' tkabbir ekonomiku u sservi ta' stabbilizzatur ekonomiku f'mumenti ta' kriżi. Kif tindika l-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni, il-protezzjoni soċjali żżid l-aċċess għas-servizzi pubbliċi, tipprovdi lill-persuni bi strumenti għall-ġestjoni tar-riskji, tiffavorixxi l-istabbiltà tad-dħul u tad-domanda, isservi ta' stabbilizzatur makroekonomiku, tnaqqas l-inugwaljanzi billi tikkontribwixxi għat-tkabbir inklużiv u sostenibbli, tiffavorixxi r-rabta bejn il-ġenerazzjonijiet u tista' tagħti sehem qawwi fl-ilħiq tal-Għanijiet ta' Żvilupp tal-Millennju.

4.8 Għalhekk, il-protezzjoni soċjali hija investiment aktar milli spiża. Mhijiex sempliċiment element ta' distribuzzjoni mill-ġdid tal-ġid maqtugħ mill-mekkaniżmi li joħolqu l-ġid. Għall-kuntrarju, hija fattur ta' produzzjoni essenzjali għat-tkabbir tal-ġid. Hija strument importanti daqs - jekk mhux aktar - il-politiki monetarji jew dawk tal-innovazzjoni, speċjalment f'dinja fejn, l-aktar fil-pajjiżi l-kbar li qed jiżviluppaw, it-tixjiħ tal-popolazzjoni ser jiżdied b'mod sinifikanti u ser ikun sfida ċentrali għall-ġejjieni tagħhom, u dan jista' jħalli effetti ħżiena jekk ma jkunx hemm sistemi ta' protezzjoni soċjali.

5. **Kummenti dwar il-proposta tal-Kummissjoni Ewropea**

5.1 Il-KESE jemmen li r-rikonoxximent tal-protezzjoni soċjali bħala komponent ċentrali tal-kooperazzjoni għall-iżvilupp tirrifletti l-valuri u l-prinċipji tal-UE, stabbiliti fit-Trattat tal-UE ([12]), u fil-Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE ([13]).

5.2 Il-Kumitat jemmen li hu pożittiv li l-Kummissjoni inkludiet il-protezzjoni soċjali fil-politika ta' kooperazzjoni għall-iżvilupp tal-UE, kif intalbet tagħmel minn diversi korpi, anke mill-KESE ([14]).

5.3 B'mod ġenerali, il-Kumitat jaqbel mal-kontenut ewlieni tal-proposta. Ta' min jenfasizza l-importanza li tingħata lill-ostakli strutturali għall-qerda tal-faqar f'sitwazzjonijiet marbutin mal-esklużjoni u l-marġinalizzazzjoni; il-valur li jingħata lix-xogħol deċenti u lil sistemi fiskali adegwati; ir-rieda li jkun hemm aċċess universali u ugwali għall-protezzjoni soċjali; l-irbit tal-protezzjoni soċjali ma' żvilupp inklużiv u sostenibbli; ir-rwol tal-kooperazzjoni għall-iżvilupp kemm fil-pajjiżi inqas żviluppati kif ukoll dawk bi dħul medju; id-dimensjoni tas-sessi u l-bażi tal-protezzjoni soċjali; kif ukoll l-appoġġ għall-parteċipazzjoni tas-soċjetà ċivili u l-importanza tal-imsieħba soċjali u tad-djalogu soċjali.

5.4 Il-KESE jenfasizza l-ħtieġa għal koordinazzjoni akbar bejn il-korpi responsabbli mill-kooperazzjoni għall-iżvilupp tal-UE u l-atturi l-oħrajn involuti f'dan il-proċess, inklużi l-organizzazzjonijiet u l-korpi internazzjonali, kif ukoll koeżjoni akbar bejn il-politika ta' kooperazzjoni għall-iżvilupp u politiki oħra tal-UE. Bl-istess mod, minħabba l-inklużjoni ta' approċċi ġodda fil-kooperazzjoni għall-iżvilupp tal-UE b'rabta mal-protezzjoni soċjali (reżiljenza, tnaqqis tar-riskji ta' diżastri, eċċ.), għandu jsir progress lejn definizzjoni kunċettwali aħjar ta' dawn l-approċċi u lejn l-użu tas-sinerġiji li jistgħu jinkisbu minnhom.

5.5 Il-KESE jenfasizza l-għan li l-protezzjoni soċjali titqiegħed fiċ-ċentru tal-istrateġiji nazzjonali tal-iżvilupp permezz ta' politiki nazzjonali. Bl-istess mod, hemm bżonn li jissaħħu l-kapaċitajiet istituzzjonali tal-Istati msieħba, u għal dan tkun utli l-kooperazzjoni teknika tal-UE. Għandha tissemma' wkoll il-ħtieġa għal koordinazzjoni internazzjonali tad-drittijiet tal-protezzjoni soċjali.

5.6 Il-Kumitat jemmen li l-kunċett ta' "protezzjoni soċjali trasformattiva" imsemmi fil-Komunikazzjoni għandu jinftiehem bħala mod kif jissaħħu s-sjieda u l-għoti tas-setgħa ta' dawk li jgawdu mill-protezzjoni soċjali u, b'mod speċjali, il-persuni vulnerabbli li jbatu l-aktar mill-faqar u l-esklużjoni soċjali, billi dawn jingħataw ir-riżorsi meħtieġa għal dan il-għan.

5.7 Rigward is-sħubijiet pubbliċi-privati, il-KESE kien xtaq li l-Kummissjoni tenfasizza r-rwol essenzjali tal-Istat fl-iżvilupp u l-applikazzjoni tas-sistemi ta' protezzjoni soċjali. Il-kollaborazzjoni tas-settur privat hija neċessarja wkoll, speċjalment fil-qasam tal-protezzjoni soċjali komplementarja ([15]). Il-KESE ma jemminx li r-responsabbiltà soċjali tal-kumpaniji tat-tip volontarja għandha tifforma parti fundamentali mill-qasam tal-protezzjoni soċjali, li għandu jkun ibbażat fuq regoli u politiki vinkolanti.

([12]) Verżjonijiet ikkonsolidati tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, Ġurnal Uffiċjal tal-UE, 2010/C 83/01, 30 ta' Marzu 2010.

([13]) Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea, Ġurnal Uffiċjali tal-UE, 2010/C 83/02, 30 ta' Marzu 2010.

([14]) L-Opinjoni tal-KESE *Id-dimensjoni esterna tal-koordinazzjoni tas-sigurtà soċjali tal-UE*, punt 1.10, ĠU C 11, 15.1.2013, p. 71-76.

([15]) Qed jintalab li s-settur privat jirrispetta l-obbligi legali tiegħu rigward il-finanzjament tal-protezzjoni soċjali, billi jimxi fuq il-linji gwida dwar il-kumpaniji multinazzjonali tal-organizzazzjonijiet internazzjonali.

5.8 Barra minn hekk, jilmenta li fir-referenza tagħha għall-għanijiet tal-Istrateġija Ewropa 2020, il-Komunikazzjoni ma ssemmix l-iżbilanċ li hemm bejn dawn l-għanijiet u l-politiki ta' "devalwazzjoni interna" u tar-riformi strutturali li qed tħeġġeġ l-UE. Fil-fatt, il-politiki li ġew implimentati verament ma tantx għandhom x'jaqsmu mal-għanijiet ta' din l-Istrateġija: dawn żiedu l-qgħad, il-faqar, l-inugwaljanzi u l-esklużjoni soċjali. Min-naħa tagħhom, ir-riformi implimentati ma wasslux biex l-UE tkun aktar kompetittiva u magħquda, iżda għal żieda tal-prekarjetà fix-xogħol u d-deterjorazzjoni tas-servizzi pubbliċi.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — It-Tkabbir Blu: opportunitajiet għal tkabbir sostenibbli fis-settur tal-baħar u dak marittimu"

COM(2012) 494 final

(2013/C 161/17)

Relatur: **is-Sur POLYZOGOPOULOS**

Nhar it-13 ta' Settembru 2012, il-Kummissjoni Ewropea ddeċidiet, b'konformità mal-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li tikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni – It-Tkabbir Blu: opportunitajiet għal tkabbir sostenibbli fis-settur tal-baħar u dak marittimu

COM(2012) 494 final.

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar is-27 ta' Frar 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u l-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'100 vot favur, 2 voti kontra u 2 astensjonijiet.

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-KESE huwa tal-fehma li l-Komunikazzjoni inkwistjoni hija t-tkomplija loġika u meħtieġa tal-ħidma li saret biex tiġi implimentata Politika Marittima Integrata (PMI) fl-Unjoni Ewopea.

1.2 B'mod ġenerali, il-KESE huwa tal-fehma li l-Komunikazzjoni hija kontribut siewi għall-Politika Marittima Integrata tal-UE, fil-kuntest tal-Istrateġija Ewropa 2020, bil-għan li jkun hemm irkupru ekonomiku fl-Ewropa permezz tal-użu tal-potenzjal tal-ekonomija marittima biex jinħolqu l-impjiegi, u jitħeġġu l-kompetittività u l-koeżjoni soċjali.

1.3 Minn din il-perspettiva, il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon il-Komunikazzjoni, b'mod partikolari fis-sitwazzjoni kritika attwali tal-kriżi ekonomika dinjija, li ħolqot ambjent ekonomiku diffiċli fl-Ewropa u kellha wkoll konsegwenzi koroh għas-setturi tal-attivitajiet marbutin mal-ekonomija marittima.

1.4 Il-KESE huwa tal-fehma li l-impetu l-ġdid li l-Komunikazzjoni għandha l-għan li tagħti lill-Politika Marittima Integrata jitlob li jintużaw u jiġu żviluppati b'mod koerenti l-inizjattivi u l-azzjonijiet pożittivi eżistenti b'rabta mal-qafas ġdid propost, sabiex l-UE ma titlifx din l-opportunità biex tiżviluppa PMI ta' kwalità tajba, li tissodisfa standards għoljin.

1.5 Meta nqisu li t-tkomplija u l-koerenza huma indispensabbli biex l-implimentazzjoni tat-tkabbir blu tkun suċċess, il-KESE josserva li jeħtieġ li jiġi stabbilit biċ-ċar li l-ħames oqsma prijoritarji miġbura fl-istudju bl-isem "Blue Growth. Scenarios and drivers for Sustainable Growth from the Oceans, Seas and Coasts" (Tkabbir Blu: Xenarji u xpruni għal tkabbir sostenibbli mill-oċeani, l-ibħra u x-xtut) (2012, ara: https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/2946) jikkomplementaw u mhux jieħdu post l-oqsma tradizzjonali ta' azzjoni eżistenti.

1.6 Il-KESE jenfasizza li jekk inqisu l-ekonomija blu bħala sors bla qiegħ ta' rikkezzi mhux sfruttati u meta nsemmu t-tkabbir blu b'tant insistenza, bħallikieku huwa rimedju li kapaċi jsewwi l-problemi kollha tal-ekonomija Ewropea, hemm il-periklu li naggravaw il-bosta pressjonijiet li qed iġarrbu diġà x-xtut u l-ibħra; huwa jirrakkomanda viġilanza kontinwa biex jintlaħaq bilanċ bejn l-għanijiet ekonomiċi, minn naħa, u l-prinċipji tal-iżvilupp sostenibbli, min-naħa l-oħra.

1.7 Il-KESE indirizza fid-dettall l-importanza tal-fattur uman fl-ekonomija marittima billi rrakkomanda li tingħata l-attenzjoni meħtieġa lill-aspett soċjali fit-tiftix ta' bilanċ bejn id-dimensjonijiet ekonomiċi, soċjali u ambjentali ta' Politika Marittima Integrata sostenibbli.

1.8 Il-KESE huwa tal-fehma li t-tkabbir blu għandu jikkontribwixxi għall-promozzjoni tal-integrazzjoni soċjali mingħajr esklużjoni, billi jipprovdi opportunitajiet ta' impjieg, taħriġ u parteċipazzjoni sħiħa, b'mod partikolari fi ħdan il-komunitajiet lokali u kostali, bl-ispeċifiċitajiet u l-ħtiġijiet partikolari tagħhom, l-iżjed fil-każ tal-komunitajiet imbiegħda u b'popolazzjoni żgħira.

1.9 Filwaqt li jiġbed l-attenzjoni għall-osservazzjonijiet f'waqthom li għamel dwar ir-riċerka marittima u dik relatata mal-baħar [1], il-KESE jenfasizza l-importanza kruċjali li għandhom ir-riċerka u l-innovazzjoni biex jiżguraw li l-Ewropa tokkupa pożizzjoni kompetittiva b'saħħitha fis-setturi l-ġodda emerġenti, bl-enfasi fuq riċerka bażika u avvanzata orjentata lejn applikazzjonijiet avvanzati u l-aqwa metodoloġija possibbli għall-promozzjoni tal-kooperazzjoni bejn is-settur industrijali u d-dinja akkademika.

1.10 Il-KESE jagħti attenzjoni partikolari lill-kwistjoni tal-edukazzjoni u jħeġġeġ lill-Kummissjoni tiżviluppa qafas

[1] ĠU C 306, 16.12.2009, p. 46-50.

edukattiv adatt u innovattiv bil-għan li l-istudenti bi kwalifiki għoljin jithajru jagħżlu karriera professjonali marbuta mal-attivitajiet tal-baħar.

1.11 Meta wieħed iqis li l-konsolidazzjoni tat-tkabbir blu hija biċċa xogħol partikolarment ambizzjuża u kumplessa, b'ambitu wiesgħa ħafna, il-KESE josserva li hemm bżonn ta' iżjed preċiżjoni fl-implimentazzjoni tat-tkabbir blu u f'din l-Opinjoni jidentifika ċerti kwistjonijiet prinċipali u kwistjonijiet speċifiċi oħra li jeħtieġ li jiġu indirizzati biex nevitaw li jkun hemm distakk bejn l-istennijiet u l-possibbiltajiet konkreti.

2. Introduzzjoni

2.1 Il-Komunikazzjoni li qed tiġi diskussa tenfasizza l-kunċett tat-"tkabbir blu", li huwa bbażat fuq il-konvinzjoni li x-xtut, l-ibħra u l-oċeani jistgħu jgħinu lill-Ewropa tindirizza t-tensjonijiet u l-problemi li qed tiffaċċja, u jgħinu wkoll fl-irkupru tal-ekonomija.

2.2 Skont il-Kummissjoni Ewropea, it-tkabbir blu għandu l-għan li jkun tkabbir intelliġenti, sostenibbli u inklużiv iffokat fuq l-innovazzjoni u jwitti t-triq għal proċess għat-tisħiħ tal-ekonomija blu, li qiegħda fiċ-ċentru tal-preokkupazzjonijiet tal-Istati Membri, ir-reġjuni, l-intrapriżi u s-soċjetà ċivili.

2.3 Il-Komunikazzjoni tiddeskrivi kif l-Istati Membri tal-UE diġà qegħdin jappoġġjaw l-ekonomija blu. Skont l-istudju assoċjat magħha, li ssemma iżjed 'il fuq fid-dokument (ara punt 1.5), nistgħu niddistingwu, fost il-firxa sħiħa tal-attivitajiet, ħames oqsma prijoritarji li jippreżentaw iżjed possibbiltajiet għat-tkabbir u li, fi ħdanhom, azzjonijiet immirati jippermettu progress ikbar: i) it-turiżmu marittimu, it-turiżmu kostali u t-turiżmu tal-kruċieri; ii) l-enerġija blu; iii) ir-riżorsi minerali tal-baħar; iv) l-akkwakultura u v) il-bijoteknoloġija blu.

2.4 Is-setturi jew il-katini ta' valur tal-ekonomija blu jistgħu jitqassmu f'setturi tradizzjonali, li laħqu l-quċċata tal-maturità tagħhom, bħat-trasport marittimu, it-turiżmu marittimu u t-turiżmu kostali; setturi f'fażi ta' żvilupp, bħall-akkwakultura u s-sorveljanza marittima, u setturi emerġenti, bħall-enerġija oċeanika rinnovabbli u l-bijoteknoloġija blu.

2.5 Ir-"riattivazzjoni" tal-Politika Marittima Integrata tnediet fil-bidu ta' Ottubru li għadda, meta ġiet adottata d-Dikjarazzjoni ta' Limassol ([2]), avveniment li jwassal l-idea li din l-azzjoni hija appoġġjata u msaħħa mil-lat politiku, billi ġew stabbiliti orjentazzjonijiet politiċi għat-tkabbir blu għall-ġejjieni u programm għat-tkabbir u l-impjieg.

2.6 It-tkabbir blu, bħala strateġija fit-tul, għandu l-għan li jixħet dawl fuq is-sinerġiji u l-interazzjonijiet li jeżistu bejn il-politiki settorjali u l-attivitajiet differenti iżda wkoll li janalizza l-konsegwenzi potenzjali tagħhom fuq l-ambjent marittimu u l-bijodiversità.

2.7 Għandu l-għan ukoll li jelenka u jappoġġja l-azzjonijiet b'potenzjal sostanzjali għat-tkabbir fuq perjodu twil ta' żmien billi jħeġġeġ l-investiment fir-riċerka u l-innovazzjoni u billi jtejjeb il-kompetenzi permezz tal-edukazzjoni u t-taħriġ.

2.8 Wara konsultazzjoni fuq skala wiesgħa, il-Kummissjoni ser tniedi sensiela ta' inizjattivi bil-għan li jiġi eżaminat il-potenzjal tas-settur għat-tkabbir, permezz tat-tħejjija ta' komunikazzjonijiet iddedikati għas-suġġetti tat-turiżmu kostali u tal-baħar, l-enerġija blu, il-bijoteknoloġija blu u l-esplojtazzjoni tal-minjieri fil-baħar, kif ukoll orjentazzjonijiet strateġiċi fil-qasam tal-akkwakultura.

3. Kummenti ġenerali

3.1 F'Opinjonijiet preċedenti ([3]), il-KESE argumenta favur u għamel għadd ta' osservazzjonijiet importanti dwar il-mod li bih il-Kummissjoni timplimenta l-PMI minn mindu tnediet fl-2007 ([4]), bil-għan li jkun hemm żvilupp sostenibbli tal-ekonomija marittima u titjib fil-protezzjoni tal-ambjent tal-baħar.

3.2 Il-KESE huwa tal-fehma li l-istabbiliment tat-tkabbir blu, kif inhu propost, jirrappreżenta intrapriża kumplessa, b'ambitu kbir ħafna, u li l-qafas ta' referenza tiegħu jinkludi: a) is-sitt baċiri marittimi (il-Baħar Baltiku, il-Baħar l-Iswed, il-Baħar tat-Tramuntana, il-Grigal tal-Oċean Atlantiku u l-Oċean Artiku, u r-reġjuni ultraperiferiċi Ewropej), li kull wieħed minnhom għandu l-karatteristiċi u l-ħtiġijiet speċifiċi tiegħu mil-lat ekonomiku, soċjali, ambjentali, ġeografiku, klimatiku u istituzzjonali; b) firxa sħiħa ta' setturi u attivitajiet li laħqu livelli ta' żvilupp differenti, ta' importanza u karatteristiċi differenti; u c) strateġiji għat-tkabbir ekonomiku u ta' żvilupp li jibnu fuq il-punti tajbin ta' kull reġjun marittimu u kull settur u jnaqqsu l-punti dgħajfin.

3.3 Kif nafu lkoll, il-KESE stqarr li hu favur il-kollaborazzjoni transsettorjali u transkonfinali tal-atturi kollha, sabiex tissaħħaħ il-kompetittività tal-Ewropa u jiġu żgurati l-aqwa kundizzjonijiet fil-qasam tal-ekonomija marittima.

3.4 Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon l-approċċ ġeografiku u funzjonali tat-tkabbir blu bl-istrateġiji tiegħu bbażati fuq il-baċiri marittimi li jikkunsidraw il-karatteristiċi partikolari li joffru l-baċiri tal-Ewropa f'dak li jirrigwarda l-attivitajiet ekonomiċi differenti relatati mal-baħar, iżda wkoll il-kwistjonijiet ta' sħubijiet, sinerġija u tensjonijiet kemm fi ħdan il-fruntieri tal-UE u lil hinn minnhom.

3.5 Il-KESE jirrakkomanda t-tisħiħ tal-clusters ta' attività marbuta mal-baħar u l-promozzjoni tas-sħubijiet li jħeġġu l-innovazzjoni u jiżviluppaw kunċetti ġodda ta' attività ekonomika. Raggruppamenti reġjonali li jlaqqgħu flimkien is-settur pubbliku, is-settur privat u l-NGOs, kif ukoll konvenzjonijiet marittimi reġjonali u studji mmirati dwar il-baċiri marittimi jagħmluha possibbli, bis-saħħa tal-kooperazzjoni transkonfinali u l-programmi Ewropej, li tinstab soluzzjoni għall-frammentazzjoni tal-ekonomija marittima.

([2]) Dikjarazzjoni tal-ministri Ewropej responsabbli għall-PMI u tal-Kummissjoni Ewropea dwar il-progress miksub fil-qasam tal-PMI u dwar il-programm għat-tkabbir u l-impjieg fil-qafas tat-tkabbir blu, li ġiet adottata f'Nikosija, Ċipru, fis-7 ta' Ottubru 2012.

([3]) Ara ĠU C 299, 4.10.2012, p. 133-140; ĠU C 255, 22.9.2010, p. 103-109; ĠU C 267, 1.10.2010, p. 39-45; ĠU C 306, 16.12.2009, p. 46-50; ĠU C 211, 19.8.2008, p. 31-36; ĠU C 172, 5.7.2008, p. 34-40; ĠU C 168, 20.7.2007, p. 50-56; ĠU C 146, 30.6.2007, p. 19-26; ĠU C 206, 29.8.2006, p. 5-9 (mhux disponibbli bil-Malti); ĠU C 185, 8.8.2006, p. 20-24 (mhux disponibbli bil-Malti); ĠU C 157, 28.6.2005, p. 141-146 (mhux disponibbli bil-Malti).

([4]) COM(2007) 575 final.

3.6 Fir-rigward tal-komunitajiet lokali tar-reġjuni kostali, tal-gżejjer u tar-reġjuni ultraperiferiċi, il-KESE jirrakkomanda li jiġi evitat li jintużaw approċċi sterjotipiċi u li minflok jitheġġu strateġiji lokali adatti għal ħtiġijiet speċifiċi u l-kooperazzjoni mal-awtoritajiet lokali u reġjonali, il-komunitajiet tal-post u l-atturi tas-soċjetà ċivili bil-għan li jiġi ppreżervat il-wirt kulturali u l-forom tradizzjonali ta' produzzjoni u ta' impjieg u jiġu protetti r-riżorsi naturali.

3.7 Il-KESE huwa tal-fehma li jeħtieġ li jintwera b'mod iżjed ċar li l-promozzjoni tat-tkabbir blu fil-qafas tal-PMI mhijiex kawża esklużivament Ewropea u li l-ekosistemi tal-baħar u l-ekonomija marittima jmorru lil hinn mill-fruntieri nazzjonali. Il-kooperazzjoni internazzjonali u azzjoni kkoordinata huma l-uniċi mezzi biex ċerti sfidi ewlenin jiġu indirizzati b'mod effettiv. Dan japplika kemm għal dawk ta' ambitu universali, pereżempju l-użu sostenibbli tar-riżorsi tal-baħar, it-tibdil fil-klima, it-telf tal-bijodiversità u l-lealtà tal-kompetizzjoni fis-setturi tat-trasport marittimu u tal-bini tal-bastimenti, u l-promozzjoni ta' kundizzjonijiet tax-xogħol deċenti f'dawn is-setturi, kif ukoll għal kwistjonijiet li huma iżjed ta' kuntest reġjonali, bħall-protezzjoni tal-ambjent fil-Mediterran u fil-Baħar Baltiku.

3.8 Il-KESE jitlob ukoll lill-Kummissjoni tpoġġi s-seba' reġjuni ultraperiferiċi tal-UE (il-Komunità Awtonoma Spanjola tal-Gżejjer Kanarji, ir-Reġjuni Awtonomi Portugiżi ta' Madejra u l-Azores u l-erba' dipartimenti Franċiżi: id-Dipartiment tal-Gwadelup, id-Dipartiment tal-Gujana Franċiża, id-Dipartiment ta' Martinique u d-Dipartiment ta' Réunion) fil-qalba tad-dimensjoni internazzjonali tal-Politika Marittima Integrata, fid-dawl tal-fatt li jikkostitwixxu reġjuni mill-iżjed imbiegħda tal-UE fiż-żoni rispettivi tagħhom ([5]), filwaqt li jiġu kkunsidrati l-assi prijoritarji għal sħubija msaħħa ([6]), u jitlobha wkoll tipproduċi strateġiji reġjonali għat-tkabbir blu maħsuba għal dawn ir-reġjuni, fid-dawl tal-fatt li dawn ir-reġjuni jipprovdu lill-UE bl-iżjed żona ekonomika vasta u esklużiva fid-dinja.

3.9 Il-KESE jilqa' b'sodisfazzjon ir-referenza fil-Komunikazzjoni għas-suġġetti tal-impjieg, it-taħriġ u l-ħiliet, filwaqt li huwa tal-fehma li d-dimensjoni soċjali qawwija tagħhom għandha tiġi inkluża fil-politiki li jniedi l-programm il-ġdid għat-tkabbir u l-impjieg fis-settur tal-baħar u dak marittimu tat-8 ta' Ottubru 2012, b'referenza għall-Istrateġija Ewropa 2020, u li jeħtieġ li jiġu previsti miżuri speċifiċi għat-titjib tal-kundizzjonijiet tal-ħajja, tax-xogħol u tat-taħriġ, bil-kontribut tal-imsieħba soċjali.

3.10 Fid-dawl tal-istqarrija fil-Komunikazzjoni li n-nuqqas ta' kwalifiki jikkostitwixxi ostaklu kbir ħafna għat-tkabbir blu, il-KESE huwa tal-fehma li, indipendentement mill-kwistjoni tal-livell baxx edukattiv tal-baħħara ([7]), jeħtieġ li jiġu żviluppati l-għarfien u l-esperjenza professjonali b'mod li jissodisfaw l-esiġenzi tas-setturi emerġenti li jitolbu ħiliet ġodda ta' livell għoli; għalhekk, jirrakkomanda li l-politiki u l-azzjonijiet isiru speċjalizzati u jitwessgħu, fid-dawl tal-fatt li t-tagħlim fil-qasam tal-baħar jiffoka l-iżjed fuq l-attivitajiet eżistenti, li diġà ġew żviluppati bis-sħiħ (is-sajd, it-tbaħħir).

([5]) (COM)2004 343 (mhux disponibbli bil-Malti).
([6]) ĠU C 294, 25.11.2005, p. 21-25 (mhux disponibbli bil-Malti).
([7]) ĠU C 43, 15.2.2012, p. 69-72.

4. **Dimensjoni ekonomika**

4.1 Il-Komunikazzjoni tiddeskrivi d-dimensjoni ekonomika u d-data dwar l-impjieg fis-setturi marittimi u dawk tat-tbaħħir li, fl-Ewropa, diġà jipprovdu impjieg għal 5,4 miljun ruħ u jiġġeneraw valur miżjud gross totali ta' madwar EUR 500 biljun fis-sena, liema ammont ma jinkludix l-attivitajiet militari. Globalment, 75 % tal-kummerċ estern tal-UE u 37 % tal-kummerċ intern (f'tunnellati għal kull kilometru) isiru bil-baħar. Din l-attività hija kkonċentrata l-iżjed madwar ix-xtut tal-Ewropa. Barra minn hekk, ċerti pajjiżi li mhumiex imdawrin bil-baħar qed jiżviluppaw attività ekonomika sostanzjali relatata mal-baħar, pereżempju permezz tal-produzzjoni ta' tagħmir nawtiku.

4.2 Il-katini ta' valur tal-ekonomija blu f'dak li jirrigwarda l-valur miżjud gross u l-impjieg jipprovdu perspettivi importanti peress li, sal-2020, is-setturi kkonċernati jistgħu jirrappreżentaw 7 miljun impjieg u valur miżjud gross totali ta' EUR 600 biljun fis-sena.

4.3 Il-Komunikazzjoni teżamina wkoll id-dinamika u l-orjentazzjonijiet futuri potenzjali għal kull wieħed mill-ħames oqsma prijoritarji billi tenfasizza l-innovazzjoni u l-impjiegi l-ġodda, abbażi tal-istudju dwar it-tkabbir blu msemmi iżjed 'il fuq fid-dokument (ara punt 1.5), u b'mod partikolari l-elementi li ġejjin:

4.3.1 It-turiżmu marittimu u kostali – l-iżjed settur importanti għall-valur miżjud gross u l-impjieg – jimpjega 2,35 miljun ruħ, jiġifieri 1,1 % tal-impjieg totali fl-UE, u 'l fuq minn 90 % tal-intrapriżi kkonċernati jimpjegaw inqas minn 10 persuni. Is-settur huwa mistenni li jikber bejn 2 u 3 % sal-2020, filwaqt li t-turiżmu tal-kruċieri waħdu jista' joħloq 100 000 impjieg ieħor bejn l-2010 u l-2020. It-tbaħħir bil-jott huwa mistenni jikber bejn 2 % u 3 % fis-sena, skont il-European Cruise Council ([8]).

4.3.2 Fl-2011, il-ġenerazzjoni tal-enerġija mir-riħ lil hinn mill-kosta kienet tirrappreżenta 10 % tal-kapaċità installata, kienet timpjega direttament u indirettament 35 000 persuna fl-Ewropa u kienet tirrappreżenta EUR 2,4 biljun f'investimenti annwali u kapaċità totali ta' madwar 3,8GW. Abbażi tal-Pjani Nazzjonali ta' Azzjoni dwar l-Enerġija Rinnovabbli tal-Istati Membri, l-elettriku prodott mill-enerġija tar-riħ fl-2020 mistenni li jkun ta' 494,6 TWh, li minnu ser jiġu ġġenerati 133,3 TWh lil hinn mill-kosta. Dan ifisser possibbilment 170 000 impjieg sal-2020 u 300 000 impjieg sal-2030. Insibu prospetti promettenti wkoll f'oqsma ta' attività li għadhom fil-bidu tagħhom, bħall-produzzjoni tal-enerġija mill-marea, kif ukoll mill-mewġ, oqsma li fihom ċerti Stati Membri diġà għamlu investimenti sostanzjali.

4.3.3 Id-dħul globali annwali mill-estrazzjoni tal-minerali tal-baħar mistenni jikber minn kważi xejn għal EUR 5 biljun fl-10 snin li jmiss u jilħaq l-EUR 10 biljun sal-2030, abbażi ta' estimi mogħtija mill-partijiet interessati industrijali fl-istudju dwar it-tkabbir blu. Sal-2020 u l-2030, 5 % u 10 %, rispettivament, tal-minerali fid-dinja, inklużi l-kobalt, ir-ram u ż-żingu jistgħu jiġu minn qiegħ l-oċeani, u dan il-persentaġġ jista' jitla' sa 10 % sal-2030. Bejn l-2000 u l-2010, abbażi tad-data tad-WTO (PRESS/628 tas-7 ta' April 2011), kien hemm żieda annwali ta' madwar 15 % fil-prezz ta' ħafna mill-materja prima mhux

([8]) COM(2012) 494 final.

enerġetika, l-aktar minħabba d-domanda tal-ekonomiji emerġenti. Madankollu, l-esplojtazzjoni u l-estrazzjoni ta' minerali mill-baħar, minbarra r-ramel u ż-żrar, għadhom kemm bdew u qed isiru biss fl-ilma baxx.

4.3.4 Fl-2010, il-produzzjoni totali tal-akkwakultura fl-UE kienet ftit inqas minn 1,3 miljun tunnellata, li tirrappreżenta valur ta' madwar EUR 3,2 biljun u tipprovdi 80 000 impjieg. Aktar minn 90 % tan-negozji tal-akkwakultura fl-UE huma SMEs. Fil-livell dinji, skont ir-rapport tal-FAO tal-2010 bl-isem "The State of World Fisheries and Aquaculture", (Il-qagħda tas-sajd u l-akkwakultura dinjin), l-akkwakultura għandha rata ta' tkabbir ta' 6,6 % fis-sena, u l-produzzjoni tagħha żdiedet minn 40 miljun tunnellata fl-2002 għal 53 miljun tunnellata fl-2009; dan jagħmilha l-aktar settur tal-produzzjoni tal-ikel mill-annimali li qed jikber b'rata mgħaġġla. Madankollu, filwaqt li d-domanda dinjija qed tiżdied, il-produzzjoni Ewropea għadha wieqfa u d-domanda għall-ħut fl-UE hija ssodisfata permezz tal-importazzjonijiet, li jipprovdu bejn 60 % u 65 % tal-provvista totali. Il-KESE jħeġġeġ lill-Kummissjoni tikkunsidra mill-ġdid il-politika tagħha dwar il-finanzjament tal-akkwakultura, bil-għan li tappoġġja l-iżvilupp f'dan is-settur li, għall-perjodu 2014-2020, issostitwixxa s-sussidji bl-appoġġ dirett.

4.3.5 Is-settur emerġenti tal-bijoteknoloġija blu attwalment jimpjega persentaġġ żgħir ħafna ta' persuni fl-Ewropa u għandu valur miżjud gross li huwa stmat għal EUR 0,8 biljun. Fuq perjodu ta' żmien qasir, is-settur jista' jiżviluppa f'suq speċjalizzat (niche market) iffukat fuq prodotti ta' valur miżjud għoli għas-setturi tas-saħħa, il-kosmetiċi u l-bijomaterjali industrijali. Sal-2020, jista' jikber f'suq ta' daqs medju, li jespandi lejn il-produzzjoni ta' metaboliti u komposti primarji (lipidi, tipi ta' zokkor, polimeri, proteini) bħala inputs għall-industriji tal-ikel, tal-għalf u tal-kimiċi. Fuq perjodu twil ta' żmien, u soġġett għal revoluzzjonijiet teknoloġiċi, is-settur tal-bijoteknoloġija blu jista' jsir fornitur massiv ta' prodotti speċjalizzati ta' valur miżjud għoli.

4.4 Il-KESE josserva li l-prospetti ekonomiċi tal-ħames setturi ċentrali jiddependu minn firxa ta' kundizzjonijiet u li d-dinamika tagħhom hija soġġetta għal sfidi kumplessi fil-livell teknoloġiku, ambjentali, tar-riċerka, l-investiment, il-kompetizzjoni u dak istituzzjonali, li bosta minnhom huma marbutin mad-dimensjoni internazzjonali tal-PMI jew ma' żviluppi internazzjonali, ta' natura ekonomika jew ta' tip ieħor, pereżempju l-kapaċità li jingħataw liċenzji tal-estrazzjoni mill-minjieri fl-ilmijiet internazzjonali jew il-fluttwazzjonijiet fil-prezzijiet taż-żejt.

4.5 Ir-ritmu li bih qed jiġi implimentat it-tkabbir blu ser jiddependi b'mod determinanti mill-kuntest fit-tul. Rata ta' tkabbir sostenibbli u stabbli tipprovdi appoġġ aħjar, mentri rkupru ekonomiku fraġli, flimkien ma' indikaturi internazzjonali restrittivi jxekklu l-iżvilupp.

4.6 Madankollu, il-KESE josserva li jidher li l-Komunikazzjoni ma tqisx biżżejjed l-impatt ġenerali u speċifiku tal-kriżi ekonomika attwali, u għalhekk huwa iżjed diffiċli li jiġu indirizzati l-isfidi fuq perjodu qasir u twil taż-żmien fil-livell Ewropew u dinji.

4.7 Fi swieq ġodda u intrinsikament riskjużi, il-kompetittività tal-intrapriżi Ewropej tiddependi mill-aċċess tagħhom għal finanzjament suffiċjenti, f'qafas adatt li jattira l-investiment f'kundizzjonijiet trasparenti. L-aċċess għall-kapital ta' riskju huwa ta' importanza fundamentali għall-SMEs u għandha tingħata attenzjoni lill-mikrointrapriżi, li għandhom il-potenzjal isiru xpruni għat-tkabbir blu.

4.8 Il-KESE jiġbed l-attenzjoni għall-importanza partikolari tal-ekonomija tal-baħar għall-Istati Membri b'żoni ekonomiċi esklużivi u għall-bżonn li jiġu żviluppati clusters ekonomiċi marittimi, billi jissaħħaħ il-kontribut tagħhom għat-tkabbir u l-impjieg.

4.9 Fl-aħħar nett, sabiex jiġi evitat distakk bejn l-istennijiet u r-realtà, il-KESE huwa tal-fehma li s-sitwazzjoni diffiċli attwali u l-previżjonijiet li huma ġeneralment pessimisti għall-ekonomija Ewropea u dinjija għandhom jiġu kkunsidrati b'mod serju billi jiġi adottat approċċ realistiku għat-tkabbir blu, u jisħaq fuq il-ħtieġa li l-istrateġija tkun dettaljata kif imiss.

5. **Governanza u kwistjonijiet marbutin mal-qafas regolatorju**

5.1 Il-Komunikazzjoni fiha referenzi għall-politiki eżistenti u l-investimenti strateġiċi tal-Istati Membri u tal-UE fil-qasam tal-ekonomija blu. Madankollu, il-KESE huwa tal-fehma li dawn l-inizjattivi u l-azzjonijiet tal-Istati Membri jmorru kontra l-għanijiet ambizzjużi tat-tkabbir blu u għadhom ma jipprovdux il-massa kritika meħtieġa biex jiġi kkonsolidat.

5.2 Il-KESE huwa tal-fehma li, biex ikun hemm il-massa kritika meħtieġa sabiex it-tkabbir blu jixpruna l-impjieg u l-intraprenditorija f'dan iż-żmien ta' kriżi, jinħtieġu strutturi effikaċi ta' governanza.

5.3 Josserva li l-iżvilupp ta' strutturi funzjonali ta' governanza jimplika li jiġu indirizzati l-problemi regolatorji u r-restrizzjonijiet amministrattivi, li nġibdet l-attenzjoni għalihom ukoll matul il-proċess ta' konsultazzjoni.

5.4 Peress li qed jiġu żviluppati kuljum metodi ġodda għall-esplojtazzjoni tal-baħar, huwa importanti li l-Istati Membri jistabbilixxu sistemi stabbli ta' regolamentazzjoni u ppjanar, li jħeġġu l-investiment fit-tul, il-koeżjoni transkonfinali u s-sinerġiji ta' sħubijiet ibbażati fuq l-innovazzjoni.

5.5 Huwa partikolarment fis-setturi emerġenti bħall-bijoteknoloġija tal-baħar fejn jeħtieġ li tiġi implimentata mingħajr dewmien politika koerenti fil-livell tal-UE li attwalment ma teżistix, peress li l-isforzi fil-livell Ewropew huma frammentati u bbażati fuq ħtiġijiet nazzjonali milli fuq prijoritajiet u ħtiġijiet komuni għall-Unjoni kollha kemm hi.

5.6 Għaldaqstant, huwa ta' importanza fundamentali fil-fehma tal-KESE li jiġu indirizzati mill-iżjed fis il-lakuni regolamentari u jitneħħew l-ostakli li jirriżultaw minn qafas legali kumpless u instabbli. Dan joħroġ fid-dieher mill-inċertezza regolatorja dwar il-perjodu ta' wara l-2020 (settur tal-enerġija mir-riħ lil hinn mill-kosta) u regolamentazzjoni inadegwata tal-UE għal ċerti attivitajiet (l-esplojtazzjoni tar-riżorsi ta' qiegħ il-baħar, l-akkwakultura lil hinn mill-kosta u l-produzzjoni tal-enerġija mir-riħ lil hinn mill-kosta).

5.7 B'mod iżjed speċifiku, il-KESE josserva wkoll li hemm bżonn ta' tweġiba strutturata għal għadd ta' kwistjonijiet kruċjali bħan-nuqqas ta' ppjanar integrat taż-żona marittima, l-iżjed fil-każ tal-akkwakultura u l-enerġija prodotta minn turbini tar-riħ li jżommu f'wiċċ l-ilma, proċeduri diffiċli ħafna ta' awtorizzazzjoni jew approvazzjoni (l-enerġija mir-riħ, il-bijoteknoloġija blu) jew l-ostakli għall-ħolqien jew il-finanzjament ta' rziezet sperimentali iżda wkoll it-tensjonijiet li jeżistu, pereżempju bejn it-tbaħħir marittimu u l-istallazzjonijiet tal-enerġija rinnovabbli fl-oċean (produzzjoni ta' enerġija mill-marea, il-konverżjoni tal-enerġija termika mill-oċeani (OTEC – ocean thermal energy conversion) u l-enerġija mill-mewġ).

6. **Dimensjoni ambjentali**

6.1 Il-KESE jitlob li d-Direttiva Kwadru dwar l-Istrateġija Marina ([9]) tkun rikonoxxuta bħala l-bażi għall-iżvilupp sostenibbli, fid-dawl tal-fatt li tikkostitwixxi l-pilastru ambjentali tal-Politika Marittima Integrata, u tipproponi t-twaqqif ta' politika koerenti bil-għan li jiġu żgurati kontinwament il-protezzjoni u l-konservazzjoni tal-ambjent tal-baħar u tiġi evitata d-deterjorazzjoni tiegħu.

6.2 Il-KESE huwa tal-fehma li huwa tajjeb li jiġi inkluż fid-Dikjarazzjoni ta' Limassol u d-dokumenti futuri ta' politika, minn naħa, l-għan li jinkiseb jew jinżamm status ambjentali tajjeb tal-ibħra tal-UE minn issa sal-2020 u, min-naħa l-oħra, il-prinċipju ta' prekawzjoni bħala elementi li jistrutturaw il-Politika Marittima Integrata u t-tkabbir blu.

6.3 Attivitajiet marittimi sostenibbli li jistgħu jipprovdu impjieg jitolbu approċċ koerenti u fit-tul li jkollu l-għan li jinkiseb bilanċ bejn it-tkabbir ekonomiku u li jiġu indirizzati l-isfidi ambjentali; dan jitlob appoġġ adatt min-naħa tal-politiki lokali, nazzjonali, internazzjonali u Ewropej, abbażi tal-prinċipji tal-iżvilupp sostenibbli.

6.4 Il-KESE josserva li għalkemm ir-riżorsi tal-baħar huma importanti, mhumiex ineżawribbli; jiġbed l-attenzjoni dwar il-periklu li, jekk nirrepetu l-iżbalji ħorox ta' esplojtazzjoni żejda tar-riżorsi u tat-territorju li kkaratterizzaw l-inizjattivi tal-passat għall-iżvilupp, nikkompromettu s-sostenibbiltà tat-tkabbir blu u naghmlu pressjoni akbar fuq l-ambjent.

6.5 Filwaqt li l-Komunikazzjoni tirrikonoxxi l-isfidi ambjentali, jidher li tinjora l-fatt li, f'dawn l-aħħar deċennji, l-ibħra u l-oċeani tal-Ewropa ddeterjoraw minħabba t-tniġġis tal-art, tal-baħar u tal-atmosfera, l-aċidifikazzjoni oċeanika, l-esplojtazzjoni eċċessiva, il-prattiki distruttivi tas-sajd u t-tibdil fil-klima. Skont riċerka reċenti li saret dwar "il-limiti tat-tkabbir blu" ("Limits to Blue Growth" 2012, http://www.seas-at-risk.org/news_n2.php?page=539), id-deterjorament tal-ekosistemi tal-baħar u tal-kosta u tal-bijodiversità jista' jiġi osservat fil-Baħar Baltiku, il-Baħar l-Iswed, il-Grigal tal-Oċean Atlantiku u l-Oċean Artiku. Studju reċenti tal-Istitut ta' Stokkolma għall-Ambjent (Stockholm Environment Institute – SEI) jikkalkula li l-ispiża tat-tniġġis tal-baħar fit-tul – kwistjoni li ta' spiss tiġi injorata fit-tħejjija tal-politiki – ser tiżdied b'mod inkwetanti jekk ma tittieħed l-ebda miżura għat-tnaqqis tal-emissjonijiet tal-gassijiet b'effett ta' serra (ara http://www.sei-international.org/publications?pid=2064).

([9]) ĠU L 164, 25.6.2008, p. 19-40.

6.6 L-attivitajiet ekonomiċi marittimi li jippreżentaw riskju kbir għas-sostenibbiltà huma l-installazzjonijiet għat-tiftix taż-żejt u tal-gass lil hinn mill-kosta, l-akkwakultura, it-turiżmu kostali u tal-kruċieri, il-ġbir u l-ħżin tal-karbonju, it-tbaħħir kostali, kif ukoll l-estrazzjoni tal-karburanti fossili lil hinn mill-kosta, li huwa inkompatibbli ma' kwalunkwe kunċett ta' żvilupp sostenibbli.

6.7 L-intensità u l-iskala tal-impatt fuq l-ambjent ta' dawn l-attivitajiet għadhom mhux ċari, b'mod partikolari rigward l-enerġija blu rinnovabbli, ir-riżorsi minerali tal-baħar, l-akkwakultura u l-bijoteknoloġija blu, peress li d-data disponibbli mhijiex biżżejjed biex nifhmu tajjeb l-interdipendenzi li jeżistu fl-oċeani u l-ibħra fondi.

6.8 Il-KESE huwa tal-fehma li l-Ippjanar Spazjali Marittimu (ISM) flimkien mal-Ġestjoni Integrata taż-Żona Kostali (ICZM), promossi mill-Kummissjoni bħala l-istrument prinċipali tal-ġestjoni tat-territorju u tar-riżorsi tal-ibħra u l-oċeani, għandhom jiġu kkombinati ma' strumenti ta' intervent oħra, bħall-valutazzjoni ambjentali strateġika, id-definizzjoni taż-żoni protetti jew l-internalizzazzjoni tal-ispejjeż ambjentali, fi ħdan approċċ ta' ġestjoni bbażat fuq l-ekosistema u l-koeżistenza armonjuża ta' għadd ta' użi intensivi u li jikkompetu kontra xulxin.

6.9 Il-KESE jirrakkomanda li l-Kummissjoni tkun iżjed viġilanti rigward ir-rispett tal-istandards Ewropej fil-qasam tal-ambjent, u dawk relatati mal-iġjene u l-kwalità, b'mod partikolari rigward l-importazzjonijiet tal-prodotti tal-akkwakultura minn pajjiżi terzi, sabiex jiġu protetti l-konsumaturi fi ħdan l-UE kif ukoll sabiex il-kumpaniji fis-settur jiġu protetti kontra kull kompetizzjoni inġusta eventwali.

7. **Kummenti speċifiċi**

7.1 Il-KESE jinnota li minkejja li l-Komunikazzjoni tirreferi għall-importanza tar-riċerka għall-konsolidazzjoni tat-tkabbir blu, l-iżjed fis-setturi emerġenti u dawk fil-fażi ta' żvilupp, b'mod globali hija vaga u l-ambitu ġenerali tagħha huwa limitat għal referenzi għall-programm futur Orizzont 2020.

7.2 L-Ewropa għaddejja minn perjodu ta' tnaqqis tal-infiq pubbliku, li jfisser li jridu jinkisbu l-aħjar riżultati bl-inqas mezzi finanzjarji possibbli. Hemm il-periklu li t-tnaqqis susseg-wenti fil-fondi pubbliċi għar-riċerka, flimkien man-nuqqas ta' kapital disponibbli, idgħajfu r-rwol fundamentali li jaqdu l-SMEs fl-ekonomija tal-baħar għall-iżvilupp ta' prodotti u teknoloġiji ġodda.

7.3 Il-KESE jenfasizza li minkejja li l-Ewropa għandha bażi soda tal-għarfien u li qiegħda quddiem nett fir-riċerka f'dak li jirrigwarda forom tradizzjonali jew ġodda ta' enerġija, qiegħda lura mil-lat tal-innovazzjoni prattika jew il-kummerċjalizzazzjoni fis-setturi l-ġodda emerġenti fejn, sal-lum il-ġurnata, l-operaturi Ewropej ma kinux kapaċi jikkompetu kontra l-atturi internazzjonali, kif jagħti x-xhieda n-numru ta' privattivi li għandha meta mqabbla mal-Asja u l-Istati Uniti fil-qasam tad-desalinazzjoni, il-protezzjoni kostali, l-akkwakultura tal-alka u l-bijoteknoloġija blu.

7.4 Għalhekk, il-KESE jirrakkomanda li tinstab soluzzjoni mill-iżjed fis għan-nuqqas ta' riċerka mmirata u għall-viżibbiltà dgħajfa tagħha, liema ħaġa hija parzjalment ikkaġunata mill-firxa wiesgħa tal-oqsma tar-riċerka u l-attivitajiet dwar il-bijoteknoloġija tal-baħar u setturi ġodda oħra.

7.5 Il-miżuri li ġejjin jistgħu jgħinu biex jonqos id-distakk rigward it-trasferiment tal-għarfien u t-teknoloġija fl-oqsma prijoritarji kollha: il-kollegament tar-riċerka xjentifika mal-industrija u l-edukazzjoni; il-kooperazzjoni bejn l-industrija u d-dinja akkademika; it-titjib fil-ġestjoni tal-proprjetà intellettwali; l-investiment fil-programmi ta' dimostrazzjoni b'mod li tiġi stabbilita r-rilevanza kummerċjali u l-ħolqien ta' sħubijiet pubbliċi-privati fuq skala wiesgħa bil-għan li tinħoloq il-massa kritika meħtieġa għat-tkabbir blu.

7.6 Il-futur tat-tkabbir blu fis-seklu wieħed u għoxrin ser jiddependi bil-bosta mill-kapaċità tax-xjenzjati li jiżviluppaw programmi interdixxiplinari li jintegraw il-ħiliet u l-kunċetti mislufin lil oqsma oħra ta' riċerka, jew li jipparteċipaw f'tali programmi. It-taħriġ tal-ġenerazzjoni futura ta' xjenzjati għandha tiffoka fuq approċċi interdixxiplinari u globali, bil-għan li jiġu indirizzati l-isfidi kumplessi fil-qasam tat-teknoloġija u l-kompetizzjoni li nsibu fir-riċerka dwar l-organiżmi u l-ambjent tal-baħar.

7.7 Il-KESE huwa tal-fehma li huwa urġenti li tinstab soluzzjoni għall-frammentazzjoni tad-data dwar l-ambjent tal-baħar, li hija mifruxa fost mijiet ta' korpi differenti fl-Ewropa u għalhekk tqajjem problemi ta' aċċess, użu u ġbir. Iħeġġeġ lill-Kummissjoni tikkoopera mal-Istati Membri bil-għan li dan l-għarfien ikun aċċessibbli u biex tiddetermina r-riżorsi finanzjarji u ta' tip ieħor meħtieġa għall-ħolqien ta' ambjent komuni ta' skambju ta' informazzjoni, prattiki tajbin u tixrid tad-data bil-għan li jissaħħu r-riċerka u l-innovazzjoni u tittejjeb il-protezzjoni tal-ambjent.

7.8 Jeħtieġ li l-mappa diġitali l-ġdida ta' qiegħ il-baħar tal-ilmijiet Ewropej tkun interoperattiva u ma għandux ikun hemm restrizzjonijiet dwar l-użu tagħha; għandha tappoġġja r-riċerka permezz ta' data dwar l-impatt tal-attivitajiet tal-bniedem u ta' previżjonijiet oċeanografiċi sabiex l-Istati Membri jkunu jistgħu jagħmlu l-aqwa użu mill-potenzjal tal-programmi tagħhom għall-osservazzjoni, il-kampjunar u l-analiżi tal-ambjent tal-baħar.

7.9 Il-protezzjoni tal-fruntieri marittimi tal-Ewropa u s-sorveljanza effikaċi tal-ibħra jirrappreżentaw sfida għall-Istati Membri biex jirnexxilhom jippromovu t-tkabbir blu ([10]). Permezz ta' kontrolli iżjed riġidi fil-fruntieri esterni ta' Schengen u l-istabbiliment ta' mekkaniżmu għall-iskambju tal-informazzjoni, l-awtoritajiet tal-Istati Membri inkarigati mill-kontroll tal-fruntieri jkunu jistgħu jnaqqsu l-imwiet il-baħar u jiġġieldu kontra fenomeni bħall-immigrazzjoni illegali lejn l-UE u l-piraterija marittima ([11]).

Brussell, 20 ta' Marzu 2013.

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

([10]) ĠU C 44, 11.2.2011, p. 173-177
([11]) ĠU C 76, 14.03.2013, p. 15.

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-tagħmir tal-baħar u li tħassar id-Direttiva 96/98/KE"

COM(2012) 772 final — 2012/0358 (COD)

(2013/C 161/18)

Relatur: **Dr BREDIMA**

Nhar il-15 ta' Jannar 2013, il-Kunsill iddeċieda, b'konformità mal-Artikolu 304 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea, li jikkonsulta lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar

il-Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-tagħmir tal-baħar u li tħassar id-Direttiva 96/98/KE

COM(2012) 772 final – 2012/0358 (COD).

Is-Sezzjoni Speċjalizzata għat-Trasport, l-Enerġija, l-Infrastruttura u s-Soċjetà tal-Informazzjoni, inkarigata sabiex tipprepara l-ħidma tal-Kumitat dwar is-suġġett, adottat l-Opinjoni tagħha nhar is-27 ta' Frar 2013.

Matul l-488 sessjoni plenarja tiegħu li saret fl-20 u fil-21 ta' Marzu 2013 (seduta tal-20 ta' Marzu), il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew adotta din l-Opinjoni b'113-il vot favur, vot wieħed (1) kontra u astensjoni waħda (1).

1. Konklużjonijiet

1.1 Il-Kumitat jilqa' l-Proposta tal-Kummissjoni għal Direttiva ġdida dwar it-tagħmir tal-baħar u jaqbel mal-għanijiet komprensivi tagħha. Il-Proposta tiżgura l-implimentazzjoni armonizzata tal-istandards tal-Organizzazzjoni Marittima Internazzjonali (IMO) dwar dan it-tagħmir, tiggarantixxi t-tħaddim tajjeb tas-suq intern għat-tagħmir tal-baħar u ttejjeb b'hekk is-sigurtà u l-prevenzjoni mit-tniġġis tal-baħar.

1.2 Il-KESE jaqbel bis-sħiħ mal-approċċ tad-Direttiva li a) titlob li t-tagħmir tal-baħar li jkun se jitpoġġa abbord il-vapuri li jtajru l-bandiera tal-UE jilħaq l-istandards tal-istrumenti tal-IMO; b) iddaħħal fl-ambitu tagħha kull tagħmir ieħor li jista' jaqa' taħt dak tal-istumenti legali tal-liġi; c) tipprovdi għar-rikonoxximent reċiproku ta' tagħmir konformi u għall-aċċettazzjoni ta' tagħmir ekwivalenti; d) tiżgura l-moviment liberu ta' tagħmir tal-baħar fi ħdan l-UE u t-tneħħija tal-ostakli tekniċi għall-kummerċ ġewwa is-suq intern; u e) tintroduċi mekkaniżmu li jissimplifika u jiċċara t-traspożizzjoni ta' emendi għall-istandards tal-IMO fl-oqsma legali Ewropej u nazzjonali.

1.3 Il-KESE jemmen li l-IMO tiżviluppa l-istandards u l-proċeduri ta' ittestjar għat-tagħmir tal-baħar ħafna qabel ma' titlob l-istallazzjoni obbligatorja abbord il-vapuri. L-azzjoni konġunta tal-Istati Membri fir-rigward tal-proċess tal-IMO tiżgura li jitharsu l-objettivi tad-Direttiva, mingħajr il-ħtieġa li wieħed jirrikorri għal standards interim unilaterali tal-UE għal tagħmir li fl-aħħar mill-aħħar jista' ma jkunux jilħaq l-istandards tal-IMO u jkun jeħtieġ jinbidel jew jaqa' taħt il-klawżola ta' anterjorità. Sakemm jibqa' jkun hemm standards reġjonali bbażati fuq applikazzjoni differenti tal-istandards tal-IMO dan jista' jdgħajjef il-kompetittività tal-flotta tal-UE u jbaxxi l-livelli tas-sigurtà u l-protezzjoni ambjentali.

1.4 Il-KESE jemmen li hemm bżonn aktar kjarifiki dwar l-ambitu u l-applikazzjoni ta' ċerti dispożizzjonijiet tad-Direttiva f'rabta mal-obbligi dwar ir-rikonoxximent reċiproku u l-approvazzjoni tat-tagħmir, kif inklużi fir-Regolament 613/91/KEE dwar it-trasferiment ta' vapuri minn reġistru għal ieħor fi ħdan il-Komunità, fir-Regolament dwar ir-regoli u l-istandards komuni għall-organizzazzjonijiet għall-ispezzjoni u l-perizji tal-vapuri, u fil-Ftehim tal-2004 bejn l-Istati Uniti tal-Amerika u l-UE 'dwar ir-rikonoxximent reċiproku taċ-ċertifikati tal-konformità għal apparat marittimu'.

2. Il-proposta tal-Kummissjoni

2.1 Il-Kummissjoni Ewropea identifikat erba' oqsma fejn id-Direttiva 96/98/KE dwar it-tagħmir marittimu ma tilħaqx l-objettivi tagħha b'mod sħiħ. Il-partijiet interessati milqutin jinkludu l-produtturi tat-tagħmir tal-baħar Ewropej, inklużi l-SMEs, it-tarzni, il-passiġġieri fuq il-vapuri, u l-amministrazzjonijet pubbliċi. Il-Kummissjoni adottat proposti speċifiċi biex tirrimedja n-nuqqasijiet tad-Direttiva eżistenti u tħassarha. Il-benefiċċji tad-Direttiva l-ġdida li qed tiġi proposta huma tnejn: din se ttejjeb sostanzjalment l-implimentazzjoni tal-istandards tal-IMO ġewwa l-UE, tnaqqas ir-riskji tas-sigurtà u tiffaċilita l-funzjonament mingħajr xkiel tas-suq intern tat-tagħmir tal-baħar billi tnaqqas u tissimplifika l-proċeduri għat-traspożizzjoni ta' emendi għal dawk l-istandards. B'mod parallel, id-Direttiva se tissimplifika l-ambjent regolatorju u tagħti spinta lill-industrija tat-tagħmir tal-baħar tal-UE.

3. Kummenti ġenerali

3.1 L-industrija tat-tagħmir tal-baħar hija industrija mexxejja li għandha valur miżjud għoli. Hija wkoll settur b'esportazzjoni netta u livelli għolja ta' investiment fir-riċerka u l-iżvilupp, 5 000–6 000 kumpanija u 300 000 impjieg. Id-Direttiva proposta se ġġib aktar sigurtà għall-vapuri u l-ekwipaġġi tal-UE, u se tagħti spinta lill-industrija tat-tagħmir tal-baħar bil-ħolqien tal-impjiegi u t-tkabbir.

3.2 It-tagħmir tal-baħar jinkludi kwalunkwe tagħmir abbord xi vapur u li jista' jiġi fornit waqt il-proċess tal-bini tal-vapuri jew jitwaħħal fuq il-vapuri aktar tard. Dan ikopri wkoll l-attivitajiet fuq il-baħar u jinkludi firxa wiesgħa ta' prodotti mit-tagħmir tan-navigazzjoni, u t-tagħmir tat-tagħbija, sat-tagħmir għat-tifi tan-nar u għas-salvataġġ, kif ukoll it-tagħmir speċjalizzat għal għanijiet ambjentali: pereżempju tagħmir għall-ġestjoni tal-ilma tas-saborra jew scrubbers għall-emissjonijiet tal-ossidi tal-kubrit. Il-valur tat-tagħmir tal-baħar jirrappreżenta 40-80 % tal-valur tal-vapuri ġodda. Il-Proposta se tnaqqas l-ispejjeż għan-negozju u ssaħħaħ il-kompettività tal-industrija tal-UE.

3.3 Il-KESE jfakkar fl-Opinjoni tiegħu dwar il-Proposta għal Direttiva 96/98/KE [1] dwar it-tagħmir marittimu li appoġġjat bil-qawwa l-istess objettivi tal-Proposta preżenti.

3.4 Il-KESE jaqbel bis-sħiħ mal-approċċ tad-Direttiva proposta u japoġġja l-objettivi tagħha, li se jsaħħu r-reġim regolatorju eżistenti, u aktar importanti minn hekk se jiffaċilitaw it-transpożizzjoni f'waqtha tal-emendi għall-istandards tal-IMO fil-liġi tal-UE.

3.5 Il-KESE japprezza l-prijorità mogħtija lir-regolamenti internazzjonali dwar is-sigurtà tal-baħar, b'konsistenza mal-aspett globali tat-trasport marittimu. Id-dispożizzjonijiet li jagħtu setgħa lill-Kummissjoni biex tadotta atti ta' implimentazzjoni biex taġġorna l-leġislazzjoni tal-UE u biex tadotta kriterji u proċeduri komuni għall-applikazzjoni ta' dawn ir-rekwiżiti u l-istandards, u biex tippubblika informazzjoni rilevanti, se jagħtu aktar rilevanza lill-objettivi tad-direttiva l-ġdida.

4. **Kummenti speċifiċi**

4.1 *Artikolu 2 – Definizzjonijiet*

Il-KESE jaqbel mal-inklużjoni tal-Konvenzjoni Internazzjonali għall-Kontroll u l-Ġestjoni tal-Ilma tas-Saborra tal-Bastimenti u tas-Sedimenti (BWMC) tal-2004, li hija mistennija tidħol fis-seħħ fil-futur qarib, fil-lista ta' konvenzjonijiet internazzjonali. Jissuġġerixxi it-tneħħija tal-Konvenzjoni Internazzjonali dwar il-Linji tat-Tagħbija mil-lista, għax ma fiha ebda dispożizzjoni dwar it-tagħmir.

4.2 *Artikolu 3 – Kamp ta' applikazzjoni*

4.2.1 Għall-fini ta' ċarezza legali jkun tajjeb li tingħata kjarifika espliċità li d-Direttiva l-ġdida mhux se tkun tapplika għal tagħmir li jkun diġà tqiegħed abbord xi vapur fid-data tad-dħul fis-seħħ tagħha.

4.2.2 Il-KESE jifhem li d-dispożizzjoni fil-paragrafu 2 fejn huwa propost li t-tagħmir tal-baħar ikun soġġett għad-Direttiva l-ġdida biss, u li hija utli ħafna, tirreferi għal aspetti ta' konfomità. Għandu jiġi ċċarat jekk din id-dikjarazzjoni mingħajr ambigwità tkoprix ukoll aspetti tar-rikonoxximent reċiproku u l-approvazzjonui ta' tagħmir taħt ir-Regolament 613/91/KEE dwar it-trasferiment ta' vapuri minn reġistru għal ieħor fi ħdan il-Komunità, u taħt ir-Regolament 391/2009/KE dwar ir-regoli u l-istandards komuni għall-organizzazzjonijiet għall-ispezzjoni u l-perizji tal-vapuri.

4.3 *Artikolu 4 – Rekwiżiti għat-tagħmir tal-baħar*

Id-dispożizzjoni dwar l-applikazzjoni awtomatika tal-Konvenzjonijiet tal-IMO u strumenti oħrajn fil-verżjoni aġġornata tagħhom m'għadhiex titlob emendi għad-Direttiva u lanqas l-inklużjoni ta' listi ta' tagħmir kif jeżistu attwalment fl-Annessi A.I u A.II

4.4 *Artikolu 5 – L-applikazzjoni*

Sabiex tiġi evitata kwalunkwe interpretazzjoni ħażina tal-espressjoni 'strumenti internazzjonali li japplikaw għat-tagħmir li diġà tqiegħed abbord' għandu jiġi ċċarat li din tirreferi għall-obbligi li jkun hemm fis-seħħ fiż-żmien tal-istallazzjoni, sakemm ir-rekwiżiti adottati sussegwentement mill-IMO ma jkunux japplikaw għat-tagħmir diġà mqiegħed abbord il-vapuri.

4.5 *Artikolu 6 – Funzjonament tas-suq intern*

Dan l-Artikolu jipprovdi bażi għall-moviment ħieles tat-tagħmir tal-baħar ġewwa l-UE, abbażi tal-kunċett tar-rikonixximent reċiproku bejn l-Istati Membri fir-rigward tat-tagħmir li huwa konformi mar-rekwiżiti stabbiliti fid-Direttiva. Dan l-Artikolu jirreferi wkoll għat-tqegħid ta' tagħmir tal-baħar abbord vapur tal-UE, preżumibilment anke barra l-UE. Madankollu, dan il-kunċett jista' jiddgħajjef permezz tal-applikazzjoni tal-Artikolu 7.2 (li jirreferi għas-sostituzzjoni ta' tagħmir mhux ekwivalenti), l-Artikolu 32.6 (li jagħti lill-pajjiżi riċeventi d-dritt li jirrepetu t-testijiet ta' tagħmir innovattiv) u l-Artikolu 34.4 (li jiftaħ il-possibbiltà li ma jiġix aċċetttat it-tagħmir ekwivalenti sostitwit barra l-UE).

4.6 *Artikolu 7 – Trasferiment ta' vapur għar-reġistru ta' Stat Membru*

Il-paragrafu 2 jistabbilixxi li jekk it-tagħmir ma jkunx ikkunsidrat mill-Amministrazzjoni bħala ekwivalenti, dan għandu jiġi sostitwit. Il-KESE jistaqsi jekk f'każi bħal dawn – u b'kunsiderazzjoni tar-regolamenti tal-IMO dwar l-aċċetazzjoni reċiproka taċ-ċertifikati – ikunx raġonevoli li l-Istati riċeventi jsegwu l-proċedura tal-Artikolu 5 tar-Regolament 613/1991 (li jitlob in-notifika minn qabel lill-Kummissjoni fil-każ ta' trasferiment ta' bnadar bejn Stati Membri).

4.7 *Artikolu 8 – Standards għat-tagħmir tal-baħar*

Il-KESE jistaqsi jekk għandhiex tkun l-UE u mhux l-Istati Membri tagħha li ssegwi l-iżvilupp tal-istandards internazzjonali tal-IMO. Hekk jew hekk, l-IMO tiżviluppa l-istandards u l-proċeduri ta' ittestjar għat-tagħmir tal-baħar fi żmien bikri biżżejjed qabel tintalab l-istallazzjoni mandatorja abbord il-vapuri. L-azzjoni konġunta tal-Istati Membri fir-rigward tal-proċess tal-IMO tiżgura li jitħarsu l-objettivi tad-Direttiva, mingħajr ma jkun hemm il-ħtieġa li wieħed jirrikorri għal standards interim unilaterali tal-UE għal tagħmir li fl-aħħar mill-aħħar jista' ma jkunx jilħaq l-istandards tal-IMO u jkun jeħtieġ jinbidel jew jaqa' taħt il-klawżola ta' anterjorità.

[1] Opinjoni tal-KESE dwar il-Proposta għal Direttiva tal-Kunsill dwar it-tagħmir tal-baħar, ĠU C 97, 1.4.1996, p. 22 (mhix disponibbli bil-Malti); Opinjoni tal-KESE dwar *It-trasferiment/ reġistri tal-bastimenti*, ĠU C 80, 30.3.2004, pp. 88-91 (mhix disponibbli bil-Malti).

4.8 *Artikoli 9 sa 11 – Il-wheel mark*

It-tagħmir tal-baħar approvat u installat abbord xi vapur se jkun jista' jiċċirkola liberament fl-Istati Membri kollha għaliex ikollu mwaħħla marka tal-Komunità – il-wheel mark – li turi li jkun konformi mal-obbligi tal-IMO/Direttiva. Il-KESE jappoġġja l-possibilità li l-wheel mark tiġi supplimentata jew sostitwita b'tikketti elettroniċi li jiffaċilitaw l-ispezzjoni tal-vapuri li jidħlu f'portijiet tal-UE u jgħinu fil-ġlieda kontra l-falsifikazzjoni.

4.9 *Artikolu 26 – Koordinazzjoni ta' korpi notifikati*

Il-KESE japprova l-proposta għat-twaqqif ta' grupp ta' kooperazzjoni mill-"korpi notifikati", li jista' jkun jixbah l-Assoċjazzjoni Internazzjonali tas-Soċjetajiet tal-Klassifikazzjoni, fejn l-organizzazzjonijiet rikonoxxuti tal-UE jwettqu l-kompitu tal-korpi notifikati.

Brussell, 20 ta' Marzu 2013

Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew
Staffan NILSSON

2013/C 161/15 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Proposta għal Deċiżjoni tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar Programm Ġenerali ta' Azzjoni Ambjentali tal-Unjoni sal-2020 'Ngħixu tajjeb, fil-limiti tal-pjaneta tagħna' " *COM(2012) 710 final — 2012/0337 (COD)* 77

2013/C 161/16 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni: Il-Protezzjoni Soċjali fil-Kooperazzjoni għall-Iżvilupp tal-Unjoni Ewropea" *COM(2012) 446 final* 82

2013/C 161/17 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Komunikazzjoni tal-Kummissjoni lill-Parlament Ewropew, lill-Kunsill, lill-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u lill-Kumitat tar-Reġjuni — It-Tkabbir Blu: opportunitajiet għal tkabbir sostenibbli fis-settur tal-baħar u dak marittimu" *COM(2012) 494 final* 87

2013/C 161/18 Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar "il-Proposta għal Direttiva tal-Parlament Ewropew u tal-Kunsill dwar it-tagħmir tal-baħar u li tħassar id-Direttiva 96/98/KE" *COM(2012) 772 final — 2012/0358 (COD)* 93

MT

PREZZ TAL-ABBONAMENT 2013 (mingħajr VAT, inklużi l-ispejjeż tal-posta b'kunsinna normali)

Il-Ġurnal Uffiċjali tal-UE, serje L + C, edizzjoni stampata biss	22 lingwa uffiċjali tal-UE	EUR 1 300 fis-sena
Il-Ġurnal Uffiċjali tal-UE, serje L + C, stampati + DVD annwali	22 lingwa uffiċjali tal-UE	EUR 1 420 fis-sena
Il-Ġurnal Uffiċjali tal-UE, serje L, edizzjoni stampata biss	22 lingwa uffiċjali tal-UE	EUR 910 fis-sena
Il-Ġurnal Uffiċjali tal-UE, serje L + C, DVD fix-xahar (kumulattiva)	22 lingwa uffiċjali tal-UE	EUR 100 fis-sena
Suppliment tal-Ġurnal Uffiċjali (serje S), Swieq Pubbliċi u Appalti, DVD, edizzjoni fil-ġimgħa	multilingwi: 23 lingwa uffiċjali tal-UE	EUR 200 fis-sena
Il-Ġurnal Uffiċjali tal-UE, serje C — Kompetizzjonijiet	Skont il-lingwa/i tal-Kompetizzjoni	EUR 50 fis-sena

L-abbonament f'*Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea*, li joħroġ fil-lingwi uffiċjali tal-Unjoni Ewropea, hu disponibbli fi 22 verżjoni lingwistika. Inklużi fih hemm is-serje L (Leġiżlazzjoni) u C (Informazzjoni u Avviżi).

Kull verżjoni lingwistika jeħtiġilha abbonament separat.

B'konformità mar-Regolament tal-Kunsill (KE) Nru 920/2005, ippubblikat fil-Ġurnal Uffiċjali L 156 tat-18 ta' Ġunju 2005, li jistipula li l-istituzzjonijiet tal-Unjoni Ewropea mhumiex temporanjament obbligati li jiktbu l-atti kollha bl-Irlandiż u li jippubblikawhom b'din il-lingwa, il-Ġurnali Uffiċjali ppubblikati bl-Irlandiż jinbiegħu apparti.

L-abbonament tas-Suppliment tal-Ġurnal Uffiċjali (serje S — Swieq Pubbliċi u Appalti) jiġbor fih it-total tat-23 verżjoni lingwistika uffiċjali f'DVD waħdieni multilingwi.

Fuq rikjesta, l-abbonament f'*Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea* jagħti d-dritt li l-abbonat jirċievi diversi annessi tal-Ġurnal Uffiċjali. L-abbonati jiġu mgħarrfa dwar il-ħruġ tal-annessi permezz ta' "Avviż lill-qarrej" inserit f'*Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea*.

Bejgħ u Abbonamenti

Abbonamenti fil-perjodiċi diversi bi ħlas, bħalma huwa l-abbonament f'*Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea*, huma disponibbli mill-uffiċini tal-bejgħ tagħna. Il-lista tal-uffiċini tal-bejgħ hi disponibbli fuq l-internet fl-indirizz li ġej:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_mt.htm

EUR-Lex (http://eur-lex.europa.eu) joffri aċċess dirett u bla ħlas għal-liġijiet tal-Unjoni Ewropea. Dan is-sit jippermetti li jkun ikkonsultat *Il-Ġurnal Uffiċjali tal-Unjoni Ewropea* u jinkludi wkoll it-Trattati, il-leġiżlazzjoni, il-ġurisprudenza u l-atti preparatorji tal-leġiżlazzjoni.

Biex tkun taf aktar dwar l-Unjoni Ewropea, ikkonsulta: http://europa.eu

L-Uffiċċju tal-Pubblikazzjonijiet tal-Unjoni Ewropea
2985 Il-Lussemburgu
IL-LUSSEMBURGU

MT